భారతి

సాహిత్య మాస పత్రిక

జూన్ 1986

వెల : 4 రూపాయలు

ఆంధ్ర మహా సావిత్రి ..శ్రీ గుంటూరు శేషేంద్ర శర్మ

వడ్డమాను ..డా. ఇంగువ కార్తికేయ శర్మ

రాబందు .. పాలగుమ్మి వెంకటేశ్వర రావు

రూపఘోష .. డా. సి. నారాయణరెడ్డి

V.V.D

ఊహలలో విహరించే
నవయౌవన సుందరాంగి
ఆమె హృదయాన్ని దోచుకున్నది ఎన్నెన్నో...
అల్లనల్లన సాగే అందాల సెలయేరు
హాయి హాయిగ వీచే చల్లని మలయ మారుతం
హృదయాన్ని చూరగొన్న సొగసైన చెలికాడు
రంగు రంగుల కోమల కుసుమాలు
నిగ నిగలాడే సుదీర్ఘ శిరోజాలు
ఆ శిరోజాలకు
వి.వి.డి. కొబ్బరి నూనె

VVD-3/86 R

వి.వి.డి. కొబ్బరి నూనె

సహజ శిరోజాల యౌవన రహస్యం

V.V.D

సంపుటము : 63 జూన్, 1986 సంచిక : 6

భారతి

సాహిత్య మాసపత్రిక

★

సంస్థాపకుడు

కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావు పంతులు

★

సంపాదకుడు

శివలెంక శంభుప్రసాద్

(1938 - 1972)

★

విషయానుక్రమణిక

ముఖ చిత్రం :

వయొలిన్ విద్వాంసుడు పద్మశ్రీ లాల్‌గుడి జయరామన్

నర్తకి : కుమారి ఉషా జయంతి

స్వవిషయం

గుంటూరుజిల్లాలోని వడ్డమాను గ్రామం వద్ద తవ్వకాలని గురించి వాటిని జరిపించిన డా. టి.జి.వి. శాస్త్రిగారి వ్యాసం ఒకటి కొంత కాలం కింద భారతిలో పడింది. ఆ వ్యాసం మీద డా. ఇంగువ కార్తికేయశర్మగారి వ్యాఖ్యలు ఈ నెల భారతిలో ప్రచురించబడుచున్న వ్యాసం చదివి తెలుసుకోవచ్చు!

★ ★ ★ ★

తమిళంలో జరిగే రచనని గురించి తెలుగులో చాలా అరుదుగా విమర్శ వస్తూ ఉంటుంది. డా. టి. యస్. గిరి ప్రకాష్‌గారు మధుర కామరాజ్ విశ్వ విద్యాలయంలోని తెలుగు శాఖలో ఉపన్యాసకులుగా ఉంటున్నారు. తమిళం, కన్నడం, మలయాళం మొదలయిన భాషల సాహిత్యాలలో వచ్చే పరిణామాల మీద వ్యాసాలు వస్తే వెయ్యాలని ఉంది!

★ ★ ★ ★

భారతి అట్టమీద వీలయినంత వరకూ నాట్యం, సంగీతం, సాహిత్యం– ఈ రంగాలలో పేరు పొందిన, పొందుతున్న వారి బొమ్మలు వేస్తున్నాము. తక్కిన రంగాలలో ప్రసిద్ధులయిన వారి చిత్రాలని కూడా వేసే అవకాశాలు రాగలవని ఆశిస్తున్నాము....

★ ★ ★ ★

చిన్న నవలల పోటీకి చాలా నవలలే వచ్చాయి! అయినా అతి త్వరలో ఫలితాలు ప్రకటించటానికి ప్రయత్నిస్తున్నాము!

★ ★ ★ ★

ఈ నెల భారతిలో రవీంద్రనాథ్ టాగూర్, డా. కె. వి. పుట్టప్పగారల రచనల అనువాదాలు ఉన్నాయి....

★ ★ ★ ★

కార్టూన్‌లు వేసేవారికి మనవి: వీలయినంత దాకా ఇవి 10 సెంటీమీటరులు లేదా 20 సెంటీమీటరుల వెడల్పు ఉంటే సౌకర్యంగా ఉంటుంది! ఎత్తు లేదా పొడుగు తగినంతగా ఉండాలి....

పై సంచికలో నే

శ్రీ బలివాడ కాంతారావుగారి

మరో రాజశేఖరచరిత్ర

సీరియల్ ప్రారంభం!

శ్రీ పి. బి. శ్రీనివాస్

వయొలిన్ విద్వాన్ పద్మశ్రీ లాల్‌గుడి జయరామన్

వాద్య సంగీత కార్యక్రమాలలో వయొలిన్ ఏనాడో విశిష్టస్థానం సంపాదించుకుంది. తమతమ వైయుక్తిక ప్రత్యేకపద్ధతులతో చక్కని బాణీలని రూపొందించుకుని, ఎందరెందరో వయొలిన్ విద్వాంసులు పేరెన్నికగన్నారు. అలాంటి బాణీలలో "లాల్‌గుడి" బాణీ తనదైన ప్రాధాన్యాన్ని నిరూపించుకుంది.

త్యాగరాజస్వామి శిష్యపరంపరకి చెందిన వంశం "లాల్‌గుడి" శ్రీ లాల్‌గుడి రామయ్యర్ త్యాగరాజువద్ద విద్యనభ్యసించిన మహావిద్వాంసులు.

ఆ మహాత్మగారికి మునిమనుమడైన నేటి ప్రఖ్యాత వయొలిన్ విద్వన్మణి శ్రీ లాల్‌గుడి జయరామన్ కర్ణాటక శాస్త్రీయ సంగీత ప్రపంచానికి కళాదేవత ప్రసాదించిన వరప్రసాదం. జయరామన్ వయొలిన్ ఒక యునీక్ స్పెసిమెన్.

జయరామన్ కమానుపట్టులోనే ఒక ప్రత్యేకతవుంది. ఆ పట్టు వయొలిన్ వాద్యం గుండెనుండి వెలికితీసేనాదం ఏ సంగీతసభలోనైనా ఓంకారంలా విజృంభించి, వ్యాపించి, రసజ్ఞశ్రోతృగణాలని మంత్రముగ్ధుల్నిచేసి కూర్చోపెట్టగల శక్తి గలది. ఇక ఆయన బాణీగురించి ఎంతచెప్పినా చాలదు. ఆయన కల్పన క్షీర సాగరం. భావాలూ, రాగాలూ మహోత్తుంగ శబ్దతరంగాలు. వారి వాయులీన వాద్యనాదం సమస్త విశ్వాన్నీ పారవశ్యంలో ఓలలాడించే సంగీతవేదం వాయులీన వాదనసమయాన నాదంలో లీనమైనప్పుడు జయరామన్ మనస్సు మానస సరస్సు. సప్తస్వరాలు ఆ సరస్సులోవిహరించే హంసలు. కళాతపస్వి అయిన శ్రీ జయరామన్ జీవితం శాస్త్రీయ సంగీతానికే అంకితం.

జయరామన్ తాతగారు రాధాకృష్ణఅయ్యర్ ఆనాటి మైసూరు సంస్థానపు ఆస్థాన వయొలిన్ విద్వాంసులు. జయరామన్ గురువుగారు, తండ్రి శ్రీ లాల్‌గుడి వి. ఆర్. గోపాల అయ్యరుగారే. ఆయన అఖండ మేధాసంపన్నులు. కొన్ని సంవత్సరాలక్రితం నేను వారిని సందర్శించిన సందర్భాన వారు వాక్రుచ్చినసుడి "నానుడి"వంటిది. "సరియైనదారి" "సరి గమపదనిస" అని సాగే అభ్యున్నతి సూచకమైన ఆరోహణమార్గం. "శనిపట్టిన దారి" "సనిదపమగరిస" అని అవనతి సూచకమైన అవరోహణమార్గం." ఇదీ ఆయన వివరించిన సంగీత సందేశం. అలాంటి మేధావి కుమారులైన జయరామన్ మహామేధావియై సంగీతదేవతకి చేస్తూన్న నిరంతర సేవ అపారం. అనన్య సామాన్యం. అభినందనీయం.

1942లో తమ పన్నెండవయేటనే పిన్నవయసుననే జయరామన్ సంగీత వృత్తికి నాందిపలికారు. సర్వశ్రీ అరియకుడి రామానుజయ్యంగారు, సెమ్మంగుడి శ్రీనివాసయ్యరు, మహారాజపురం విశ్వనాథ అయ్యరుగారు, పల్లడం సంజీవరావు, జి. ఎన్. బాలసుబ్రహ్మణ్యం, మదురై మణిఅయ్యర్, చిత్తూరు సుబ్రహ్మణ్య పిళ్ళై, ఆలత్తూరు సహోదరులు మొదలగు నాటి మహావిద్వాంసులనుండి నేటి యువ మహావిద్వాంసులవరకూ, పక్కవాద్యంగా అనుసరిస్తున్న జయరామన్ సోలోకచ్చేరీలు 1958లోనే ప్రారంభించారు. సంప్రదాయబద్ధమైన సంగీతానికి తమ వ్యక్తిగత వైదుష్యంచేత మెరుగులుదిద్దుతూ ఆయన సృష్టించుకున్న అద్భుతమైన బాణి. నిస్సందేహంగా ఆదర్శప్రాయం. వయొలిన్‌వాదనంలో జయరామన్‌ది స్పష్ట నిర్దుష్ట విశిష్టశైలి.

వయొలిన్‌కి ప్రముఖ ప్రతీకగా కొనియాడబడే పాశ్చాత్య వయొలిన్ విజర్డ్ శ్రీ యాహుదీమెనూహిన్ వీరిశైలిచే ప్రభావితులై వీరికి 1965లో ఎడిన్‌బరో అంతర్జాతీయ సంగీతోత్సవంలో పాల్గొనేందుకై ఆహ్వానం అందజేశారు. ఆనాటి సభలో జయరామన్ ప్రదర్శించిన మాధుర్యమయ సంగీత వైదుష్యాన్ని అభినందిస్తూ, అమందానందకందళిత హృదయారవిందులైన మెనూహిన్ జయరామన్‌కి ఒక ఇటాలియన్ వయొలిన్ బహూకరించారు.

తదుపరి పలుమారులు విదేశపర్యటనకావించి, తమ నిరుపమ విద్వత్తుని ప్రదర్శించి, నిశితవిమర్శకులనిసైతం మెప్పిస్తూవస్తూన్న జయరామన్ ప్రతిభ దినదిన ప్రవర్ధమాన ప్రభలతో విరాజిల్లుతూవుంది. దీనికి కారణం వారి నిర్విరామ కృషి. ఆరాధనగా సాగించే సంగీతసాధన. తనతోబాటు తమ పుత్రికా పుత్ర రత్నాలకి గూడా వయొలిన్ విద్యని సంక్రమింపజేసి వారి సహజ ప్రతిభకి కీర్తి ధనాన్ని లభింపజేస్తున్న ఘనత జయరామన్‌దే. విజయలక్ష్మి, జి. జె. ఆర్. కృష్ణన్ తమ తండ్రి జయరామన్‌గారి సంగీత కచ్చేరీలలో సహవయొలిన్ వాదకులుగా పాల్గొనడం రసజ్ఞులకెంతైనా ముదావహం. వీరి బాణీని పుణికిపుచ్చుకున్న మరో కళాకారిణి శ్రీమతి "శ్రీమతి బ్రహ్మానందం" శ్రీమతి శ్రీమతి వీరి సహోదరీమణి. కృష్ణన్‌తో కలిసి జయరామన్ 1979లో చాలాకచ్చేరీలు యిచ్చారు. మలేషియా, సింగపూర్, హాంగ్‌కాంగ్ మణిల్లా, మొదలగు ప్రాంతాలలో సంగీతకార్యక్రమాలుజరిపి

మన్ననలు అందుకున్నారు. పలుమంది ప్రియశిష్యులను రూపొందిస్తున్న యోగ్య గురుపుంగవులు మన జయరామన్.

జయరామన్ చాలా లాంగ్‌ప్లే రికార్డులిచ్చారు. కొన్ని సోలోలు, కొన్ని డ్యూయెట్‌లూ, కొన్ని ట్రిప్లెట్‌లూ. వీరితో ఫ్లూట్, వీణ, సరోద్ వాద్యాలు పాల్గొన్నాయి. వాద్యబృందం (ఆర్కెస్ట్రా)తోపాటు మరో రికార్డుధ్వని ముద్రిక రింపించారు. సరికొత్త ప్రయోగాలు చెయ్యడంలో వీరిది అందెవేసిన చెయ్యి. వీరు రచించిన క్రొంగొత్తవర్ణాలూ, కీర్తనలూ తిల్లానాలూ ఇటీవల బహుళ ప్రచారంపొంది, ఇతర విద్వాంసులకి కూడా ఉపయుక్తంగా వుంటున్నాయనేది వీరి సృజనశక్తికీ ఉత్తమ అభిరుచికీ నిదర్శనం. పహాడీరాగంలో తామురచించిన ఒక సరికొత్త రచన నాకు వీరు పాడివినిపించారు. "మంగళకర మహాదేవా" అని పరాకాష్టనందుకున్న తిల్లానా వీనులవిందుగా కుదిరింది. ధర్మవతి రాగంలో ఆది తాళంలో "వినకయున్నదేలా" అని సాగే మరో స్వరరచన వీరి నవ్యప్రక్రియాత్మక ప్రయోగాలలో మరో మచ్చుతునక. మాధుర్య ప్రస్రవంతిలా పారింది. దాదాపు 50 రచనలు రూపొందించింది వీరి నిత్యసృజనాత్మక రక్తియుత శక్తి. వీరు స్వరపరచి, రికార్డుచేసిన ఒక టేప్‌రికార్డింగ్, "ఆలిండియా రేడియో ఢిల్లీ ద్వారా ఇంటర్‌నేషనల్ మ్యూజిక్ కౌన్సిల్ (బాగ్దాద్)కి పంపబడింది మొత్తం 77రచనలపోటీలో జయరామన్ సమర్పించిన స్వరరచన అగ్రగణ్యంగా పేర్కొనబడింది.

1971లో జయరామన్ "త్యాగరాజ పంచరత్న కృతులని నొటేషన్లతో సహా ప్రచురింపజేశారు. వీరు స్వయంగా రచించిన కృతులలో అధికంగా నటరాజైన శివుడినీ, కుమారస్వామినీ, శ్రీకృష్ణుడిని సంస్తుతించారు. ఈ కృతులన్నిటిలో రాగతాళ భావాలు పోటీపడి మెప్పిస్తాయి రసజ్ఞహృదయాలని.

శ్రోతల్ని ఎలా రంజింపజేయాలో సంపూర్ణంగా అవగాహనచేసుకున్న మహామనీషులలో జయరామన్ ముఖ్యులు. వాద్యకచేరీలలో అంతకుముందు ప్రచారంలోలేని "రాగమాలిక"లో రాగం-తానం పల్లవికి విశిష్టస్థానం జయరామన్ చేకూర్చారు. "రాగమాలిక"లో రాగాలసెలెక్షన్‌లోనే తెలిసిపోతుంది కళాకారుడికిగల అభిరుచిస్థాయి. "రాగమాలిక" కళాకారుడి కల్పనకి బహుముఖావకాశం సమకూర్చే సంగీతపద్ధతి. ఈ రహస్యాన్ని ఆకళింపుచేసుకొన్న స్వరమర్మజ్ఞులు మన జయరామన్.

ఈ బహుముఖ ప్రతిభామూర్తిచేసిన విదేశపర్యటనలు వీరికి అంతర్జాతీయ ఖ్యాతి ఆర్జించిపెట్టాయి.

1971లో వీరు రష్యాలో రెండుమాసాల పర్యంతం సంగీతపర్యటన సాగించారు. లండన్‌లో అధికమైన సంగీతకార్యక్రమాలలో పాల్గొన్నారు. ఫ్రాన్సు జర్మనీ, ఇటలీ మున్నగుదేశాలలో కీర్తిధ్వజాన్ని నాటివచ్చారు. అమెరికా ఇప్పటికే మూడుసార్లు వెళ్ళివచ్చారు.

ఇటీవల 1985లో జరిగిన ఫెస్టివల్ ఆఫ్ ఇండియాలో పాల్గొనేందుకు, గవర్నమెంట్ ఆఫ్ ఇండియాచే ఆహూతులై నియుక్తులై భారతదేశపు కళాత్మక ప్రగతిని చాటి, ప్రతిపత్తిని పెంచారు.

ఇటీవల ఒక ప్రఖ్యాత పత్రిక వీరి సంగీత కార్యక్రమాన్ని అభినందించిన వైనం ఇది- "ఎ క్రీ మ్యూజికల్ ఈవెంట్ ఆఫ్ ది ఎంటైర్ వీక్ ఎండ్"

డైరెక్టర్ ఆఫ్ సంగీత రిసెర్చి అకాడమీ శ్రీ విజయ్‌కిచ్లూ "వుయ్‌హేవ్ రీచ్‌డ్ ది హైట్ ఆఫ్ మ్యూజికల్ ఎక్స్‌పీరియన్స్" అని ప్రశంసించారు జయరామన్ వాద్యవాదన ప్రాశస్త్యాన్ని.—

సాధారణంగా సాదాదుస్తులలో కనిపించే జయరామన్, ఆడంబరాన్ని కోరుకోని చాలా సింపుల్ పర్సనాలిటీ. షర్టూ, పంచా కండువా వీరికినచ్చిన డ్రెస్సు. విభూతి కుంకుమలతో విలసిల్లే ముఖంలోని వర్చస్సు ఇంతా ఎన్ని దశాబ్దాలు దాటినా తెలియనీయదు వీరివయస్సుని.

సంగీతజ్ఞులకి సహజంగా హాస్యధోరణి అబ్బుతుంది. వీరి హాస్యసంభాషణం సులలితమైనది. ఇతరులని నొప్పించనిది. ఆయనా నేనూ బెంగుళూరునుండి మద్రాసుకి బృందావన్ ఎక్స్‌ప్రెస్‌లో వస్తున్నప్పుడు జయరామన్‌గారి అపరిమిత ప్రపంచజ్ఞానం విదితమై విశదమైంది. ముఖకవళికల్నిబట్టే మనసు లోతుల్ని గ్రహించగల దిట్ట. ఆరేడుగంటల బెంగుళూరు మద్రాసు రైలుప్రయాణం అరగంటలో ముగిసినట్లు ఫీలయ్యాను వారితో ముచ్చటిస్తున్నప్పుడు కాలగతిని మరచినందువలన.

ఈయన మితభాషి. హితభాషి. అనవసరంగా ఎవరిగురించీ విమర్శించని సుగుణం వీరిసొమ్ము. "అసలుపాయింటు" మినహా అన్నీమాటాడే తరగతికిచెందక వేదికపైకెక్కితే ఇంకామాట్లాడితే బాగుండును అనిపించేలా స్పష్టంగా, అందంగా, పొందికగా ప్రసంగానికి సంబంధించిన ముఖ్యాంశాలని వదలకుండా హ్యూమరస్‌గా భాషించి మెప్పించగల వక్త. సంగీతచర్చలలో తమకున్న సాంకేతికపరిజ్ఞానాన్ని ఇతరులకి పంచిపెట్టి కళావ్యాప్తికి తోడుపడేఔదార్యసంపన్నులు.- ఇతరకళాకారుల ఘనత గురించి చర్చవచ్చినప్పుడు ఏ దాపరికమూలేకుండా మెచ్చుకోగల విశాల హృదయులు.

ఇటీవల వీరిని కలిసినప్పుడు "హిందుస్తానీ శాస్త్రీయసంగీత విద్వాంసులలో మీరెవరెవరి కచ్చేరీలు పర్సనల్‌గా విన్నారని అడిగాను. ఉస్తాద్ బడేగులాం అలీఖాన్, ఉస్తాద్ అమీర్‌ఖాన్ వంటి గాయక చక్రవర్తుల సంగీతాన్ని ఎంతైనా ప్రశంసించారు. బడేగులాం అలీ కచ్చేరీలో శ్రోతల్ని ఆకట్టుకునే సంతులనం కొట్టొచ్చినట్టు కనిపిస్తుందన్నారు. "ఖ్యాసూమానూ" అందరూ రంజింపబడే ఆయువుపట్టు ఆయన బాగా అర్థంచేసుకోగలిగారు అన్నారు. అమీర్‌ఖాన్ శాస్త్ర పరిజ్ఞానం చాలా నిర్దుష్టం అనీ ఆ బాణిని విని ఆనందించడానికి క్లాస్ ఆడియన్సు కే సాధ్యం అనీ ఆయన అభిప్రాయం వెలిబుచ్చారు.

ఉస్తాద్ బిస్మిల్లాఖాన్ (శహనాయీ), సితార్‌పండిట్ రవిశంకర్, ఉస్తాద్ అలీ అక్బర్‌ఖాన్ (సరోద్) వంటి మహావిద్వాంసుల సంగీతంవినే అదృష్టమేకాక వారితో పరిచయభాగ్యంకూడా లభించడం జయరామన్‌కి ఎంతైనా సంతోషకరం, ఉస్తాద్ విలాయత్‌ఖాన్ (సితార్) ఉస్తాద్ అంజద్ అలీఖాన్ (సరోద్) పండిట్ హరిప్రసాద్ చౌరసియా (వేణువు) వంటి టాప్‌గ్రేడ్ మ్యూజీషియన్సుతో జుగల్‌బందీ(డుయెట్)లో రాము పాల్గొనగలగడం అతి సంతృప్తికరమైన విషయం అని వివరించారు. దక్షిణాది విద్వాంసులలో డా॥ పద్మశ్రీ ఈమని శంకరశాస్త్రిగారితో "వీణ-వయొలిన్" జుగల్‌బందీ పద్ధతిలో వాయించడం ఒక అపూర్వ సన్నివేశంగా అభిప్రాయపడ్డారు - తదుపరి "వీణ-వేణువు-వయొలిన్"ల సమ్మేళన కార్యక్రమం తమకి తోచిన "నవ్య ప్రయోగాత్మక ప్రక్రియ అని పక్కాణించారు. తామునెలిపిన జుగల్‌బందీ కార్యక్రమాలలో "తబలా" వాయించిన కిషన్‌మహరాజ్ సమతాప్రసాద్, జాకీర్‌హుస్సేన్ మున్నగువారి అమోఘప్రతిభని మెచ్చుకున్నారు. ఆమెప్పులలో హార్దికతవుండడం గమనించిన నేను వారికి జోహారులర్పించాను.

నేను:- హిందూస్తానీ సంగీతంలో పాటియాలా, జయపూర్, గ్వాలియర్, ఆగ్రా మున్నగు ఘరానాలు (బాణీలు)న్నాయికదా, మరి కర్ణాటక సంగీతంలో అటువంటివేవి?

జయరామన్:- తంజావూర్, మధురై మున్నగు బాణీలు వున్నాయి. ఇంతకీ కళలని పోషించే రాజులున్న కొలువులో కళాపండితులు చేరడం పరిపాటి. నీరున్న సరస్సువద్ద చేరిన పక్షులు అది ఎండిపోతే మరో నీరున్న సరస్సుని ఆశ్రయించినట్లు—కళల అభివృద్ధికి రాజపోషణా, ప్రజాపోషణా అవసరం కనకనే, ఆయా రాజసంస్థానాల స్థానికబాణీలు ఏర్పడుతూవుంటాయి. ఈనాడు మద్రాసు మహానగరంలో లెక్కకందని కళాపండితులు నివసిస్తున్నరంటే కారణం నేడు రాజులైన ప్రజల ఆదరణే.

నేను:- ఇటీవల "గజల్" గానానికి ప్రాముఖ్యం ఏర్పడిందిగదా? మీరెవ్వరి బాణీని అభిమానిస్తారు.

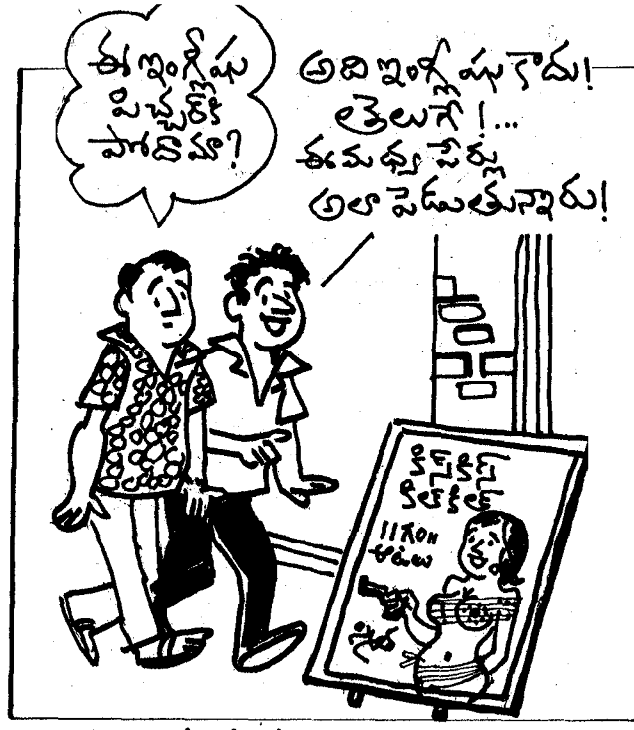
జయరామన్:- నేను ఎక్కువగా విన్నవి మెహదీహసన్ ఘజల్సే. గులాం అలీ (పాకిస్తాన్ గజల్ గాయకుడు) పాడినవీ చాలానేవిన్నాను. గులాం అలీ చాలా తెలివైన గాయకుడు. అతని బాణీ పలు వింతప్రయోగాలతో నిండి వుంటుంది. మెహదీ బాణీలో కావ్య శిల్పం సౌందర్యమూర్తియై మనకి సాక్షాత్కరించి, గానం మాధుర్యప్రవాహమై సాగుతుంది. మెహదీ ఘజల్స్ విని నేను పరవశించి పులకాంకురం పొందుతాను.

ఈ వాక్యాలు పలుకుతున్నప్పుడు వారి కన్నులలో ఆనందాశ్రువులు నిండడం గమనించిన నేను ఆయన రసజ్ఞతగల స్థాయిని అభినందించ కుండా వుండలేకపోయాను.

అంతలో తమకూతురు రావడం గమనించిన జయరామన్ "ఏదమ్మా! నువ్వు సమానమూ పాడేమెహదీహసన్‌ఘజల్ పాడివినిపించు"అన్నారు. విజయలక్ష్మిపాడిన ఘజల్ నేనింతవరకూ వినని మెహదీహసన్‌ఘజల్. స్థాయిలన్నీ ప్రావీణ్యంతో పలికిస్తూ, ఆమెపాడిన వైనం నన్ను ఆశ్చర్య చకితుణ్ణిచేసింది. కర్ణాటక శాస్త్రీయసంగీతంలో సంతతం మునిగితేలుతున్న సంగీతాభిమానులకీ, పండితులకీ ఘజల్స్‌పైన మక్కువ ఎక్కువగా వుండడాన్ని కళ్ళారాచూసిన నాకు "మ్యూజిక్ ఈజ్ యూనివర్సల్" అన్న సత్యతత్త్వం మరోసారి బోధపడింది, "సంగీతం" ఏ పద్ధతిదైనా శ్రుతితాళబద్ధమై రంజకమైన బాణీలోసాగినప్పుడు ఏ మనస్సునైనా కొల్లగొట్టగలదు అంటే అతిశయోక్తికాదు.

నేను:- తీరిక సమయాలలో మీ హాబీలు ఏవి?

జయరామన్:- పుస్తకాలూ, పత్రికలూ చదవడం, వీడియో సినీమాలుచూడడం, జోకులు చెప్పడం, వినడం, దృశ్యదర్శనం అనగా సైట్‌సీయింగ్. వాకింగ్-

నేనుకూడా కొన్ని గజల్స్ పాడి వినిపించి, కొన్నిజోకులు చెప్పి విని, జయరామన్, కృష్ణన్, విజయలక్ష్మి లకి అడ్వాన్సుగా నూతనవర్ష శుభాశయాలు తెలియబరుస్తూ సెలవుతీసుకున్నాను.

మాటలసందర్భంలో జయరామన్‌కి నేషనల్ ఇంటెగ్రేషన్ ఫెస్టివల్ సందర్భంలో మహారాష్ట్ర గవర్నరైన కోన ప్రభాకరరావుగారి ఆహ్వానం లభించిందనీ, అంజాద్ అలీఖాన్‌తో మరోసారి జుగల్‌బందీ వినిపించబోతున్నారనీ తెలియవచ్చింది. ఈ జుగల్‌బందీ బొంబే షణ్ముఖానందహాల్లో జరుగుతుంది గల్ఫ్‌దేశాలలోకూడా 20 రోజులపాటు సంగీతపర్యటన జనవరిలోనూ, ఫిబ్రవరిలో టొరాంటో యార్క్‌యూనివర్సిటీలో సంగీతకార్యక్రమాలు జరిపించేందుకు ఆహూతులైన లాల్‌గుడి జి. జయరామన్ నిజంగా కళాప్రతిభలోనేకాక అదృష్టంలో కూడా సమగ్ర సంపన్నులు. విజయపరంపరలు వీరిని వరించి వస్తున్నాయి. అలాగే అవార్డులూ, ఆనర్లూ, టైటిల్సూ కోకొల్లలుగా వీరిని వరిస్తూవున్నాయి.

"నాద విద్యాతిలక" "నాద విద్యారత్నాకర" "వాద్యసంగీతకలారత్న", "సంగీతచూడామణి", "కలైమామణి", "నాదవేందన్" "భారత సంగీతరత్న" "మధురసంగీతసాగర" వంటి ఎన్నికైన బిరుదులు లభించాయి. లాల్‌గుడి, న్యూయార్క్, మద్రాస్, కౌలాలంపూర్, బెంగుళూర్, షిమోగా నగరాల సంగీత రసజ్ఞ సంస్థలద్వారా. తమిళనాడుకీ, తిరుపతి-తిరుమలదేవస్థానానికి వీరు ఆస్థాన విద్వాంసులుగా నియుక్తులయ్యారు. భారతప్రభుత్వం వీరిని 1972లో "పద్మశ్రీ" బిరుదిచ్చి గౌరవించి, సత్కరించింది ఇండియా ప్రెసిడెంట్ వీరికి 1979లో సంగీత నాటక ఎకాడమీవారి ఎవార్డుని అందజేశారు.

ఇలా ఇలా ఇంకా ఎన్నెన్నో గౌరవాలకీ, అవార్డులకీ, బిరుదులకీ సన్మానాలకీ అర్హులైన మన లాల్‌గుడి జయరామన్‌గారి శాంతియుత జీవితానికి ముఖ్య కారణం "సంతృప్తి". మనిషి సాధించగలిగితే సంతృప్తికన్న గొప్పనిధి ఏమున్నది?? భవిష్యత్తులో విజయ పరంపరలను సాధించే గొప్ప కళాకారుడ కానున్నారని గ్రహించే కాబోలు, వీరి పితృపాదులు వీరికి జయరామన్ అని నామ కరణంచేశారు. తండ్రిగారి భవిష్యత్ సూచనని, నిజంకావించి, ఋజువుపలచారు జయరామన్. వీరి "దిగ్విజయ సంగీతయాత్ర" ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో ఎన్నో పర్యాయాలు జరిగింది

హైదాబాద్, విజయవాడ, విశాఖపట్టణం, కాకినాడ, గుంటూరు, రాజమహేంద్రవరం, శ్రీకాకుళం మున్నగు పలు నగరాలలోనూ, పట్టణాలలోనూ శ్రీ జయరామన్ కచ్చేరీలు విజయభేరి మ్రోగించాయి. ఆంధ్రుల కళారసజ్ఞత, తనదైన ప్రత్యేకతకలది అని తమ సదభిప్రాయాన్ని వెలిబుచ్చారు

శ్రీజయరామన్ కళాభిజ్ఞ రసజ్ఞ విశాలహృదయానికి ఇదే నేను సమర్పిస్తున్న పద్యపత్రం :-

తే॥ గీ॥ మాలిక

శ్రీ లందే లా డుసత్కళాశ్రేయమెసంగ,
సు స్వరా ల్ పలికింపుచున్, శ్రోతలలర,
జనక గు రుకృపం గొనినవిజయుండనంగ,
వడివ డి గనేర్చిన సువిద్య వర్ధిలంగ,
సకల జ నులును దీవించి సంతసాన
మెప్పలీ య వినయగుణమొప్ప మీఱ,
వాణిగా రా బుపట్టియై వఱలుచున్న
ఘనుండు మ ఱి మఱల కోరి వినంగందగిన
భవ్యత న్ బెంపుసేయుచు నవ్యత కల
సరస సం గీత రచనలు సలుపుచున్న
రాగయో గీ శ్వరుడు; మనోరంజకముగ,
నిత్యనూ త న్మప్రక్రియల్ నెఱపుదిట్ట!
స్వరవి పం చికి దీటైన వాయులీన
వాద్యపం డి తశ్రేష్ఠుండు; స్వార్థహీన
గురుండ తు లితమతి; మనీషి పరమయోగ్య
సజ్జను డు రసజ్ఞుండు నాదశాస్త్రవేత్త!

కరుణామయుడైన సర్వేశ్వరుడు జయరామన్‌కీ వారి కుటుంబానికీ సమస్త శుభములనూ సమకూర్చుగాత!!!

డా. ఇంగువ కార్తికేయశర్మ

వడ్డమాను స్తూపము చారిత్రక అవశేషములు

వడ్డమాను గ్రామము ప్రపంచఖ్యాతిగాంచిన బౌద్ధారామ స్థలమైన అమరావతికి 10 కి.మీ. తూర్పునగలదు. ఈచోట బిర్లా ఆర్కియాలాజికల్ మరియు కల్చరల్ ఇన్స్టిట్యూట్, హైదరాబాదు సంస్థ 1981–88 సంవత్సరములలో పురావస్తు పరిశోధనలుజేసిరి. వీటిఫలితముగ తీరాంధ్రమున ప్రశస్తమైన మరియొక బౌద్ధ స్థలము వెలుగునకువచ్చినది.

ఈ సంస్థ అధిపతి డా. టి. వి. జి. శాస్త్రి, వారి బృందము కావించిన కృషి, ప్రచురించిన గ్రంథములు ప్రశంసనీయములు.

శ్రీ శాస్త్రి యిచ్చట లభించిన స్తూపమును క్రీస్తుపూర్వపు దశలో జైనుల కృతముగను, క్రీస్తుబ్దము వచ్చినంతనే పాలకులైన సాతవాహన - ఇక్ష్వాకురాజుల కాలమున బౌద్ధము ప్రబలినందున యీ జైనవిహారాదులతో మలిగామలచుకొని వృద్ధిగావించినటుల పేర్కొనిరి. ఈ గ్రామ నామము – వడ్డమాను, అనగా జైన తీర్థంకరుడైన వర్ధమాన మహావీరుని వలన యీచోటికీపేరు సంక్రమించినట్లు కూడ యూహించిరి.

శ్రీ తిరుమల రామచంద్ర, శ్రీ శాస్త్రి గావించిన పరిశోధనల సమీక్షిస్తూ ఆంధ్రపత్రిక వారపత్రికలో (చూడుడు హైదరాబాద్ నోట్ బుక్, 21-27 జూన్ '85), నీవిధముగా పేర్కొనిరి.

"వడ్డమాను స్తూపము భారతదేశంలో ప్రాచీన తమ జైనస్తూపమని" భావించుచున్నటుల, "క్రీస్తుకు పూర్వం 236లో అశోకుడు మరణించిన తర్వాత ఈ ప్రాంతాన్ని సోమకుడు పాలించినట్లు" మరియు "జైనం బౌద్ధవ్యాప్తికిముందు మూడవశతాబ్దాలు విరాజిల్లినదనియు" శాస్త్రిగారు పేర్కొన్నట్లు స్పష్టీకరించిరి.

ఈ వ్యాసమున వడ్డమాను త్రవ్వకములో లభించిన ముఖ్య పురావస్తు విశేషముల నిశితముగ పరిశీలింతును నేనీ చోటును త్రవ్వకములు చేయుచున్నపుడు దర్శించు (30-11-1982) భాగ్యముగల్గినది. నేనుచూచిన విషయములను తీరాంధ్రమున యీకాలమున జైనమున్నదా! లేదా! మున్నగు సమస్యలను దృష్టి నిడుకొని విపులీకరింతును.

వడ్డమాను రెండు కొండలమధ్య నున్న చక్కటి గ్రామము. చిన్న కొండ వూరికి తూర్పున రామలింగేశ్వరాలయమును గల్గియున్నది. పెద్దకొండపశ్చిమముగా వూరికి చేరువగనే యున్నను 176 మీటర్ల యెత్తుగల్గి చుట్టుపక్కల నున్న రాతి గుట్టలకన్నింటిలో ప్రముఖస్థానముపొందినది, రాబర్ట్ సీవెల్ దొర 1877 నీ చోటినిగూర్చి తెలిపియున్నాడు. గ్రామ నామము "వుడ్డమాను" యని ఆంగ్లమున చెప్పినారు. ఈనాటికిన్ని యీ గ్రామమును వడ్డమాను. తద్భవరూపము "వడ్డ మాను"గా లోకులు పిలుతురు.

పెద్దకొండ అగ్రభాగమున కొంత చదును ప్రదేశము దక్షిణముగా నొకచో మధ్యగా చదును ప్రదేశము మరియు క్రింద చేరువగనే మరియొక విశాలమైన చదును నేలగలవు. ఈ చోట్లనే త్రవ్వకములు కొనసాగినవి. శైలాగ్రమున త్రవ్వకములలో పెద్ద స్తూపము 18.6 మీ వ్యాసమున్నది, వెలికివచ్చినది. ఈ స్తూప నిర్మాణమున రాతిబండలను వాడుకొంటూ, మధ్యభాగముల యిటుకలతో పూరించిరి. ఇటుకలు 47 × 31 × 8సెం మీ. ఈస్తూపనిర్మాణపు రీతి భట్టిప్రోలు స్తూపమును బోలియున్నది చేరువగా లభ్యమగు రాతిగుండ్లను కట్టడమున విరివిగా నుపయోగించిరి.

స్తూప పునాదుల స్తరములలో లభ్యమయిన మట్టిపాత్రలు, నలుపు-మెరుపు కుండపెంకులు, అత్యంత శోభాయమానమైన యన్.బి.పి యను మట్టి పాత్రలు, అచ్చుగుద్దిన మౌర్యసంకేతములున్న వెండినాణెములు (అయిదు లేక ఆరు సంకేతములున్న కార్షపణములు), చాలా ముఖ్యమైనవి. ఇవిగాక రెండు చిన్న శాసనముల బట్టి యీస్థలము క్రీ.పూ 3వ శతాబ్దికే ప్రముఖస్థానముగా విలసిల్లినటుల నిశ్చయముగా చెప్పనగును

1 కొండచెరియపై శాసనము (ఛాయాపటము-1)

పెద్ద కొండ ఆగ్నేయభాగమున నేలమట్టమునుండి షుమారు 56 మీటర్ల యెత్తులో నొక నీటిగుంట (పోధి), కొండబండలోనే తొలచబడియున్నది. ఈ పోధి (మంచినీటి గుంట), అగ్రభాగపు టంచుపై చిన్న శాసనమున్నది. పది యక్షరములేయైనను పూర్తి యర్థమునిచ్చుచున్నది. శాసనపు లిపి క్రీ.పూ. 3వ శతాబ్ది బ్రాహ్మి, భాష పైశాచి ప్రాకృతము.

పాఠము :

"రజో డామకస అనుబధి"

రాజ్ఞః డామకస్య అనుబంధి

(దీనిని గావించిన లేక చెక్కించినవాడు) రాజు డమకుని అనుయాయుడు అక్షరములు సుస్పష్టముగా నున్నను శ్రీ శాస్త్రి మూడవ యక్షరమును సో గా చదివి రాజు పేరును సోమకుడుగా నెంచిరి. క్రిందపేర్కొన్న శాసనముకూడ 'డ' యక్షరమున్నది. చూడనగును.

వడ్డమాను రాతిపై శాసనము క్రీ. పూ. 3 వ శతాబ్ది

2. కుడ్య స్తంభికపై శాసనము (ఛాయాపటము 2)

అర్ధశిల్పమున్న యీ నిలువు కంభము దాచేపల్లి సున్నపురాయి కృతము ఇది కొండ క్రింద ఈశాన్యభాగమున నున్న పంటచేలలో లభ్యమయినది. కొండ చరియ దక్షిణభాగమున విహారములున్నవి. అచ్చటకూడ త్రవ్వకములలో నీ సున్నపురాయి చిత్రిత స్తంభపు ముక్కలు, మరికొన్నిభాగములులభ్యమయినవి.

ఈ స్తంభ భాగము మధ్య ఖండికలలో అర్ధచంద్రాకారపు దళపద్మము లున్నవి. పై ఖండికలో స్తూపాకృతి చెక్కబడినది. ఈ స్తూపపు మేధియెత్తు తక్కువ, అండము గుండ్రముగా పెద్దదిగానున్నది. హార్మికచుట్టును వేదికా, మధ్య ఛత్రాయష్టి యిరుప్రక్కల యెగురుచున్న ధ్వజసంకేతములున్నవి. అమరావతి స్తూప శిల్పముల కానవచ్చు స్తంభములలోకూడ నిట్టి స్తూపాకృతి క్రీ.పూ. 3-2 వ శతాబ్దికి చెందినట్లుగా చూడనగును.

మధ్యభాగమున రెండు చిరుపంక్తుల శాసనమున్నది. లిపి క్రీ.పూ. మూడవ శతాబ్ది మధ్యభాగమునకు చెందినట్టిది.

పాఠము :

ఉతరో దస థభో

ఉత్తరుడు (గావించిన స్తంభము : ఇది దానశాసనము. యిట్టివి ప్రతి స్తూపములందు మెండుగా కానవచ్చుచున్నవి. ఈ ఉత్తర యనునామము కూడ సాధారణముగా నీ కాలమున కానవచ్చుచున్నది. భట్టిప్రోలులోని శిలాపేటిక (3వది). క్రిందరాయిపైని శాసనమున దాతలలో నొకడు ఉత్తరుడు. కాని శ్రీ శాస్త్రిగారు ఉత్తరభాగమున కావించిన దశమ స్తంభముగా నీ శాసనమును తీసుకొన్నారు. ఇట్టి శాసనములు, చిత్రిత స్తంభములపైని దానమునుచేసినవారి పేరు, దానమొసగిన వస్తువు మాత్రమే క్లుప్తంగా పేర్కొనుట పరిపాటి. ఇక అంకెలలోనా శిల్పభాగము నెచ్చట అమర్చుటకున వో తెలుపు సంకేతములు కొన్నింటి. యందున్నవి. కాని అట్టివన్నియు అంకెలలోను గుర్తులతోడను సూచితములు ఇట్టివి ఆంధ్రస్తూపము లందు కొన్ని పదులసంఖ్యలో కానవచ్చుచున్నవి. ద ను ద గా చదువుట, మొదటి శాసనమున 'ద'ను 'సో'గా వివరించినమాదిరి, అర్థరహితము అనవసర ప్రయాసగా భావింపనగును. బ్రాహ్మియక్షరములు ముఖ్యముగా క్రీ.పూ. అశోకునికాలమునాటివి. సుస్పష్టములు. ఇచ్ఛానుసారముగా చదువుట యుక్తముకాదు.

పై రెండు శాసనములు గాక స్తూప అట్టడుగు స్తరముల, నేలమట్టము పైని లభ్యమయిన శోభాయమానమైన మెరుపుగల్గిన యన్.బి.పి. యను మట్టి పాత్రావశేషములు, వెండినాణెములు (చతురస్ర, దీర్ఘచతురస్ర), నీ పెద్దకొండపైని చైత్యమును క్రీ.పూ. 3వ శతాబ్దికి చెందినట్టిదిగా నిరూపించుచున్నవి. దక్షిణ ముఖస్థమైన ఒక పెద్ద బండపై ఈ మహాచైత్యము చేరుగానే నొక రేఖాచిత్రము స్తూపాకృతిని విశదీకరించుచున్నది. అనగా వాస్తునిర్మాణమునకు ముందుగా నిట్టి చిత్రమును కొండరాతిపై చెక్కి, ఆ రూపాకృతి ప్రకారము నిర్మాణము కొనసాగినదన్నమాట. కాని లభ్యమయిన అవశేషస్తూపము శిథిలరూపముతోనున్న పునాదిగోడలుమాత్రమే.

మొదటిశాసనమున పేర్కొన్న రాజు దమక, భట్టిప్రోలు శిలాపేటిక (నం. 3), శాసనములో తెలియవచ్చిన రాజ ఖుబిరక యించుమించు ఒకే కాలమునకు చెందినవారుగా తోచుచున్నది.[2] 'క' ప్రత్యయమునంతమగు నామమేగాక, ప్రాంతములు, బౌద్ధకట్టడములలోకూడ సామీప్యమున్నది. బహుశనీ ఖుబిరక తర్వాతిరాజుగనో లేక దమకునికి ముందువాడుగనో ఈ ఆంధ్రపదమును పాలించి యుండనగును. అమరావతి స్తూపము అశోకుని పూర్వమే నిర్మింపబడినది. అట్టడుగు స్తరములలో శాసనములు. శోభాయమానపు యన్. బి. పి. పాత్రలు మెండుగా లభించినవి.[3] అశోకుని స్తంభశాసనము, బండరాతి ఖంభములు స్తూప వేదిక మౌర్యకాలపు కృతముగా నిర్ధారించినవికూడ. వడ్డమాను స్తూప పునాదులందు నీ పాత్రలు, పై శాసనములు నిశ్చయముగ బౌద్ధమీచోట్ల క్రీ.పూ. 3వ

వడ్డమాను కుడ్యస్తంభికపైని శాసనము

శతాబ్దికే నెలకొనియున్నటుల తెలుపుచున్నవిగదా! భట్టిప్రోలు స్తూపమున యస్. బి. పి. లభింపలేదుకాని శాసనములు మరియు పేటికలు లభ్యమయిన పాదార్థ కార్షపణ వెండినాణెములు నీ స్తూపము మౌర్యకాల కృతమని ధృఢముచేయు చున్నవి. ఇటీవల శంకరనారాయణ[4]గారొక వ్యాసమున మగధసామ్రాజ్య స్థాపనకు పూర్వము, చిన్నచిన్న స్వతంత్రరాజులు తూర్పుదేశమున, తీరాంధ్రములపాలించు చుండిరనియు, అశోకచక్రవర్తి వీరిని తుదముట్టి ప్రబల సామ్రాజ్యాన్ని స్థాపించె నని పేర్కొనుచూ, భట్టిప్రోలు రాజు ఖుబిరక బహుశ అశోకునికి పూర్వమే యేలుచుండి బౌద్ధధర్మమును ప్రచారముచేసినట్లు తెలిపిరి. అనగా ఈ స్వతంత్ర రాజులు-ఖుబిరక, డమకలు అశోకుని కాలమునాటికి (276-232 బి.సి.) తమ స్వతంత్ర ప్రతిపత్తి పోగొట్టుకొనిరన్నమాట. ఇది కొంత యదార్థముగానే తోచు చున్నది. యేలనన అశోకుడు తానొసగిన నాల్గవ శిలాస్తంభశాసనమున రాజుకల కర్తవ్యముల నిర్దేశించియున్నాడు.

భట్టిప్రోలు స్తూపమును, బుద్ధ శరీరధాతువున్న పేటికలను నిక్షిప్తము చేసిన ఖుబిరకరాజు గోష్ఠినిగమముల పాలకకర్తగా పేర్కొనబడియున్నాడుకూడా.

ఇక అమరావతి మహాచైత్యమున కూడ బౌద్ధ స్తూపము. వాస్తు నిర్మాణ ముల గోష్ఠిలద్వారానేగదా జరిగినది. ఈ గోష్ఠిపేరు "వందనామ" పూరిపేరు ధమ్మకథ, ధమ్మకట, ధనకడ యని క్రీ.పూ. శాసనములు తెలియచేయుచున్నవి. ఒక శిల్ప ఖండికలు నీ యమరావతి మహాచైత్యము, కృష్ణానది ఆరామములు చిత్రితములేగాక, శాసనములవలన నీగోష్ఠిపేరు-, "ధమ్మకడె వందనామగోఠి" యని సుస్పష్టముగా విదితమైనది.

ఈ బౌద్ధస్థానముపేరు ధమ్మకడ యని యెట్లువచ్చెను? రాజడమక నీ ప్రాంతమును పాలించియుండెననుటలో సత్యదూరములేదు. బహుశ నీ డమక నామము రాజధానియైన చోటికి సంక్రమించియుండుట మిక్కిలి సమంజసమైన యూహ. అట్లగుచో ధమ్మకడ యను నామము రాజడమక లేక డమక నుండి

సంక్రమించియుండనగును. ఈ రాజు బహుశ నిచ్చట గోష్ఠికి అధ్యక్షుడు కాబోలు, బౌద్ధమునుద్ధరించి పోషించియుండనగును.

తరువాత సాతవాహన - ఇక్ష్వాకు - పల్లవుల కాలమున నీచోటు 'ధరణి కోటగా' ధాన్యకటకముగా ప్రసిద్ధికి వచ్చినది. దీనికి కారణము సస్యశ్యామలమైన పంటభూముండుటవల్ల (శ్రీ) ధాన్యకటక లేక శ్రీధాన్య, విశాలమైన ప్రశస్తిబడశిన సామ్రాజ్యపు కోట-పట్టణములుండుటచే ధరణికోటగా సాతవాహనుల కాలము నుండి ఖ్యాతిచెందినది. అమరేశ్వరుని ఆలయమున్నందున - అమరావతిపట్టణముగా, ఇంద్రునిస్థానముగా తర్వాతి చారిత్రకయుగములందు పేరుబడసినది.

మిగిలిన సమస్య వడ్డమానులో జైనమున్నదా! ఆ స్తూపము జైన కట్టడ మని చెప్పుటకేమి యాధారములున్నవి?

మౌర్యకాలమున తీరాంధ్రమున బౌద్ధము ప్రబలియుండెను. వడ్డమాను-అమరావతి ప్రాంతము బౌద్ధస్తూపారామములతో ఆకాలమునాటికే ఉత్తరదేశము నందలి రాజగృహ-శ్రావస్తి-కుశినగర-కౌశాంబి మున్నగుచోట్లతో మిక్కిలి సంబంధములు గల్గియుండెను. అచ్చట వ్యాపారసంస్థలు, గోష్ఠలు, నిగమములు ధమ్మకడమున మిగుల ప్రచారములున్నట్లు శాసనశిల్ప వస్తువులద్వారా యెరిగి యుంటిమి[3]కదా! జైనకట్టడము లిట్టివి మనకింతవరకు లభ్యముకాలేదు. మధుర లోని కంకలితిలా చైత్యస్తూపము, చైత్యవృక్షములు, ఆయకపటములు కుషానుల కాలమునాటివికాని, మౌర్యకాలపు కృతములెంతమాత్రము కావు. ఇక క్రీ.పూ. జైనస్తూపములున్నట్లు మనకెట్టి గ్రంథస్త-లేక వాస్తు ఆధారములు కానము. జైనమున కేవలము మానసికపూజ, ధ్యానశరీర నియమములు, సన్యాసి జీవితము తప్ప, బౌద్ధములోవలె, నివాసస్థలములు, ఆరామవిహారాదులు క్రీస్తుపూర్వమున కానరావు. క్రీస్తు పూర్వకాలమునకు చెందినవిగా యూహింపబడిన జైన స్థావరములు[5], తమిళనాడులోని సిత్తన్నవాసల్ (పుదుకోట జిల్లా), తిరుప్పరన్ కున్డ్రమ్ (మధురై జిల్లా), చిక్కటి అడవులలోని కొండకోనలు. ఈ కొండ చెరియల గుహలు, రాతిపడకలు (అతిటానం) నీటిగుంటలు మాత్రమున్నవి. మరెట్టి కట్టడములు, శిల్పములు సంకేతములు కానము. అట్టివి యాంధ్రదేశమున లేవు. కారణము బౌద్ధము ప్రబలియుండుటవల్లనే నీ జైన నిర్గ్రంధులు దక్షిణ తీరమునకు పోయి, వర్షవాసముల దలదాచుకొనుటకై నిట్టి కొండగుహల, చెరియ లలో వసతుల నేర్పరుచుకొనిరి.

తర్వాతికాలమునకూడ దక్షిణదేశమున యెక్కడను జైన స్తూపములు నిర్మింపబడలేదు. ఆయకపటములు కానరావు దక్షిణమున వ్యాపించిన జైన మతము, దిగంబరజైనము కేవలము శరీరనిష్ఠ, యోగధ్యాన, నియమములు కూడుకొన్నది. జైనగ్రంథములైన ప్రవచనసార, మూలాచార మున్నగునవి శ్రమణులకు యెట్టి నివాసస్థలములు కట్టుటకాని, స్తూపారామముల నిక్షేపము గావించుటకాని కూడనిపనులుగా పేర్కొన్నది. శ్రమణులు అవసరమగుచు పశు కోష్టముల నివశించి, ప్రజాబాహుళ్యమునకు దూరముగానున్న ప్రకృతి పరిసర ముల బాసదిలలో యోగధ్యాన నిరతులై సమాధిమరణమునొందుచుండిరి.

ఆంధ్రమున మొదటిసారిగా మనకు జైనవసతులగూర్చి చాళుక్యనృపుడు కుబ్జవిష్ణువర్ధనుని (క్రీస్తబ్దము 624-41) వేంగిని పరిపాలించు కాలమున మహా రాణి అయ్యనమహాదేవి బెజవాడలోని నిడుంబవసతికి దానమిచ్చినట్లు శాసనము వలన తెలియుచున్నది, ఈ జైన వసతికిచ్చిన దానములను మూడవ విష్ణువర్ధనుడు క్రీ.శ. 718-755 లో కూడ పునరుద్ధరించినటుల మరియొక శాసనము కలదు కాన జైనము తీరాంధ్రమున తూర్పుచాళుక్యుల కాలమున వచ్చియుండెను ఇది కర్ణాటకమునందలి మూల సంఘమునుండి సంక్రమించినదిగా నెరుగవలయును. ఈ మూలసంఘము శ్రవణబెలగోలయందు నెలకొన్నది. ఈ చోటు దక్షిణాదికంతకు, మూలస్థానమై మహత్తర ఖ్యాతిగాంచినది.

ఇచ్చట దిగంబర జైనాచార్యులు ఆచార్య సింహనంది పూజ్యపాద, కుంద కుందాచార్య మన్నగు సిద్ధులు పెక్కు రాజవంశములకు గురువులై జైనమును

అభిలాష

కాంతిలోని సూటిదనము
గాలిలోని వ్యాప్తిగుణము
జలమునందలి ఆర్ద్రత
జ్వాలలోని క్రియాశీలత
వృక్షము వలన సృజనత్వం
ఋక్షమునుండి శాశ్వతత్వం సాధించాను.
సాగరాన్ని యాచించి
అచంచల గాంభీర్యం
సరిత్తుని అర్థించి
నిరంతర యాత్రాగమనం సంపాదించాను.
నింగిని చూచి హృదయకవాటాలు తెరుచుకున్నాన
నేలనుండి స్వార్థత్యాగాన్ని అలవరచుకున్నాను.
ఇప్పుడు నా మనస్సు-
లలితకళాసౌందర్యం సరసిలో
జలకాలాడుతూన్నట్లుంది.
గాన రస జలపాతాల స్వరశీకరాల్లో
తేలుతూన్నట్లుంది.
గాలిలో ఈదుకుంటూ మౌనంగా
దూరతీరాలకు సాగిపోయే విహంగమా!
నాకు నీ పొడవాటి రెక్కల్ని అందివ్వు!
ఇప్పుడిప్పుడే పొదుగుతూన్న
నా మనోభావాలకు తొడిగి
అనంతమైన గగనంలోకి
స్వేచ్ఛగా విహరిస్తాను.

తొలకరి పులకలు

నీరు నిండిన పొలాలతో
నవ్వుతూఉంది నేల
నేల విడచే నిట్టూర్పుల్లో
తలలారబెట్టుకుంటున్నాయి చెట్లు
చెట్ల గుబురుల్లోంచి వ్యాపిస్తున్నాయి
యాగధూమాల్లా వంటపొగలు-
సెలైన్ ఎక్కిస్తూన్నా రోగి నరాల్లా
ఉరవళ్ళుచేస్తున్నాయి వాగులూ, నదులూ
కూలిపోతూన్న పుట్టల్లోంచి వెలికివచ్చి
కాలసర్పాల్లా సంచరిస్తున్నాయి పాములు
కొళాయీలవద్ద బిందెల సందోహంలా
గోతుల్లో తహతహలాడుతున్నాయి వానపాములు
కొమ్మల్లో పక్షుల కలరవాలకు
కోనల్లో గోపకుల జానపద గానాలకు
రంగు రంగుల కప్పల మృదంగ వాద్యాలకు,
కోలాటాలాడుతున్నాయి కుళీరాలు
చిగురుపాట లాలపించడానికి
గొంతులు సవరించుకుంటున్నాయి శాద్వలాలు
నాగలి నాదతరంగాలలో
వినిపిస్తూఉంది జీవనగీతం
నేల అనే వేదికపైన
సస్యవిప్లవ నాట్యప్రదర్శనకు
తయారవుతూఉంది నేపథ్యం

శ్రీ పైల క్రిష్ణారావు

నలుమూలలకు వ్యాపింపజేశిరి. మూలసంఘ స్థాపకమైన శ్రమణబెలగోళనుండి ఉపసంఘములు, గణములు, గచ్ఛలు పెక్కు అభివృద్ధిచెంది ఆంధ్ర-తమిళనాడు ప్రాంతముల చేరినవి. విశాఖాచార్యుడు, అజ్జనంది ద్రవిడసంఘమును వ్యాప్తి చేశిరి. కుందకుందాచార్యులు, 'సింహనంది 'కణ్ణాడు' నుండి తీరాంధ్రమునకు దిగంబర జైనమును కొనిపోయిరి. 'కణ్ణాడు' యన్న అనంతపురం-కడప-బద్వేలు-నెల్లూరు ప్రాంతములన్నమాట. కుందకుందాచార్యుడు, సింహనంది ఈ ప్రాంతవాసులు.

పైనవివరించిన దానినిబట్టి వడ్డమానులో వెలికివచ్చిన స్తూపారామములు మౌర్యకాలపు బౌద్ధవాస్తువునకు ప్రతీకలు. వడ్డమాను గ్రామ నామమునకు, జైన తీర్థాంకరుడైన వర్ధమానునకెట్టి సంబంధములేదు. దిగంబరజైనము ఆంధ్ర తీర ప్రాంతమునకు క్రీస్తుశకం 6-7వ శతాబ్దిని వచ్చినది. ఇది కర్ణాటకములోని శ్రావణబెళగోల మూలసంఘమునుండి తూర్పుచాళుక్యవంశజుల ద్వారానే సంక్రమించియుండెను. ఉత్తరహిందూస్థానములోని మధుర ప్రాంతపు (కంకలితిలా), మువలె జైనులు దక్షిణదేశమున స్తూపముల ఆయకపటముల ప్రతిష్ఠించు యాదారము కానరాము. దక్షిణదేశ జైనసంఘములు కేవలము బసదీలను, ఖంభముల, జైనతీర్థంకరుల ఆలయముల క్రీ. శ. 7వ శతాబ్దినుండి మాత్రమే నెలకొల్పిరి. అంతకుపూర్వము జైన నిగ్రంధులు పండిత శ్రేష్ఠులు దక్షిణదేశమునకు వచ్చియుండిరి. కాని వారి స్థావరములు పంచభూతములకు చేరువైన కొండ ప్రాంతముల గుహలు-వృక్షచ్ఛాయలు మాత్రమే. అంగారత్వమును పాటించుచు ధ్యాన నిరతిలో కేవల జ్ఞానమునుపొందిరి.

అధోజ్ఞాపికలు

1. టి. జి. వి. శాస్త్రి ఎండ్ అదర్స్, వడ్డమాను ఎక్స్‌కవేషన్స్ ఎండ్ ఎక్స్‌ప్లొరేషన్స్ ఇన్ కృష్ణావాలీ, (హైదరాబాదు, అక్టో 1988 పు-4, 9-10, 14, 16-17 మరియు 19.

2. ఇంగువ కార్తికేయశర్మ, 'భట్టిప్రోలు బ్రాహ్మీశాసనము: ప్రాక్తెలుగు లేఖనశైలి" సారసి (న్యూఢిల్లి, జనవరి మార్చి 1988) పుటలు 16-27.

3. ఎస్. శంకరనారాయణన్ "సమ్ పేజిస్ ఇన్ ఎర్లీ కల్చరల్ హిస్టరీ ఆఫ్ ఆంధ్ర" ఇన్ స్వస్తిశ్రీ, డాక్టర్ బి. ఛాబ్రా ఫెలిసిటేషన్ వాల్యూమ్, (న్యూఢిల్లీ 1984) పు 61-65.

4. భారతి. ఆగస్టు 1975, పుటలు 16-27 మరియు భారతి నవంబరు 1976, పుటలు 5-10. ఎన్. బి. పి. యనగా నార్తర్న్-బ్లాక్-పాలిష్డ్‌వేర్. ఈ మట్టిపాత్రలు కేవలము బుద్ధుని కాలమునకు చెందిన రాజగృహ, వైశాలి, కౌశాంబి, శ్రావస్తి, కుశినగర మున్నగుచోట్ల క్రీ.పూ. 4-5 శతాబ్దులలో లభ్యమగుచున్నవి. గంగా-యమున తూర్పుతీరప్రాంతముల అక్కడి మట్టితోచేసి శోభాయమైన మెరుగుకల్గియున్న ఈ మట్టిపాత్రలను బౌద్ధభిక్షువులు వాడుచుండిరి. అశోకునితర్వాత ఈ పాత్రలు అంతగా కానరావు.

5. కె. ఆర్. శ్రీనివాసన్ "స్వస్తిశ్రీ" పు 9-19. కె. జి. కృష్ణన్ యు.పి. షా ఎండ్ ఎం. కె. ఢాకీ (ఎడ్) "యాస్పెక్ట్స్ ఆఫ్ జెయిన్ ఆర్ట్ ఎండ్ ఆర్కిటెక్చర్ (అహమ్మదాబాద్ 1975) పు 87-88 మరియు 274-276, పేపర్ 26.

మళ్ళీ ఉత్తరమా!

భమిడి వెంకటేశ్వర్లు

రాజేశ్వరి చెప్పినా వినకుండా వూరుకెళ్ళిపోయింది. "బస్సులో జాగ్రత్త—నిద్రపోకు" అని మాత్రం అన్నాడు శేషగిరి, "ఎన్నాళ్ళుండి రమ్మంటారు" అన్న భార్య ప్రశ్నకు సమాధానంగా.

"ఊరగాయలు జాగ్రత్తగా గరిటెతో తీసి మూతలు పెట్టండి" తను మరీ మరీ చెప్పింది. ఆ మాటకు స్వగతంలోనే నవ్వుకున్నాడు. అందుకే అన్నాడు "నేను ఏదైనా ఎంత జాగ్రత్తగా వాడుకుంటానో నీకు తెలిసే వుంటుంది. ఇది నాకు చెప్పాలా" భార్యమీద కోపం.

ఇంటికొచ్చేసరికి పదిగంటలయింది. తెల్లవారి లేచేసరికి ఏడుగంటలయింది. ఇష్టం లేకపోయినా, బద్ధకంగానే ఆఫీసుకు బయలుదేరాడు శేషగిరి. ఎల్లాగో అయిదుగంటలదాకా కాలక్షేపం చేసి యింటికి బయలుదేరాడు. తాళం తీసి లోపలకు అడుగుపెడుతుంటే కాళ్ళ దగ్గర కవరు కనిపించింది. తీసి చూసాడు. దస్తూరినిబట్టి, రాజేశ్వరి తల్లి రాసిందని గ్రహించాడు. "మళ్ళీ ఉత్తరమా? నాలుగు రోజుల క్రితమేగా వచ్చింది...అందులో ఇప్పుడు ఇన్‌లాండు కవరు..." శేషగిరికి ఆశ్చర్యం వేసింది.

రాజేశ్వరి ఎప్పుడొస్తుందో తెలియదు కాబట్టి, ఉత్తరం చదవాలనుకున్నాడు. కాని అలవాటు గుర్తుకొచ్చింది. భార్య పేరన వచ్చిన ఉత్తరం... ఎటూ తను చదివేక యిస్తుంది....అందులో పెద్దగా విశేషాలుండవు....ఏదో రామాయణం ...అదీకాక శేషగిరిలో సెంటిమెంటు వుంది—ఆ మాటకొస్తే పోస్టు చేయమని ఉత్తరం యిస్తే – అది కార్డు అయినా సరే చదవడు. కేవలం చిరునామా సరిగా రాసిందో లేదో అని మాత్రం చూస్తాడు.

కవరు అలాగే టీ.వీ. మీదవుంచి ఎగిరిపోకుండా ఏదో పుస్తకం పెట్టాడు. ఆలోచనలు మాత్రం ఉత్తరం గురించే....

మంచంమీద కూర్చున్నాడు శేషగిరి. రెండో తలగడవైపు చూస్తూ కసిగా నలిపేసాడు. తళుక్కున రాజేశ్వరి రూపం తలగడమీద మెరిసింది.

నాలుగురోజుల క్రితం వచ్చిన ఉత్తరంలో కేవలం క్షేమసమాచారాలే వున్నాయి....ఇప్పుడు కవరులో రాసేటంతటి గొప్ప విశేషాలేముంటాయి?

"ఇంతకీ ప్రయాణం సంగతి ఏం చేసారు...వెళ్ళమంటారా?" రాజేశ్వరి అన్న మాటలు గుర్తుకొచ్చాయి.

"నీకు ఆ ధ్యాస తప్ప మరేమీ ఉండదేమో" కోపంగా అన్నాడు తను.

"అవును మరి, మీకు మీ ధ్యాస, నాకు ప్రయాణం ధ్యాస ...ఇంక అడగనులెండి ...ఏదో ఒకటి చెప్పేయండి....మా అక్క మళ్ళీ ఫోను చేసింది... బావ సెలవు గురించి ప్రయత్నిస్తోందిట....రిజర్వేషను చేసుకోవాలి కదా... అసలే సెలవులు ...టిక్కెట్లు దొరకవు....మీ పని అయ్యేకే జవాబు చెప్పండి...." గోముగా అంది రాజేశ్వరి.

శేషగిరి జవాబు చెప్పకుండా బయటకు వెళ్ళేందుకు, పాంటు, షర్టు వేసుకోసాగాడు. "అప్పుడే వెళ్ళి మూడేళ్ళు అయింది. ఇన్నేళ్ళు పుట్టింటికి వెళ్ళకుండా ఏ ఆడదీ ఉండదు. ఇంతకీ మా అక్క పెరుకోంది కాబట్టి నేనూ వెడతానంటున్నాను. అంతేగా...." తనే అంది.

"మీ అక్క వెళ్ళకపోతే నీకు వెళ్ళే ఉద్దేశ్యం లేదని నన్ను నమ్మమంటావ్..." శేషగిరి గొంతులో వెటకారం ధ్వనించింది.

అతను వెళ్ళిపోయాడు.

"ఏం మనిషో....ఎప్పుడూ డబ్బు గురించే ఆలోచన..." స్వగతంలో విసుక్కుంటూ అనుకుంది రాజేశ్వరి.

పిల్లల పరీక్షలు వారం క్రితం అయినప్పట్నుంచీ, రాజేశ్వరి దృష్టి పుట్టింటికి మళ్ళింది. ప్రయాణం గురించి మాట్లాడేందుకు, చివరి పరీక్షనాడు వాళ్ళక్క దగ్గరకెళ్ళింది.

"నేను పదిహేనురోజులు సెలవు పెట్టాను. ఖర్చులకు ప్రావిడెంటుఫండు అడ్వాన్సు పెట్టాను. రెండురోజుల్లో రావచ్చు. పోతే మా అబ్బాయి రానంటున్నాడు. ఇంక మా అమ్మాయి వాళ్ళ నాన్నని వదిలి వుండలేదు కనుక అదీరాదు. నేనొక్కదాన్నే ప్రయాణం." వాళ్ళక్క అంది.

"మా పిల్లలిద్దరూ కూడా రామంటున్నారు. కాని నేనే రమ్మంటున్నాను. సరే అన్నారు. ఇంతకీ ప్రయాణం ఎప్పుడు?" రాజేశ్వరి అడిగింది.

"రేపు వచ్చే సెకండ్ సాటర్‌డే. ఆదివారం ఆఫీసుకు సెలవులు. సోమవారంనుంచి సెలవు మొదలవుతుంది. కాబట్టి శుక్రవారం రాత్రి బయలుదేరితే శనివారం పొద్దున్నే మన వూరు చేరవచ్చు. పైగా రెండురోజులు సెలవు కలిసొస్తుంది." సలహాని సగర్వంగా వివరించిందామె.

ఆ విషయమే శేషగిరితో చెప్పింది రాజేశ్వరి.

"నీకు వయసుంది. అంతో యింతో అర్థం చేసుకొనేందుకు మెదడుంది. నేను ఆపరేషను చేయించుకోకపోతే యింకా పిల్లల్ని కనేందుకు ఓపిక, అవకాశాలు వుండి. బోలెడంత ఖర్చు ఎదురుగా కనిపిస్తోంది. ఇప్పుడు యీ ప్రయాణానికి ఎంతలేదన్నా అయిదొందలు అవుతుంది. అనవసరంగా దారి ఖర్చులు దండగ దేనికి! ఎవరు తిన్నట్టు!" అంటూ నచ్చచెప్పాడు శేషగిరి.

ఆమె వినిపించుకోలేదు. "నేనేమైనా వెడతాను." అంది.

"మరి అటువంటప్పుడు నన్నెందుకు అడగటం! నన్ను వెధవని చేసి, నాచేత వాగించి నీచేత అక్షింతలు వేయించుకునేందుకా?" అతనికి కోపం వచ్చింది.

అప్పటికా ప్రసక్తి ఆగింది. భర్తని వశపరచుకునే నేర్పు, శక్తి ఆడదానికి బాగా తెలుసు. అందుకో ప్రత్యేక సమయం వుంది. అప్పుడు ఏ భర్తా కాదనలేడు. డబ్బు లేకపోయినా, ఎన్ని ఖర్చులున్నా "ఓ.కే. వెళ్ళిరా..." అనేస్తాడు.

ఆ రాత్రి...పిల్లలిద్దరూ పడుకున్నాక...రాజేశ్వరి శేషగిరి పక్కన చేరింది. "ఏమండీ....ఏమిటీ...అప్పుడే పడుకున్నారు....కార్యక్రమాలన్నీ అయిపోయాయా...." అంటూ

"ఏం చేయమంటావ్ ...రేపట్నుంచి ఎటూ ఉపవాసమే కదా....ఇవేల్టి నుంచీ ప్రాక్టీసు చేస్తున్నాను" అన్నాడు శేషగిరి.

"ఈ మల్లెపూల దండ చూడండి. రోజూ మూర అర్ధరూపాయికి యిచ్చేవాడు. ఇవేళ ముప్పావలా అన్నాడు వెధవ" అంటూ మల్లెదండను అతని ముఖం మీదకు జారవిడిచింది రాజేశ్వరి.

"అవును మరి....రేపట్నుంచి వాడికి ఓ బేరం పోతుందిగా. అందుకే యీ రోజు పావలా ఎక్కువ తీసుకుని వుంటాడు. వాడిదేం తప్పులేదు" సమర్థించాడు శేషగిరి.

"మరి వెళ్ళమంటారా నన్ను" అనునయంగా అడుగుతూ ఆమె అతని చెంపలకు దగ్గరకు జరిగింది.

"నీ యిష్టం నేను చెప్పాల్సింది చెప్పాను. వినటం వినకపోవటం నీకే వది లేశాను. నువ్వొచ్చేవరకూ మది కట్టుకోగలను. ఒంటరిగా పడుకోవాలన్న బెంగ తప్పిస్తే మరేం లేదు. నీ మంత్లీ పీరియడ్స్ పుణ్యమా అంటూ అంతో యింతో వంట చేతయింది. నీకు అమ్మమీద, నాయనమ్మ మీద వున్న ప్రేమ మొగుడిమీద వున్నట్టు కనిపించదు. నీకు లేనప్పుడు నేను మాత్రం ఎందుకు పెంచుకోవాలి. ఇప్పుడు నేనెందుకు వద్దంటున్నానో తిరిగొచ్చాక నీకే తెలుస్తుంది."

"మీరెందుకు వద్దంటున్నారో నాకు తెలుసు." చటుక్కున అంది రాజేశ్వరి.

"నీకు తెలిసింది అంతే. నీకి రోజులు, ఖర్చులు, డబ్బు విలువ గురించి తెలియదు. సమయం, అవసరం గురించి చెప్పినా అర్థం కాదు" కోపంగానే అన్నాడు శేషగిరి.

"ఇంక లైటు తీసేయమంటారా?" అంటూ లేవబోయింది.

"పెరిగే గడ్డం దేనికీ అడ్డం కానట్టే, లైటు కూడా అడ్డం కాదు. పిల్లలు గాఢనిద్రలో వున్నారు."

"మీకు చీకటి కావాలేమో కదా" మత్తుగా, చిలిపిగా అంది రాజేశ్వరి.

"రూపాయి సంపాదించటం కష్టం. ఖర్చు చేయటానికి క్షణం చాలు. మొన్న ఊరగాయలకు మూడు నాలుగొందలు అయింది. రేపు స్కూళ్ళు తెరిచాక ఫీజులు, పుస్తకాలు, యూనిఫారం అంటూ ఎంతవుతుందో తెలియనిది కాదు. అవసరం లేనప్పుడు రూపాయి ఖర్చు చేసేందుకు ఎంతో ఆలోచించాలి. అనవసరంగా ఖర్చు దేనికి? ఇప్పుడు మీ అక్క ఎందుకు వెడుతోందో, అసలు విషయం నీకు తెలియదు." మల్లెపూల గుబాళింపు అతన్ని ఓ క్షణం వివశుడ్ని చేయటంతో ఆగాడు.

"ఏమిటా అసలు విషయం" ఏదో కొత్త విషయం తెలుసుకోబోతున్నట్టుగా అడిగింది రాజేశ్వరి.

"మీ అక్క ఉద్యోగం చేస్తోంది. మా కేంద్ర ప్రభుత్వోద్యోగులకంటే మీ అక్క పని చేసే రాష్ట్ర ప్రభుత్వోద్యోగులే నయం. ఎప్పుడో పెట్టి పుట్టారు. అడిగిందే చాలు, వాళ్ళ ప్రభుత్వం అన్నీ సమకూర్చి పెడుతుంది, సెలవు అమ్ముకుని ఊరికి బయలుదేరుతోంది. పైగా వాళ్ళకి సొంత వూరు వెళ్ళేందుక్కూడా ఎటువంటి మినహాయింపులు లేకుండా దారిఖర్చులు యిస్తుంది. మినహాయింపు కూడా నామమాత్రమే. ఇది నీకు తెలియదు ప్రావిడెంటుఫండు నుంచి అప్పు తీస్కుంటున్నట్టు చెప్పింది. ఇంక మీ వదిన అంటావేమో ఉద్యోగం లేకపోయినా కుట్టుపని, ఎంబ్రాయిడరీ చేస్తుంది. కాని మన విషయం అలా కాదు. అన్నింటికీ నేనే చావాలి." ఇష్టం లేకపోయినా శేషగిరికి చెప్పక తప్పలేదు.

"నేను ఉద్యోగం చేయనన్నానా?"

"సరే...ఇంక భారతం చెప్పకు. మీ అక్క శ్రమ పడుతోందిగా. డబ్బు కోసం నేను నిన్ను బాధపెట్టదలుచుకోలేదు."

భర్త ధోరణి ఆమెకు నచ్చలేదు.

"మా నాయనమ్మ రోజూ కల్లోకొస్తోంది. ఓసారెళ్ళి చూసొస్తాను' మా అన్నయ్యలు, వదినలు, పెద్దక్క అంతా వస్తున్నారుట" అంటూ భర్త మీదకు ఒరిగింది రాజేశ్వరి.

"నువ్వు అనవసరంగా బాధపడకావు. అది నాకిష్టం లేదు, పల్లెటూళ్ళలో కరెంటు వుండటం లేదుట. అందులో మీ వూరి విషయం నీకు తెలిసిందే. ఇంక యీ ఎండలకు మీ నూతిలో నీళ్ళు కూడా అయిపోయి వుంటాయి. చెరువు కూడా ఎండిపోయి వుంటుంది. ఇదంతా తెలిసి వెళ్ళటం ఎందుకూ?" శేషగిరి వివరంగా చెప్పాడు.

"బతికుండగా మా నాయనమ్మను చూడాలని వుంది. ఆవిడ పోయేక ఏం చూస్తాను."

"నువ్వు చాలా తెలివితక్కువదానివి. ఆవిడకు పెద్దవయసు. తొంభై ఏళ్ళొచ్చాక ఏవో నలతలు, అనారోగ్యం తప్పవు. ఇప్పుడు ఆవిడకోసం అయిదొందలు ఖర్చు పెట్టటం తెలివితక్కువతనం. నన్నింక విసిగించకు."

రాజేశ్వరి లైటు తీసేసి వచ్చి శేషగిరి పక్కన చేరింది.

ఆ మర్నాడు మళ్ళీ ప్రయాణం మీద చర్చ కొనసాగింది.

"నువ్వు రాలేదని ఎవరూ బాధపడరు. ఇతరులకోసం మనం తాపత్రయ పడేముందు, వాళ్ళు మనకోసం ఎంత ఆలోచిస్తున్నారు అని ఆలోచించాలి. జీవితంలో ఓ స్థాయి చేరుకున్నాక, కొంత వయసు అనుభవం వచ్చాక, బరువు బాధ్యతలు పెరుగుతున్నప్పుడు యిలా అభిమానాలు, ఆప్యాయతలు అంటూ ఖర్చులు పెంచుకోవటంలో అర్థం లేదు. మనసులో వుంటే చాలు. ఎదురుగా వెళ్ళి కావలించుకుని ఏడ్చి నటించటం దేనికి! ఇటువంటి మొసలి కన్నీళ్ళంటే నాకు చిరాకు."

శేషగిరి మాటలను మధ్యలోనే కట్ చేసింది రాజేశ్వరి.

"మీరు డబ్బు మనుషులు...మంచీ, మర్యాద, గౌరవం తెలియదు మీకు. మీ సుఖానికి తక్కువవుతుందని ఏవో కాకమ్మ కబుర్లు చెప్తున్నారు. అసలు మీరు ఏ లాయరో అవ్వవలసింది." కోపంగా అంది తను.

"సరే అయితే నన్నింక యీ విషయంలో విసిగించకు. నీ యిష్టం ఎన్ని రోజులున్నా సరే! నేను రమ్మనమని ఉత్తరం రాయను. మీ నాన్న రిటైరయ్యారని, కాణీ సంపాదన లేదని, మీరంతా వెళ్ళి ఆయన నెత్తిమీద కూర్చుంటే ఆ ఖర్చు తట్టుకోలేడని, అనవసరంగా శ్రమ, బాధ కోరి తెచ్చుకోవడం దేనికని— అన్నానే తప్ప మరో ఉద్దేశం నాకు లేదు. ఇప్పుడే వెళ్ళి ఆరువందలు అప్పు తెచ్చి సాయంత్రం టిక్కెట్లు కొని తెస్తాను." అంటూ బయటికి వెళ్ళిపోయాడు శేషగిరి - ఆ కాలనీలో అప్పు యిచ్చే ఓ షావుకారు దగ్గరకు.

అసలీ రోజుల్లో ఓ మనిషికి మరో మనిషి బరువు. భరించటం కష్టం. శేషగిరి మామగారిది అదో తత్వం. జనాన్ని చూస్తే ఆయనకు యిట్టే బీ.పీ పెరుగుతుంది. నిర్మొహమాటంగా మాట్లాడే వ్యక్తి. ఇప్పుడు అతనికి తన పెళ్ళినాటి సంఘటన గుర్తుకొచ్చింది.

ఆ రోజు.... పెళ్ళినాటి మరునాడు ... పెళ్ళివారంతా అనుకున్న మాటల ప్రకారం వెళ్ళిపోవలసిన రోజు. విడిదిల్లు ఖాళీ చేసేయాలి. భోజనాల సంబంధం లేదు. కాని ఆ రోజు వారి కాంట్రాక్టు బస్సు రిపేరు కావటంతో ప్రయాణం రాత్రికి వాయిదా పడింది. మధ్యవర్తి వెళ్ళి ఆ పూటకు పెళ్ళివారికి కాఫీ, టిఫిను, భోజనం సంగతి చూడమన్నాడు.

"క్షమించండి. అనుకున్న ప్రకారం సక్రమంగా జరిపించాను. ఇంక యీ ఖర్చు భరించలేను. మీరే ఏదైనా దారి చూసుకోండి" అంటూ చేతులు జోడించాడు.

అంతే ఎవరిదారిన వాళ్ళు వెళ్ళవలసి వచ్చింది. మగ పెళ్ళివాళ్ళు ఖచ్చితంగా, మొండిగా, సిగ్గు లేకుండా వ్యవహరిస్తుంటే ఆడ పెళ్ళివాళ్ళు కూడా బిర్ర బిగుసుకుని ప్రవర్తించటంలో అసహజం లేదేమో? అందులో మంగళ సూత్ర ధారణ, శోభనం కూడా అయిపోయాక! తెలిసినవాళ్ళు, కావలసిన వాళ్ళదగ్గిరే శేషగిరి మామగారు అలా ప్రవర్తించారు.

శేషగిరికి రాజేశ్వరి మీద కోపంగా వుంది.

* * *

నాలుగోరోజు పొద్దున్నే కాలింగుబెల్లు మోగగానే లేచి తలుపు తీసాడు శేషగిరి. గుమ్మంలో నిలబడ్డ రాజేశ్వరిని, పిల్లలని చూసి ఆశ్చర్యపోయాడు. "ఏమిటి అప్పుడే వచ్చేసేరు?" అనబోయాడు.

వారు లోపలకు వచ్చారు.

"మా అమ్మ రాసిన ఉత్తరం అందిందా?" "ఏం రాసింది" అడిగింది రాజేశ్వరి అయిదు నిముషాల తరువాత.

నేను చదవనని నీకు తెలుసుగా?" అన్నాడతను.

"కాని నేను లేనుగా"

"మీ అమ్మకు యీ విషయం తెలియదు కదా...అంతగా నాకు పనికి వచ్చే విషయం అయితే నా పేరనే రాసేదిగా...అందులో ఏ ముఖ్యవిషయము లున్నా నాకనవసరం. నువ్వెటూ వచ్చాక చెప్తావు కదా .. ఇంతకీ అప్పుడే వచ్చేసారేం?" అంటూ అడిగాడు శేషగిరి.

రాజేశ్వరి చెప్పేందుకు ఆలోచిస్తోంది. పెదవులు ఏదో చెప్పే ప్రయత్నం చేస్తుంటే నీళ్ళు నిండిన కళ్ళు అడ్డుపడుతున్నాయి. భర్త గ్రహించాడు.

"సరేలే...ఇదిగో ఉత్తరం ...చదువు....తర్వాత చెబుదువుగాని" అంటూ ఉత్తరం అందించాడు.

రాజేశ్వరి ఉత్తరం చదివేసింది.

పిల్లలు నిద్రలేమివల్ల అప్పటికే మంచం ఎక్కేశారు.

"రాత్రి బస్సులో నిద్రలేదు. కాసేపు నిద్రపోతాను." అంది రాజేశ్వరి.

భారతి

కథలు రాసేవారికి మనవి.....

భారతిలో ప్రచురణకి పరిశీలనార్థం చిన్న కథలు పంపవలసిందిగా రచయిత(త్రు) లకి మనవి చేస్తున్నాము.

రచనలు కాగితానికి ఒకవైపే సిరాతో లేదా బాల్‌పెన్‌తో రాయాలి.

కథలు 12 అరఠావు కాగితాలకి మించకుండా ఉంటే మంచిది.

అనువాదాలు, అనుసరణలు పంపరాదు.

ప్రచురణకి స్వీకరించని రచనలని త్రిప్పి పంపడానికి తగినన్ని తపాలా బిళ్ళలు అతికించిన స్వంత చిరునామా గల కవరు జతపరచి పంపాలి.

రచనలని సంపాదకుడు, భారతి, సాహిత్య మాసపత్రిక, ఆంధ్రపత్రిక కార్యాలయం, గాంధీనగరం. విజయవాడ - 520003. అన్న చిరునామాకి పంపాలి.

"నిజానికి ఆగలేనిది నువ్వే. అందుకే నాలుగోరోజుకు పరుగెట్టుకుని వచ్చే సావ్. అలవాటు పడితే అంతే! అనవసరంగా దారి ఖర్చులయ్యాయి. మూడు రాత్రులు వృధా అయ్యేయి...ఇంతకీ ఉత్తరంలోని విశేషాలు ఏమిటి" అనునయంగా అడిగాడు శేషగిరి

"ఇప్పుడే చెప్పాల్సిన విశేషాలేమీలవులెండి. మీరూహించినట్టుగానే జరిగింది· లేచాక చెప్తాలెండి. తలుపేసి రండి'' అంది రాజేశ్వరి సిగ్గుపడుతూనే.

లేచేసరికి తొమ్మిది గంటలయింది. పిల్లలింకా లేవనేలేదు, "ఇంక లేవండి. ఆఫీసుకెళ్ళరూ'' అంటూ రాజేశ్వరి భర్తను నిద్రలేపింది.

"మూడు రోజుల తరువాత శ్రీమతి వూరినుంచి తిరిగొస్తే ఏ మానవుడైన భర్త యినా ఆఫీసుకు ఎలా వెళ్ళగలడు? ఎన్నో వార్తలు, విశేషాలు, వింతలు వుంటాయి'' గోముగా లేస్తూ అన్నాడు తను.

"దాని కోసమేనా మరి దేనికోసమేనా?'' చిలిపిగా అడిగిందామె.

''దేవుడికి కొబ్బరికాయ కొడితే, ఆ దేవుడొచ్చి కొబ్బరికాయ తింటున్నాడు. దేవుడిది పేరు మాత్రమే.''

రాజేశ్వరి కాఫీ ప్రయత్నంలో మునిగిపోయింది.

''ఏమిటలా చూస్తున్నారు?'' కాఫీగ్లాసు అందిస్తూ అంది రాజేశ్వరి.

"ఏం లేదు...ఊరికెళ్ళి అందరినీ చూసొచ్చావు కదా,. ఏమంత వళ్ళ చేసావో చూస్తున్నాను." భార్య కళ్ళల్లోకి చూస్తూ అన్నాడు తను.

రాజేశ్వరి కళ్ళు చటుక్కున వర్షించాయి. తల్లి రాసిన ఉత్తరం తెచ్చి యిచ్చింది, శేషగిరి ఉత్తరం చదవసాగాడు.

"ఈ ఉత్తరం రాయకూడదనే అనుకున్నాను. కాని తప్పలేదు. బహుశా ఏ తల్లీ యిలా రాయదేమో? ఇంటి పరిస్థితులు ఏమీ బాగులేవు. ఆర్థికంగా, మానసికంగా, శారీరకంగా విశ్రాంతి లేకపోతోంది. మిమ్మల్ని సెలవులకు రావద్దని ఎలా రాయగలుగుతున్నానో నాకే తెలియటం లేదు.

మన పెంకుటిల్లుకి పెంకులు తిరగేస్తున్నారు. దాదాపు మూడు నాలుగువేల ఖర్చు. ఆమధ్య మీ నాన్నకు, తరువాత నాకు వంట్లో బాగోలేకపోవటం వల్ల మందులకు, డాక్టరుకు వెయ్యి ఖర్చు. మన నూతిలో నీళ్ళు అయిపోవటంతో, పూడిక తీయించి లోతు తీసేందుకు ఆరేడు వందల ఖర్చు. ఇక మీ నాయనమ్మ మంచం దిగటమే లేదు. మందులు, టానిక్కులు, గ్లూకోజు మీదే కాలక్షేపం చేస్తోంది. ఆ ఖర్చు సరేసరి. ఇప్పుడు అందరూ వస్తే ఎలా తృప్తిపరచాలో తెలియని అయోమయ పరిస్థితి ...పెంకుపని చేయించటంలో కరెంటు కనెక్షను తీయించివేసారు. రేపు మీ నాయనమ్మకు ఏదైనా అయితే అప్పుడు మీరంతా ఎటూ రాకతప్పదు, ఇప్పుడూ అప్పుడూ మీకే ఖర్చు. ఇలా రాస్తున్నానని ఏమీ అనుకోవద్దు. నీకు ఏది మంచిదని తోస్తే అలా చేయి. మీ ఖర్చులు, యిబ్బందులు తెలుసు కాబట్టి సిగ్గువిడిచి రాస్తున్నాను. మరోలా అనుకోవద్దు. (ఈ వాక్యాలు రాస్తున్నప్పుడు ఆవిడ ఎంత బాధపడుతూందో ఉత్తరంమీద పడ్డ కన్నీళ్ళు అలికేసిన అక్షరాలు తెలుపుతున్నాయి)

ఆరోగ్యం జాగ్రత్త, పిల్లలను ఎండల్లో ఎక్కడకూ తిరగనీయకు. రోజులు బాగోలేవు. పిల్లల్ని ఎత్తుకుపోతున్నారుట....కాలం పూర్తిగా చెడిపోయింది.

ఉంటాను...మీ అమ్మ.

ఉత్తరం చదివేక శేషగిరి కూడా విచారించాడు.

"మీచేత అప్పు చేయించి మరీ వెళ్ళాను'' ఏడుస్తూ అంది రాజేశ్వరి,

"పోనీలే...మీ నాయనమ్మను చూసి వచ్చావు, అదే పదివేలు''

"ఏమండీ ...నిజంగా అంటున్నారా లేక వెటకారంగా అంటున్నారా?'' భర్త మాటలకు ఆశ్చర్యపోతూ అంది రాజేశ్వరి.

"నిజంగానే అంటున్నాను. ఈ విషయం ముందుగా నీకు చెప్తే బాధపడతావని చెప్పలేదు. కాని నా మాటల్ని మరోవిధంగా అర్థం చేసుకున్నావు. ఏ భర్తా కూడా తన భార్యను ఏడిపించేందుకు ప్రయత్నించడు, ఆ విషయం నాకు తెలుసు!" అన్నాడు శేషగిరి.

రాజేశ్వరి కళ్ళు యింకా చెమరిస్తూనే వున్నాయి.

"ఊరుకో...ఏడవకు..." అంటూ రాజేశ్వరిని అక్కున చేర్చుకున్నాడు శేషగిరి.

లిమిటెడ్ ఓవర్ల ఆట

శ్రీ బండి రాధాక్రిష్ణ

అంధకారం ఒడిలో నింపుకుని
నిర్మానుష్యమైన నగరం ప్రక్కనుండి
నిశ్శబ్దంగా,
పారుతున్నది నది ఎక్కడికో
'శతాబ్దాలుగా చల్లారని లావాలా'
వేడెక్కిన ఇసుక
కాళ్ళను కణకణలాడిస్తున్నది.
గాంధేయులు, ఆఫ్ఘన్‌లు
చైనీయులు, మస్కోవైట్‌లు ఎక్కడ?
భోపాల్, ఢిల్లీ, లండన్, మాస్కో
నగరం ఏదయితేనేం
నాగరకత నిదురపోయింతర్వాత
భూమిచుట్టూ సాటిలైట్లు
'ఆట ఆపేసిన
పిల్లవాడి బొమ్మల్లా'
అంతరిక్షంలో తిరుగాడుతున్నవి
హెర్షెల్ టెలిస్కోప్ లాపామా
పర్వతంనుండి శూన్యంలోకి చూస్తోంది!
గ్రహాంతరాళాల్లో ఏం జరుగుతుందో
చూసి చెప్పడానికి
లేరెవ్వరూ అక్కడ
చీకటిని మ్రింగివేసిన నదిలోంచి
ఏ మత్స్యమూ పుస్తకాలతో
పైకిరాదెందుకు?
దూరంగావెళ్ళిన నోవాపడవ
చేరే తీరంకోసం
ఎక్కడ వెదకాలి
శతాబ్దాల స్వార్థం,
'మహోన్నత వ్యక్తిత్వాల
గిరిశృంగ మానవప్రపంచం'
లిమిటెడ్ ఓవర్ల అణుయుద్ధంలో
గెలిచిన వాళ్ళను అడిగండి.

డాక్టర్ శివలెంక ప్రకాశరావు

బొడ్డు బాపిరాజుగారి కవితా విపంచి

'చెలువపు ముద్దయౌ ప్రకృతి చిన్నది ప్రౌఢ్గాక వన్నెనొప్పు నిం
పుల చెలికత్తెలారు ఋతువుల్ గయిసేయు బిసాళి సోయగం
బుల మెరుగారగా గరగి పోయిదు దీయని తేటతేనె మూ
సల, నెలరేని వెన్నెలల జానుదెనుంగు మిటారి పల్కులన్!'

అంటూ ప్రాచీన సంప్రదాయ భూమికపై ఆధునిక కవితాసౌధాన్ని అందంగా నిర్మించి రసజ్ఞ హృదయాలను అలరించిన ప్రతిభా సంపన్నుడు. శ్రీ బాపిరాజు. మొదట వీరు "అష్టావధాని"గా పండిత ప్రకాండులచే ప్రశంస లందినవారు. రాశి కన్నా వాసియే ముఖ్యమని నమ్మిన భావకవిశేఖరులు వీరు. హృదయవాది అయిన బాపిరాజుగారు రచించిన కవిత్వం కొంతవరకు (1) విపంచి (1935) (2) గోపి (1932) (3) కాత్యాయని (1933) (4) కాక విలాసము (1956) (5) శ్రీ చందనము (1932) అనే పేర్లతో సంకలితమయింది. ఇంకా భారతి, ప్రతిభ, గృహలక్ష్మి ఇత్యాది సాహిత్య పత్రికలలో వీరి ఖండికలు కొన్ని మరుగున పడి ఉన్నాయి.

వీటన్నింటిలో వున్న వస్తువును బట్టి బాపిరాజుగారి కవిత్వాన్ని 1. ప్రణయం 2. ప్రకృతి 3. ఆధ్యాత్మికం 4. సూఫీతత్త్వం 5. దేశభక్తి 6. మానవత 7. స్తుతి 7. స్మృతి 9. బాలగేయాలు అనే విభాగాలు చేసి పరిశీలించవచ్చు.

మొదటిగా వారి ప్రణయాన్ని గూర్చి.

1. ప్రణయ కవిత్వం :

బాపిరాజుగారు తన 'సతి'నే ప్రణయదేవతగా సంభావించారు. 'ప్రియురాలి నవ్వు' ఇత్యాది శీర్షికలు వారి ప్రేయసిని గూర్చి వివరించేవే!

'అది మధురాధర తటాంచలమందు సుధాహ్రదంబులో
నుదయము నొంది తొల్దొలుత, నుబ్బి కపోలము లాక్రమించి నె
మ్మది గల నూతన ప్రణయ మాధురి జూపు కటాక్షపంక్తి సం
పదలు వెలార్చి వెన్నెలలు ఫాలమునం జెలరేగ నర్తిలున్'

ఇత్యాదిగా ప్రియురాలి అధరాన పుట్టిన నవ్వు ఫాలభాగాన వికసించేవరకూ పెరిగే క్రమాన్ని చిత్రీకరించాడు కవి.

ఈ భావన ప్రతిభావంతం.

అంతేకాదు. ఆనందసరసిలో తేలించు పండువెన్నెల తేట నిండు చలువా, కొత్తగాలి వికసించి తేనెలు గ్రుమ్మరించే పూల కమ్మదనమూ, పుంఖానుపుంఖంగా చెలరేగే సెలయేటి తరగల్లోని సొగసూ, మంచువెన్నెలరేల కురిసే మంచు ముత్యాలలో మించుమురువూ తన ప్రేయసి నవ్వులో నెలకొన్నట్లు పేర్కొన్నాడు. అందుకే ఆ 'దరహాసరేఖా విలాసాలు' గాంచి ముగ్ధుడై తనను తాను మరచాడు. ఆ 'తళుక్కులే నవ్వుల పువ్వుల వికసనమ్ము నిత్య మనఃప్రియం'గా ఉంటుందని భావించాడు కవి.

కుల పాలికా ప్రణయంలో రసస్థాయి ఇది.

అదే ప్రేయసి ప్రణయంలో 'నిరాశ కలిగినప్పుడు మనస్సొక 'ఎడారి'లా, 'నిర్ధళకుటీరం'లా అనిపించింది కవికి. ఈ 'కళాపిపాసి' లేనిదానికే చేయిసాచి వేదనలు పొందాడు. సంజవేళ కళ్ళబడ్డ 'వయసుపిల్ల' అందాన్ని చూచినప్పటి స్థితి అలాంటిదే!

అంతేకాదు. 'నీలగిరి శిఖరసీమల ప్రాలిన వెలిమబ్బు'ల్లో కూడా లోలాక్షి వాలుజడ ముడిప్రేలెడు విరిమల్లెసరుల పిలుపునో, వలవునో భావించాడు. శిఖరాగ్రాల నుంచి జాలువారే చిరువాకలలో, 'అరుణకపోల బాష్పసరిదాకులమౌ కుల పాలికాస్యాన్ని' దర్శించాడు. 'కమ్మని పూలరేకు'ల్లో 'జాగరుణారుణాక్షి యుగ్మా'న్ని, 'మంచుజిల్కువలిగాలిలో' ఒక 'వేడి యూర్పు'నూ, 'పక్షికూజి' తాల్లో ఒక 'ముగ్ధ విషాదకంఠనాదా'న్ని భావించిన ఈ కవి ప్రకృతినే ఒక 'వియోగవతీ స్వరూపం'గా తలంచాడు. ఇవన్నీ కవి భావనాశక్తికి ప్రబల నిదర్శనాలు.

ఈ విధంగా బాపిరాజుగారి ప్రణయం కులపాలికా సంబంధితం, రసభావ గర్భితం.

తరవాత వారి ప్రకృతి కవిత్వం గూర్చి.

2. ప్రకృతి కవిత్వం :

బాపిరాజుగారి కవిత్వంలో ఎక్కువ భాగం ప్రకృతి సతీవిలాసమే! ప్రకృతిలోని ప్రతి సన్నివేశాన్నీ భావచిత్రాలుగా గీచి తన పరిశీలనా శక్తిని నిరూపించుతున్నాడు కవి.

ఉదాహరణకు - 'సౌదామిని'లో తన 'హృదయేశ్వరీ నయన ప్రభాల నవాల'నూ, 'ఇంద్రధనస్సు'లో చుక్కల పేరంటాంఢ్రు అతిథి అయిన ఆషాఢ లక్ష్మికి మబ్బులతోటలో కట్టిన 'ఉయ్యాలదేరు'నూ దర్శించడాన్ని, 'తరంగిణి'కి భూదేవిని తల్లిగా, పైరుగాలిని ఉయ్యాలగా, కెరటాన్ని వసనంగా భావించడాన్ని పేర్కొనవచ్చు.

అలాగే 'మిన్నేటి తీరభూమి'పై అమరకాంత ఆరవేసిన 'అద్దకపు చీర'గా, ఆకాశలక్ష్మికి 'చుక్కముత్తయిదువ' ముడిచిన 'పూవుల సరం'గా, 'మబ్బు దుప్పటి'కి వేల్పుపడుచు కుట్టిన 'పట్టువన్నెల అంచు'గా 'స్వర్గవాటిక'కు నాగ కన్యక నిల్పిన 'పచ్చల సోగనిచ్చెన'గా, భువినుంచి దివికి వచ్చే కవికీ, వీరుడికీ, రాజుకూ 'స్వాగత సత్కారముల' కోసం వేలుపుల త్రోవ'లో తీర్చికట్టిన 'కెంపుజివుళ్ళబల్తోరణం'గా 'ఇంద్రధనస్సు'ను ఊహించడం ఈ కవి ప్రతిభావంతమైన భావనకు ఒక మచ్చుతునక.

అలాగే ఏటిగట్లమీద ప్రాకే చెట్ల నీడల్ని ఆడుకునే పసిపాపలతోనూ, ఎగిరే పక్షులబారును కూలీ డబ్బులు అందుకొని వచ్చే పనివాళ్ళ జట్లతోనూ ఉపమించడం నవనవోన్మేషం.

బాపిరాజుగారు ప్రకృతి సౌందర్యాన్ని దర్శించడానికి రసాకృతి అయిన 'దివ్యవాహిని'లో 'పూలనావ'పై 'అనంత మధురయాత్ర' చేశారు. దానికితోడు ఆ నౌకకు వెన్నెల-వెలుగుదారులనూ, 'చల్లని వాయువీధులు' సరంగుల ఏటి పదాలనూ, తీరపుచెట్ల ఆకులు తమ సందుల్లోనుంచి వెలుగు నీడలనూ, వకుళ వాటి 'భువనేశ్వరి ప్రేమమయంపుటూర్పు'నూ సమకూర్చాయి.

ఆ సందర్భంలో కనుగొన్ని 'కోకిల'ను 'స్వేచ్ఛా జీవన వాయువీధుల్లో

నివసించే జీవిగా భావించి, దానిగానం అచ్చప్రేమ తపస్సమాధి గతులందు' సముపార్జించబడ్డట్లు పేర్కొన్నాడు కవి. ఆనాటి భారతమాత అస్వతంత్రతను గుర్తుచేసే, ఘట్టం ఇది.

అలాగే కవి ప్రకృతిని మానవీకరించడంలో 'పౌష్యలక్ష్మి' [illegible] వేసుకుంది. చేమంతిపూలు తురుముకొన్నది. ఆ కాంతి రేఖలు చీరచెరగుపై జాలువారినాయి.

అంతేకాదు. 'ఆషాఢ మేఘం'లో 'అలినీలాలక పింఛముల్ చెదర నాట్య' మాడే కృష్ణయ్య వంపు సొంపులన్నీ దర్శించాడు. 'మునిమాపు గాలిపొరల' తరంగాల ఉయ్యాలలూగే అంబుదంలో 'సంజ లేవెలుగులు' చిందే సమయంలో తన శ్రీమతి తడి పొడిగా వున్న 'శ్యామల వేణికాభరము లార్చు' కొంటున్న దృశ్యాన్ని చూచాడు. ఇవన్నీ కవి ప్రకృతి పరిశీలనా శక్తిని పట్టి చూపుతాయి.

ప్రకృతిని దర్శించడమే కాదు. సదసద్వివేచన చేసి దాని మూల సూత్రాన్ని తెలుసుకుందుకు బాపిరాజుగారు యత్నించారు. క్షణిక జీవితం కల 'బుద్బుదం' తాను 'జ్ఞానఖని'లో పుట్టిన రత్నమూ. 'లలితకావ్య రసోల్బణమూ' 'భావకవీంద్రులోచనానంద బాష్ప కంకణమూ' కానందుకు చింతించిందట!

ఆ సందర్భంలోనే—

'సురయువతీ కుచాగ్రముల జొక్కి సుఖించుచు మోహనా ధరాం
తర దరహాస చంద్రికల దగ్గర వెల్గుచు, నబ్జనాళ సుం
దర కర పల్లవ గ్రహణ తత్పరతన్ గలిగించునట్టి సు
స్థిర విభవమ్ము పొందుటకు చెచ్చెరముత్తెము గాకపోయితిన్!'

ఇత్యాదిగా అత్యల్పమైన జీవిత పరిధిలోనే అత్యున్నతమైన లక్ష్యాన్ని సాధించాలనే ఆశయం నీటిబుడగ ద్వారా వ్యంజించాడు కవి.

అలాగే సౌందర్య సౌకుమార్యాలూ, 'సుధా సౌరభ్య సౌలభ్యమూ' కల్పించి సుమబాలకు అల్పాయుష్షు నిచ్చిని విధాత, తన కళంకాన్ని బాపుకుందుకు మధుకరుల పొందునూ, మధురిరంసనూ కూర్చి పెట్టాడనడం విశేషం. అంతేకాదు. ఎప్పటికప్పుడు 'కొత్త వాకిళ్ళలో మాధుకర వృత్తి'ని అవలంబించే భ్రమరం తనను మరుడు 'తియ్యని వింటికి నల్లత్రాడుగా' కూర్చడంవల్ల సుమకన్యలతో 'చెలిమి తీపులు సంకెలలు'గా మారాయని వాపోతుంది. తన అందచందాలూ. మధ్వాసక్తీ, విరక్తి - అన్నీ దేవుడిచ్చిన శాపాలుగా భ్రమిస్తుంది.

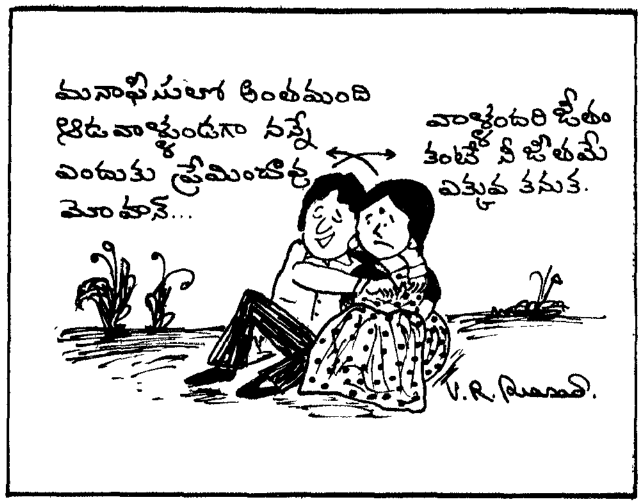
ఆ సందర్భంలోనే 'ఈ నిచ్చెనమెట్లు నన్నెచట నిల్పునో' అని భ్రమరం పరితపించడంలో జీవిత వైకుంఠపాళిలో జీవి పొందే ఆవేదన ధ్వనిస్తుంది.

పూర్వకవి సమయాలనే స్వీకరించినా ఈ కవి ప్రతిభ ప్రత్యంగం లోనూ తళుక్కున మెరుస్తుంది. 'మిన్ను పదలనట్టి రవి'కీ — 'కొలకుఁ గదలని సిరజలతాంగి'కీ 'ప్రణయ బంధాన్ని కూర్చడం, కలువకూ - నెలరాజుకూ పరస్పరాలోకనాలలో సరాగం ప్రకటిత మవడం, 'తేటిబోటి'లో ఒక దక్షిణ నాయకుని సతీమణి పొందే వ్యథ. విన్పించడం మొదలైనవి ఈ కోవకు చెందినవే!

అయితే కవికీ—సుమానికీ ఒక ప్రణయ బంధం కూర్చడం విశేషం, ఒక కవి దరిజేరి తదేక దీక్షతో పరికించడం, 'గాటపుకూరిమి'ని ప్రకటించడం లాంటి పనులు పుష్పానికి అబ్బే మహాభాగ్యాలుగా, 'ముడివిడినట్టి క్రొవ్వలపు 'బోడిమి'కి సార్థకతగా, అతడి పలుకుల్లో అక్షరత్వం పొందడం జీవిత పరమార్థంగా పేర్కొంటాడు కవి. ఈ సందర్భంలో సౌందర్యారాధకుడైన కవిని చేపట్టిన సతి జన్మ కూడా సఫలత్వమందుతుందనడం గమనించతగ్గ విషయం.

అలాగే 'చుక్క' అనే కవితలో,

'కాటుకఁ బుక్కిలించి మసకల్ ముసుగుల్ గొనియున్న యీ నభో
వాటికఁ బ్రాణముల్ కన్నులఁ బట్టె నిరీక్షణలోన, అతడే
పాటున దగ్గటించి చలువల్ విడలించెడి మొల్క నవ్వు ప
న్నీటఁ గరంచునంచు గమనించెద వెంతటి ముద్దరాలవే!

అంటూ జాలిపడటంలోని భావకవితా పదబంధాలూ, ఊహాశక్తి ప్రతిభావంతాలు

అదే విధంగా 'చందమామ' అనే కవితలో కలువపూలకు చక్కిలిగింతలు పెట్టి నెలరాజు నవ్వడం, మబ్బు పిల్లలతో దాగురు మూతలాడడం, చుక్కల కన్నుగీటుల్లో దాగిన చిలువవ్వులకు ఆదరడం, మున్నీటి తరగ గుర్రాల సవారీ చేస్తున్న తన ప్రతిబింబాన్ని చూచుకొని మురవడంలాంటి వాటిలో భావనా కౌశలమూ, తెలుగు నుడికారపు సొంపులూ పేర్కొనతగ్గవి.

అలాగే 'తరిపి వెన్నెల' మాతృమూర్తి 'మెత్తనియొడి'లా, 'వెచ్చని కౌగలింపు'లా, 'చంటిబిడ్డ చిరాళియంటు'లా, 'ప్రియమిత్రుని జాబు'లా, దూరం నుంచి చూడవచ్చిన 'చుట్టం చూపు'లా ఉన్నదంటాడు కవి. అంతేకాదు. 'తలిరాకు పరదాలు తప్పించుకొని వచ్చి మొగ్గకన్నెల' వ్రతాలను చెరపడం, ఆకుల సందుల నుంచి దిగి పక్షిజంటల' పలుపుమచ్చట్లు తెలియడం, 'లేబచ్చిక బయళ్ళ'లో ఇడుకునే లేడి పిల్లల జుట్టుకో తిరగడం, ఇంటి తిన్నెలపైకెక్కి పిల్లలతో 'అవ్వల కథ'కు 'అడ్డు సవాళ్ళు' వేయడం, నడి బజారులో ఈడుకాంద్రతో 'ఓలి నువ్వు పప్పీల పప్పీలు' కొట్టడంలాంటి చిలిపి పనులు చేసినట్లు చెప్పి వెన్నెలను ఒక 'కొంటె కోణంగి'గా రూపించాడు కవి. ఇక్కడ చంద్రుడి గుణాన్ని వెన్నెలకు ఆపాదించడం ప్రతిభావంతం.

ఇదే సందర్భంలో ఇహలోకంలో ఏర్పడ్డ విషమ పరిస్థితుల్ని చక్కదిద్దడానికి రమ్మని 'స్వామి శ్రవణోర్వీన్ క్రీడింపవే' విన్నవించవలసిందని వెన్నెలను వేడుకోవడం మేఘ సందేశానికి కవి చేసిన మరో రూపకల్పన.

అంతేకాదు. 'నిదాఘము' చందనహిమాంబు చర్చలూ, కుందకుసుమ తల్పాలూ. చూతఫలాహారాలు అందించే ఒక సఖుడిగా, జలరాశి ముద్దుకన్యలూ, 'తొలకరి క్రొన్నీటి మబ్బు దొరసానులు' తెలుగు పొలాల అమృతం కురిపించే కరుణామూర్తులుగా, మలయానిలుడు ఒక అదృష్టవంతుడిగా కవికి దృగ్గోచరమవడం విశేషం. మనిషికి బ్రతుకు బాటలో ఎప్పుడూ వెన్నంటి ఉండేది 'నీడ'యేనని గుర్తు చేయడం ఒక కొత్త ధోరణి.

ప్రకృతి వర్ణనల్లో తెలుగునాట ప్రసిద్ధమైన పండగలను చిత్రీకరించడం భావకవులకు పరిపాటి. ఉదాహరణకు 'సంక్రాంతి' పండగ సందర్భంగా

'కమల మిత్రుని తొలి కిరణములగూడి
పూల తావుల పుక్కిలింపులను నడచు
త్రోవలెల్ల గుబాళించి పోవ క్రొత్త
యత్తవారింటి యల్లుడైనాడు గాలి'

అనడంలో వాయువు ఒక కొత్త అల్లుడుగా నిరూపించబడ్డాడు.

ఈ సందర్భంలో హరిహరాదులే అత్తవారింటి విందులు మరిగి నిజ నివాసాలనే మరచిపోయారని చెప్తూ 'అత్తవారింటఁ గల సౌఖ్యమల్లునకును,

వేయి జన్మాలకైన లభింపగలదె!' అంటాడు కవి 'శ్వసురగృహం పరమ సుఖ'మనే ఆర్యోక్తిని గుర్తు చేస్తూ.

అలాగే 'పొలిగాలి పిలుపుపాట' 'సంక్రాంతిలక్ష్మి ఎక్కివచ్చే 'పల్లకి బోయీల పదం'లా, బసవన్న అంకె ఆమెకిచ్చే 'స్వాగతం'లా ఉన్నదంటాడు మరో కవితలో.

అదే విధంగా 'దసరా' పండుగనాడు తలపై పాగా, భుజాన విల్లూ, చేతుల్లో బాణాలు ధరించిన బాలలు వీరాంధ్ర సంపదకు వారసుల్లా, 'దీపావళి పండగ 'పావనమైన సంస్కృతికి పట్టుగా అనిపించింది కవికి.

ప్రకృతి చిత్రీకరణంలో పూర్వ చారిత్రక స్థలాలను దర్శించి వాటి జీర్ణావస్థకు వాపోవడం భావకవులకు రివాజే! బాపిరాజుగారు రచించిన 'కోణార్క', 'వీణాపతి' మొదలైన ఖండికాలు అలాంటివే!

కోణార్క దేవాలయాన్ని గాంచి అన్ని భోగాలూ నశించి 'గ్రహ నాయకుడే ప్రవాసియై' పోవడానికి' చింతించి, అక్కడి 'అనంగ సంగరరహః కృతులు' శిల్పి 'యశోభువన విశ్రుత గీతికప్రశుతుల'ని విమర్శించాడు కవి

అలాగే బేలూరు చెన్నకేశవస్వామి దేవాలయ శిల్పాలలో 'లలిత లావణ్య రేఖామధురాకృతి వీణాపతి'ని చిత్రీకరిస్తూ

'సకల కళాజగద్విభవ శారదవో! వికసద్వసంత చం
పక సుకుమారి వేన్నవసుమారికవో! స్థిర శిల్పయోగ
సాధకుని హృదంబుజాత మృదు తల్పమునందొగి మేలుకొన్న మే
నకవొకొ! కానిచో నిజము నా కవితా రసరాజ్యలక్ష్మి వే!'

అంటూ తన వృత్తశైలీ విన్యాసాన్ని ప్రదర్శించాడు కవి.

భావకవుల ప్రకృతి వర్ణనంలో పల్లీప్రకృతి చిత్రీకరణ ఒకటి. తెలుగు పల్లెపట్టుల సహజ సౌందర్యాన్ని కూడా రూపు కట్టించారు బాపిరాజుగారు.

ఉదాహరణకు-'చెమట చిత్తడి'కి చెక్కిలకు అంటుకున్న 'చెదరిన ముంగురుల'తో మృదులరవాలు కూర్చే 'మట్టియల'తో నెత్తిన పచ్చగడ్డి మోపుతో పల్లెపదాలు పాడుతూ 'పొలాలగట్ల నెమ్మదిఁ జనుఁగాపుచిన్నదీ', బుజానదుత్తలో మగడికి భోజనం పట్టుకెడుతూ 'కొండిసిగ'లోని పూలు త్రోవలో రాలినా తెలియని మైమఱపులో 'అనురాగ వల్లకి'లా ఒయ్యారాలు ఒలికించే 'కాపుపడుచూ', 'మల్లెపూవిల్లు'లా, 'వెన్నెల నురుగు తేట'లా, 'నునువెన్నయసదు బొమ్మ'లా వున్న 'అవుదూడ' పేర్కొనతగ్గవి. ఇవి కవి పరిశీలనా శక్తికి గీటురాళ్ళు.

తరవాత వారి ఆధ్యాత్మికత గూర్చి.

3. ఆధ్యాత్మిక కవిత్వం :

ప్రకృతి తరవాత వీరి కవితలో ఎక్కువగా చోటు చేసుకున్నది ఆధ్యాత్మికతయే!.

ఉదాహరణకు-

'దేవ' అనే కవితలో

'ఈ యవిటి తంబురా తీగలెంతసేపు
మీటినను కమ్మనైనట్టి పాట యొకటి
పలుకబోదోయి దేవ! సంధులును కదల
బారి చెడిపోయె నేరీతి బాగుపడును!

అంటూ తన నిరాశను ప్రకటించాడు కవి. అవిటి తంబురాలో హృదయాన్ని వ్యంజించాడు.

అలాగే! విచికిత్స అనే కవితలో 'ప్రభు పాద సంస్పర్శ వల్ల శరీరం పులకించి, కనులు చెమ్మగిలి ఒక దివ్యానుభూతి పొందాడు ఈయన.

అలాంటి ఆధ్యాత్మికచింతన కలవాడు కాబట్టే క్షీరసాగర మధన సందర్భంలో హాలాహలం మ్రింగిన శివుణ్ణి 'వెర్రి లింగయ్య'గా, 'పిచ్చి శివయ్య'గా పేర్కొన్నాడు. 'ఆశ్రిత భక్తకోటి'ని రక్షించడానికి ఒక 'అయ్య'ను చూపి ఏమి మ్రింగినా పరవాలేదని అంటూ

'అదె బాష్పాంబు నిరుద్ధదృష్టి, నిటల వ్యాలోల నీలాలకా
స్పద, హస్తార్పిత గల్లహల్లక, విపత్ శంకా కళంకవ్యథా
సద నాస్యాంబుజ తల్లి హైమవతి నాశ్వాసింపగా బోవునీ
విదియే నాతను నర్థమిచ్చిన మహాప్రేయార్థ తాత్పర్యముల్!

అని చెప్పడంలో కవి శైలీ విన్యాసం పేర్కొనతగ్గది.

అలాగే 'శివ తాండవం' అనే కవితలో

'ఏమో రచియించు నా కనుల యందశ్రు ప్రవాహమ్ము లూ
రెను, నేనే రజతాద్రినై, పతిన తాంగ్రిచ్చాయి నాయీ శిరం
బునుకై వ్రాలిన యట్టులయ్యె దనువుప్పొంగెన్ ఎదో జ్యోతిలో
నను నర్తించె వచింప లేనపుడు జ్ఞానా జ్ఞాన మధ్యస్థితిన్.'

అంటూ ఒక దివ్యానుభూతిని వ్యక్తం చేశాడు కవి.

అంతేకాదు. జీవిత ప్రవాహంలోబడి అడుగడుగునా ఆర్తి గుడిచి బ్రతుకు బాటలో ఆగుతూ, సాగుతూ ఉండే జీవి లక్షణాన్ని 'కాగితపు పడవలు'లో దర్శించడం ప్రతిభావంతం.

అలాగే 'మురళి'ని ఒక 'ముగ్ధ' నాయికగా భావించి 'ప్రభు పాదాల'ను స్మరించడం మధుర భక్త్యావేశం ప్రకటితం.

'ధనుర్దాసు', 'మనోగానము', 'అహల్య' ఇత్యాదులు కూడా ఆధ్యాత్మిక సంబంధితాలే!

'చెట్టుక్రింద రాయి' అనే శీర్షికలో దేవుడి పేరన జరిగే జీవహింసను కవి విమర్శించడం పేర్కొనతగ్గది. తరవాత వారి సూఫీతత్వం గూర్చి.

4. సూఫీతత్త్వ కవిత్వం :

'సాకీ' అనే శీర్షిక బాపిరాజుగారిపై ఉన్న సూఫీతత్త్వ ప్రభావానికి ఒక మచ్చుతునక.

'పూచిన గున్నమావి నలవోకగ జుట్టిన యీ లతాకుమా.
రీ చరణమ్ములంటి యలరించిన తెల్లని గడ్డిపూలలో
దాచెను దేవుడే మధువుఁ దద్రసలుబ్ధుల కోస, మింక సా
లే! చషకమ్ము నిండఁగొని యీఁగదె కెంపులు గ్రక్కు మోవిలన్!'

అనడంలో ఆ ధోరణియే వ్యక్తం.

5. దేశభక్తి కవిత్వం :

భావకవుల కవితాప్రపంచంలో మరో ముఖ్యమైన పాయ దేశభక్తి సంబంధమైంది, అలాగే 'ఆంధ్రావనీ', 'సాక్షాత్కృతి'లాంటి బాపిరాజుగారి కవితల్లో వారి దేశభక్తి చిప్పిలుతుంది.

'తెనుగుందేశము పుట్టినిల్లు, గురులుం దిద్దించి నారోనమాల్
దెనుగుంబాసను; ఈ శరీరమిది, తల్లీ పుష్టిఁజేకొన్నదీ
తెనుగుం బంటలఁ; జుట్టు పక్కములు నీతెన్గుల్;
తెనుగేయంచు నెఱింగితిన్ గత పరాధీన ప్రసన్నాత్మలో!'

ఇత్యాదుల్లో వారి ఆంధ్రత్వం అంబరమంటింది.

6. స్తుతి కవిత్వం :

బాపిరాజుగారి దృష్టిలో గాంధీజీ 'దాస్యాంధకారబంధురాకాశ వీధి నవ్య స్వతంత్ర, సుప్రభాత విధాత, యుగప్రవక్త, నన్నయ 'తెనుగుం గేదారంబుల

రసికామోదస్ఫుట కావ్యసస్యములు పండించిన' ఘనుడు. తల్లిదండ్రులు 'ప్రత్యక్ష దైవతములు'. అజంతా చరిత్రకు 'వాహీర' నది ఒక సాక్షి. 'స్మృతి దీపశిఖ'

7. మానవతావాద కవిత్వం :

బాపిరాజుగారి హృదయం నవనీతం. అందుకే కోయిల గానంలో కరుణ రసాశ్రయమైన శిశువు రోదన ధ్వనులూ, 'ఎరసంజ'లో అరిపిదగుండెల్లో మండే ఆకలి మంటలూ, పడగాడ్పుల్లో 'తలిదండ్రుల ధనాశలకు' బలి ఆయిన క్రొత్త ముత్తయిదువుల నిట్టూర్పులూ, జాబిలిలో నీరసమైన జీవనం గడిపే అమాయకుల ఆర్తారావాలూ, డాక్టర్ సాబ్ అనే కవితలో వైద్యుల ధనదాహమూ, 'గోవు' అనే కావ్యంలో మానవుల కృతఘ్నత వినిపించాయి. చెవులకు కనిపించాయి. కళ్ళకు కదిలించాయి. హృదయాన్ని కవిచే ఒలికించాయి మమతనూ మానవతను.

8. స్మృతి కవిత్వం :

'బొడ్డు'వారికి వడ్డి కాసులవాడు ఇచ్చిన 'పాప' స్వల్పకాలంలోనే హృదయాన్ని దోచుకొని మృత్యువాత పడిన సందర్భంలో

'ఊరకే కోరకే ఇచ్చియున్న దేవు
డే మరచి పోవడాయె! గుండియలు అదరి
చెదర ఆచేతనిచ్చి ఈచేత గుంజు
కొనియె పెంచుకొన్నట్టి కోర్కులను గలిపి'.

అంటూ వాపోయాడు కవి.

'కోరికలు రేపి' చేతబడ్డ 'పన్నెల రామచిలుక కులుకు పలుకు చవిచూప' కుండానే పంజరాన్ని పాడువెట్టి పారిపోయిందనీ, అసలు కలగకపోతే ఈ 'కడుపుకోత' ఉండేది కాదనీ దుఃఖించాడు.

ఈ ఘట్టం బసవరాజువారి స్మృతి కవిత్వాన్ని గుర్తు చేస్తుంది.

9. బాలగేయాలు :

బాపిరాజుగారి 'కాత్యాయని' ఈ కోవకు చెందింది. ఇందులో తన కుమార్తె పుట్టుక నుంచి (౯-౮-౩౮) ఆడిన ఆటపాటలను ప్రస్తావించాడు సవిస్తరంగా కవి.

ఉదాహరణకు 'చిన్నిముద్దు' అనే కవితలో

'అమ్మణ్ణి కన్నుల్లు తమ్మిపువ్వుల్లు
తమ్మిపువ్వుల్లోని కమ్మతేనెల్లు
చిన్నారి కళ్ళల్లో కన్నీటిజల్లు
కన్నీటిజల్లుకే కరగు నెడదల్లు....'

ఇత్యాదుల్లో చక్కని భావనాశక్తి స్ఫురిస్తుంది. పదజాలం అంతా లలితమూ, రసస్ఫోరకమూ.

అలాగే 'సుప్రభాతం'లో

'కులుకు కాటుక కళ్ల కలత నిద్దురమాని
జిలుగు రెప్పలు విప్పి చిలుకరింపవె నవ్వు
తూర్పు కొండను వెలుగు దోరగా పండింది
తీర్పులున్నవి కోటి తెమలనివ్వవె తల్లి!'

ఇత్యాదిగా నిద్రనుంచి మేలుకొల్పడం రమణీయంగా వుంది. 'వెలుగు దోరగా పండటం'లో ఒక చక్కని నుడికారపు ఇంపుసొంపులు కులుకుతున్నాయి.

ఆదే విధంగా 'చందమామ' శీర్షికలో

'దూరాన కొండల్లో దోబూచులాడేటి
నీకైన చిన్నోడ! నిన్నె 'దాదా' యంచు
వేలెత్తి పిల్చేనురా
పాపాయి
వేలెత్తి చూపేనురా!
నీలిమబ్బుల బురద నేలనే పోరాడి
మల్లి చొక్కాయంత మకిలి చేశావంటు
గ్రక్కున్న పలికేనురా
పాపాయి
పక్కున్న నవ్వేనురా!'

అంటూ తెల్పడంలో సహజ సిద్ధమైన భావస్ఫోరకమైన సున్నితమైన పదాల నగిషీ పని ప్రస్ఫుటమవుతుంది.

ఈ విధంగా బాపిరాజుగారు వివిధ రీతులలో తన ప్రతిభను చాటుకున్నారు.

'విరసజనులకు కావ్యనివేదనము సలుపు తల్రావాలు' తనకు కలగకూడదని ఆయన ఆకాంక్ష. తనది 'ప్రసవపేశలపదశయ్య' అనీ, దానిపైన 'సత్కళా విబుధ చిత్తబంభరములు' విశ్రమించాలని ఆయన అభిలాష, 'అభ్రగంగా సరిత్తీరహారిసైకతములూ', 'విరామయోగ్యభూతలములూ' అయిన తన కవితా వీధులలో 'పంకిలాంఘ్రులూ', 'శుష్కజీవనులూ' చొరరాదని ఆయన ఆదేశం.

ఎందుకంటే తన కవిత్వం 'అంబునిధి త్రచ్చి తెచ్చిన అమృతకలశమ'ని ఆయన విశ్వాసం.

ఆ సందర్భంలో

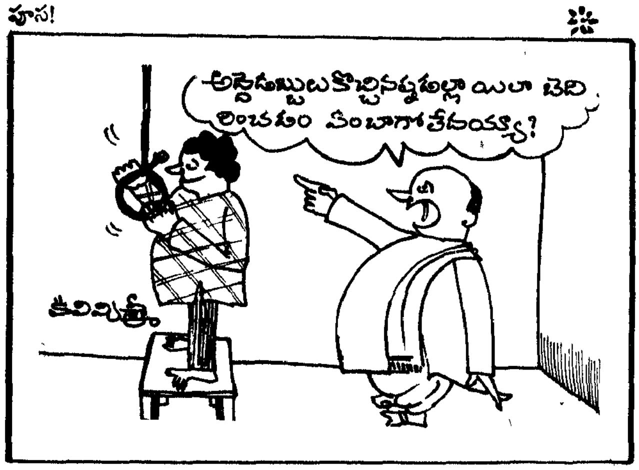
'తీర్చిదిద్దినదీ లలంతికను దాల్చి
నైనది విశాల రసిక హృదంతరంబు
వట్టి బూడిద బొర్లాడునట్టి
రాసభములార! మీకా ప్రయాసమేల!'

అంటూ తీవ్రంగా విరసులను నిరసించడం పేర్కొనవచ్చు.

'మోహనానందమయమూర్తి'గా 'మృదుల చరణ విన్యాస'గా, 'పరిణత స్వాంత'గా చెప్పుకున్న 'బొడ్డు'వారి కావ్యకన్యక రసజ్ఞులను సర్వత్రా అలరిస్తుంది. దానికి ఆచార్య యస్వీ జోగారావుగారన్నట్లు 'నియోక్లాసిజం' (పునర్నవ సంప్రదాయవాదం), 'రొమాంటిసిజం' (కాల్పనిక వాదం) అనే రెండింటి కండ బలమూ' బాపిరాజుగారి కవితాలతకు అంతస్సత్త్వాన్ని ప్రోది చేయడమే ఒక ముఖ్య కారణం.

జాతీయ పదగుంఫనంలో తిరుపతి కవులనూ, శయ్యాసౌభాగ్యంలో వేదుల వారినీ తలపింపజేసే బాపిరాజుగారి కవితాధోరణి రెండో తరం భావకవులలో ఒక ప్రత్యేకతను సంతరించుకుంది. ఒక సొంత గొంతును వినిపిస్తుంది.

అందుకే ఆధునిక భావకవితా సూత్రంలో బొడ్డువారి కవిత ఒక మణిపూస!

రోజూ వచ్చే ఉత్తరం

ఇచ్ఛాపురపు రామచంద్రం

"నీకొక చిన్న విషయం చెప్పాలోయ్" అన్నాడు సూర్నారాయణ.

సత్యమూర్తి ఆశ్చర్యంగా చూశాడు తనూ అతనికొక విషయం చెప్పాలనుకుంటున్నాడిదే క్షణంలో! ఐతే_అది తమకి సంబంధించినదీ కాదు, ముఖ్యమైనదీ కాదు. ఉబుసుపోక సమాచారమంతే.

సూర్నారాయణా, సత్యమూర్తీ యిద్దరూ సమవయస్కులు, యాభై ఐదు నడుస్తున్నవారు. ఒకేసారి ఉద్యోగంలో చేరి - అదే ఊళ్ళో చెరో బీటులోనూ పోస్టుమాన్‌గా పనిచేస్తున్నవారు. ప్రతీ సాయంత్రమూ బీటయిపోయాక కలుసుకుని పార్కులోనో, ఏటివొడ్డునో కూర్చుని నాలుగు విషయాలూ మాట్లాడుకుంటారు. పెరిగే ధరలు, రాజకీయాలు, లోకం పోకడ, మారుతున్న కాలం— ఏదయినా వాళ్ళకి టాపిక్ ఔతుంది'

"చెప్పు—" అన్నాడు సత్యమూర్తి.

"మా బీటులో ఒకామె ఉంది పేరు-రమ. ముప్పయ్యేంటుంది వయసు. అందంగా ఉంటుంది "

సత్యమూర్తికి కొంచెం ఉత్సాహం వచ్చింది. తలలు బోడులయినా తలపులు బోడులా అనేది-మగవాళ్ళ తత్వాన్ని కాచి వడబోసి తేల్చిన సత్యం. మగవాడికెంత వయసు వచ్చినా పర స్త్రీ ఎప్పుడూ కుతూహలమే ..కనీసం మానసికంగా అయినా.

"ఆమెకు రోజూ ఒక కవరు వస్తుంది గులాబిరంగు కవరు. సెంటు వాసన. అందమయిన కవరు. బేరింగ్ పడుతుందేమో అనిపించేంత బరువు,"

చిత్రంగా చూస్తున్నాడు సత్యమూర్తి

తల్లి పుట్టిల్లు మేనమామకెరుకే. పోస్టుమాన్‌గా తల పండినవాళ్ళం ఏ కవరులో ఏముంటుందో మనకి తెలియదూ. కచ్చితంగా ఆమెకు వచ్చేవి ప్రేమ లేఖలే."

సత్యమూర్తి శ్రద్ధగా వింటున్నాడు. అంత కచ్చితంగా అవి ప్రేమలేఖలే అని ఎలా చెప్పగలవన్నట్లు చూసాడు.

"గులాబిరంగు కవరు...సెంటు పూత పూసినది. ఇంకెవరు రాస్తారు? రోజూ ఒకే రకం కవరు...ఎడ్రస్... అదే చేవ్రాత....బంధువులూ, స్నేహితులూ రోజూ వ్రాయరు. వ్రాసినా ఒకే రకం కవరు వ్రాయరు. పైన ఫ్రమ్ అడ్రసు లేని ఒకే రకం కవరు...రోజూ..."

"ఊఁ."

"చిత్రమేమిటంటే ఆమె వయసు ముప్పయ్ రెండు. ఓ పిల్లడు. ఏడెనిమిదేళ్ళ కిందటే పెళ్ళయింది."

ఈసారి నిజంగా ఆశ్చర్యపోయాడు సత్యమూర్తి. "ఏమిటీ? ముప్పయ్ రెండేళ్ళ ఆడదానికి, బిడ్డ తల్లికి, సంసారికి ప్రేమా! పిదపకాలం, పిదప బుద్ధులూ! ఈ సినిమాలూ నవలలూ ప్రజలని తెగ పాడు చేసేస్తున్నాయి. అందులోనూ ఆడవాళ్ళని మరీను."

"మరే. లేకపోతే.. ఆవిడకీ వయసులో ప్రేమలేఖలేమిటీ?"

"ప్రేమలేఖే అంటావా?"

సూన్నారాయణ సిగ్గు పడుతూ ... తల వంచుకుని "అనుమానమూ, కుతూహలమూ అతి చెడ్డవి సుమా! మంచివాడిచేత కూడా తప్పు చేయించగలవు. నా సందేహం తీర్చుకుందుకు ఒక కవరు విప్పి చదివాను. ఛీ...దాన్నిండా ప్రేమా, శృంగారమే. సెక్స్ కథలా ఉంది. బాధపడవలసిన విషయమేమిటంటే యీ యిల్లాలు ప్రేమించినతనితో రాతలతో సరిపెట్టడం లేదు. చేతలలోకి కూడా దిగిపోయింది. తమ మధ్య జరిగే శృంగారాన్నంత నెంత పచ్చిగా రాశాదని. నాకయితే అసహ్యం వేసి సాంతమూ చదవలేక పోయాననుకో. కవరంటించి డెలివర్ చేసేశాను. ఆమెకు ఉత్తరం వస్తుందని కచ్చితంగా తెలుసు కనుకనే ఆ వేళకి గేటు దగ్గర నిలుచుంటుంది. ఆ కాపురం ఇంకెన్నాళ్ళో సాగదు పెళ్ళయి ప్రేమించే ఆడది; మొగుడుండీ ప్రియుడితో కులికే గ్రంథసాంగురాలు....పిల్లతల్లి అయి పరపురుషుడికి పరువం అర్పించే పడుపుకత్తె....సంసారం చేస్తుందా? నేడో రేపో మంచిరోజు చూసి...ఆ పిల్లని కూడా వదిలేసి....అతనితో లేచిపోదూ? బరి తెగించినది కాకపోతే యిల్లాలికా ప్రేమలూ, ప్రేమలేఖలూ, తిరుగుళ్ళూ ఏమిటి మొగుడి కళ్ళు కప్పి? పిదపకాలం... మనం ఎలాగేనా ఆ సంసారాన్ని నిల బెట్టాలి" ఆవేదనా, తాప్రతయమూ నిండిన కంఠంతో అన్నాడు సూన్నారాయణ. అతను చాలా ప్రజాసేవకుడు కాకపోయినా, పోస్టుమానే అయినా ...చేతిలో ఉన్న సాయం చేద్దామనే బుద్ధి కలవాడు. ఈతనికి సరిపోయేవాడే సత్యమూర్తి. ఒక రకం పక్షులు ఒకేచోట చేరుతాయి.

"సమయం దగ్గర పడినట్లే అనిపిస్తూంది. నేడో రేపో ఆ యిల్లాలు... మహాపతివ్రత....అతనితో లేచిపోతుంది. ఆ ప్రియుడూ అందమైన యీమెను మోజు తీరాక వదిలేసి పోతాడు. అప్పుడు తెలుస్తుందీవిడగారికి - ప్రేమకీ సంసారానికీ తేడా కాని-ఏం లాభం? అప్పటికంతా ఐపోతుంది. జీవితం నాశనమై పోతుంది. చేతులు కాలాక ఆకులు పట్టుకున్నట్టే...." జాలివల్ల కలిగిన కోపంతో కఠినంగా అన్నాడు సూన్నారాయణ. ఆ యిల్లాలి ప్రేమనెంత అసహ్యించుకొంటు న్నాడో. ఆమె భవిష్యత్తుని తలుచుకుని అంత జాలి పడుతున్నాడు కూడా అతను.

"ఆ ఉత్తమ యిల్లాలు సవ్యంగా కాపరం చేసుకోక యిదేం బుద్ధి?"

"ఒళ్ళు పొగరు. అందమయినదని గర్వం. ఆపైన-భర్త ఆఫీసుకి పోతే ఒంటరిగా ఉంటుంది కదా? ఏం చేసినా అతనికి తెలియదన్న ధీమా! సినిమాలూ, కథలూ సరే సరి. ఆడవాళ్ళు మరీ చెడిపోతున్నారు కలికాలం కాదు కానీ... "

"ఆడవాళ్ళే అన్నమాటేమిటిలే .. మగవాళ్ళూ అంతే. లేకపోతే మగవాడు ఏం చేసినా మనం పట్టించుకోం. లేటెస్ట్ ఫ్యాషనేమిటో తెలుసా మగాళ్ళకి?" అడిగాడు సత్యమూర్తి.

"ఊహుఁ....ముసిలాణ్ణి నాకేం తెలుస్తాయి? నాకంటె ఏడాదే చిన్నయినా నువ్వు కుర్రాడివే. చెప్పు"

"చిన్నిల్లు ...బ్రాంచి"

అర్థం కానట్లు చూశాడు సూన్నారాయణ.

"పెళ్ళి పెళ్ళాం-పెద్దిల్లు ప్రేమించినదో, ఉంచుకున్నదో చిన్నిల్లు. ఇలా ఎన్ని బ్రాంచిలుంటే అంత గొప్ప మగవాళ్ళకి. నా బీటులో ఒక ఆఫీసుంది. అందులో ముప్ఫయ్యారో, ముప్ఫయ్యేడో ఏళ్ళవాడొకడున్నాడు. అతని పేరు ఆనంద్. పెళ్ళీ పిల్లలూ అయ్యే ఉంటాయి. కాని-అతనికీ రోజూ నీలాగే నేనూ ఓ కవరిస్తూ ఉంటాను. నీలంరంగు కవరు, సెంటువాసన....అదే చేతివ్రాత .. ఫ్రమ్ అడ్రసుండదు. బేరంగేమో అన్నంత బరువుగా. అతను నేనొచ్చే వేళకి గేటు దగ్గర కాసి తన ఉత్తరం తీసేసుకుంటాడు. అది రహస్యం కాకపోతే అతని కెందుకా జాగ్రత్తా, ఆత్రతా?"

"ఔను."

"అందుకే... ఒకసారి మనసుండబట్టక కవరు తెరిచాను. రామ రామ! అది రాసింది ఆడదంటే అసహ్యమేస్తుంది. పడకగదని పరిచేసింది కాగితాలలో... పచ్చి శృంగారం....ప్రేమ కవిత్వం...సగం చదివి యిక చదవలేక కవరు అంటించేసి యిచ్చేశానేమీ ఎరుగనట్లు. నేడో రేపో అతను అగ్నిసాక్షిగా పెళ్ళాడిన ధర్మపత్నిని గెటౌట్ అనేసి ఆ చిన్నిల్లుని పెద్దిల్లు చేసేసుకుంటాడు .. తథ్యం. ఇంటి దగ్గరుండే ఆ యిల్లాలికేం తెలుస్తుంది. గడప దాటగానే మొగుడు చేసే ఘనకార్యాలు? వీధినపడ్డ మగాడికంతా స్వేచ్ఛే కదా? క్లబ్బుకి వెళ్ళినా, కేబరేకి వెళ్ళినా, కల్లు తాగినా, కడుపు చేసినా—ఏ అలస్యానికయినా ఒకటే సాకు. ఆఫీసు పని. పాపం ఆ యిల్లాలెంత అమాయకురాలో!" నిట్టూర్చాడు జాలిగా.

"సరే. ఒకటికి రెండు కేసులయ్యాయన్నమాట. సత్యం! మరి మనం చేయ గలిగేదేమీ లేదా? కూలిపోబోతున్న రెండు కాపరాలని... నిలబెట్టడానికి ఏమీ చేయ కుండా చేతులు ముడుచుకు కూర్చోడానికి మనం మానవత్వమూ, ధర్మమూ లేని నేటితరం వాళ్ళం కామే."

"ఏం చేద్దాం?" చెప్పమన్నట్లు చూశాడు సత్యమూర్తి.

"ముందు...లేడీస్ ఫస్ట్. ఆనంద్‌వల్ల మోసపోతున్న అతని యిల్లాలికి-ఆనంద్‌కి ఆఫీసుకి రోజూ వచ్చే ఉత్తరం సంగతి చెప్పి జాగ్రత్త పడమందాం. తరువాత రమ భర్తకి—ఆమెకి యింటికి రోజూ వచ్చే ఉత్తరం గురించి చెప్పి—భార్యని కట్టుదిట్టం చేసి కాపురం కాపాడుకోమందాం. అంతకంటే మనం చేయ గలిగేదేముంది ప్రస్తుతానికి?"

"ఈ మాత్రమయినా ఘనమే మనం చేసే చిన్న మంచిపనే-చిట్టెలుక సింహాన్నిలా ఆ సంసారాలని రక్షించగలదేమో? స్టిచ్ యిన్ టైమ్ సేవ్స్ నైన్...కాని సూన్నాణా! ఇవి కొంచెం సున్నితమయిన ఆలుమగల విషయాలు. ఇద్దరం కలిసే వెళ్ళడం బాగుంటుందేమో ఒక్క మగవాడినయితే అపార్థం చేసుకోవచ్చు"

"నిజమే. రేపు నువ్వు ఆనంద్‌ని వెంబడించు. అతని యిల్లు తెలుసుకో. నేను రమ భర్త కోసం బీటు వేస్తాను. అతను వస్తాడుగా యింటికి అప్పుడు పరిచయం చేసుకుంటాను. మిగిలిన కార్యం ముట్లాడ్డం. ఇద్దరమూ కలిసే చేద్దాం. ఏం?"

"ఓ.కె"

ఇతరులకి తమకి సాధ్యమయిన కొంచెం అయినా మంచి చేద్దామనే తాపత్రయం కలిగిన ఆ పోస్టుమెన్‌లు యిద్దరూ రేపటి కార్యక్రమం నిర్ణయించు కుని చీకటి పడుతూంటే యిళ్ళకి వెళ్ళిపోయారు.

* * *

ఉత్తరాల బట్వాడా అయిపోగానే రమ యింటిముందు మఫ్టీలో నిలుచుని నిరీక్షిస్తున్నాడు సూన్నారాయణ. యూనిఫామ్‌లో లేని అతన్ని గుర్తుపట్టడం కొంచెం కష్టమే రోజూ చూసేవారికి కూడా. అతను రమ యింటి గేటుమీద దృష్టి వేసి ఉంచినా దానికి కొంత దూరంలో మెయిన్‌రోడ్‌కి దగ్గరగా నిలుచుని నిముషాలు లెక్కపెడుతున్నాడు.

కాలం చాలా మెల్లగా నడుస్తోందతనికి—నిరీక్షణ కనుక.

ఒక్కసారి తను ఆశ్చర్యపోయాడు. ఇదేమిటి? సత్యమూర్తి ఇటు వస్తున్నాడేం? అతనికి ముందు ...ముప్ఫయ్ ఐదూ, ముప్ఫయ్యారూ ఏళ్ళ పెద్ద మనిషి! అతనేనా ఆనంద్? అతన్ని వెంబడిస్తూనే వస్తున్నాడా సత్యమూర్తి? ఆనంద్ యిల్లూ ఈ వీధిలోనే అన్నమాట!

సూన్నారాయణ తనని దాటిపోతున్న సత్యమూర్తి వేపు చూశాడు. ఏమీ మాట్లాడకుండా తన వెంట రమ్మన్నట్లు నేత్రావధానం ద్వారా సూచించాడు సత్యమూర్తి. సూన్నారాయణ అతని వెనుక కదిలాడు. అయితే ఆ పెద్దమనిషి ఆనందే అన్నమాట! ముంగిలా ఎంత అమాయకంగా మంచివాడిలా కనిపిస్తు న్నాడు.

మెరిసేదంతా బంగారం కాదు. ఈ మాయ రోజుల్లో మరీకాదు.

అరె! అదేమిటి? ఆనంద్-రమా వాళ్ళింటి గేటు తీస్తున్నాడు! ఈ డోర్‌లో ఎప్పుడూ ఆనంద్ పేరిట ఉత్తరాలివ్వలేదే! సత్యమూర్తి పొరబడ్డాడా? ఇది ఆనంద్ యిల్లు కాదేమో. రమ భర్త అతని ఫ్రెండ్ ఏమో. రమ భర్త కోసం వస్తున్నాడేమో ఆనంద్.

ఇంక అతను నిగ్రహించుకోలేకపోయాడు. "సత్యమూర్తీ!" మెల్లగా పిలిచి చేయి పట్టుకు ఆపేశాడు గేటు దాటబోతున్నవాడినల్లా.

"ఏమిటి?" గొణిగాడు సత్యమూర్తి.

"ఇతను ఆనంద్ కాదు."

"ఆనందే! సందేహం లేదు"

"ఐతే ఇది అతని ఇల్లు కాదు. ఫ్రెండ్‌దయి ఉంటుంది"

"ఊహుఁ. ఆయనతో పనుందనీ యింటివద్ద మాట్లాడడానికి వస్తాననీ అడిగి అడ్రస్ తీసుకున్నాను ఉదయం కవరిస్తూ. నిశ్చయంగా యిదే డోర్ నెంబరు."

"కాని యిది ఆ యిల్లాలి... రమ డోర్ నెంబరు"

అర్థమైనట్లు నోరు తెరచి "ఆ!" అన్నాడు. ఆశ్చర్యంతో "అంటే..."

'ఆనంద్ పేరిట యిక్కడ ఉత్తరాలివ్వలేదు నాకు జ్ఞాపకమే."

"దానికేముంది? చాలామంది యింటి అడ్రస్‌లివ్వరు ఉద్యోగస్తులు. ఆఫీసు ఎడ్రసే యిస్తారు. ఉత్తరాలు అందేది ఆ వేళలలోనే కనుక."

"ఐతే....రమ... ఆనంద్-"

అదే క్షణంలో ఆ యింటి వరండాలో ఆమె అతనికి చిరునవ్వూ, టీ అందిస్తూంది.

"ఆవిడే రమ."

"అతనే ఆనంద్"

"అంటే.. ఆ యిల్లాలు పరాయివాడితో ప్రేమ సాగిస్తూంది. ఆ మహాన భావుడు మరొక పగలాడితో కులుకుతున్నాడు. బాగుంది! దొందుకి దొందే. ఇసుక తక్కెడా ...పేడ తక్కెడా..." అసహ్యంగా అన్నాడు సూన్నారాయణ.

"ఏమిటో యీ సంసారాలూ, మనుషులూ-ఇలాటివాళ్ళు పెళ్ళెందుకు చేసుకుంటారో, యిష్టమొచ్చిన వాళ్ళతో తిరగక. పెళ్ళి పరువూ పవిత్రతా చెడగొడుతున్నారు. చూడు చూడు....ఎంత ప్రేమ వొలకబోసు కుంటున్నారో మనసులో అంతంత కుళ్ళు పెట్టుకుని! ఏం నటన!"

"ఇప్పుడేం చేద్దాం?" అడిగాడు సత్యమూర్తి అయోమయంలో పడ్డట్లు.

"పొత్తిగా రోడ్డుమీదున్నాం. పక్కకి పద. మాట్లాడుకుందాం...." అని అతన్ని చేయి పట్టుకుని నడిపించాడు సూన్నారాయణ.

"చెప్పు—" అంటూ సిగరెట్ అందించాడు సత్యమూర్తి.

"రెండే మార్గాలు గినిపిస్తున్నాయి. ఆ ఆడదీ మగాడూ ఒకరికంటే ఒకరు ఘనులు కనుక—మనం వాళ్ళ నుద్ధరించవలసిన పనిలేదు. వాళ్ళే మనకి పాఠాలు చెబుతారు. కనుక వెనక్కి పోవడం ఠోక ముడుచుకుని.

లేదా మీ దంపతులిద్దరూ యిలా చేస్తూ పెళ్ళి పరువూ పవిత్రతా తీసి పారేస్తున్నారని నమ్మకంగా చీవాట్లు పెట్టడం—పెద్దరికంకొద్దీ"

"ఇదే చేద్దాం జరిగిందేదో జరిగింది. యికనయినా బుద్ధిగా సంసారుల్లా ఉండమందాం. ఎలాగూ యింతవరకూ రానే వొచ్చాం కదా? ఈ మాత్రం ధర్మం నిర్వర్తించేస్తే మనసుకి తృప్తి."

"సరే...పద. కానున్నది కాకమానదు."

"రండి రండి—" ఆహ్వానించాడు ఆనంద్. "ఈయన?" ఎవరన్నట్లు చూశాడు సూన్నారాయణవేపు.

"మన పోస్టుమానేనండీ! రోజూ ఉత్తరాలిచ్చే ఆయనే ఓహ్! మీరావేళకి ఇంటి దగ్గరుండరు కదా! అందుకని మీకాయన తెలియదు" అంటూ సత్యమూర్తి ఎవరన్నట్లు చూసింది.

"ఆయన ఆఫీస్ పోస్టుమన్. నాకు రోజూ ఉత్తరాలిచ్చేది ఈయనే. బాగుంది. ఇద్దరు పోస్టుమన్‌లూ కలిసే వొచ్చారే! ఏమిటి సంగతి?"

ఈలోగానే రమ ఆ యిద్దరికీ టీ తెచ్చి అందించింది.

"చెప్పండి ...ఏమిటి మీకు నాతో పని?"

"ఆ....అదికాదు...." నసిగాడు సూన్నారాయణ.

"పరవాలేదు. మా ఆఫీసులో నేను మీకు చేయగలిగే సహాయం అంతా చేస్తాను. ఎందుకంటే నేనూ రమా మీకు, మీ పోస్టుమన్‌కి చాలా ఋణపడి ఉన్నాం. అది తీర్చుకుందుకయినా నేను చేయగలిగేవి చేస్తాను"

"మీరు మాకు ఋణపడటమేమిటి? ఎలా?" అడిగాడు సత్యమూర్తి కొంచెం ఆశ్చర్యపడుతూ.

ఆనంద్ మొహమాటపడుతూ..."అదెందుకులెండి. మీ పని చెప్పండి." అన్నాడు.

"ప్లీజ్.... మమ్మల్ని సస్పెన్స్‌లోఉంచకండి. మీరుచెప్పేది విన్నాక కానీ మేమేమీ మాట్లాడలేం." అనేశాడు సత్యమూర్తి.

ఆనంద్-రమవేపు చూశాడు— ఏంచేయమంటా వన్నట్లు.

"పరవాలేదు, అంత సిగ్గుపడడానికేముంది? చెప్పెయ్యండి." అందామె గ్రీన్‌సిగ్నల్ యిస్తూన్నట్లు.

"రమా నేనూ ప్రేమించి పెళ్ళిచేసుకున్నాం, ఇద్దరమూ కథలంటే చాలా యిష్టపడుతూ- పత్రికలకి కథలమీద ఉత్తరాలు వ్రాసేవాళ్ళం. మేమలాగే పరిచయం ఐ- ప్రేమించుకుని పెళ్ళిచేసుకున్నాం- పదేళ్ళకిందట. ఐతే ఈమధ్య... ఓ ఏడాదికిందట - మేము వెనుదిరిగి చూసుకోవలసిన పరిస్థితి ఏర్పడింది. మామధ్య ప్రేమ తక్కువై పోతుందేమో... యింకిపోతూందేమో అని అనుమానం వొచ్చింది. ఎంత పెళ్ళయినా... సంసారంచేస్తున్నా... దాంపత్యాన్ని ప్రేమమయంగా ఉంచుకోకపోతే జీవితం రసవిహీనమేకదా? అందుకని మామధ్య అనాటి ప్రేమను మళ్ళీ ప్రవహింపజేసుకుందుకు- ఒక పని మొదలుపెట్టాం. ఇద్దరమూ లేఖారచనా కళలో ప్రవేశమున్నవారమే కనుక పెళ్ళికి ముందరిలాగే ప్రేమ లేఖలు వ్రాసుకోవాలి రోజూ. విధిగా ప్రతిరోజూ ఒక ఉత్తరం - ఆమె నాకూ. నేను ఆమెకూ. దీనివల్ల ఆమెకు కాలక్షేపం నాకు సరదా. రేపేంరాస్తారో అనే కుతూహలం. జీవితాలు ఉత్సాహభరితం అయ్యాయి మేమాశించినట్లే.

ఉత్తరం వ్రాయడం ఒకెత్తు. అది అందుకోడం ఒకెత్తు. పోస్టల్ డిపార్ట్‌మెంట్ మునుపటిలా పనిచేయడంలేదనీ... సమర్థత తగ్గిపోయిందని ప్రబలిన అపప్రథను వమ్ముచేస్తూ- మీరిద్దరూ మా ఉత్తరాలను ఒక్కటీ పోకుండా.... ఆలస్యంకాకుండా అందించి.... మా ప్రేమలతను పెంచారు. అందుకే మీకు మేము చాలా ఋణపడిఉన్నాం.'

తెల్లబోయారు సూన్నారాయణా, సత్యమూర్తీ.

"ఆ ఉత్తరాలు.... కవిత్వానికీ, శృంగారానికీ, దైనందిన జీవితానికీ, దాంపత్యజీవితానికీ ప్రతిబింబాలు. వీటి విలువ మాకు అనంతం. అవన్నీ జాగ్రత్తగా అందిస్తూ మా దంపతులమధ్య ప్రేమవాహినిని ప్రవహింపజేసిన మీ ఇద్దరికీ ఏమిచ్చి ఋణం తీర్చుకోగలం నేనూ రమా?"

సూన్నారాయణా సత్యమూర్తీ- ఏదో గొణిగి.... అక్కడినుంచి బయటపడ్డారు.

వలపు జాలువారి..

పాంధ్యశ్రీ

సంగమించెను భద్ర
తుంగా తరంగాల
ఏటి తరగల జాలుగా—జొంపు
నీటి పరుగుల చాలుగా
అడవిలో చిరుఊట పాయకలసినయట్లు
వలపుతో ఒక ఊహ ఒదలు క్రమ్మినయట్లు ॥సం॥

పసవాలు ఉరవళ్ళతో—ఎలమి
పొలుపారు ఒరవళ్ళతో
క్రొన్నీటి తుంపరల పన్నీటి వన్నెలో
చెన్నులందే తీరు తెన్నులో అన్నులో ॥సం॥

పసమీరు చెలువమ్ముతో—కులుకు
ఎసలారుచెయిదమ్ముతో
తొగరు కన్నుల తళుకు చాయ వెన్నెలకాగ
తొణకు వన్నెల నసువు తొందరించిన తీరు ॥సం॥

జలతారు జిగిడాలుగా—చెనకి
జతకూడ పగలాలుగా
నెరివలపు పొరడాలు నిగడించు కెరటాలు
తరి తీపులందించు ననుకొంచు తెగమురిసి ॥సం॥

వలివాటు జీరాడగా—గాలి
కెరటాల గీరాడగా
విరహంపు తనమంత విరియించు తనములో
పరువంపు హొయలన్ని పరుగెత్తు చందాన ॥సం॥

ప్రొద్దుగూకులు గాలితో—కలసి
ముద్దుముచ్చట్లాడుతూ
ఎన్ని ఊసులు మోది ఎగిసిపడిపోయిందో
ఏ కొండ కోనతో తన గుండె విప్పిందో ॥సం॥

ప్రొద్దుకుంకేవేళలో—చిగురు
వెన్నెలే తూగాడగా
చుక్క చెన్నులసొలగు పొరచాలులో పొదిగి
కిక్కిసరి నా చెంప తళుకుటద్దము కాగ ॥సం॥

ముత్యాలుపడి దొర్లగా—జలజ
నృత్యాల సుడి పొర్లగా
నురుసు నవ్వులుజూపు నీటిచాలుల చివ్వ
నెమలి సొరులుదాటి సెరసానిగా సురిగి ॥సం॥

రాలగుట్టల ప్రాకుతూ—అలసి
దరి మెట్టుకే నెమకుతూ
అడవిపచ్చికలందు అనగెరిగి సోలుతూ
చేయెత్తి చెలికాని తనవైపు చూడమని ॥సం॥

సిగ్గుపడు నునుచెంపల్లో— విరిసి—
క్రొన్నంపు కెంపూదగా
దూరంపు తనవాని చూపుతో తాగేసి
దరకొచ్చు సరికేమొ ఎడదయే దరువెత్త ॥సం॥

సొగసు వాకలు చిలవలై—లజ్జ
నయగారంపు మొలకలై
అలనల్లనా ఆగి ఊగికొనుచూ తూగి
సోగనడలల్లుకొని సున్నగిలు యలలతో ॥సం॥

పూవులో తియ తేనెగా—పొరలు
తావిలో కలసోనగా
ఇరుమతుల నొకతలపు ఏకమైనట్లుగా
ఇరుజతల చేతులు కలయు చెయిదమ్ముగా ॥సం॥

కౌగిళ్ళ పొదివొందగా—గునిసి
పొదరిళ్ళ పులకించగా
ఇరుచాలునొకటైన సొదుపూరములలో
మూదలించిన వలపు మూతమెత్తినయట్లు ॥సం॥

పుపొళ్ళ పసుపలదగా— విరియు—
పొందమ్మి పారాణిగా
పోడుములు అలరార పెళ్ళికూతురు కళలు
పొడగి తలవొంచుకొని పుటమెగయుకోర్కెతో ॥సం॥

సంగమించెను భద్ర
తుంగాతరంగాల
ఇరుమేనులొకటవ్వగా—శివుని
మయిపాలు మేనమరగా
తరగంచు కొనసాగి చిట్టివేలుగానంద
పొటి తరంగము చాని కేలందుకొన తుంగ ॥సం॥

శ్రీ గుంటూరు శేషేంద్రశర్మ

ఆంధ్ర మహా సావిత్రి - ఒక సమీక్ష

శ్రీ శార్వరి రచిత 'ఆంధ్ర మహా సావిత్రి' తెలుగుప్రజల జీవనంలోకి అవతరించింది. ఇది ఒక గొప్ప చారిత్రక సంఘటన. 11వ శతాబ్దంలో నన్నయ భట్టు ఆంధ్ర మహాభారతాన్ని మనకిచ్చినప్పుడు ఎంత సంచలనం కలిగించిందో తెలీదుగానీ, 15వ శతాబ్దంలో ఆంధ్ర నైషధం వచ్చినప్పుడు తెలుగుసాహిత్యంలో ఎంత సంచలనం వచ్చిందో అంత సంచలనం రావడానికి అవకాశం ఉంది. దేశ కాల పరిస్థితులు మారాయి. ఈ పరిస్థితుల్లో సావిత్రి స్థానమేమిటో ఉపదేశమేమిటో తత్కావ్యపరనాఫలితంగా లభించే ప్రయోజనమేమిటో జిజ్ఞాసువులు పరిశీలిస్తారు; రాగ ద్వేష వివదష్టులు సర్వదేశ సర్వకాలాల్లోనూ తద్విరుద్ధంగా ఉంటారు. కాని సూర్యుడు మేఘమండలాన్ని లంఘించి భూమ్యాకాశాల్ని ప్రకాశపూరితం చేస్తాడు; తత్త్వం అంతిమ విజేత అవుతుంది. దాని కాంతిలో లోకం ముందుకుపోతుంది. ఇది శాశ్వత లోకవృత్తము.

'సద్యో వికసిత పుష్పంలాంటి శార్వరి కావ్యభాష 'కుసుమ' మివలోభనీయం అన్నట్లు పఠితకు లోభకారి 'శక్యమంజలిభిః పాతుం వాతాః కేతకగంధినః' అన్నట్లు ఆయన శబ్దావళి దోశిళ్ళతో పుచ్చుకుని త్రాగుదామనిపిస్తుంది. స్ఫటిక నిర్మలమైన గిరినిర్ఝర ప్రవాహము ఆయన వాక్యవిలాసము. ఇది నేను పొందిన తద్విశిష్ట కృతి పఠనానుభూతిలో ఒక కిరణంమాత్రమే - కానీ సావిత్రి సహస్ర కిరణ పుంజాకృతి.

శ్రీ శార్వరి అరవిందుడి మహాకావ్యాన్ని తెలుగుప్రజలకిచ్చిన మహనీయుడు ప్రవహిస్తున్న ఒక మహానదిని మనక్షేత్రాల్లోకి మళ్ళించిన ఘనత ఇది. కావ్యం దృశ్యవస్తువుల్లో అదృశ్యవస్తువుల్ని చూచే నేత్రవిద్య. కావ్యనిర్మాణంలో మూలద్రవ్యాలైన అలంకారాలు ప్రతీకలు బింబాలు అలాంటి అదృశ్య వస్తువులే- దీపకాంతిలోనేకాదు సూర్యకాంతిలోకూడా అవి కనుపించేవి కావు. సామాన్యతః కావ్యం ఈవిధంగా దృశ్యవస్తువుల్లో అదృశ్యవస్తువుల్ని చూడడం అయితే అరవిందుడి కావ్యం అదృశ్యవస్తువుల్ని దృశ్యమానం చేసే ప్రక్రియ.

వాల్మీకివ్యాసులు దృశ్యవస్తువు అయిన మానవుడి భౌతిక జీవయాత్రను గురించి కావ్యాలునిర్మిస్తే అరవిందుడు ప్రధానంగా మానవుడి మరణానంతర జీవనాన్ని గురించి అంటే మానవుడి అభౌతిక జీవయాత్రను గురించి కావ్యనిర్మాణం చేశాడు. అంటే ఆయన ఇతివృత్తం అదృశ్యవస్తు ప్రధానం. ఐతిహాసికులైన వ్యాసవాల్మీకుల్లో ఆధ్యాత్మిక సంబంధమైన మిథకీయ సృష్టి కొంత ఉన్నప్పటికీ దానికంటే వారిలో ప్రధానం మానవుడు భూగోళంమీద చేసిన జీవయాత్ర. ఈ ఉభయుల్లోనూ మరణానంతర జీవనవృత్తం ఇతిహాసపు చరమభాగంలో స్పృశింపబడుతుంది- అది ప్రధానవృత్తంకాదు. ఈ విషయం గుర్తించడం ముఖ్యం. కనకనే సావిత్రి వ్యాసుడిలో ఉపాఖ్యానం ఆఖ్యానం కాదు. వ్యాసుడి ఉపాఖ్యానం అరవిందుడిలో ఆఖ్యానంగా వికసించింది. అందుచేతనే అరవిందుడి కావ్యసృష్టి అదృశ్యవస్తువుని దృశ్యమానం చేయడం అనే విచిత్ర ప్రక్రియ.

భౌతిక జీవయాత్ర పొడిగింపే మరణానంతర జీవయాత్ర లేక అభౌతిక జీవయాత్ర. అవి లౌకిక అలౌకిక జీవయాత్రలని సంజ్ఞితమైతే సుగమంగా ఉంటుంది. ఒకటి కనిపిస్తుంది మరొకటి కనిపించదు. లౌకిక జీవయాత్రనుంచి అలౌకిక జీవయాత్రలోకి ప్రవేశించేటప్పుడు జీవుడు తన పార్థివశరీరాన్ని వేదాంతభాషలో, స్థూలశరీరాన్ని పరిత్యజించి సూక్ష్మశరీరంతో ప్రయాణం చేస్తాడని తత్త్వజ్ఞులు చెప్పారు. (నేను చూడలేదు) లౌకిక జీవయాత్ర గురించి చెప్పడానికి గానీ తెలుసుకోడానికిగానీ ఎట్లా అనుభవమే తప్ప గ్రంథం ఉపయోగించదో అట్లాగే అలౌకిక జీవయాత్రగురించి తెలుసుకోడానికి చెప్పడానికి అనుభవమే ప్రధానం అని వేరే చెప్పనక్కరలేదు. వేదోపనిషదాది గ్రంథాలు అనుభవమున్న వాళ్ళు చెప్పిన రికార్డులు కావచ్చు. కానీ లౌకిక జీవయాత్రగురించి చెప్పే గ్రంథాన్ని మనం మన అనుభవంచేత పరీక్షించవచ్చును. కానీ అలౌకిక జీవయాత్రగురించి చెప్పే గ్రంథాల్ని అలా మనం మన అనుభవంచేత పరీక్షించలేము. పార్థివోత్తర జీవయాత్రను గురించి యోగులు యోగసాధనచేత తెలుసుకుంటారని చెపుతారు. ఈమాట చింతన చేతనే గ్రహణీయం కానీ తర్కంచేతకాదు.

అనుభవాన్ని ఆటోబైయోగ్రఫీ కూడా చెపుతుంది. కానీ కవిత్వం దాన్ని రమణీయంగా చెపుతుంది. మనస్సు అనురంజితమై అందులో లగ్నమయ్యేటా చెపుతుంది. ఆటోబయోగ్రఫి గానీ తదితర వేదాంత గ్రంథాలుగానీ చెప్పే పొడి మాటలద్వారా దుర్గ్రాహ్యమైన అలౌకిక వృత్తాంతం మరింత దుర్గ్రాహ్యమవుతుంది. అందుచేతనే శాస్త్రాలకంటే కావ్యం ఉత్తమమని మన కావ్య తత్త్వవేత్తల అభిప్రాయం. భారతీయ అలంకారికులకు మూలపురుషుడైన భామహుడు శాస్త్రాన్ని కవే చెప్పాలంటాడు (భారతీయ నాట్యశాస్త్రకర్తల పరంపరలో భరతుడు చివరివాడు; అలంకార శాస్త్రకర్తల్లో భామహుడు మొదటివాడు) "అధనస్యేవ దాతృత్వం క్లీబస్యేవాస్త్రకౌశలం అజ్ఞస్యేవ ప్రగల్భత్వం అకవేః శాస్త్రవేదనమ్" [కావ్యాలంకారః । పరిచ్ఛేదము 8 శ్లో] దరిద్రుడి దాతృత్వము భీరువు అస్త్రకౌశలం అజ్ఞాని వాగ్విజృంభణ లాంటిదీ అకవి అయినవాడు శాస్త్రాన్ని బోధించడం అని అర్థం. శాస్త్రాన్ని కావ్యభాషలో చెపితే సులభగ్రాహ్యం అవుతుందని భావం. అలాగే మరొకచోట ఆయన [5 పరి. 8 శ్లో] అంటాడు, "స్వాదుకావ్యరసోన్మిశ్రం శాస్త్రమప్యుపయుంజతే ప్రథమా లీఢ మధవః పిబంతి కటు భేషజం"- శాస్త్రమంటే సాధారణంగా బెదిరిపోతారు. కానీ మధురకవితా రసమిశ్రితమైతే ఆ పారిపోయేవాళ్ళుకూడా దాన్ని సంతోషంగా ఆస్వాదిస్తారు. తేనె అనుపానంగా ఇస్తే ఎలా తేనెమూలంగా అరుచికరమైన ఔషధాన్నికూడా మధులోభంతో రోగులు సేవిస్తారో అలా శాస్త్రాన్ని కూడా కావ్యరసమిశ్రితమైతే సర్వులూ ఆస్వాదిస్తారని తాత్పర్యం. కనుక అరవిందుడు అలౌకిక జీవయాత్రను గురించి మనదేశంలో మొదటిసారి ఒక ఇతిహాసం వ్రాసిన మహర్షి. పూర్వం ఋషిద్వయమైతే ఈనాడు ఈదేశానికి ఋషిత్రయ.

సావిత్రిలాంటి కృతి పశ్చిమదేశాల్లో లేకపోవడం అటుంచి భారతదేశంలో కూడా లేదు. మన ప్రాచీన సంస్కృత ప్రాకృత వాఙ్మయాల్లో ఇలాంటి కావ్యాలు లేవు. 12వ శతాబ్దికి చెందిన కృష్ణమిశ్రకృత ప్రబోధచంద్రోదయం ఉంది. గానీ అది కేవలం ఒక రూపారోపణ ప్రక్రియ. వివేక మోహ జ్ఞాన విద్యాబుద్ధి దంభ శ్రద్ధా భక్త్యాది స్త్రీ పురుష రూపాలివ్వబడిన భావాత్మక పాత్రల అభినయం

చేత నడిచే నాటకం అది. శాంతరస ప్రధానము. ఆధ్యాత్మిక విద్యాచిత్రాన్ని చిత్రించిన రూపకం. "శాంతే సంత మహిమ్ని నిర్మల చిదానందే తరంగావళి నిర్ముక్తామృత సాగరాంభసి మనాజ్మగ్నోపి నా చామతిః నిస్సారే మృగతృష్ణి కార్ణవ జనే శ్రాంతోపి మూఢః పిబ, త్యాచామత్యపగాహతే భిరమతే మజ్జత్యథో న్మజ్జతి" [4-8] కానీమి ప్రతీకగానీ కాదు కనుక కళాత్మకత తక్కువనాలి. ఎంత ప్రసిద్ధమైనా దాని ప్రసిద్ధి పండిత మండలికే పరిమితము. అరవిందకృతి ముందు నిస్సందేహంగా అల్పప్రాణి. ఇది భాస కాళిదాసాదుల కృతులు సాహిత్య పరంగా ఉత్కృష్ట రచనలనీ ఆ కవులు మహానుభావులనీ అనగలమేగానీ వాళ్ళని వాల్మీకివ్యాసుల సరసన కూర్చోబెట్టలేము. అరవిందుణ్ని కూర్చోబెట్టవచ్చు. ఇది ఒక గ్రంథమంత చర్చకు యోగ్యమైన విషయము. కనక వాల్మీకివ్యాసులతర్వాత మనదేశంలో మూడవ ఐతిహాసిక కావ్యం సావిత్రి.

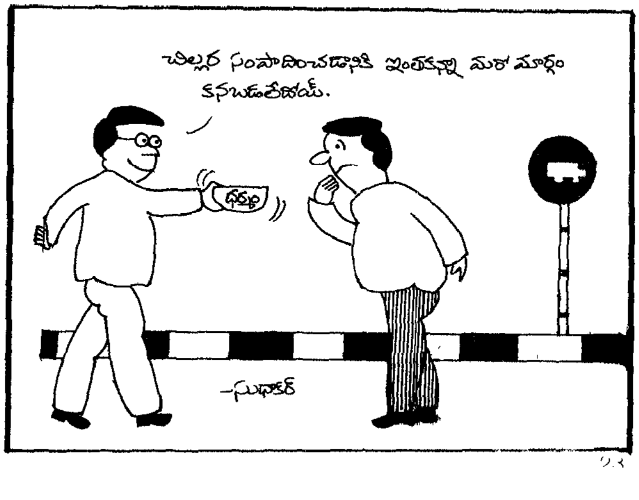
అరవిందుడు ఇలాంటి మహదుద్దేశంతోటే సావిత్రి వ్రాశాడు. పూర్వుల్లో ఉన్న కీలకలక్షణాలు కొన్ని తన కావ్యంలో నిక్షేపించాడు. వాల్మీకిరామాయణం 24 వేల శ్లోకాలతో వ్రాయబడిన కావ్యం. "చతుర్వింశత్సహస్రాణి శ్లోకానా ముక్తవాన్ ఋషిః" [బాల 4 స-2శ్లో] వ్యాసభారతం కూడా అట్లాగే 24 వేల శ్లోకాల్లో వ్రాయబడిన కావ్యం "చతుర్వింశతి సాహస్రీం చక్రే భారత సంహితాం। ఉపాఖ్యానైర్వినా తావద్భారతం ప్రోచ్యతే బుధైః" (సంభవపర్వం) ఆదేవిధంగా అరవిందుడు సావిత్రిని 24 వేల పంక్తుల్లో వ్రాశాడు. (12 కాండలు 49 సర్గలు బుక్స్ కాంటోస్) వాల్మీకి వ్యాసులు తమకావ్యాల్ని ప్రాచీనభాష సంస్కృతంలో వ్రాస్తే అరవిందుడు తన కావ్యాన్ని ఇంగ్లీషు అనే ఆధునిక సంస్కృతంలో వ్రాశాడు.

వాల్మీకిరామాయణంలో సవితృమంత్రమైన గాయత్రి అంతర్లీనంగా ఉంది ప్రతి వెయ్యిశ్లోకాల్లో ప్రథమశ్లోక ప్రారంభాక్షరం క్రమంగా ఒకటొకటిగా గాయత్రీ మంత్రాక్షరాలు అని పూర్వ వ్యాఖ్యాతలు చూపించారు. త్రిజటాస్వప్నం గాయత్రీమంత్రానికి ప్రతీకాత్మక రూపమని షోడశిలో నేను మొదటిసారి ఆవిష్కరించిన సంగతి ప్రసిద్ధమే. అట్టి త్రిజటాస్వప్న మధ్యంలో 12 వేల శ్లోకాల తర్వాతవచ్చే 13వ వెయ్యికి మొదటి శ్లోకం "భర్తారం కాత్సముత్పత్య తతః కమలలోచనా" (సుం27స. 15శ్లో) అది. ఇందులో అద్యవర్ణమైన భ భర్గోదేవస్య ధీమహి అనే గాయత్రీమంత్ర మధ్యమపాద ప్రథమాక్షరము. వ్యాఖ్యాత ఇలా వ్రాశాడు. "తదస్తస్య నగస్యాగ్ర ఇతి అథ ద్వాదశ సహస్ర శ్లోకా గతాః। త్రయోదశ సహస్రాది యోయం శ్లోకః గాయత్ర్యాస్త్రయోదశ మక్షరం అత్ర బోధ్యం-భర్తారిలో"అని వ్రాశాడు. రామాయణం మహామంత్రమనిచెప్పి పారాయణ పద్ధతులు చెప్పింది బ్రహ్మాండపురాణము. 24 వేల పంక్తులున్న సావిత్రికావ్యంలో ప్రతిపంక్తి సహస్రానికి చెందిన ప్రథమపంక్తి ప్రారంభాక్షరం, రామాయణంలో మాదిరి గాయత్రీ మంత్రాక్షరమో కాదో పరిశీలించాలి. అరవిందుడు భారతీయ మహర్షి వంశావళికి చెందినవాడు కనుక ఆయన కావ్యంలో ఆర్షత అన్నివిధాలా ప్రత్యక్షమవుతుంది. సావిత్రి అనే నామధేయము, 24 వేల పంక్తులు, యోగ సాధన అనే ఇతివృత్తము, ఇత్యాది అనేకరూపాల్లో సావిత్రి ఆర్షలో విశదము.

సావిత్రి అంటే గాయత్రి. గాయత్రి సూర్యమంత్ర నామః. సావిత్రి మంత్రాధిష్ఠాన దేవతాకమైన శబ్దము. ఇలా మర్మగర్భితమైన నామధేయం అరవిందకృతికి ఇవ్వబడింది. పైగా మహాభారతాంతర్గత పతివ్రతామహాత్మ్యమనే సావిత్ర్యుపాఖ్యానానికి అరవింద సావిత్రి కావ్యాత్మక వ్యాఖ్య. ఈ కావ్యవిశేషంలో అందుచేత అలంకారాది కావ్య ద్రవ్యాలు వాటి సమ్మిశ్రణంచేత పుట్టిన కావ్యభాష మర్మజ్ఞతాధీనంగా ఉంటాయి, ఉన్నాయి. అరవిందమూలం చదివితే ఈ సత్యం ఆపాదమస్తకం స్పష్టమే. అరవిందుడి సావిత్రిలో భాషాగత పాకశయ్యాది స్థూల శరీరము, అలంకార ప్రతీకాది ద్రవ్యాత్మక సూక్ష్మశరీరము అత్యంత సమ్మోహకం. అంచేత సావిత్రి కావ్యత్వవ కూడా పఠితకు మూర్ఛావహము. అంతటి కవి కాళిదాసాదుల తర్వాత అరవిందుడే. రవీంద్రుడికి సాహిత్యంలో సిద్ధించిన స్థానం ఈ దేశంలో నిజంగా అరవిందుడికి ఇవ్వవలసినది

ఉపనిషద్వాఙ్మయాన్ని అనువాదం చెయ్యడం ఎట్లా వాయుమండల యానమో అట్లాగే అరవింద కావ్యానువాదంకూడా మంచి అనువాదాన్ని మూలం మీద ఆసక్తేగాక ఆరాధనకూడా ఉన్నవాడే చెయ్యగలడు. అందులోనూ ఇలాంటి విశిష్టకావ్యాల అనువాదం తాదాత్మ్యం పొందనివ్యక్తికి అసాధ్యం. ఈ అవగాహనతో శార్వరిగారి అనువాదంచూస్తే అది అనువాదం అనిపించదు. ఈరోజుల్లో అనువాదం అసమర్థుల అంతిమ శరణాలయం. కానీ నన్నయాదుల చేతుల్లో అనువాదం ఎంతో ఉత్కృష్టసాధనంగా ప్రకాశించిందంటే అది స్వతంత్ర కావ్యం అనబడేటంతటి ఔన్నత్యాన్ని గడించింది. మూలంతో అనువాదకుడు పొందే తాదాత్మ్యం నుంచి పుట్టే అనువాదం అనువాదంకాదు, మూలానికి పునర్జన్మ. ఆవిధంగా అరవిందుడి సావిత్రి శార్వరి సావిత్రి అయింది. శార్వరిలో ప్రథమతః చెప్పవలసిన విషయం భాషామాధుర్యం; ఈ మధురగుణం శార్వరి వికసిత వ్యక్తిత్వానికి శబ్దాత్మక సంకేతము. ఆయన ఆత్మయొక్క కావ్యమయతకు ప్రతీక ఆయన ఆత్మిక ద్రష్టృత్వానికి వ్యంజన; శార్వరి నఖశిఖపర్యంతము కవి! ఆయనది అగ్నిదత్తమైన హిరణ్మయ ద్రవంలాంటి భాష!

సానుభూతి సహితంగా గానీ సానుభూతి రహితంగా గానీ సావిత్రి చదివే వాళ్ళకు ఆధ్యాత్మిక జీవనచింత ఎందుకు అనే ప్రశ్న ఎదురవ్వాలి. అది స్ఫురించినప్పుడు ఆ ప్రేరణ కలిగించడం ఇక్కడ కర్తవ్యం. ఆధ్యాత్మిక జీవనచింత ఎందుకు అనే ప్రశ్న జీవనతత్త్వ చింతనులకు ఆశ్చర్యజనకంగా ఉంటుంది. అన్యులకు ఆశ్చర్యజనకంగా ఉండదు. మానవీయచింతనలో ఆధ్యాత్మిక చింతనకు పులుస్టాపు పెడితే మానవుడు పశువు అవుతాడు అని పులుస్టాపు పెట్టినప్పుడు తెలుస్తుంది. అంతవరకూ అహంకారాత్మక వాదోపవాద తార్కిక ఖడ్గచాలన చేస్తూనే ఉంటాడు. ఆధ్యాత్మికచింతన లోపిస్తే మానవీయచింతనలో మిగిలిందేమిటి? కేవలం ఆహారసంపాదనకోసం అన్వేషించే మృగంమాత్రమే మిగులుతుంది. అంటే వాడు ఆదిమదశలో ఎక్కడ ఉండి అక్కడ్నించి ముందుకు ప్రయాణంచేస్తూ ఈదినం ఇక్కడికి చేరాడో ఆ ఆదిమదశకే మనిషి మళ్ళీ చేరుతాడు. కానీ అది జరుగుతుందా? అది అనివార్య సృష్టి పరిణామానికి విరుద్ధం. అది కొందరిలో కలిగే విపరీతభావమే కానీ సృష్టిపరిణామధోరణి కాదు. కనక కొందరు కావాలని పట్టుబట్టినా మనిషి ఆధ్యాత్మిక చింత మానడు. భౌతిక లాభాలేవీ దొరకని ఎవరెస్టు శిఖరారోహణ' చంద్రమండల ప్రయాణం ఇలాంటివి ఎందుకు మానవుడు చేస్తూ ఉంటాడో అది మానవుడిచేతులో లేదు; అది సృష్టిచేతులో ఉంది. కనక ఆధ్యాత్మిక జీవనచింత మానవసమాజంలో అవిచ్ఛిన్నంగా జరుగుతూనే ఉంటుంది. నిరీశ్వరవాదులుకూడా ఇందులో ఈశ్వరవాదులెంత భాగస్వాములో అంతా భాగస్వాములే. ఉభయులూ నిన్న మొన్నటివరకూ తాత్త్వికులే; మార్క్స్ మొదటిసారి తాత్త్వికతని కర్మణ్యతతో కలిపినాడు; తత్త్వచింతను భగవద్గీతాది పూర్వమార్గాలు నిష్కామకర్మతో కలిపితే మార్క్స్ సకామకర్మతో కలిపాడు. ఇదొక గొప్ప మార్పు నిష్కామకర్మ మార్గం గుంజు ఒకడు తినేశి మరొకడ్ని టెంకతో తృప్తి

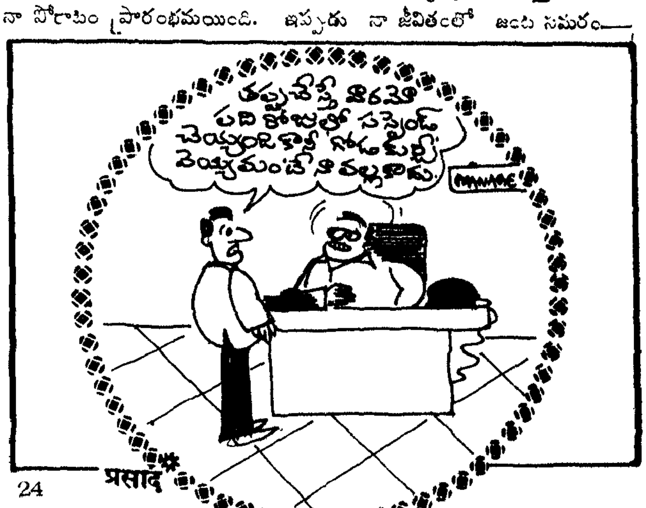

పడమనే మార్గం; రాజులు రాజ్యాలేలాలి అన్యులు యదృచ్ఛాలాభ సంతుష్టులుగా ఉండిపోవాలి- ఇది నిష్కామకర్మ. కానీ మార్క్సిజంలో సకామకర్మ కర్మఫలం సమాజమంతా అనుభవించాలంటుంది. నిష్కామకర్మ మనిషి కర్మఫలితావాలం టుందే కానీ అన్యాయ సమాజంమీద తిరుగుబాటుచేయదు, దాన్ని సహిస్తూజీవించ మంటుంది. కానీ మార్క్సిజం ప్రతిపాదించే సకామ కర్మ అన్యాయ సమాజంమీద తిరుగుబాటు చేయమంటుంది. న్యాయసమాజాన్ని నిర్మించమంటుంది ఆ సందర్భంలోనే కర్మణ్యతకు అర్థం ఉందని తాత్పర్యం. కానీ ఇక్కడ గుర్తించవలసిన విషయం మార్క్సిజం పూర్వం నిరీశ్వరవాదులు కానీ ఈశ్వరవాదులు కాని తాత్త్వికులందరూ ప్రధానంగా తత్త్వబోధకులేగానీ సమాజ తత్త్వచింతకులు గానీ సమాజ పునర్నిర్మాణ బోధకులు గానీ కారు. ప్రాచీనకాల మతాలన్నీ తాత్త్విక సిద్ధాంతాలన్నీ పారలౌకిక విషయచింతనలు చర్చలు జరిగాయేగానీ లౌకిక విషయచింతన చెయ్యలేదు: తత్కాలీనలోకవ్యవస్థను రాజులకు వారి ప్రభుత్వాలకు వదలివేశాయి; ఇహలోకం రాజులది పరలోకం ఋషులది. స్థూలంగా ఆనాటి వ్యవస్థ ఇంతే. లోకం క్రమంగా మారింది. అలా మారుతూ మారుతూ వచ్చి ఈనాడు మార్క్సిజం అనే విస్ఫోటాత్మక బిందువును చేరింది.

అయితే వాస్తవంగా ఈశ్వర నిరీశ్వర వాదాలకూ సామాజిక న్యాయానికీ అవినాభావ సంబంధంలేదు. ఈశ్వర నిరీశ్వర వాదుల నిర్ణయం మనిషి భూగోళం మీద ఉన్నంతకాలం తేలేదికాదు. కానీ ఆ నిర్ణయం వచ్చేవరకూ సామాజిక న్యాయం చేతులుముడుచుకుని కూర్చోలేదు. ఈశ్వర నిరీశ్వర వాదులు, మానవ సమాజ చరిత్రాత్మక పరిణామము ఇత్యాది విషయాలన్నీ వివాదగ్రస్తమైనవి- కానీ సామాజిక న్యాయం వివాదగ్రస్తంకాదు. తాత్పర్యమేమిటంటే ఈశ్వర నిరీశ్వర వాదులు తాత్త్వికచింతనా మార్గాలు మాత్రమే అవి రెండూ ఆధ్యాత్మిక జీవనచింతనలో అంతర్భాగాలే అనేది ముఖ్యంగా గుర్తించవలసిన విషయం-

ఇలా ఇంత దీర్ఘంగా చెప్పడం నేను ఆధ్యాత్మిక జీవనచింతనలో పండితుడ్ననికాదు. నిజంగా నాకు ఆధ్యాత్మిక జీవన విషయం నూటికి ఐదుపాళ్ళు కూడా తెలీదు. తెలిసిందంతా వట్టి గ్రాంధిక జ్ఞానమే. హిమాలయాలు నేను చూడలేదు. సినిమాల్లోతప్ప; అలాగే అధ్యాత్మిక జీవనం నేను చూడలేదు. పుస్తకాల్లో తప్ప.— అయినాసరే అందరిలాగే హిమాలయాలు, ఆధ్యాత్మిక జీవనమూ నాకు సుపరిచితాలైనట్లే అనుకొంటూఉంటాను. అబద్ధం చెప్పకపోతే అదే ఆశ్చర్యంగాఉంటుంది, అబద్ధాలపుట్ట అయిన లోకంలో సత్యమొక్కటే ఆశ్చర్యాన్ని కలిగించేది.

కానీ ఒకనాడు నీవు నీ మనస్సుని కడుక్కునిరా అని అంతర్వాణి నన్ను పిలిచింది. ఆ దేవాలయంలోకి వెళ్ళాను. నేనెరిగిన దేవాలయం అదొక్కటే. అక్కడ నా వాణి త్యాగంచేసి వచ్చేశాను. దృశ్యమాన శక్తులతో అంతవరకూ నేను జరుపుతున్న పోరాటంతోపాటు ఆనాడినుంచీ అదృశ్యమాన శక్తులతోకూడా నా పోరాటం ప్రారంభమయింది. ఇప్పుడు నా జీవితంలో జంట సమరం—

క్షుద్రుడికి గొంతు బిగ్గరగా ఉంటుంది. వాడికి దేవాలయ ఘంట వినిపించదు. వాడి గొంతుమీద వాడికున్న మోహంతో వాడ్నిపిలుస్తున్న గొంతు మునిగిపోతుంది. వాడెవడో నా శ్రోతలకు తెలుసు.

ఆధ్యాత్మిక జీవనం వీధుల్లో జెండాలు పుచ్చుకుని జరిపే ఊరేగింపుకాదు. ఆధ్యాత్మిక జీవనం గుప్తజీవనం: విజృంభించి వెన్నెలవీచే రాత్రికూడా కాదు. వెన్నెల వెలిసిన రాత్రి! దేనితోనో ఒక బాగా తెలీనిదానితో ఐక్యమైపోదామని మనిషి సముద్రంలా ఉప్పొంగే తరుణం లేక తరుణాలమాల. ఈ అవ్యక్తభావ వశీభూతుడివైన వేళ వచ్చిందంటే నీవు యోగంలో మునిగావన్నమాటే.

ఆధ్యాత్మిక జీవనంలోకి ప్రవేశించడానికి యోగం బ్రహ్మాండమైన ద్వారం. యోగం ఒక్కరూపంలో ఉండదు. యోగానుభవం జ్ఞాత అజ్ఞాత విధాల్లో మనిషి పొందుతాడు. భర్తృహరి అంటాడు "అదర్శనే దర్శనమాత్రకామా। దృష్ట్వా పరిష్వంగ రసైకలోలా। ఆలింగితాయాం పునరాయతాక్ష్యాం। ఆశాస్మహే విగ్రహయోరభేదం" ఇది శ్రుతి చెప్పిన విషయానికి కావ్యరూపమే. శ్రుతి అంటుంది" తద్యథా ప్రియయా స్త్రియా సంపరిష్వక్తో న బాహ్యం కించన వేద నాంతరమేవ మేవాయం పురుషః- ఇది క్రియద్వారా చేయబడే అద్వైత ప్రస్థానం. మహాకవి హాఫిజ్ ప్రియాద్వైతం ద్వారా ఖుదాద్వైతం పొందిన విషయం ప్రసిద్ధమే.

నీవు నీలోమునిగిపోయిన మహావేళలో- ఆపాదమస్తకమూ పుష్పాలంకృత అయి నుల్చొఉన్న ఆ మూర్తి ఎవరు, సాక్షాత్తు పరమేశ్వరుడే అది స్వప్నం కాదు అని నీలో ఒక మెరుపు మెరిసినప్పుడు నీవు అద్వైత యోగానుభూతిలో నిమజ్జనం చేస్తున్న భక్తుడివి.

అంతరిక్షవాయువుల్లో ఈదుతూ యథేచ్ఛగా విహరిస్తున్న ఆ పక్షులు యోగులే.

శ్వాసలు శ్వేతహంసల్లా శరీరంలో ఈదుతుండగా నాదంతో విలీనమై పోతున్న ఆ గాయకులు యోగులే. జగత్తు నరనరాల్లో అగ్నిలా వ్యాపించి శరీరాన్ని దహిస్తున్న ఆ కవీశ్వరుడుకూడా యోగే.

పక్షుల గీతావళుల్లో పుష్పాల నిశ్శబ్ద పరిమళాల్లో తపోలీనమైపోయిన ఆ తోట యోగికాదా!

యోగం ఆలోచనా పరంపరల హింసాత్మక దండయాత్రలనుంచి రక్షించి నిన్ను నీకు అప్పగించే అద్భుత ప్రక్రియ. లౌడ్‌స్పీకరు లారీల్ని ఉభయ హస్తాల్లో ధరించి మానవుడిమీదికి ద్రవ్యరాక్షసి దూకుతున్న ఈనాడు వర్తమాన భయానక నాగరకతా దంష్ట్రిల్నుంచి నిన్ను నీవు రక్షించుకోవాలంటే యోగమే శరణాలయం.

ఎవడు వికసిస్తున్న పుష్పంలాంటి ప్రాతఃకాల నిశ్శబ్దాన్ని భగ్నంచేస్తున్నాడో ఎవడు దేవాలయంలోకి ఆధునిక అతిథిగా అడుగుపెట్టిన లౌడ్‌స్పీకరుతో శిశువుల్లాంటి యోగుల ఆత్మీయ జ్ఞానాలను ధ్వంసంచేస్తున్నాడో వాడు మన అమాయక భారతీయ గ్రామాల గుండెల్ని శబ్దరాక్షసితో గుచ్చి మన ధ్యానదేవత శాలీనతని అపభ్రంశం చేస్తున్నాడు. వర్తమాన లారీ లౌడ్‌స్పీకరు సంయుక్త సంస్కృతి భారతదేశ శరీరంనుంచి స్రవిస్తున్న చీము; ఈ చీము కర్తల్ని శిక్షించేవాళ్ళు లేరా!

జీవితం నీమీద విధిస్తున్న నిరంతర విధ్వంసంలో ముక్కలు ముక్కలుగా వెదజల్లబడిన నీవు మళ్ళీ ఒక్కక్షణం కోసమైనాసరే, నిన్ను నీవు పోగుచేసుకుని పునర్నిర్మాణం చేసుకుందామనే ఆర్తి కలిగినవేళ నీ తర్జనిమీద జపమాల ఉదయిస్తుంది.

జపం ఏకాంతసుఖం-కాదు, జీవన కోలాహలంలో అది సుఖం. జపం జీవనకల్లోల దారువులోకి ఒక మర వెళ్ళినట్లు వెళ్ళుతుంది, జప పర్వతం జీవన కల్లోలంనుంచి జీవిని ముక్తుడ్ని చేస్తుంది; అంటే జీవనం జీవుడ్ని ముట్టుకోలేక పరాజితం అవుతుంది.

జపం ఒక మంథనంలో మంత్రంతో మనస్సును చిలుకుతాము పలచనై నురుగులై సాంద్రత కోల్పోయి ఆత్మను అంటుకోలేక దూరదూరాలకు వలస పోయి తలదాచుకుంటుంది. ఆత్మ మోక్షంపొందుతుంది.

మంథనంలో బహిర్జగత్తు వీచికలు వీచికలై ముసురుకుంటూ ఉంటుంది. ఆ వీచికలు తోలివేయబడుతూ ఉంటాయి. ఇది ఒక ఘర్షణ ఒక అంతఃపోరాటము. ఇందులోకలిగే ఉత్కృష్టభావాలు మంథనానికి అంటుకున్న నవనీతం. నిద్ర వస్తుంది కానీ నిద్ర ఇందులో అల్పఫలం; నిద్ర తంద్ర, దాన్ని నిర్జించి మంథనం జరిగితే అది సుఖప్రాప్తి; ముక్తతా సుఖం - అది జాగృతికాదు సుషుప్తికాదు స్వప్నంకాదు అదొక అనిర్వచనీయ తురీయావస్థ. దాని ప్రాప్తికోసం చేసే జపం సమాధి

ఇంకా లోతుకు వెడతాను - ఉషస్సు పూస్తుండగా మనిషి మెదడులో రాత్రి సుషుప్తిచెందిన భాషా ప్రవాహం మెల్లమెల్లగా మేల్కొనడం ప్రారంభిస్తుంది మెదడులోకి ప్రవహిస్తుంది. భాషని భావజాలం అనుసరిస్తుంది. ఈ శబ్దార్థావ జాగృతి జిహ్వని తట్టి లేపుతుంది. జిహ్వ పాములా కదులుతుంది. ఇప్పటికి మనస్సుయొక్క అవయవాలన్నీ నిద్రలేచాయన్నమాట. మనస్సు తన విరాట్ రూపంలో నిల్చున్నదన్నమాట. ఇక్కడ సూక్ష్మం ఏమిటంటే- జిహ్వచలనం, మనస్సు నిద్రలేవడం పరస్పర సంబద్ధ వ్యవహారాలు. మనోవ్యాపార విజృంభణ మీద అంకుశం విధించాలంటే జిహ్వని కదలనీకుండా నిలపాలి. జిహ్వ స్తంభన చేత మానసిక మాటలవేగం తగ్గుతుంది. మూలధనం తీవ్రతరం అవుతుంది. అధరాది గ్రీవ భాగాలు కదుపుతూ చేసే శాబ్దికజపంలో ఆలోచనలవేగం తగ్గుతుంది. కానీ మనస్సు బలహీనంకాదు! జపముయొక్క లక్ష్యం మనస్సంహారము. కనకనే జపం నిశ్శబ్దం కావాలి, మనోగతం కావాలి.

అధోపరి దంతపంక్తులు కలిపి నాలుకను అంగిటికి అంటించి తద్ద్వారా శాబ్దికతని గ్రహించి జపం ప్రారంభంకావాలి. మంత్రం భాషారూపంలో నాలుకను కదిలిస్తుందని ఆ కదలిక మనిషిని జాగ్రదవస్థలో ఉంచుతుంది. అది పరాజయాభిముఖ అవస్థ దాన్ని అధిగమించడానికి మనోగత భాషాప్రపంచాన్నధిగమించాలి. నాలుకను అంగిటికి అంటిస్తే అంతర్భాషా చలన మందగిస్తుంది. ఇదీ రహస్యం- జిహ్వ స్తంభనం చేత మానసిక శబ్దావళి మంద మందంగా పేలవంగా పరిభ్రమించడం మొదలవుంది. క్రమ పర్యవసానంగా మనస్సుయొక్క- అస్తిత్వం బలహీనమవుతుంది. ఇదే నిరంతర క్లేశఖరిలో జీవన్ముక్తి. ఇది జప పర్యంతము అల్పావధికము. కనక పునఃపునః జపధారణ అవసరం. పునఃపునః విశ్లథుడవుతున్న మానవుడ్ని జపం ఈవిధంగా పునఃపునః ఉద్ధరిస్తూ ఉంటుంది. కనక జీవన సంగ్రామంలో నిరంతర ఆత్మబలధారణమే జపధారణ అవసరం. పళ్ళుబిగించడం నాలుకను అంగిటికి అంటించి జపం చెయ్యడానికే. కానీ పళ్ళుబిగిస్తే మనస్సును భావాత్మక విరామంపొందడం మనస్సు బలహీనంఅవడం ఆలస్యమవుతుంది. కనక పళ్ళు బిగించడం క్రమంగా మానేసి అంగిటికి నాలుకను అంటించేవిధానం మాత్రమే అభ్యాసంచెయ్యాలి.

మనోగత భాషాప్రపంచాన్ని నిద్ర కొంతవరకే దళితంచేస్తుంది అందుకే నిద్రలోకూడా మనిషి మాట్లాడుతాడు. నిద్ర ఒక ప్రకృతి దత్త విశ్రాంతి దాయక సహజసాధనం. కాని దానికంటే మనస్సు పరాక్రమశాలి. ఈ రెంటి పోరాటంలో మనస్సే గెలుస్తుంది. ఒక్కొక్కప్పుడు నిద్ర కృత్రిమ ఉపకరణాల సహాయంతో మనస్సును గెల్చినప్పటికీ ఆ ఉపకరణాలు బలహీనమైన తరుణంలో నిద్రను మనస్సు దెబ్బగొట్టే అవకాశం ఎప్పుడూ ఉంది. కనకనే మనిషికి శాంతి నివ్వడానికి ఆధునికయుగంలో నిద్ర బలహీన సాధనం.

జపయోగంలో జిహ్వని అంగిటికి బంధించి మానసిక శబ్దజాలన చెయ్యడం చేత ఆలోచనల దండయాత్ర పారిపోతుందో క్రమంగా ఆ ఆలోచనల గుంపు మాటిమాటికీ వస్తూ ఉంటుంది. కానీ జప ఆయుధంచేత ఎదుర్కొనబడి పలాయితం అవుతూ ఉంటుంది. ఒక్కోసారి ఆలోచనలదండు ఎంతో తీవ్రంగా మనమీదికి వస్తుంది. జపి ఒక్కసారి నిరాయుధుడై పోయినట్లనిపిస్తుంది అప్పుడు జపి ఆలోచనల దండును వాయుతాడన చేసి పారద్రోలవచ్చును. అంటే కతిపయగాఢ ఉచ్ఛ్వాస నిశ్వాస ధమకంచేత ఆలోచనలు త్వరగా బలహీనమైపోయి అంతర్ధానమవుతాయి. శ్వాసాత్మక వ్యాయామంచేత మనస్సు దుర్బలమవుతుంది ఇదే ప్రాణాయామం. యోగి జపంలో ప్రాణాయామాన్ని అప్పుడప్పుడూ కలుపుతూ ముందుకుపోవాలి.

జపము ఏమిటి? మాలలోకనిపిస్తున్న అవి పూసలుకావు! అవి సూర్యమండలాలు సూర్యుల్ని అంగుళుల కొనల్తోకాదు అంగుళులద్వారా ప్రవహిస్తున్న అంతశ్చైతన్యంతో స్పృశిస్తాడు జపి. అపాదమస్తకమూ సూర్యతేజః ప్రవాహం అతడ్ని ప్లావితంచేస్తుంది. అతడు తేజోమండలమవుతాడు. జపి భాగ్యశాలి.

తర్జని ప్రాగ్దిశ, అంగుష్ఠము పశ్చిమదిశ, తర్జని ఉదయాద్రి అంగుష్ఠము అస్తాద్రి- మంత్రనాదము జరిగే దేహదేశం దహరాకాశం; శబ్దగుణాత్మకం. ఇక్కడ ఈజగత్తులో మంత్రం నామము, పూస రూపము. నామరూపాత్మకమైన జగత్తుయొక్క శాశ్వత భ్రమణం జపమాల. గాని తత్త్వ రహస్యం సూర్యుడు, ఆదిత్యుడు, నారాయణుడు "ఏషోంత రాదిత్యే హిరణ్మయః పురుషః" అని తైత్తిరీయ నారాయణప్రశ్న చతుర్దశోనువాక్ త్రయోదశ మంత్రం చెప్పిన నారాయణ శబ్దవాచ్యుడే ఆదిత్యుడు. కనక జపమాల సావిత్రి!

మూలస్రోతస్సు అయిన సంకల్పంలో మలినం మిశ్రితమైతే దాన్ని మంత్ర రసాయనంతో శుద్ధచెయ్యాలి. మంత్రం అనే యూప స్తంభానికి మనస్సనే పశువుని కట్టెయ్యాలి. ఆ పశువెప్పుడూ అన్యక్షేత్రాల్లో పడి మేద్దామనే ఇచ్ఛను మేషతుల్య స్వరూపం.

యోగస్వరూపం ఛాయామాత్రంగా చూపించడానికి ప్రయత్నించారు. నాకు తెలిసిందికూడా అంతే. కానీ యోగమింతేకాదు నేను శ్రోతని యోగ ద్వారందాకా తీసుకుపోగల ద్వారపాలకుడ్నే. యోగసంబంధమైన ఇంకా ఎన్నో విషయాలు నాకు పరోక్షజ్ఞానం మాత్రమే. అవి నేను వ్రాయనక్కరలేదు; ఎన్నో పుస్తకాలున్నాయి. నేను చెప్పింది యోగశ్చిత్త వృత్తినిరోధకః"అనే ప్రాథమిక సూత్రం మాత్రమే. అదే ఎంత దుర్ఘటమో సాధకులకే తెలుసు. కానీ ఈచిత్త వృత్తి నిరోధంచేతనే ఎన్నో మహిమలు క్రమేణ సిద్ధిస్తాయంటారు. ఆకాశయానం చేయవచ్చట ఆ యోగి. దాన్ని ఖేచరీవిద్య అంటారు, నేను ట్రాన్‌సెండెంటల్ మెడిటేష్ సెంటరుకు వెడుతున్నప్పుడు అక్కడ గోడలకు తగిలించబడిన పటాల్లో యోగసాధకుడు ఆ సాధనచేత నేలవిడిచి ఆకాశంలో తేలుతున్నట్లు ఉంది. అది ఫోటో! ఒకప్పుడు నేను ఇండియన్ ఎక్స్‌ప్రెసులో ఒక వ్యాసం చదివాను. అందులో ఒక అమెరికన్ పత్రికావిలేఖరి టిబెట్టులో పర్యటిస్తూ హిమాలయ లోయల్లో ఆకాశంలో ఎగిరిపోతున్న కాషాయాంబరధారిలామాలను చూచినట్లు వ్రాయబడిఉంది. వాళ్ళు ఆ ఎగిరేశక్తిని ఖేచరీవిద్య అనే ఒక యోగవిశేషంచేత సాధించాడట. యోగంచేత అణిమాదిసిద్ధులు లభిస్తాయనీ, పరలోకజ్ఞానం కలుగుతుందని యోగశాస్త్ర గ్రంథాలు చెపుతాయి. కాని నాకుమాత్రం అవన్నీ పరోక్ష జ్ఞానంమాత్రమే. నేను అనుభవైకజ్ఞానం మాత్రమే అంగీకరించేవాడ్ని, అనుమాన జ్ఞానం అంగీకారం కాదు.

సావిత్రిలో ఈ విషయమంతా సంపృక్తమై ఉంది. సావిత్రి యోగానుభూతులు పొందుతుంది, పరలోకజ్ఞానం ఆర్జిస్తుంది. భారతం ఇదంతా ఆమె పాతివ్రత్య మహిమచేత అని చెపుతుంది. అందుచేతనే ఈ ఉపాఖ్యానానికి భారతంలో ఇచ్చిన పేరు పతివ్రతామాహాత్మ్యము. కానీ పాతివ్రత్యము ఒక యోగము అని గ్రహించాలి. ఇలాంటి విషయాలన్ని భారతంలో సూక్ష్మరూపంలో ఉంటే అరవిందుడు ఆ సూక్ష్మాలకు కావ్యమయ వ్యాఖ్యఇచ్చాడు. ఇక్కడ ఒక్క విశేషం

మాత్రం చెప్పాలి. వ్యాసభారతంలో సావిత్రి పరలోకాలకు సశరీరగానే వెడుతుంది; అరవింద సావిత్రిలో సావిత్రి శరీరాన్ని వెనకపడలి యముడ్ని అనుసరిస్తున్నది. భారతంలో ఇలా ఉంది- "యమస్తం తతో బద్ధ్వా ప్రయాతో దక్షిణాముఖః సావిత్రీ చైవ దుఃఖార్తా యమమేవాన్వ గచ్ఛత। భర్తుశ్శరీర రక్షాంచ విధాయహి తపస్వినీ (భర్త యొక్క శరీరాన్ని సురక్షితంచేసి) భర్తారమనుగచ్ఛంతీ తథావస్థం సుమధ్యమా। నియమవ్రతసంసిద్ధా మహాభాగా పతివ్రతా..."

ఇక్కడ వ్యాసభారతానికీ అరవింద సావిత్రికి మధ్య భిన్నత ఉందనుకోను. వ్యాస సావిత్రి శరీరాన్ని విడిచిపెట్టి యముడ్ని అనుసరించిందని చెప్పబడకపోయినా దాని అర్థం పార్థివ శరీర సమేతంగా సావిత్రి పరలోకాలకు వెళ్ళిందని అర్థంకాజాలదు. కారణం పరలోకానుభూతి పార్థివ అనుభూతికాదు. పైగా వ్యాసుడు "యమమేవాన్వ గచ్ఛతీ" అన్నాడేగానీ ఈ శరీరంతో ఇలాగే వెళ్ళిందనలేదు పరకాయ ప్రవేశం అనే యోగవిశేషంలో మనిషి తన పార్థివ శరీరాన్ని విడిచిపెట్టి ఒక మృతకళేబరంలో ప్రవేశిస్తాడు. అప్పుడు మనిషి తన స్వశరీరాన్ని విడిచి బయటికివెళ్ళడం మళ్ళీ వచ్చి పునః ప్రవేశంచెయ్యడం అనే ప్రక్రియ ఉంది. ఇదంతా వ్యాస సావిత్రిని గురించిన మనం చేస్తున్న ఊహ. వ్యాసవాక్యస్ఫూర్తి ఇంత ఊహకు చోటిస్తోంది. కానీ అందులో అతి సమంజసమైన ఊహ అరవిందుడిది- సావిత్రి యోగమహిమచేత స్వశరీరాన్ని విడిచి యముడ్ని అనుసరించింది అనడం. కానీ మహాభారతంలో యుధిష్ఠిరుడు సశరీరంగానే స్వర్గనరకాలు దర్శించాడని వ్యాసుడు చెప్పాడు! ఆయన భార్యా సోదరులే శరీరత్యాగంచేసి ఈ పరలోకాలకు వెళ్ళారు. అట్టి సశరీర స్వర్గ నరకయాత్ర యుధిష్ఠిరుని ధర్మనిష్ఠచేతనే సాధ్యమయిందని ఆయన భార్యా సోదరులు కళంకితులు గనక శరీరత్యాగ నరలోకమే వారికి స్వర్గ నరక గమనం సాధ్యమయిందని ఇంద్రుడు యుధిష్ఠిరుడికి స్వర్గారోహణ పర్వంలో చెపుతాడు.

సావిత్రిలాంటివి యుధిష్ఠర స్వర్గారోహణం లాంటివి పరలోక యాత్రా కథలు ప్రాచీన ప్రపంచంలో అన్నిదేశాల్లో అన్నికాలాల్లో ఉన్నాయి. గ్రీకు ఐతిహాసిక కవి హోమర్ వ్రాసిన ఆడిస్సీలో కథానాయకుడు ఆడిసియస్ తన సాహసయాత్రల్లో హేడ్స్ అంటే నరకముయొక్క ముఖద్వార సీమలు చేరుతాడు. అక్కడ ట్రోజన్ యుద్ధంలో వీరమరణంచెందిన గ్రీకువీరులు అగమెమ్నన్, అఖిలిస్ ప్రభృతుల్ని చూస్తాడు. అలాగే క్రీ.పూ. 252వ శతాబ్దంలో రోమన్ మహాకవి వర్జిల్ వ్రాసిన ఈనియడ్‌లో నాయకుడు ఈలియస్ గ్రీకు ఆడెస్సీలో ఆడిసియస్‌లాగే సాహసయాత్రలు చేస్తూచేస్తూ హేడ్ అనే నరకం చేరుతాడు అక్కడ పాపులు పాపాలకు శిక్షగా అనుభవిస్తూన్న యాతనలు చూస్తాడు. తర్వాత ఒక సిబిల్ (గణాచారి) ఈలియస్‌ని స్వర్గసీమలు త్రిప్పిచూపిస్తుంది. అక్కడ పుణ్యాత్ములు సుఖాలు అనుభవిస్తుంటారు. అవన్నీచూచి ఈలియస్ మళ్ళీ భూలోకం తిరిగివస్తాడు. ఆయన వంశీయులు రోమ్యులస్ రేమస్ నామక సోదరులు రోమ్ మహానగర నిర్మాతలవుతారు. మధ్యయుగాల ఇటాలియన్ మహాకవి దాంతే రాసిన డివైన్ కామెడీలో కవే నరక స్వర్గాల సందర్శనంచేస్తాడు. ఇన్‌ఫెర్నో పర్గటోరియోలనే నరకసీమల్ని వర్జిల్ మహాకవి ఆయనకు మార్గదర్శకుడై చూపిస్తే ఆయన ప్రేయసి బియ్యాట్రిస్ ఆయనకు స్వర్గంచూపిస్తుంది. కానీ దాంతేలో గ్రంథమంతా ఆయన స్వప్నం స్వప్నంలో స్వర్గ నరకాలు చూచాడు. సందర్భానువ్యాఖ్య ఈలియస్‌లాగే హేడ్స్‌చూచిన ఆడిసియస్‌కూడా మామూలుగానే తిరిగి వస్తాడు. కానీ మహాభారతంలో యుధిష్ఠిరుడు గ్రీకు రోమన్ నాయకుల మాదిరి సశరీరంగా స్వర్గ నరకాలు దర్శించినప్పటికీ ఆయన తిరిగి భూమండలానికిరాడు. మరి ఆయన శరీరం ఏమయిందో తెలీదు. సావిత్రిమాత్రం సశరీరంగ పరలోక గమనం చేసినప్పటికీ ఆమె మళ్ళీ భూమండలానికి తిరిగి వస్తుంది. వ్యాసుడు, "నియమవ్రత సంసిద్ధా మహాభాగా పతివ్రతా" అనే విశేషణాలు వాడి సావిత్రికి పరలోకగమన మహిమ ఆ వ్రతములచేత సిద్ధించినట్లు సూచించాడనుకోవాలి. వ్రతములు యోగమునకు రూపాంతర ప్రక్రియలే. ప్రాచ్యకథల్లో లోకాంతర యాత్రాశక్తి జపతపయోగాది సాధనలచేతనే సిద్ధించే మహిమగా వర్ణింపబడింది కానీ పశ్చిమదేశ కథల్లో అట్టి కార్యకారణ సంబంధం ఏదీ ఏర్పాటుచేయబడలేదు.

ఈ కథలన్నీ స్థూలంగ మానవుడి అమరత్వకాంక్షకు శాశ్వత సుఖప్రాప్తి లాలసకు ప్రతీకలనిపిస్తాయి. ఈ ప్రాచీన కథలేగాక అర్వాచీనకాలంలో వచ్చిన ప్రాచ్య పాశ్చాత్య పరిణత తత్త్వ సిద్ధాంతాలుకూడ స్వర్గప్రాప్తి మానవుడి ప్రధానంకాదనీ అది పూర్వజన్మకృత పుణ్యవ్యయపర్యంతమేననీ తదనంతరం మళ్ళీ భౌతిక జన్మ తప్పదనీ ప్రతిపాదించి స్వర్గాతీతమైన శాశ్వత బ్రహ్మానంద పదవి మానవుడు సాధించాలని చెపుతాయి. అట్టి శాశ్వత బ్రహ్మానందసిద్ధి జీవబ్రహ్మైక్య జిజ్ఞాసచేత అద్వైతయోగంచేత సిద్ధిస్తుందని చెపుతుం; పోతే శాశ్వత బ్రహ్మానందసిద్ధి అందే జనన మరణ చక్రంనుంచి జీవుడు విముక్తుడుకావడం అన్నారు. అంటే ఈ శాశ్వత బ్రహ్మానందసిద్ధి రూపమోక్షం పునర్జన్మ సిద్ధాంతం మీద ఆధారపడిఉంది. కానీ ఇక్కడ గుర్తించవలసింది ఒకటి ఉంది. ప్రాచీన కథల్లో ఎట్టిమానవుడు ఈ అర్వాచీన తాత్త్విక తర్కప్రవీణతా రహితంగా అమాయకంగా అమరత్వంకోసం శాశ్వత సుఖంకోసం కాంక్షించాడో అట్లాగే ఆనంతరకాలీన మానవుడుకూడా తన అధునాతన బౌద్ధిక తర్కజాలనతోకూడా ఆ అమరత్వాన్ని ఆ శాశ్వత సుఖాన్ని కోరాడు.

అయితే అతి ప్రాచీన రామాయణ మహాభారత మూలగ్రంధాల్లో గానీ అతి ప్రాచీన వైదిక సాహిత్యంలోగానీ అమరత్వ శాశ్వత సుఖ స్వప్నాలు ఉన్నట్లు కనిపించవు; న్యాయమైన ఐహిక సుఖంవరకే ఆశించినట్లు కనిపిస్తుంది. "జీవేమశరదశ్శతంలో నందామ శరదశ్శతంలో" అంటే అనంతజీవితం అతి మూర్ఖుడికోరిక; అకాలమరణ వ్యతిరేకత మాత్రం అన్యాయంకాదు. సావిత్రిలో అకాలమరణమే ఎదుర్కొనబడింది. సత్యవంతుడు చిరంజీవివి ఇప్పుడుకూడా ఉన్నాడని ఎవ్వరూ అనుకోరు. సావిత్రికూడా యముడ్నికోరలేదు. ఈ ఉపాఖ్యానాన్ని వనపర్వంలో ధర్మరాజుకు చెప్పిన మార్కండేయ మహర్షికూడా అపమృత్యువు తనని రక్షించుకోడానికే పరమేశ్వరుడైన శివుడ్ని ఆశ్రయించాడు. మన ప్రాచీన వాఙ్మయంలో చిరంజీవులనబడే హనుమదశ్వత్థామాదులు ఈ 20వ శతాబ్దంలో కూడా పార్థివశరీర సమేతంగా జీవిస్తున్నారనుకోవడం అర్థరహితం. అది తాత్త్విక సత్యమేగానీ వ్యావహారిక సత్యం కాదు, వ్యావహారిక సత్యానుసారంగా మనిషి నూరేళ్ళు బ్రతికి అన్నికోర్కెలు తీర్చుకొని ఈలోకాన్ని విడిచిపెట్టడానికి అనుక్షణమూ నిరీక్షిస్తుంటారు. వృద్ధాప్యంలో ఉన్న మనిషిని అడిగితే వాడే హృదయపూర్వకంగా చెపుతాడు. తాను ఇంకా బ్రతికి ఉండడం తనకే భారమని జీర్ణశరీరాన్ని మోస్తూ జీవుడు ఎన్నాళ్ళు నడవగలుగుతాడు భూగోళం మీద. పండిన పండు రాలడానికే సహజంగా కోరుకుంటుంది. అమరత్వకాంక్ష అజ్ఞానులైన యువకులు మధ్యమవయస్కులు కోరుకునే కల. ఒక కవి ఒకఋషి ఒక లోకోపకారి శరీరానంతరం కీర్తికాయుడై లోకపు స్మృతిలో నిలిచిపోవడమే అమరత్వం అవుతుందిగానీ అన్యథా దానికి అర్థం ఉందనుకోను. మన ప్రాచీన వాఙ్మయమంతా గాలిస్తే అమరత్వానికిదొరికే అర్థం ఇంతే. భారతీయ తత్త్వ దర్శనం పిండిఇచ్చిన భగవద్గీత ఇలా అన్నది - "జాతస్య హి ధ్రువో మృత్యుః ధ్రువః జన్మమృతస్యచ। తస్మాదపరిహార్యార్థే నత్వం శోచితుమర్హసి" (26-77) "ఓం త్ర్యంబకం యజామహే సుగంధిం పుష్టివర్ధనం ఉర్వారుక మివ బంధనాన్మృత్యోర్ముక్షీయ మామృతాత్" అనే వైదిక మంత్రమహిమ అపమృత్యువు నుంచి మనిషిని రక్షించడమే. జీవ బ్రహ్మైక్యభావనచేత సిద్ధించే జన్మరాహిత్యము అమరత్వమనే అర్థము సాధ్యము కావచ్చును.

కానీ సావిత్రిలాంటి ప్రాచీన కథల్లో మరింత ముఖ్యమైనది స్వర్గనరకాన్ని గురించి చేయబడిన మానవీయ ఊహ. ఈ ఊహ అతి ప్రాచీనము పౌరాణికము. విశ్వజనీనము. మనిషి ఇహలోకంలోచేసే దుష్కర్మలు ఫలరహితంగా ఉంటాయని మనిషి ఒప్పుకోలేని దశ చేరినప్పుడు జన్మించిన ఈ ప్రతీకాత్మక తత్త్వచింతన ఇది. ఈ చింతన వేదోపనిషత్తుల్లో ఇతిహాసపురాణాల్లో నిరంతర స్రోతస్సుగా ప్రవహించింది. రామాయణంలో పరదారాపహరణం చేసిన రావణుడ్ని సంబో

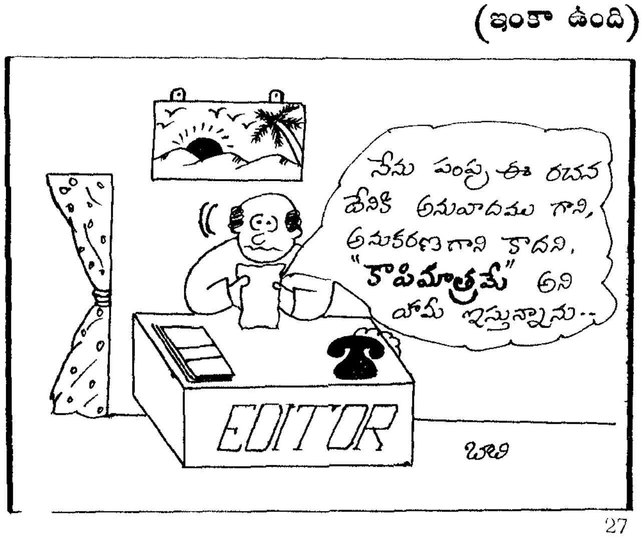
ధిస్తూ హనుమ అంటాడు "ప్రాప్తం ధర్మఫలం తావత్ భవతా నాత్ర సంశయం ఫలమస్యాప్య ధర్మస్య క్షిప్రమేవ ప్రపత్స్యసే"– హే రావణా నీవు ఈరోజు ధగద్ధగాయమాన వైభవంతో సింహాసనాధిష్ఠితుడవై శోభిస్తున్నావంటే అదంతా నీవుచేసిన సుకృతఫలము అని చెప్పక తప్పదు! ఇలా ధర్మానికి అనివార్యఫల మున్నట్లే నీవుచేసిన సీతాపహరణమనే అధర్మానికిచెందిన ఫలంకూడ నీవు త్వర లోనే అనుభవిస్తావు అని అర్థం. మరి ఇతడు ఎప్పుడు ధర్మంచేసినందువల్ల ఈ సత్ఫలం అనుభవిస్తున్నాడిప్పుడు అనే ప్రశ్న వస్తుంది. కేవలం రావణుడ్ని గురించేకాదు మనం ఈనాడు చూస్తున్న మంత్రులు అధికారులు ఇత్యాదివర్గాన్ని గురించి ఆలోచించినప్పుడు. దీన్ని హేతువాదయుక్తంగా సమర్థించవలసిన అవసరం ప్రాచీన ప్రపంచంలోనే ఏర్పడింది. అలాంటి తార్కికక్లేశాన్ని ఎదుర్కొనడానికి సమాధానంగా పునర్జన్మ సిద్ధాంతం పుట్టిఉంటుందనుకోడానికి అవకాశం ఉంది. అంటే వాడు ఇప్పుడు అనుభవిస్తున్న ఐశ్వర్యసుఖం వాడు పొందడానికి, ఇప్పుడు మనకు ఏ హేతువూ కనిపించకపోయినా వాడు పూర్వ జన్మలో చేసిన ధర్మం వాడు ఈ జన్మలో అనుభవిస్తున్న సుఖానికి హేతువు అని ఒక కార్య కారణ సంబంధం కుదురుస్తుంది. ఈ పునర్జన్మ సిద్ధాంతం. ఇప్పుడు దృశ్యమాన కారణం లేకుండా ఒకడు అనుభవిస్తున్న దుఃఖానికికూడా వర్తిస్తుంది. అత్యంత ప్రతిభావంతుడు సజ్జనుడు అయిన ఒకడు అతి దరిద్రుడై అతడి జీవితం దుఃఖగ్రస్తంకావడానికి హేతువు అతడు ఇప్పుడు ఏ అధర్మమూ చెయ్యకపోయినా పూర్వజన్మలోచేసిన అధర్మం. దీని రూపాంతరం ఒకపాపాత్ముడు వాడి పాపఫలం వాడి మరణానంతరం పొందుతాడు; అలాగే ఒక పుణ్యాత్ముడు వాడి పుణ్యఫలం మరణానంతరం పొందుతాడు. అంటే పాప పుణ్యాల ఫలం వాటిని ఒకడు ఎప్పుడో చేస్తాడు అప్పుడే అనుభవిస్తాడన్న నిక్కర్ష లేదు. అసలవి ఇక్కడ అనుభవింపబడేవి కావు. పుణ్యపాపాలు స్వర్గ నరకాల్లో మరణానంతరం అనుభ వింపబడేవే. సుఖ దుఃఖాలు భూమిమీదనే అనుభవిస్తున్నాడుగదా, మరి మనిషికీ భూమికి మధ్య స్వర్గ నరకాలేమిటి? తర్వాత సుఖ దుఃఖాలు అనుభవించడానికి శరీరం కావాలికదా, శరీరానికే కదా సుఖ దుఃఖాలు ఆత్మకు కాదుగదా? దానికి సమాధానంగా ఒక సిద్ధాంతం రూపొందింది. అది మానవుడియొక్క శరీర త్రయము. స్థూల, సూక్ష్మ కారణ శరీరాలు– మరణాంతరం పాపపుణ్య కర్మం ఫలం మనిషి అనుభవించడానికి వాడు సూక్ష్మశరీరధారి అయి స్వర్గ నరకాలు చేరుతాడు. స్వర్గ సుఖాలు నరక యాతనలు అన్ని దేశాల ప్రాచీన వాఙ్మయాల్లో వర్ణించబడ్డాయి. ఇలాంటి తాత్త్విక భావజాలం కేవలం భారతదేశానికి మాత్రమే పరిమితమయింది కాదు. స్వర్గ నరకాలు ప్రాచీన సమాజంలో ఉన్న నైతిక విలువల స్వరూపాలనుకోవాలి.

ఈ వివేచన అంతా ఇలా ఉండగా పునర్జన్మను గురించి మరణానంతర జీవయాత్రనుగురించి పుక్కిటి పురాణాలుగా తోసిపారెయ్యక శ్రద్ధాసక్తులతో చాలా మంది పరిశోధన చేశారు. దానికి సంబంధించిన గ్రంథాలుకూడా ఉన్నాయి. (టిబెటన్ బుక్ ఆఫ్ ది డెడ్) అని ఒకటి ఉంది. చదువవలసిన గ్రంథం మనిషి మరణానంతరం సూక్ష్మశరీరధారియై అంధకార సీమల్లో పర్యటిస్తాడనీ సొరంగంలో నుంచి ప్రయాణం చేస్తాడని ఇలా ఏవేవో భయానకము నిరాశాజనకమైన వర్ణన లున్నాయి. చావకముందే చచ్చినంతపని అవుతుంది. జీవించే అవకాశంలో ఉన్న మజా చస్తుంది. ఇలా అనేకమంది అనేక అనుభవాలు రికార్డుచేశారు. వీటిని గురించి ఏవిధంగా నిర్ధారణ చెయ్యాలో నాకు తెలీదు.

మరణానంతర జీవయాత్ర వ్యాసభారత వనపర్వంలో పతివ్రతా మాహాత్మ్యం అనే సావిత్రి ఉపాఖ్యానంలో ఉందిగానీ అందులో స్వర్గ నరకాల వర్ణన లేదు. సత్యవంతుడి సూక్ష్మశరీరాన్ని స్థూల శరీరంలోనుంచి పాశంతో యముడు బయటకులాగి దక్షిణదిశగా తీసుకుని వెళ్ళిపోతూంటాడు. సావిత్రి యముడ్ని వెంబడిస్తుంది. సశరీరగానీ నిశ్శరీరగానీ అన్న విషయం వర్ణితం కాలేదు. ఆమె యముడ్ని పరలోకాల్లోకూడా వెంబడిస్తుంది. "తతః సత్యవతః కాయాత్ పాశబద్ధం వశంగతం। అంగుష్ఠమాత్ర పురుషం నిశ్చకర్ష యమోబలాత్ యమ స్తుతం తతో బద్ధ్వా ప్రయాతో దక్షిణాముఖః। సావిత్రీ చైవ దుఃఖార్తా యమమేవాన్వగచ్ఛత"– అంగుష్ఠమాత్ర పురుషః ఇక్కడ సూక్ష్మశరీరధారి జీవుడు ఈ అంగుష్ఠమాత్రః పురుషః అనే విషయం కించిద్వివరణాపేక్షకం. వ్యాస మహాభారతంలోనేగాక దీని ప్రయోగం తత్పూర్వమో తత్సమకాలంలోనో వచ్చిన కఠోపనిషదాదుల్లో దొరుకుతుంది. ఉదా॥ కఠోపనిషత్తు షష్ఠవల్లిలో "అంగుష్ఠ మాత్రః పురుషోంతరాత్మ సదా జనానాం హృదయే సన్నివిష్టః" ఈ అంగుష్ఠ మాత్ర పురుషుడు సావిత్రితో చెప్పిన అంగుష్ఠమాత్ర పురుషుడు కాడు. ఔపనిషదిక అంగుష్ఠమాత్ర పురుషుడు అంతరాత్మ లేక క్షేత్రజ్ఞుడు లేక జీవాత్మ. దీన్ని గురించి వ్యాసుడే శకుంతలోపాఖ్యానంలో ఇలా అంటాడు. "ఏకోహమస్మీతిచ మన్యసేత్వం। న హృచ్ఛయం వేత్సి మునిం పురాణం। యోవేదితా కర్మణః పాపకస్య తస్యాంతికే త్వం వృజినం కరోషి॥" (శకుంతలచేసిన దుష్యంతో పాలంభంలో వస్తుంది) నేనొక్కడ్నే గదా అప్పుడున్నది మరెవ్వరూ లేరుగదా అనుకుంటున్నావు. కానీ నీ ఒక సనాతనుడైన ముని ఉన్నాడనీ వాడు పాపుల కర్మలకు మౌనసాక్షి అనీ వాడిముందే నీవు పాపం చేస్తున్నావనీ నీకు తెలీదు– అని అర్థం, ఇక్కడ చెప్పబడి సనాతనుడు కర్మసాక్షి అయిన హృద్గతముని కఠోపనిషత్తుయొక్క అంగుష్ఠమాత్ర పురుషుడే. కనక వ్యాసుడిలో ఉన్న అంగుష్ఠ మాత్ర పురుషుడు ఒకచోట ఉపనిషద్భాష మరొకచోట వేదాంతశాస్త్ర పరిభావ

భారతీయ తత్త్వ చింతకులు ఆత్మానాత్మ విచారంలో భిన్నభిన్న మతాలు ప్రతిపాదించారు. సాంఖ్యులు స్థూల అంతరాభవ సూక్ష్మశరీరాలని మూడు శరీరాలు చెపుతారు. ఈ అంతరాభవ అనే శరీరం పంచతన్మాత్రక శరీరం. కానీ సాంఖ్యుల్లో మరొక శాఖకు ప్రవర్తకుడైన ఈశ్వర కృష్ణుడు అంతరాభవను ఒప్పుకోడు. దాన్ని "అంతరాభవ దేహోహి। నేష్యతే వింధ్యవాసినా" అని కుమారిలభట్టు ప్రస్తావించాడు. వింధ్యవాసి అంటే ఈశ్వర కృష్ణుడు. సాంఖ్యులు సూక్ష్మశరీరం అన్నదాన్నే వేదాంతులు లింగశరీరం అంటారు విద్యారణ్యకృత వేదాంత పంచదశి రెంటినీ ఒప్పుకుంటుంది. "శరీరం సప్తదశభిః సూక్ష్మం తల్లింగ ముచ్యతే॥ (1ప్ర-23శ్లో) కర్మేంద్రియాలు జ్ఞానేంద్రియాలు ప్రాణా పానాది పంచవాయువులు మనోబుద్ధులు కలిసి పదిహేడు; ఈ విషయమే సప్త దశభిః అనబడింది. ఈవిధంగా నిర్మితమైన సూక్ష్మశరీరంతో జీవుడు యముడిచేత తీసుకుని పోబడతాడు; స్వర్గ నరకాలు అనుభవింపజేయబడతాడు. పాపపుణ్య ఫలాలు మరణానంతర భోగ్య విషయాలుగా నిర్ణయింపబడిన తర్వాత వాటి భోగ స్థలాలుగా స్వర్గ నరకాలు సృష్టింపబడిన తర్వాత శరీరరహిత మానవుడు వాటిని ఎలా అనుభవిస్తాడు అనే ప్రశ్నకోసం ఈ స్థూల సూక్ష్మ కారణ శరీరాలు అనే శరీర విభజన ఉపయోగిస్తుంది.

(ఇంకా ఉంది)

రాబందు

పాలడుగు వెంకటేశ్వరరావు

ఎండ చుర్రున కాలుస్తున్నది. గాలి ఆడటంలేదు. కొండ ఆవిర్లుగక్కుతున్నది. కొండ అంచున మెలికలుతిరిగిన తారురోడ్డుమీద-రిక్షా భారంగా నీరసంగా సాగుతున్నది. రిక్షాలాగుతున్న బక్కయ్యవళ్ళు చమటకి ముద్దగా అయింది. బక్కయ్య నడుముకి చుట్టుకున్న పంచా, పై బనీనూ పూర్తిగా తడిసిపోయేయి. బక్కయ్య ఆయాసంతో రొప్పుతున్నాడు.

తాపీగా రిక్షాలో కూర్చునివున్న లావుపాటి శాస్త్రీ, లాల్చీజేబులోంచి సిగరెట్టుపెట్టె బయటికితీసి సిగరెట్టు వెలిగించుకుని గుప్పుగుప్పున పొగ పదిలేడు. వదిలి—

"నిన్నే! రోజుకి ఎంతసంపాస్తావు?"— అని అడిగేడు అరాగా.

వగరుస్తూ రిక్షాలాగటంలో మునిగివున్న బక్కయ్య ఆ మాట వినిపించుకో లేదు.

"నిన్నే! వినబట్టంలా?!" గట్టిగా అరిచాడు రిక్షాలో కూర్చునివున్నతను బక్కయ్య వెనుదిరిగిచూసాడు ఆ అరుపుకి

"నిన్నే అడుగుతున్నా. రోజుకి ఎంత సంపాస్తావు?" అని మళ్ళీ అడగగా- 'బాగా' బేరాలు తగిల్తే పదో పదకొండో మిగుల్తాయండి-' రొప్పుతూ జవాబు చెప్పాడు బక్కయ్య.

"బేరాల్తగలకపోతే... ?"

"అంతే సంగతులండి. ఇక చేసేదేంలేదుగందా!"

"పాపం!- పిల్లలెంతమందీ?"- నిట్టూర్చాడు కొళ్ళనుదారు.

"ఆరుగురండి. భార్యా తల్లిదండ్రులూ అంతాగలిపి పదిమందిమండి"

"అద్దె ఎంతగట్టాలీ రిక్షాకీ?"

"పన్నెండుగంటలకయితే పదిరూపాయలండి. ఇరవయినాలుగ్గంటలయితే పదేనండి."

'ప్చ! మీ శ్రమశక్తిని ఆ రిక్షాయజమానులు దోచుకుంటున్నారోయ్.

బక్కయ్య మారుమాటలేకుండా రిక్షాని 'అప్పు' ఎక్కించటానికి కండలు కరిగించే శ్రమదానంలో మునిగిపోయాడు.

'చిన్నదా? చితకదా?! పదిమందిగల సంసారమే! దాన్ని ఈ రోజుల్లో ఎట్లా ఈదుకొస్తున్నావయ్యా? నిన్నుజూస్తే జాలివేస్తావుంది! నీలాంటి శ్రమజీవులు సంఘటితమయినట్లయితేనే మిమ్మల్ని దోపిడీచేసేవాళ్ళని ఎదుర్కొని— పోరాడి— మీ హక్కుల్ని మీరు సాధించుకోనవచ్చునయ్యా. ఆసంగతి దెలుసుకోండి ముందు?

అప్పు ఎక్కిన రిక్షా వాలున గిరగిరా జారిపోసాగింది.

"నామాటలు నీవు వినిపించుకోలేదా?"— '....'

"అంతమందీ ఎక్కడవుంటున్నారయ్యా? పాపం!"

'గుడిసెలపేటలోనేనండి.'

"ఆ మురికి కూపంలోనేనా! అక్కడ ఏటా అగ్నిప్రమాదాలు జరుగుతాయంటారుగదా?"

'ప్రమాదాలుకాదండి అయ్యా.'

"మరేంటంటావు? నాకు తెలపకడుగుతాలే—"

"పనిలేని కొందరు దొంగనాయాళ్ళు రవుడీల్నిపెట్టి గుడిసెల్ని కావాలనంటిస్తారండి. ఇది అందరికి తెలిసిన రహస్యమే."

అమాటకి - లావుపాటి శాస్త్రీ వులిక్కిపడ్డాడు. అంతలోనే తమాయించుకుని- అయినా మీలాంటి పేదోళ్ళ ఇళ్ళకి నిప్పంటించటాన్కి — అంత పాపం మూటగట్టుకోవటాన్కి— ఆళ్ళు రాక్షసులా? ఏంటీ చెప్పమరి."

"ఆళ్ళు రాచ్చసులేనండి. మనుషుల్ని పీక్కుతినే రాచ్చసులండి."

"సర్లే. నాకెందుగ్గానీ, ఒక్కసారి రిక్షా ఆపు. దాహంగావుంది. డ్రింకు తాగుతాను."

రిక్షా ఆగింది. దిగి బక్కయ్య మొహంతుడుచుకున్నాడు. "ఆ బడ్డీకొట్లో కూల్డ్రింకు తెచ్చిపెట్తావా ? నాకూ ?" బక్కయ్య వెళ్ళి డ్రింకుతెచ్చాడు అది అందుకుని అతను కూల్డ్రింకు త్రాగటం అయ్యాక రిక్షా మళ్ళీ సాగింది—మరొక సిగరెట్టు వెలిగించి, "నా ప్రశ్నకి నువ్వు జవాబుచెప్పలేదు మరి!" అన్నాడు.

"ఏమిటండి?" అన్నాడు బక్కయ్య.

"మీ రిక్షా కార్మికులందరూ ఒక యూనియన్ పెట్టుకోండి. నెలకి తలా ఒక్కరూపాయా చందాకట్టుకోండి. ప్రెసిడెంటుని పెట్టుకుంటే మీ హక్కులకోసం గట్టి పోరాటం సాగించవచ్చును. ఏమయినా సంఘర్షణతోనే సాధించవచ్చును— ఎన్నెన్నో చేయవచ్చును "

"...... ..."

"ఏం మాట్లాడవూ?"

"ఏం చెప్పమంటారు?"

"నేనడిగింది బాగావుందా, లేదా? నీకు అర్థమయిందా?"

"బాగానేవుందిగానండి, మీరు హక్కులూ పోరాటాలదాకా పోతావున్నారు! అసలు మీరెవరండీ? అది చెప్పండి నాకు."

"నాపేరు పానయ్య. నేను లీడర్ని. మీరు అట్టా ఒక సంఘాన్ని పెట్టుకుని నన్ను ప్రెసిడెంటుగా ఎన్నుకుంటే నేను మీదరఫున పోరాడతాను. మీకు న్యాయం జరిగేలాగా చూస్తాను."

"పానయ్యగారూ! న్యాయంఅంటే ఏమిటండి అసలూ?" అని బక్కయ్య ప్రశ్నవేయగా కొన్ని క్షణాలు నిరుత్తరుడైన పానయ్య తమాయించుకుని— 'ఈ ప్రపంచకంలో డబ్బువున్నవాడు మరింత పోగుచేసి బలుస్తున్నాడు! పేదవాడు కూటికీ గుడ్డకీ నీడకీ అల్లాడిపోతావున్నాడు. అందుక్కారణం దోపిడీ. దాన్ని అరికట్టకపోతే-మనలాంటివాళ్ళు అన్యాయమయిపోతారు...."

"ఇంతకీ నేనడిగింది...."

"వస్తున్నా. వస్తున్నా. ఉదాహరణకి నీవున్నావు; నీ సంసారంవుంది; నీవు ఆ సంసారాన్ని పోషించుకోవటాన్కి రెక్కలు ముక్కలుచేసుకుని కష్టపడుతున్నావు. నీ కష్టానికి తగిన ప్రతిఫలం నీచేతికి అందుతూవుందా? అదీ ప్రశ్న."

"దానిసంగతి అట్లావుంచండిబాబూ, మా బాధలు ఏమిటి చెప్పమంటారు? వుండటానికి గుడిసెలమామూలు.' కాదంటే గుడిసెలు తగలబడతాయ్. అగ్నిప్రమాదాలని పేరు! ఆపైన పోలీసుమామూళ్ళు. కాదంటే రిక్షా నడపలేము. ఆ తర్వాత- పేటలో రవుడీమామూళ్ళు. అవి చెల్లించకపోతే ఆవాడలో వుండలేము. ఇట్లా ఎన్నో రకరకాల దోపిడీలు. ఇవన్నీ ఇట్లా వుంచుకుని ఏదో హక్కులూ- అంటూ ఆకాశంలోకి ఎగరమంటారేంటి బాబూ ?'

"అదేనోయ్! నేననేదీ, అదే! నీవు కండలు కరిగించి కష్టపడి సంపాదించుకున్నటువంటి ఆ సంపద ఇట్లా రకరకాలుగా దోపిడీకి గురవకుండా వుండాలంటే, నీవు పోరాటం సాగించాలి. అందుకు నీవంటివాళ్ళందరూ సంఘటితమవాలి. అవగాహన పెంచుకుని ఆలోచన్లుచెయ్యాలి... '

"ఏం పోరాటంలెండి! ఆ పేరుజెప్పికూడా మాయజేసి మమ్మల్ని మరొక

సారి దోచుకునే జాతి పకటి తయారయ్యింది ఈమధ్యన—"

పానయ్య తెల్లబోయాడు.

'ఏంటీ నువ్వనేదీ? నాకర్థంకావట్లేదు!' అన్నాడు తడబడి.

"సర్లెండి. మా బాధలు ఎవ్వరికీ అర్థమయ్యేవీగావు. ఈనాటికి తీరేవీగాదు గాని- మీరుజెప్పిన సెంటరొచ్చింది. ఇక్కడ దిగుతారా?"

'ఆ కుడివయిపు బజార్లో రెండోమేడదగ్గర ఆపు'

రిక్షా కుడివయిపుకి తిరిగి, కొత్తగా రంగులువేసిన, అందంగా మెరిసిపోతున్న మేడముందు ఆగింది. అతి కష్టంమీద రిక్షాలోనుండి శరీరాన్ని క్రిందికి దింపి, ఆయాసంతో వగర్చాడు పానయ్య.

కండవాతో మొహానున్న చమటల్ని తుడుచుకుంటూ నిలబడ్డ బక్కయ్యని చూసి మందహాసంచేసి—

"చూడుబాబూ! ఇవాళ నీ పరిచయమయి —— నీతో కొన్ని అతిముఖ్యమయిన విషయాల్ని ముచ్చటించినందుకు నాకు చాలా సంతోషంగావుంది. నేను ఎల్లప్పుడూ ఈవిషయాన్నిగురించే ఆలోచించి తాడితులను పీడితులను బాధాసర్ప దష్టులను, వుద్ధరించే ప్రయత్నాల్లోనే మునిగివుంటాను. నేనుచెప్పిన విషయం గురించి ఆలోచించు- ఆలోచించి, నీ మిత్రులతో కూడా సంప్రదించు. పకనిర్ణయాన్కి వచ్చినట్లయితే —— నీవుగానీ, మరెవరయినా కార్మికసోదరులుగాని, ఏవేళప్పుడయినా—నాదగ్గరికివచ్చి ఈ మేడలో నన్ను కలుసుకొనవచ్చును. ఈ తలుపులు నీవంటివారికోసం ఇరవయినాలుగ్గంటలూ తెరిచేవుంటాయి.. అసలు నా జీవితాన్ని నేను మీ కార్మికులకే అంకితంచేసాను"...అని లోపలికి అడుగులు వేసాడు గంభీరంగా.

బక్కయ్య అతన్ని అనుసరించగా అది గమనించి— ఆగి—

"నాతో ఇంకా ఏయినా చెప్పుకోవాలసుందా బ్రదర్?" అన్నాడు పానయ్య ఆప్యాయతను చిలకరిస్తూ.

బక్కయ్య నోరు తెరిచేలోగానే——

అవునూ. అన్నట్లు ఒకటడగటం మర్చిపోయానూ! కేవలం నీవక్కడి సంపాదనమీద— దాన్నీ ఎవడికందిందాన్ని వాడు దోచుకుని తింటాడన్నారుగదా- మీ పదిమందీ ఎట్లా బ్రతుకుతున్నారయ్యా ఈ రోజుల్లో... !"

బక్కయ్య చిర్నవునవ్వాడు వేదాంతిలాగా.

"అయ్యా! మా ఇంటిది పదిఇళ్ళల్లో పాచిపనిచేస్తుందండి. పుత్రాళ్ళిద్దరూ ఏవో చిల్లరపన్లుచేస్తారు. అమ్మాయిలు మిషన్లుకుడతారు. ఇట్లా అందరం తలోపనీ చేసుకుని ఎంతోకొంత సంపాదించుకుంటామండి. ఏదో-కూటికీ గుడ్డకీ సరిపెట్టుకుని రోజులు వెళ్ళదీస్తావున్నాం."

"సెభాష్! మీవంటి శ్రమపాటవాన్ని గుర్తెరిగిన శ్రామికులని చూస్తే అందుకే నా శరీరం సంతోషంతో వుబ్బిపోతుందయ్యా.' అని తన సంతోషాన్ని వెల్లడించి, వెనుదిరిగి నాలుగడుగులు వేసాడు పానయ్య మళ్ళీ.

అంతలోనే ఏదో అనుమానంవచ్చి-వెనుదిరిగి- తనని అనుసరించివస్తూవున్న బక్కయ్యని గమనించి ఆగాడు పానయ్య.

"ఇంకా ఏమికావాల మిత్రమా?" అని అడిగాడు స్నేహంగా.

"నారిక్షా కూల్డబ్బులండి! అని బక్కయ్య అడగ్గా-పకపక నవ్వి- 'అవునూ! నేను ఆ సంగతే మర్చిపోయాను. నీకు డబ్బులు ఇవ్వాలిగదూ! నీవు కష్టజీవివి- నేను నీవంటి వారికోసరం పాటుబడే పోరాటవర్గ జీవిని- మన్లోమనకి ఏంటిగానీ, నీవు ఎప్పుడయినా రావచ్చును. ఆ డబ్బులు ఏ సమయంలోనయినా అడిగివట్టుకునిపోవచ్చును. నేను ముందే చెప్పానుగదా! ఈ ఇంటి తలుపులు నీవంటివారికొరకు ఎల్లవేళలా తెరిచేవుంటాయనీ. అందువలన దాన్నిగురించి నీవు అంతగా బాధపడవద్దు. నీకు సంశయాలూవద్దు. పీడితవర్గాల నాయకుడు పానయ్య ఎన్నడూ 'తనవాళ్ళ'కి అన్యాయంజెయ్యడు. అది గ్రహించు. వస్తానూ-' అని బక్కయ్యని బుజ్జగించి- గేటుతలుపు తీయబోతూ- వెనక్కితిరిగి చూసాడు పానయ్య.

"ఇంకా అక్కడ్నేనిలబడివున్నావేంటి సోదరా? నీకు ఏమికావాలి?" అని అనగా——

"దాహంగావుంది. మంచినీళ్ళుకావాలి"

పానయ్య మొహంలో విసుగుదల తొంగిచూడపోయింది. 'వేసవిలో పేద ప్రజలకు మంచినీటికోసం వీధికొక వబ్లిక్కుళాయిని పెట్టించమని గత పదేళ్ళలోనూ ఈ ప్రభుత్వాలతో పదిసార్లు పోరాటాలు సాగించాం. కాని ప్రభుత్వం పట్టించుకోలేదు. దీనిగురించి మీవాళ్ళందరిదగ్గరా తలొక అర్జీరాయించి తెచ్చి నాకు ఇవ్వు. ఈ సారి నేను హైదరాబాదు వెళ్ళినప్పుడు ఈవిషయమై వున్నతస్థాయిలో తీవ్ర చర్చలుజరిపి... "

"దాహంగావుందండి" నోరు ఆర్చుకుపోతూవుండగా- నీరసంగా అన్నాడు బక్కయ్య.

"ఆ సెంటర్లో అయ్యరు హోటలుంది. పీడితప్రజల నాయకుడు పానయ్యగారు చెప్పారని చెప్పి అడుగు. ఫ్రీగా నీక్కావలసినన్ని నీళ్ళిస్తాడు అతను. తృప్తిగా తాగి, వెళ్ళి కష్టపడి సంపాదించుకో, ఏం? ఇంకా ఏంటీ అట్లాగేనిలబడి చూస్తున్నావు? ఏంగావాలింకా?' పానయ్య విసుగ్గా అడిగాడు.

"ఈ మేడ మీదేనాండి?"

"అవునూ. నేనే స్వయంగా కష్టపడి సంపాదించి కట్టించుకున్నా. నా కష్టార్జితం. నీకా 'డవుటెందుకు వచ్చింది నాయనా?'

"నా డవుటు అదిగాదండి. మాలాంటి లేనోళ్ళకి ఇట్టాంటి మేడల్లో వుండే నీలాటి బాబులు చేసే సేవలు ఎట్లాటివా? అని?"

పానయ్య పొంగివచ్చిన కోపాన్ని తమాయించుకున్నాడు. తమాయించుకుని 'ఇటువంటి విషయాలు మనం ఇట్లా బజార్లో బహిరంగంగా చర్చించుకోరాదు. నా సహనాన్ని ఇంకా పరీక్షపెట్టి ఆ ఆగ్రహాన్కి నీవు గురవకముందే సెలవు దీసుకుని వెళ్ళిరా. తర్వాత కలుసుకుందాం. ఏం? అని గేటుతలుపుదీసి- లోపలికి వెళ్ళి మరల గేటు వేసి బోల్టుపెట్టేసి బక్కయ్యగురించి మళ్ళీ చూడటాన్కి సాహ

సించకుండా, గిర్రున వెనుదిరిగి—— గునగున అడుగులువేసి——

ఎండకీ, వుక్కకీ, చమటకీ——

ఆపసోపాలుపడ్తూ—— రొప్పుతూ——

గబగబా వెళ్ళి మేడమీద ఏ.సీ. రూంలో ప్రవేశించబోయాడు పానయ్య. ఏ.సీ. రూంలో విశ్రాంతిగా——

పట్టెమంచంమీద పవ్వళించివున్న పత్ని పాపమ్మ– పానయ్యయొక్క ఛండాలపు అలవాట్లవలన గత కొన్నిసంవత్సరాలుగా ఎంతో బాధపడి మోహం వాచివున్నదై, సందున అతన్ని గమనించగానే——

'కాళ్ళు–కాళ్ళు' అని అరిచింది కీచుగా.

"ఛీ. దీనెమ్మ! నా ప్రాణాన్ని కొరుక్కుదింటానికి దొరికిందిది. బ్రతకనీదూ చంపుకునిదింటుంది." అని తిట్టుకుంటూ, కోపంగా బాత్‌రూంలోకి జొరబడి కాళ్ళు చేతులూ మొహమూ సబ్బుతోపామి, కడిగి తువ్వాలుతో అద్దుకుంటూ—— పానయ్య తిరిగి ఏ సీ. రూములో ప్రవేశించగానే–

"ఏదీ? తెచ్చావా?" అని అడిగింది పాపమ్మ ఆలస్యంచెయ్యకుండా చెయ్యి చాస్తూ.

"ఆc. తేకపోతే నువ్వూరుకుంటావా? క్రిందబెట్టి, మీదబెట్టి, కాలితీస్తే వేలికి, వేలికితీస్తే మరలా కాలికి మెలికలుబెట్టి – ఆ పొప్పరయిటర్ని ముప్పయి తిప్పలుబెట్టి మూడు చెరువుల నీరు తాగించి, చివరకి వేరేదారి వాడికి లేదనిపించి, వాడ్ని సాదారికి లాక్కునిపచ్చి, ముక్కుపిండి వసూలుజేశాను! ఏడుపొక్కటే తక్కువ. వుసూరుమంటూఇచ్చి, భోరుమన్నంత పనినిజేశాడు." అని విజయ గర్వంతో వికటాట్టహాసంజేశాడు పానయ్య.

'మరాలస్యం దేనికి? తే తే.' అని చెయ్యిజాపింది పాపమ్మ నిష్కర్షగా.

లాల్చీజేబులు వెదికిన పానయ్య చేతులు నిశ్చలంగా అయ్యాయి. అతని మొహం తెల్లగా అయింది. శరీరంలో వణుకు ప్రారంభమయింది.

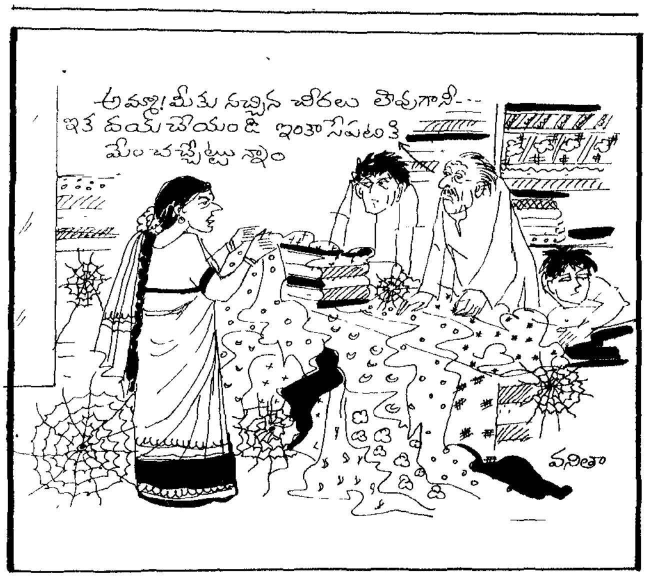
"ఏమిటా దొంగచూపులూ? నాకు తెలవదా?!" గర్జించింది పాపమ్మ.

"ఏదీ? ఏదీ? జేబులో నేవుండాలే!" కంగారుపడ్డాడు పానయ్య.

"ఇంకెక్కడుంటుందీ? త్రోవలోనే దానింటికివెళ్ళి అక్కడఇచ్చి దేబముఖంతోవచ్చి– నాదగ్గర నాటకాలాడతావెందుకూ? ముదనష్టపోడా?!"

"అబ్బే లేదే. అక్కడికి వెళ్ళలేదు. వట్టు"

"అక్కడికి కాకపోతే ఇంకెక్కడికో పోయివచ్చివుంటావు! నీ బుద్ధి తగలబడ! ఛీ, ఛీ. ఇన్నేళ్ళువచ్చి– దున్నపోతులాగా శరీరాన్ని పెంచి ఏంఉప

యోగం? మనిషన్నాక బుద్ధీ జ్ఞానం వుండాలి. మంచీ చెడూ చూడాలి. ఒక వెధవపని చేయటం– కూడునా కూడదా అన్న ఆలోచన వుండాలి. అవి లేనినాడు పశువుకీ మనిషికి ఏమిటీ తేడా?"– ఉక్రోషంతో అట్లా పాపమ్మ–పట్టుకుని ఒక్కవూపున దులుపుతూవుంటే – వాట్ని దులపరించుకుంటూ – వేడివేడి నిట్టూర్పులు విడుస్తూ– దుఃఖం ఆవేశం పొంగి నరాల్లో రక్తం వేడెక్కి– ఉద్రేకం ఉరకలు వేసి, కోపం వరదలా పొంగివచ్చి – ఆయాసంతో వూగిపోతూ – వణికిపోతూ– చమట్లుగ్రక్కి–

"దొంగవెధవలు. అలుసిస్తే నెత్తినెక్కుతారు. ఇది ఆ ఐక్కవెధవ పనే! ఆ రిక్షావెధవే ఆపనిచేసివుంటాడు. ఇప్పుడే వాడ్ని పట్టుకుని బుద్ధిచెపుతాను. నాలి ముచ్చునాయాలు. రక్తం కళ్ళజూస్తాను. పానయ్యంటే పిచ్చిముండాకొడుకని, పిచ్చిపిచ్చి ఆలోచనలుచేసి ఆపని చేసివుంటాడు! చితక్కొట్టి నెత్తురుకక్కిస్తే గాని వాడికి బుద్ధిరాదు. వాడిరిక్షాలో కూర్చునేగదా నేను కూల్‌డ్రింకు తాగి డబ్బులు ఇచ్చిందీ.... ముమ్మాటికి ఇది ఆదొంగవెధవ పనే!"—— అని గర్జించాడు పానయ్య.

"చాల్లే. ఇక నాటకం ఆపు. నువ్వు నీ డ్రామా నాటకాల్తో ఎవర్నయినా, మోసంచెయ్యగలవేమోగానీ, నన్నుమాత్రం మోసంచెయ్యలేవు. నీతో బాధలు పడిపడి నా ప్రాణం సోషకొచ్చింది. అంతా మోసం, దగా, కుట్ర! నీవంటి దగాకోరుకి పెళ్ళిజేసి మావాళ్ళు నాగొంతు గోశారు. నా ఖర్మ. నా శ్రాద్ధం. నా...."

అంటూ పెద్ద గొంతుతో కెనడియన్ రయిలింజన్లాగా, పాపమ్మ అరవ సాగింది. పానయ్యని శాపనార్థాలు పెట్టసాగింది.

ఎర్రబడిన కన్నులతో——

ఉద్రేకంతో వూగిపోతూ——

రక్తం కక్కించటాలూ– తెగిన పేగులూ——

కత్తిపోట్లుద్రృశ్యాలూ—— ఎర్రటి నెత్తుటిమడుగులూ——

తగలబడే ఇళ్ళూ——భయపడి పారిపోయే అసహాయులూ

బాధితుల ఆర్తనాదాలూ——రక్తాశ్రువులలా వాతూ

——వీటిగురించే ఆలోచనలుచేస్తూ, ఏ.సీ. రూములోనుండి హాలులోకివచ్చి మెట్లుదిగి చరచరా క్రిందకిదిగి, ముందు వరండాలోకి వచ్చాడు పానయ్య. రాగానే అతని రోషకషాయిత అరుణారుణ నేత్రాలకి ఎదురుగా —— చేతులు కట్టుకుని——

నుంచునివున్న ఐక్కయ్యకన్పించాడు ఒక నల్లిలాగా, చీమలాగా.

అతని చేతిలో పానయ్య హాండ్‌బ్యాగు కన్పించింది.

"అయ్యా! మీ బ్యాగు రిక్షాలో పడిపోయింది. మీరు మర్చిపోయారు. తిరిగి ఇద్దామని వచ్చాను." అన్నయ్య ఐక్కయ్యమాటలు వినపడినాయి అస్పష్టంగా. పానయ్య చెవులలో హోరుమని మోతలుపుట్టాయి.

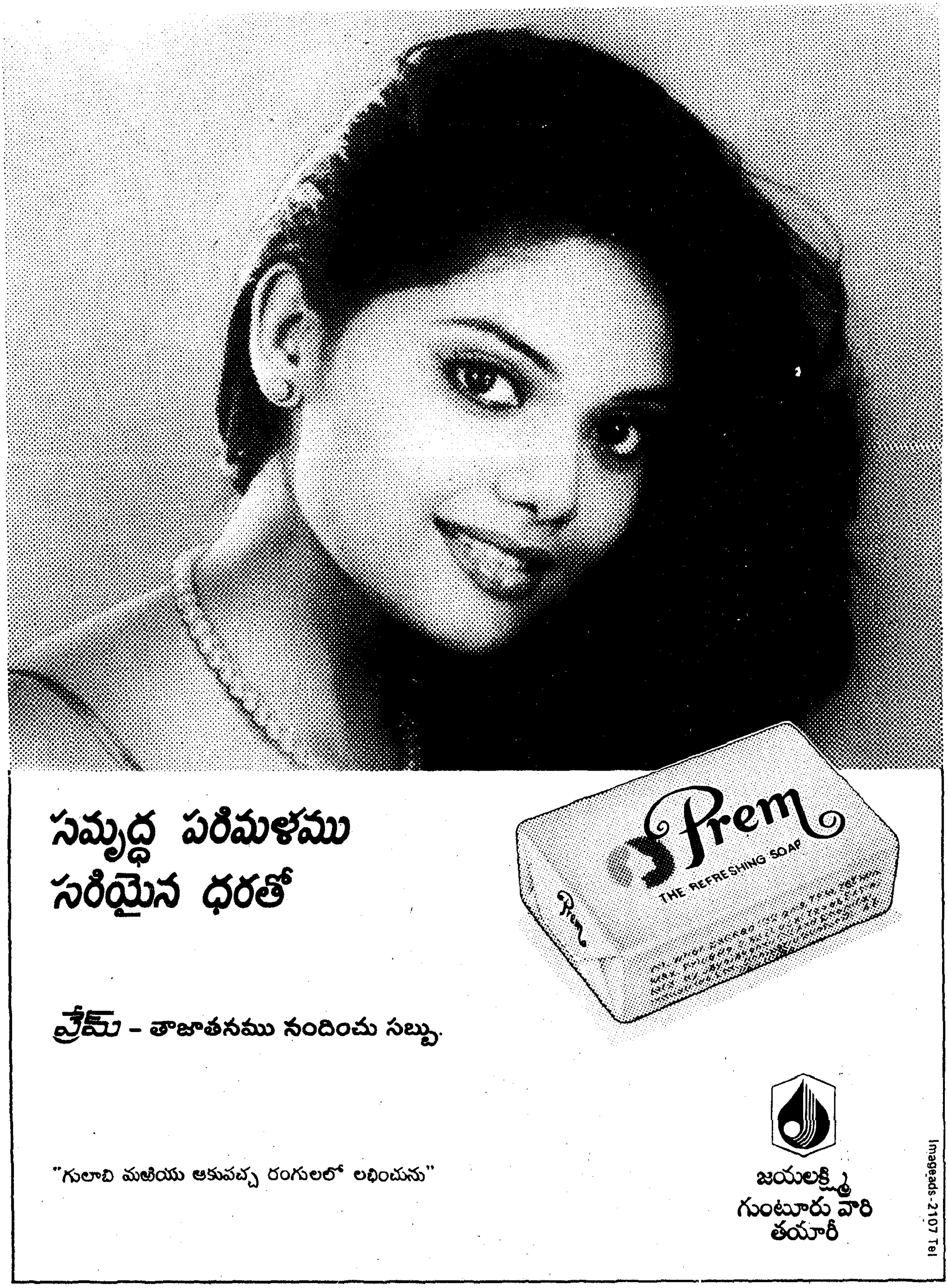
అంతలోనే——

భూమి గిర్రున తిరిగినట్లూ, దాంతోపాటు సమస్త ప్రపంచమూ వూగుతున్నట్లూ అనిపించింది, కుప్పగా కూలిపోతూ——

"బ్రదర్! నాకేమిటో అయిపోతోంది. నన్ను డాక్టర్‌దగ్గరకి తీసుకుని వెళ్ళు. నన్ను రక్షించుసోదరా!" —— అని బ్రతిమాలాడు పానయ్య. దీనంగా చూసాడు. వణికిపోయాడు స్పృహతప్పిపోయాడు. ఆ బృహచ్ఛరీరాన్ని రిక్షాలోకి చేరవేసి, హాస్పటల్‌కి తీసుకునివెళ్ళే హడావుడిలో–

"పాపం! ఏమయిందో ఇతనికి ఇంతలోనే?! అందుకేగాబోలు అంటారు! 'నూరుగొడ్లని దిన్న రాబందు ఒక్క గాలివాటుకి పడిందని! ప్చ్! ఏమవుతాడో ఏమో!"—— అనుకుని– శక్తికొద్దీ రిక్షాని గబగబా తొక్కి– పరుగులుదీయించాడు. ఐక్కయ్య హాస్పటల్ దిక్కుగా.

ఎండ ఫెళ్ళున కాస్తూనేవుంది.

సమృద్ధ పరిమళము
సరియైన ధరతో
Prem
THE REFRESHING SOAP
ప్రేమ్ - తాజాతనము నందించు సబ్బు.
"గులాబి మరియు ఆకుపచ్చ రంగులలో లభించును"
జయలక్ష్మి
గుంటూరు వారి
తయారీ
Imageads-2107 Tel

"త్రి"

ఇ = ఎమ్ సి^{2}

"విశ్వచైతన్యంలో కాలప్రమేయం" అను వ్యాసం (భారతి, జనవరి 1986) లో వసంతరావు వేంకటరావు(వ.వే)గారు ఐన్‌స్టీన్ ప్రతిపాదించిన ద్రవ్య శక్తితుల్యతా సమీకరణం గురించి చర్చించిరి.

వ.వే.గారు వ్రాసిన విషయాలు స్వతస్సిద్ధంగానే క్లిష్టమయినవి. ఫిజిక్సు బాగుగా తెలిసి, మౌలిక ఇంగ్లీషు గ్రంధములను చదువువారికి కూడ యీ విషయాలు చప్పున అర్ధం కావు. అటువంటిది తెలుగులో అందులోను ఒక ఇంగ్లీషు అక్షరమును చొరనీయని సాహిత్య పత్రికలో వ్రాసిన పాప్యులరు రచనావగాహ క్లేశము ఎంతని చెప్పవచ్చు! అయినను వ.వే.గారి కృషికి చాలా సంతోషమైనది.

ఇప్పుడు నేను ఐన్‌స్టీన్ సమీకరణం గురించి నాకు తెలిసినట్లు, తెలిసినంత వ్రాసెదను. దీనికి కారణములు కలవు. వ.వే.గారి కొన్ని భావములు అపోహ జనితములని నేను భావించుట ఒక కారణం. ఇక రెండవ కారణం, ఈ విషయం పైననే నేను కొందరు వైజ్ఞానికులతో "లేబిరింత్ ఆఫ్ సైన్స్" అనే వ్యాసంలో తర్జన భర్జనగా కొద్ది ఏండ్ల క్రితం చర్చలు జరిపి వుండుట. అప్పటి భావములను, వ.వే గారి భావములను పునస్సమీక్షించుకొని ఇప్పుడు వ్రాసెదను.

శీర్షికలో ఇచ్చిన సమీకరణమును "ద్రవ్యశక్తి తుల్యతా సమీకరణము" (మాస్ ఎనర్జి ఈక్వివాలెన్స్ ఈక్వేషన్) అందురు.

ఈ సమీకరణమును విశ్వవిఖ్యాత శాస్త్రజ్ఞుడు అల్బర్ట్ ఐన్‌స్టీన్, తన సాపేక్ష సిద్ధాంతం (థియరీ ఆఫ్ రిలెటివిటి) విషయంలో ప్రతిపాదించెను.

సమీకరణ మిట్లు వ్రాయుదురు:

ఇ = ఎమ్ సి^{2}

"ఇ" అనగా "ఎనర్జి". ఇది శక్తి.

దీనిని "ఎర్గ్", "కాలరీ", "ఎలక్ట్రాను ఓల్టు" మున్నగు శక్తి యూనిట్టులతో కొల్చెదరు.

"ఎం" అనగా "మాస్" ఇది ద్రవ్యము లేక పదార్థము. దీనిని తూకపు యూనిట్టు (గ్రాము ఇత్యాది)లలో కొల్చెదరు.

"సి" అనగా కాంతికిరణ వేగము. ఇది సెకండునకు మూడువేలకోట్ల సెంటీమీటరులు. (3 ప్రక్కన పది సున్నలు) ఈ విలువను ద్విఘాతము చేయవలెను. అప్పుడు వచ్చు విలువ తొమ్మిది అంకె కుడిప్రక్కన ఇరువది సున్నలు పెట్టగా వచ్చినది.

సమీకరణం యొక్క అర్ధమేమి?

ఒక వస్తువు బరువు ఒక గ్రాము అనుకొందము. అది ఒకచోట "గమ్మ"న ఉన్నదనుకొందము. అప్పుడు దాని శక్తి ఏమియు లేదు. అది కదలుట మొదలు పెట్టినది. దానికప్పుడు శక్తి అబ్బును. దాని వేగము హెచ్చినకొలదీ, ఎక్కువ శక్తివంతమగును. దాని చలనవేగం కాంతికిరణవేగంను అందుకొనినదనుకొనుడు. అట్టి పరిస్థితులలో మన సమీకరణంను ప్రయోగింతము. కాంతికిరణ వేగంతో పయనించు ఒక గ్రాము ద్రవ్యం తొమ్మిది + 20 సున్నలు "ఎర్గు"ల శక్తి కలిగి యుండును అని ఈ సమీకరణం నుండి లెక్కకట్టవచ్చును.

ఐన్‌స్టీన్ కాంతికిరణ వేగంను ఎందుకు ఎన్నుకొనెననగా, విశ్వప్రకృతిలో ఇంతకంటె ఎక్కువ వేగం తటస్థపడదు కాబట్టి.

చలనశక్తి (వ.వే. గారు "గతిజశక్తి" అనినారు) ఎక్కువయిన కొలదీ ద్రవ్యరాశి హెచ్చునట్లు సమీకరణమందు స్పష్టము. శక్తి మార్పుకు ద్రవ్యరాశి మార్పుకు ఏదో సంబంధం ఉన్నది అని సమీకరణం చెప్పుచున్నది. అందుకే ఈ సమీకరణమునకు "ద్రవ్యశక్తి తుల్యతా సమీకరణం" అను పేరు వచ్చినది. భౌతిక ప్రకృతిలోని ద్రవ్యరాశి వేరసియు, శక్తిరాశి వేరసియు మారవు. అయినను శక్తి మార్పు ఉన్నచోట ద్రవ్యరాశి మార్పూ వుండును. ఈ ద్రవ్యరాశి మార్పు సాధారణ రసాయనిక ప్రక్రియలలో కొలుచుటకు వీలులేనంత తక్కువగా వుండును. కాబట్టియే "ద్రవ్యస్థిరతా సూత్రం" నిజమగుచున్నది. ఈ ద్రవ్యరాశి తగ్గుదల రసాయనిక ప్రక్రియలలో ఎంత తక్కువ వుండునో చూపించెదను. ఒక రసాయనిక ప్రక్రియలో లక్ష కేలరీల ఉష్ణం వెలువడినదనుకొందము. పైని సమీకరణం ప్రకారం, ద్రవ్యరాశి తగ్గుదల ఎంత వుండుననగా,

$$\frac{46 \times 1}{1,00,00,00,000} \text{ గ్రాము } (0.0000000046)$$

ఇంత తక్కువ తూకపు తగ్గుదలను ఏ తక్కెడలోనూ తూచలే ... కాబట్టి రసాయన ప్రక్రియలలో ద్రవ్యరాశి తగ్గుదల కన్పించదు.

కానీ రేడియోధార్మికత గల రసాయనములలో జరుగు ద్రవ్యశక్తి పరిణామములు చెప్పకొనదగినవి. ఏలయనగా. అచట ప్రక్రియలన్నియు పరమాణు కేంద్రక (అటామిక్ న్యూక్లియసు)ములో జరుగును. పరమాణు భారమే అతి తక్కువ. అందులోని కేంద్రకబరువు మరీ తక్కువ. ఆ అంతఃకేంద్రకస్థాయిలో ద్రవ్యరాశిలో అతి చిన్న మార్పు వచ్చినను, శక్తి మార్పు (అనగా బహిర్గతమైన ఉష్ణశక్తి) చెప్పకోదగినంత ఉండును. కేంద్రక ప్రక్రియా పరిణామములకు ఐన్‌స్టీన్ సమీకరణం మార్గదర్శకమైనది.

రేడియోధార్మిక మూలకముల కేంద్రకములు సహజంగానో, కృతకముగానో విరిగి ముక్కలయినపుడు, ఫలించిన మూలకముల బరువులో తేడా ఉండును. లెక్కకు, విరుగుటకు ముందుకంటె తక్కువ బరువుండును. కేంద్రక భంగముతో సహా కొంత ఉష్ణమూ వెలువడును. తగ్గిన బరువుకు, వెలువడిన ఉష్ణమునకు సంబంధముండును. ఆ సంబంధంను తెలుపునదే మన చర్చనీయ సమీకరణం ఆటంబాంబు (కేంద్రక భగ్నత)కు, ఉదజని బాంబు (కేంద్రక సంశ్లేషము)కు మూలమంత్రం ఐన్‌స్టీన్ సమీకరణం. కేంద్రకభగ్నతలో కొంత ద్రవ్యభారం తగ్గుటవలనను, కొంత (చాల ఎక్కువగనే అనుకోండి) ఉష్ణము బహిర్గతమగుట వలనను, ద్రవ్యం శక్తిగా మారును. శక్తి ద్రవ్యంగా ఘనీభవించును అనే ఒక పాప్యులర్ భావం ఏర్పడినది. "ద్రవ్యం శక్తిగాను, శక్తి ద్రవ్యంగాను రూపాంతరం పొందగలగడమే" యను వ.వే గారి వాక్యం దీనికి తార్కాణము.

ఒక కేంద్రిక రూపాంతరంను తీసికొందము, ఒక ఉదజని కేంద్రికం (ఇదే ప్రోటాను) లిథియం అనే మూలకమును ఢీకొనిన, రెండు హీలియం పరమాణువులు, రెండు ఆల్ఫా కణములు సిద్ధించును. రెండు ఆల్ఫా కణముల శక్తి 17.6 మిలియనుల ఎలక్ట్రాను ఓల్టులు. ఇది చాలా ఎక్కువ శక్తియే ఈ ఫలితమునే ఐన్‌స్టీన్ సమీకరణం ద్వారా ప్రయోగం చేయకుండానే రాబట్టవచ్చును.

కేంద్రక ప్రక్రియకు పూర్వం మూలకముల పరమాణువుల బరువు :

లితియం = 7.01816

(ప్రోటాను) ఉదజని = 1.00813

మొత్తం = 8.02629

కేంద్రక ప్రక్రియ తర్వాత సిద్ధించిన మూలక పరమాణువుల బరువు :

రెండు హీలియం పరమాణువులు 4.00386 × 2

మొత్తం = 8 00772

కేంద్రక ప్రక్రియవలన తగ్గిన బరువు = 0.01857

ఈ తగ్గిన బరువు ఎంత శక్తితో సమానము?

$\frac{1.07}{1000}$ యూనిట్ల బరువు 10,00,000 ఎలక్ట్రాను ఓల్టుల శక్తితో సమానం అను విషయం సుస్థాపిత శాస్త్రీయ సత్యము. ఇది ఇంతకు పూర్వమే సువిదితము కాబట్టి 0.01857 యూనిట్టుల బరువు 17.35 మిలియను ఎలక్ట్రాను ఓల్టుల తుల్యము. ఈ తగ్గిన బరువుతో తుల్యమగు శక్తి అనగా 17.35 మిలియనుల ఎలక్ట్రాను ఓల్టులు, వెలువడిన రెండు ఆల్ఫా కణముల గతిజశక్తి అయిన 16.8 మిలియనుల ఎలక్ట్రాను ఓల్టులతో దాదాపు సమానమని స్పష్టమయినది. ఈ సమీకరణం ఆధారం చేసికొని అభౌతికవాదులు "ద్రవ్యం శక్తిగా మారినది" "ద్రవ్యం మాయమైనది", "అంతా మాయ", "ఆత్మ సత్యం జగన్మిథ్య" అ ప్రకటిం చినారు. కాని , కేంద్రక ప్రక్రియలో అటువంటిదేమీను సంభవించలేదు. సమీకరణమేగి చెప్పుచున్న దనగా, ఒక నిర్దిష్ట శక్తి విలువ, ఒక నిర్దిష్ట ద్రవ్య విలువతో సంబంధం కలిగి యుండునని ప్రతిపాదించుచున్నది. మనమిప్పుడు చెప్పించిన

[3 లితియం^{7} + 1 ఉదజని^{1} = 2 హీలియం^{4} + 2 హీలియం^{4} + రెండు ఆల్ఫా కణములు.]

అనే కేంద్రక రూపాంతరము నందునను, ప్రాతిపదికాలైన "ద్రవ్యనియతి", "శక్తినియతి" సూత్రము లన్వయించును అను విషయమును నిర్ధారించుచున్నది.

ద్రవ్యరాశి, శక్తి ఒకదానిపైనొకటి ఆధారపడియున్నవి. అన్ని విధము లయిన ద్రవ్యములు శక్తిగా మారుచు క్షీణించవు. ఈ గుణము ప్రకృతిలో కొన్ని రేడియోధార్మికత కల మూలకములలో మాత్రమే కనపడును. కృతకంగా కేంద్రక భగ్నం చేయుటవలన కూడ కొంత ద్రవ్యరాశి శక్తిగా మారును. కొన్ని కిలోగ్రాముల ద్రవ్యరాశితో కృతక కేంద్రకభగ్నం చేయుటకే నేటి శాస్త్రజ్ఞుల తల ప్రాణం తోకకు వచ్చుచున్నది. అంటే విశ్వమందలి ద్రవ్యరాశి, శక్తిగా మారు నవకాశము లేదని అర్థం. ద్రవ్యమే భౌతిక ప్రకృతికి ప్రాతిపదిక. ఇంత ద్రవ్యరాశి ఇచ్చిన, ఇంత శక్తిని రాబట్టవచ్చును కాని, ఇన్ని కేలరీలు (శక్తి) నిచ్చిన, ఇంత ద్రవ్యరాశిని తయారు చేయలేము. ఉదజని పరమాణువు విశ్వ పదార్థమునకు కట్టుదురాయి అని 19వ శతాబ్దారంభమునకు ప్రౌటు ప్రతిపాదించెను. అనంతకాలంనుండి అనంతశక్తిని విరజిమ్ముచున్న సూర్యుడు, ఉదజని పరమాణు సంశ్లేషణ (ఫ్యూషన్) చెందుచున్న కొలిమి. ఆ కొలిమినుండియే మనకు ఊర్జస్సు, తేజస్సు వచ్చుచున్నవి. "మూలక పునరావృత పత్రిక" ("పీరియాడిక్ టేబుల్ ఆఫ్ ఎలిమెంట్స్) లోని నూరుకు పైగా కల మూలకములు ఉదజని కేంద్రక సంశ్లేషము జరుగు కొలిమినుండి మిగిలిపోయిన "బూడిద"లట!

పరమాణు కేంద్రకము, షేక్స్పియర్ నాటకం "మాక్బెత్తు"లో వచ్చు మూడు పిశాచపాత్రలు కుతకుత ఉడికించు బుష్పమంద లాంటిది. అందులో ఏమైనా ఉండగలదు. అన్ని విడ్డూరములూ వుండును. జంతు జీవకణకేంద్రకంలో డి ఎన్ ఏ లు ఎటులనో పరమాణు కేంద్రకంలో ప్రాథమిక కణములు ("ఎలిమెంటరీ పార్టిక"ల్లులు) అట్లు. అచ్చట ఏమైనను సంభవించును. అతి చిన్న పరమాణు కేంద్రకంతో అనంతశక్తి గల కణములు ఢీకొనప్పుడు మనం ఊహించలేని సంఘటనలు జరుగును. ఒక ఉదాహరణ. "గామా" కిరణము కేంద్రకంను సమీపించినప్పుడు పాసిట్రాను-ఎలక్ట్రానులు అను జంటకణములు వెలువడును. "గామా" కిరణం శక్తి రూపం కాబట్టి. ఆ శక్తి నుండి ద్రవ్యము లగు పాసిట్రాను-ఎలక్ట్రానులు పుట్టినవని ఒక వాదమున్నది. పాసిట్రాను అణు కణము క్షణభంగురము. ఇది పుట్టగనే ఎలక్ట్రాను అణుకణముతో కలిసిపోయి "గామా" కిరణంగా మారిపోవును. పాసిట్రాను-ఎలక్ట్రానులు కవలలు. పాసిట్రాను ధనవిద్యుత్తు ఛార్జినీ, ఎలక్ట్రాను ఋణవిద్యుత్తు ఛార్జినీ కలిగిన కణములు. ఎలక్ట్రాను స్వతహాగా ఉండగలదు కానీ, పాసిట్రాను కణము ఎలక్ట్రాను లేనిచోట మనజాలదు. ఎలక్ట్రాను ద్రవ్యమా (కణమా?). శక్తియా (కిరణమా) అది రెండూను.

హైసెన్‌బర్గ "అనిశ్చితసూత్ర" ప్రకారము ఎలక్ట్రాను ఒకేసారి కణముగను, కిరణముగను వుండదు. కణమును కొలిచే పరికరంను ఉపయోగించిన ఎడల కణముగ కన్పడును. కిరణమును కొలిచే పరికరంను ఉపయోగించిన కిరణంగాలె కన్పడును. ఒక గ్రాము బరువుగల వస్తువు కాంతివేగంతో చలించుచున్న ఎడల అది అనంతశక్తియా? అనంత ద్రవ్యరాశియా? ఇచట శక్తి ద్రవ్యముల విభేదం అంతరించినది. మైనస్ 273 డిగ్రీ దగ్గర ద్రవ్యం శక్తిరహిత మగునందురు. సర్వవిధ చైతన్యమూ, భౌతిక, రసాయనిక పరిణామములూ ద్రవ్యశక్తి సమవాయము వలననే సాధ్యము.

వ.వే.గారు కాలమహిమ గురించి చెప్పినారు. కాలం ఐన్‌స్టీన్ సాపేక్ష సిద్ధాంతంలోని నాల్గవ పరిమాణము. కాలం ఆత్మాశ్రయభావం. ఐన్‌స్టీన్ యొక్క కాలతత్వం ఇప్పుడు విమర్శింపబడుచున్నది. ఆ విషయములిప్పుడు ఈయజాలను. భౌతికమయిన ఐన్‌స్టీన్ కాలవాదమును వ.వే. 7 వ ఊహాతీత దినుసుగా మార్చి "వాస్తవం తెలుసుకొనే అవకాశం ప్రకృతిశాస్త్రాలు కలిగించలేవు" అని ప్రకటించి భర్తృహరిశ్లోకము "స్వానుభూత్యేకమానాయ"ను ఉద్ధరించిరి. ఆ వెంటనే నిరంతరం జరిగే శివతాండవం దర్శించుటను చెప్పిరి. శివతాండవ ప్రసక్తి ఎందుకు? శివతాండవ స్తోత్రాలలో ఆడంబర పదజాలము ("జటాకటాహ సంభ్రమ ..." "ఏమానందం భూమీతలమున") తప్ప వేరే సత్యమేమయినా ఉన్నదా? ఈ స్తోత్రసహాయ్యము లేకనే శివతాండవం దర్శితమయ్యే చిట్కా వ.వే. గారి దగ్గర ఉన్నదా? శివతాండవమును శ్రీవైష్ణవులొప్పుకొందురా? ఇదొక కొంటెప్రశ్న అనుకొనవలదు. భౌతికశాస్త్ర చర్చలో ఇట్టి అభౌతిక ధోరణులను తీసికొని రాకూడదనేదే నా అభిమతం. భౌతికశాస్త్ర చర్చలో వేదాంతమును తీసికొని రాకూడదు. వ.వే.గారి శాస్త్ర చర్చ ఇట్లు ముగియును.

"అవిచ్ఛిన్నంగా జరిగే శివతాండవం దర్శించాలన్నా, అందులో పాల్గొనాలన్నా మానవుడు నక్షత్రస్థాయికి పెరగాలి లేదా పరమాణు స్థాయికి కృశించాలి. అప్పుడు అనుభూతమయేది అత్యద్భుత శివతాండవం. నక్షత్రానికీ పరమాణువుకూ పరిమాణంలో మధ్యనున్న మానవుడు సత్యం దర్శించలేక అభివ్యక్త విశ్వమే సత్యమనే భ్రమకు లోనవుతున్నాడు"

వ.వే.గారు ఏమి చెప్పినట్లు?

శివతాండవమెచ్చట జరుగుచున్నది?

యూదుడైన ఐన్‌స్టీన్, మమ్మదీయుడైన అబ్దుస్ సలాము, హిందువైన చంద్రశేఖరు అందరును ఈ శివతాండవంను చూచెదరా లేక హిందూ బ్రాహ్మణుడు మాత్రమే దర్శించునా? నక్షత్రస్థాయిలోనను, పరమాణు స్థాయిలోనను కల విషయములను మానవుడే కద బహిర్గతం చేయుచున్నది? అట్టి శాస్త్రజ్ఞునికే సత్యం తెలియదనుట ఒప్పా? ప్రకృతిలోని అన్ని విషయములు తెలిసియుండక పోవచ్చును. సత్యము సాపేక్షము. అది నిరంతర శాస్త్ర పరిశోధన వలన సాధ్యం కావచ్చును. అభివ్యక్త విశ్వము సత్యం కాదనుటయూ శాస్త్రీయ దృష్టి కాదు. "సూర్యుడు ఋతమువలనన నడచుచున్నాడు" "సత్యేనోత్తభితాభూమిః" [భూమి సత్యము చేత స్థాపితమైనది] వంటి వాక్యములు వేదములలోనే కలవు. కాబట్టి అభివ్యక్త విశ్వము సత్యం కాదనుటే భ్రమ. కేవలం పరిమాణంలో పరమ సత్యముండును అనుట శాస్త్రీయదృష్టి కాదు. అది శాస్త్రావగాహనకు గొడ్డలి పెట్టు.

ఇప్పటికైనా

నంద కుమారా!

ఎన్నాళ్ళనుంచో

నిదరిసెనం కోసం

వాచరచి వాచరచి

ఎదురుచూసి ఎదురుచూసి

అలుపుతో

నా శరీరం

ఆపాదమస్తకం

"ఛిద్రమై పోయింది!"

ఇప్పటికైనా అక్కటికాన్ని చూపించవా!

ఈదవేల?

"ఛిద్రమైన ఈ కళేబరాన్నే"

ఓ "వెదురుగా" మలచి

దాని చేత శోభనమైన

స్వరాల్ని పలికించి

నన్ను పరిశుద్ధుణ్ణి చేయవా!

శ్రీ కైవల్య పదానికి చేర్పించవా!!

శ్రీ, కె. కిశోరుబాబు, శ్రీ కె. అశోకుబాబు

ప్రకృతి శాస్త్ర విషయములను చర్చించుచు, మెల్లగా వేదాంతంలోనికి జారుకొనుట కొందరి రివాజుగా కన్పించును. అణువుల చర్చలో "అణోరణీయాన్ మహతో మహీయాన్" అనుట ఉన్నది. ఇటీవల ఇ.సి.జి. సుదర్శన్ [మద్రాసులోని "మాట్ సైన్సు" సంస్థా డైరెక్టరు, విశ్వవిఖ్యాత గణిత, పదార్థ విజ్ఞాన శాస్త్రజ్ఞుడు] రాజారామన్న [ప్రఖ్యాత అణుశాస్త్రజ్ఞుడు] వంటి శాస్త్రజ్ఞులు తమ ఉపన్యాసములలో వేదాంతధోరణి కనబరచుచుందురు. ఇది శాస్త్ర పరిశోధనకు ఆరోగ్యప్రదం కాదు. శాస్త్రచర్చలో తాత్వికత కలుపరాదు. అట్టి ఆకర్షణకు లోను కాకూడదు. ద్రవ్యము, శక్తి గురించి నేను చర్చించుచున్నప్పుడు

"శివశ్శక్త్యాయుక్తో యది భవతి శక్తః ప్రభవితుం
నచే దేవందేవో నఖలు కుశలస్స్పందితుమపి"

[శివుడు శక్తి చేకూడినవాడయినపుడే సృష్టింప సమర్థుడు, ఈ శక్తి గలవాడు కాడేని కదలాడుటకైనను రాడు] అను "సౌందర్యలహరి" శ్లోకం ఉటంకించ రాదు. శివుడు స్థాణువు (మాస్ అట్ రెస్ట్) శక్తి అనగా పార్వతి గతిజ లేక చైతన్య శక్తి (కైనటిక్ ఎనర్జీ) అని వ్రాయరాదు. ఎందుకంటే, అట్లు వ్రాయుట తప్పు కావచ్చును. అది చదివిన పాఠకులు, "తి"గారే ఇట్లు వ్రాసిరే, మన పూర్వ మతగ్రంధాలలో సమస్త శాస్త్రాలు ఉన్నవి" అని అగ్నిహోత్రావధాని "మన వేదాలలో అన్నీ వున్నాయష" అన్నట్లు అనుకొని ఆధునిక శాస్త్ర విషయ విముఖులగుటకూ దారి తీయవచ్చును. నా విన్నపమిది: అయ్యా మీరు ఆధునిక శాస్త్రములను చర్చించునప్పుడు భౌతికశాస్త్ర పరిభాషలో వ్రాయుడు. మన ప్రాచీనులు మాత్రం భౌతికశాస్త్ర గ్రంథములు వ్రాయలేదా? చరక శుశ్రుతుల వైద్యశాస్త్రములున్నవి. ఆర్యభట(ట్ట?), బ్రహ్మగుప్త, భాస్కరుల జ్యోతిష, గణితశాస్త్రములున్నవి. "సౌభాగ్యలక్ష్మీ ఉపనిషత్తు"లోనూ "యోగ యాజ్ఞవల్క్యము" లోను నాడీశాస్త్రము ("న్యూరాలజీ") ఉన్నది. వరాహమిహిరుని "బృహత్సంహిత"లో ఎన్నియో శాస్త్ర విషయములున్నవి. ఇటీవల (1982) సుప్రసిద్ధ శాస్త్ర చారిత్రకులైన శ్రీ అబ్దుల్ రహమానుగారు, ఇండియన్ నేషనల్ సైన్సు అకాడెమీవారి ఆధ్వర్యమున "మధ్యమయుగ భారతదేశంలో శాస్త్ర సాంకేతిక విజ్ఞానం" అను పేరుతో, 8వ శతాబ్దం నుండి 19వ శతాబ్దం వరకు మన దేశంలో సంస్కృతము, అరబ్బీ, పారశీక భాషలలో రచితమైన శాస్త్ర సాంకేతిక గ్రంథములసూచిని వెలువరించిరి. ఇందు 10,001 గ్రంథముల వివరములున్నవి. వీనిలో 7111 గ్రంథములు సంస్కృతమువే అనిన ఆశ్చర్య పడవలదు! ఈ గ్రంథ విషయములు, వైద్యము, జ్యోతిషము, గణితము, ఆల్కెమి, పదార్థ విజ్ఞానం, వ్యవసాయం, వృక్షశాస్త్రం, జీవశాస్త్రం, భూగోళ శాస్త్రం, రత్నపరీక్ష, వాస్తుశాస్త్రం ఇక దేశ భాషలలోనూ ప్రాచీనులు శాస్త్రములు వ్రాసిరి. వాటిని ఆధునిక దృక్పథంతో అధ్యయనం చేయవలెను. ఆధునిక పద్ధతు(మెథడాలజీ)లతో వాటి నిగ్గుతేల్చి చర్చించవలెను, ఆధునిక శాస్త్రములను ఇతర దేశాల శాస్త్రజ్ఞులెట్లు చర్చింతురో అట్లే చేయవలెను. పాశ్చాత్యులను అందు కొనుటకూ, అధిగమించుటకూ ఇదొకటే మార్గము. వేదాంతచర్చ అందురా? దానినీ చేయండి. విడిగా చేయండి. ఆధునిక శాస్త్రంలో మాత్రం దానిని కలుపకండి.

పందొమ్మిదవ శతాబ్దాంతముననో, ఇరవై శతాబ్దారంభముననో సుప్రసిద్ధ అమెరికన్ హాస్యరచయిత మార్క్‌ట్వేయిను మనదేశమునకు వచ్చి, బొంబాయిలో ఒక హోటలులో బస చేసెను. వడ్డించిన వంటకాలలో కొన్ని బొద్దింకలు కనపడిన వట. సర్వరును పిలిచి "అయ్యా! బొద్దింకలను వేరేగా వడ్డించండి" అని కోరెనట! నా కోరిక కూడ అదే.

వ్యాసారంభమున వ.వే.గారి వ్యాసం అర్థమగుట కష్టమంటిని. జటిలము లయిన సాంకేతిక పదములతో ఎంత రాజీపడి వ్రాసిననూ నా వ్యాసం కూడ అర్థమగుట కష్టమేమో అని భయపడుచున్నాను.

మళ్ళీ మళ్ళీ తిరిగి చూస్తారు జనం
సూపర్ రిన్‌తో తళతళలాడే
ఆ తెల్లదనం
SUPER
RIN
STRIKES WHITER
సూపర్ రిన్‌తో తళతళలాడే తెలుపు
మరే ఇతర డిటర్జంట్ బిళ్ళ లేదా బార్ కంటే తెలుపు.
హిందుస్థాన్ లీవర్ వారి విశిష్ట ఉత్పత్తి.
LINTAS:RIN 95 2720

డా॥ టి. యస్. గిరిప్రకాష్

తమిళంలో నవకవిత

తమిళ సాహిత్య ప్రక్రియలలో కవిత కూడ ఒకటి. ఈ కవిత రెండు విధాలు. 1. మరబు కవిదై (సాంప్రదాయక కవిత్వము) 2. పుదుక్కవిదై (నవకవిత) పుదుక్కవిదైలో మరి రెండు తెగలున్నాయి. అవి 1) వచనకవిదై (వచన కవిత్వం) 2) విడునిలైప్పా (ముక్తచ్ఛందము)[1].

పుదుక్కవిదై :

తమిళ సాహిత్యంలో నవకవితావిర్భావము సుబ్రహ్మణ్యభారతి వచన కవితా రచనతోనే ప్రారంభమయింది[2]. భారతి రచించిన క్కాటు (గాలి); న్యాయిఱు (సూర్యుడు), శక్తి, ఇన్బమ్ (ప్రేమ) మొదలైనవి వచన కవిత్వంలో రాశారు[3]. క్రీ.శ. 1855లో ఆంగ్లకవి వాల్ట్ విట్‌మన్ రచించిన 'లీవ్స్ ఆఫ్ గ్రాస్' అనే నవకవిత భారతిని పూర్తిగా ఆకట్టుకొనింది.[4] భారతి తన 'నగరం' అనే వ్యాసంలో వాల్ట్ విట్‌మన్ గురించి ప్రస్తావించి యున్నాడు.

సుబ్రహ్మణ్యభారతి తరువాత నవకవితను చేపట్టినవారు న. పిచ్చమూర్తి (1940). ఈయన భారతి వచన కవితకు ప్రభావితుడై నవకవితారచనకు నడుం కట్టారు. న. పిచ్చమూర్తి నవకవితను గురించి తన కవితా సంకలన మందలి మున్నుడిలో ఈ క్రింది విధంగా చెప్పియున్నాడు.

"యన్ పుదుక్కవిదై యుయర్చిక్కు యాప్పమరబేకాణాద అమెరిక్క కవిజ్ఞర్ వాల్ట్ విట్‌మన్ ఎళుదియ 'పుల్లినిలైగళ్' కవిదై తొగుప్పుదాన్ విత్తిట్టదు. అదై పడిత్తపోదు కవిదైయిన్ ఊట్రుక్కణ్ తెరిందదు. తొదర్న్దు భారతియిన్ వచనకవిదైయై పడిక్క నేర్న్దదు. యన్ కరుత్తుపలుపడై ందదు...."[5]

(నా కవితారచనను సాంప్రదాయక కవితా లక్షణమే కానరాని అమెరికా కవి వాల్ట్ విట్‌మన్ రాసిన 'లీవ్స్ ఆఫ్ గ్రాస్' అనే కవితా సంకలనమే జీవం పోసింది. దాన్ని చదువుతున్నప్పుడే కవితావిర్భావము తెలియవచ్చింది. తరువాత భారతి వచన కవితను చదవడం మొదలుపెట్టాను. నా ఆలోచనలకు బలం కలిగింది).

పుదుమైప్పిత్తన్, కు.ప. రాజగోపాలన్, వల్లి కణ్ణన్, మొదలయిన వారు ఈ నవకవితను రచింప నారంభించారు. తమిళంలో నవకవితలు సాహిత్య పత్రికల ద్వారానే వెలుగులోనికి వచ్చాయి[6] ఈ నవకవితావిర్భావం ఆరు విధాలుగా వింగడింపబడింది.[7] అవి 1. మణిక్కొడిక్కాలమ్ 2. ఎళుత్తువిన్‌కాలమ్ 3. నడైయిన్ కాలమ్ 4. కచట తపఱ కాలమ్ 5. వాణంబాడి కాలమ్ 6 అఖ్ మైక్కాలమ్.

1, మణిక్కొడిక్కాలమ్ :

"మణిక్కొడి" అంటే మూలస్తంభము. 'మణిక్కొడి (ధ్వజస్తంభము మూలస్తంభము)' అనే పేరుతో మదరాసులో క్రీ.శ. 1934లో ఒక సాహిత్య పత్రిక వెలువడింది. ఇందులో కు.ప. రాజగోపాలన్ 'బిక్షు' అనే కలం పేరుతో నవకవితను రాయడం మొదలు పెట్టారు. ఇందులో పేర్కొనదగు కవితలు 1. కిళిక్కూండు (చిలుక గూడు) 2. ఒళియిన్ అళైప్పు (కాంతి యొక్క ఆహ్వానం). దీనికి తరువాత 'కలామోహిని' (1942) అనే పత్రికలో కు.ప. రాజగోపాలన్. న. పిచ్చమూర్తి మొ॥వారు నవకవితలు రాశారు. కాని ఈ కాలంలో నవకవిత వేగాన్ని అంతగా పుంజుకోలేదు.

2. ఎళుత్తువిన్ కాలమ్ :

1959లో సి.సు. చెల్లప్ప 'ఎళుత్తు' (అక్షరం) అనే మాస పత్రికను ఆరంభించారు. ఇందులో మొట్టమొదటిసారిగా న. పిచ్చమూర్తి రచించిన 'పెట్టిక్కడై నారణన్ (చిన్నంగడి నారాయణుడు) అనే కవిత వెలువడింది. ఈ పత్రికలో తా.సో. వేణుగోపాలన్, టి.కే. దొరైస్వామి అయ్యర్, బసవయ్యా, చి. మణి మొదలగువారు నవకవితను రచింపదొడంగారు. 1962లో అంతవరకు వెలుగులోనికి వచ్చిన 200 కవితలలో 60 కవితలను మాత్రము ఎన్నుకొని 'పుదుక్కురల్‌గళ్ (క్రొత్త గొంతులు) అనే సంకలన గ్రంథం ముద్రితమయింది. ఈ కవుల 'పాడు పొరుళ్' (కవితావస్తువు) మనిషి కుచ్చిత స్వభావాన్ని వ్యక్త పరచడమే. ఈ కాలానికి చెందిన కవులు 'సావు' (చావు) 'పాల్ ఉణర్వు' (కామం) 'మనమురివు' (మనస్తత్వము) — వీటిని గుఱించే ఎక్కువగా రచించారు.

నవకవితా నిర్మాణంలో 1. నవటడైఉత్తి (చైతన్యము/ఉచితానుచితజ్ఞత) 2. పడిమంగళ్ (ఆలంకారిక దృష్టాంతము) 3. ఇరున్మై గూఢత) మొదలగునవి కానవస్తున్నాయి.[8]

ఈ కాలంలోనే ఆంగ్ల కవుల ప్రభావం తమిళ సాహిత్యంలో కానవస్తున్నది. సి. మణియన్ 'నరకం' (1962) అనే కవిత టి. యస్. ఇలియట్ యొక్క 'వేస్ట్‌లాండ్' అనే కవితానుకరణమే. పైగా వీరి 'వరుమ్ పోగుమ్ (వస్తుంది పోతుంది) అనే కవిత 'ప్రవాహ్' అనుసరించి సాగించిన రచన.

దీనికి తరువాత న. పిచ్చమూర్తి కవితలు 1964లో 'వళిత్తుణై' (బాటసారి/తోడు) అనే పుస్తక రూపంలో వెలుగులోకి వచ్చాయి. 1965లో తి.సో. వేణుగోపాలన్‌గారి కవితా సంకలనం 'కోడైవయల్' (వేసవినేల) అను పేరుతో ప్రచురింపబడింది.

3. నడైయిన్ కాలమ్ :

1968లో సేలం నగరం నుండి 'నడై' (నడక) అనే త్రైమాసిక సాహిత్య పత్రిక వెలువడింది. చి. మణి, న. ముత్తుసామి, యస్. వైదీశ్వరన్, ఇరా అరుళ్, వి.తు. శీనివాసన్, నకులన్, వేంకటసామినాదన్ మొదలగువారు నవకవితను చేపట్టారు. ఈ కాలంలో వచ్చిన కవితలలో చెప్పుకోదగ్గ మార్పులు లేవు.

4. కచట తపఱ కాలమ్ :

1970లో 'ఎళుత్తు' మాస సాహిత్య పత్రిక నిలిచిపోయింది అదే ఏడాదిలో 'కచటతపఱ' అనే సాహిత్య మాస పత్రిక ప్రారంభింపబడింది ఈ పత్రికలో రచించిన కవులు తమని హల్లులని పిలుచుకొన్నారు. జ్ఞానకూత్తన్, బాలకుమరన్. కల్యాప్రియ, నీలమణి, న. మహాగణపతి మొ॥వారు ముఖ్యంగా పేర్కొనదగినవారు. సంఘాన్ని తీవ్రమైన ధోరణిలో విమర్శించడమే ఈ కాలం కవుల కవితావస్తువయింది. కవితానిర్మాణంలో గూఢత, ఆలంకారిక దృష్టాంతము-వీటికి అధిక ప్రాధాన్యత ఇవ్వబడింది. జ్ఞానకూత్తన్ 'అమ్మావేరుకిళమై' (అ

రోజు వేరు రోజు), 'సూర్యనుక్కు-పిన్పక్కమ్) (సూర్యునికి అవతలివైపు) అనే రెండు కవితా సంకలనాలను ప్రచురించారు. వీరు 'శిందనై' (ఆలోచన), తెళివు (స్పష్టత), చిక్కనమ్ (సంగ్రహము), ఆనందమ్ (సంతోషము) ఈ నాలుగు ఉన్నదే కవిత అని నుడివియున్నారు.[9]

ఉదా :-

యెనక్కుమ్ తమిళ్‌దాన్ మూచ్చు	(నాకూ తమిళమే ఊపిరి)
ఆనాల్	(అయితే)
పిరర్ మేల్ అదై విడమాట్టేన్	(మరొకరిపై దానిని రుద్దను)

(అన్రు వేఱు కిళిమై - 1970)

ఈ కాలంలోనే 'బాలకుమరన్' అనే కవి జపాన్ బాణీలో 'హయికు టంకా' మొదలగు ప్రక్రియల ననుసరించి మూడు నాలుగు పాదాలు కలిగిన కవితలు రాశారు.[10]

ఉదా :-

ముట్టి ముట్టిప్	(ముట్టి ముట్టి
పాల్ కుడిక్కిన్రన	పాలు తాగుతున్నాయి
నీలక్కుళల్ విళక్కిల్	నీలి ట్యూబులైటు కాంతిలో
వీట్టిల్ పూచ్చిక్కళ్	ఇంటిలో పురుగులు)

5. వాణంబాడి కాలమ్ :

కోయంబత్తూరులో తీవ్రవాదులైన కొందరు నవకవులు 1971లో 'వాణంబాడి' (కోకిల) అనే పత్రికను ఆరంభించారు. నవీన ధోరణులు కలిగిన 'తామరై' (తామర) 'సెమ్మలర్' (ఎర్రకలువ) అనే పత్రికలు కాలానుగుణంగా నవకవితను ప్రచురించడానికి పూనుకొన్నాయి. ఈ కాలంలో పువియరసు, గంగైకొండాన్, అగ్నిపుత్రన్, ము. మేతా (మెహతా), శిర్పి, బాల తమిళన్బన్ మొదలగువారు పేర్కొనదగినవారు. సంఘచైతన్యమే ఈ కవుల ధ్యేయం. చరిత్ర, మనస్తత్వశాస్త్రము, సమకాలీన విషయ పరిజ్ఞానము—వీటిని కవితా వస్తువులుగా ఈ కాలపు కవులు గైకొన్నారు. 'వియత్నాం యుద్ధం' కూడ కవితా వస్తువుగా రచింపబడిన కవితలు కూడ ఉన్నాయి.

వాణంబాడి కవుల ధ్యేయం—

1) 'వాణంబాడిగళ్ నాంగళ్	(కోకిలలు మేము
వసంత మిన్నల్‌గళ్ నాంగళ్	వసంత మెరుపులు మేము
....	....
మరబు సను వెళిమేల్	సాంప్రదాయక సమతలంమీద
విమ్మగిన్ర జీవనది ప్రవాహం	పారే జీవనది ప్రవాహం
సరిగింర్ద పళిమైయిన్ మేల్	జారే నెరసిన తలమీద
తళిర్త పుదు కరుత్తుక్కళ్	వికసించే నవ విషయాలు
....	....
నాంగళ్	మేం
మేప్పవర్గళిన్ సెమ్మరిగళ్	పశులకాపరుల మేకలము
రత్తం సిందియ బలిపీఠంగళిల్	రక్తం చిందిన బలిపీఠాల్లో
ఏయ్‌ప్పార్గళిన్ తలైగళై	ఏమార్చె తలలను
ఎరిక్కాయ్‌గళ్ ఆక్కుగిన్రోమ్	ఎగిరే కాయల్లా చేసేవాళ్ళం
నాంగళ్	మేం
ఇలక్కణ స్సిరైగళ్	వ్యాకరణ ధ్వంసులం)

(వెళిచ్చంగళ్ — శిర్పి)

2) ఇలక్కణ చ్చెంగోల్	(వ్యాకరణం కోల
యాప్పు చిమ్మాసనమ్	ప్రక్రియ సింహాసనం
ఎదుగై పల్లక్కు-	
మోనై తీర్గళ్	
తనిమొళి చ్చేనై	ప్రత్యేక భాష
పణిత అరసి	నారికేళ
ఇవై ఎదువుమ్	'ఇవేవీ
ఇల్లాద	లేని
కరుత్తుక్కళ్ తమ్మై	విషయాలు తమను
తామే ఆళ	తామే పాలింప
కట్టుక్కొండ	కట్టుకొన్న
పుదియ మక్కళాట్చి	కొంగొత్త ప్రజల పాలన
మురైయె	విధానమే.)

(పుదుక్కవిదై — ము. మేతా)

1971లో నా. కామరాజన్ 'కరుప్పు, మలర్‌గళ్' (నల్లపూవులు) అనే సంకలన గ్రంథంలో 'వచన కవిత్వం' కూడ చేర్చబడి ఉంది. సమకాలీన పరిస్థితుల ననుసరించి 1972లో 'ఇంకులాబ్' కవితలు వెలువడ్డాయి 1973లో 'శిర్పి' కవితలు 'వెళిచ్చంగళ్' (వెలుతురులు) అనే పేరుతో పుస్తకరూపంగా వెలువడింది. ఇదే సంవత్సరము కల్యాప్రియ గారి 'తీర్థయాత్రై' అనే సంకలనం వెలుగులోకి వచ్చింది. 1974లో ము. మేతాగారి 'కన్నీర్ పూక్కళ్' (కన్నీటి పూవులు) అనే కవితా సంకలనం కూడ ముద్రణభాగ్యం పొందింది.

6. అణ్మైక్కాలమ్ :- (1975)

ఈ కాలంలో నా. కామరాజన్, శిర్పి, కల్యాప్రియా మొ॥వారు నవకవితను రచిస్తూ వచ్చారు. కొత్తగా వైరముత్తు, యస్. అరివుమతి, కోవై జ్ఞానసామి, ఇరా వేలుచ్చామి మొదలగువారు నవకవితా రచయితలుగా ప్రసిద్ధికెక్కారు. ప్రస్తుతం తమిళ చిత్రసీమలో నవకవిత స్థానం పెరుగుతూ ఉంది.

అగ్ని నేత్రం

ఓక నిజం
అబద్ధపు శిల మీద
ముక్కలుగా పగిలినపుడు
గుండెల్ని గునపాలకు గుచ్చి
గులాబీ పువ్వులజేసి
కీర్తి నక్షత్రాలుగ ధరించినపుడు
వాడి గోళ్ళ క్రింద
ఆకలి నరాలను చీల్చి
కాంతికేతనాలుగ ఎగరేసినపుడు
మురుగు కాల్వల దుర్గంధం
పరిమళాల వెల్లువగా
పాటల్లోకి దిగజార్చినపుడు
హృదంతరాళంలోంచి
పెల్లుబికిన 'పెనుకేక'ను
అనాగరికపు కూతగా
అభివర్ణించబడినపుడు
కవుల కలాలను గూల్చి
జైళ్ళ నోర్లు తెరిచి
ట్రిగ్గర్‌తో ఊపిరులను శాసించినపుడు
నా హృదయంలో
కలలు శిథిలమైన నందనంలో
కాలిన పుష్పాల బూడిద క్రింద
పుష్పిస్తున్న అగ్నినేత్రం
నిరంతరం
నిద్ర, కాంతులపై దాడి చేస్తోంది

ఆకాశం మౌనసాక్షి

తలదించి
భూమివైపు చూస్తే
త్యాగాలతో, కన్నీళ్ళతో, పోరాటాలతో తడిసి
ఉబికిన భూమి నెత్తుటి నరాలు నాకగుపిస్తాయి
తలెత్తి
సమాజంలోకి చూస్తే
నేను సరాసరి అగ్నిగుండంలో వుంటాను
హాహాకారాల మధ్యనుంటాను
ప్రశ్నలతో రగుల్తుంటాను
ఇంకా తల పైకెత్తి
ఆకాశంలోకి చూస్తే
నడిరోడ్డులో మహాత్ముని విగ్రహంలా
మౌనసాక్షిలా
లోకంలోని అన్యాయాలనూ, ఆక్రందనలనూ
ఆరాటాలనూ, చైతన్యస్రవంతులనూ
ప్రతినిత్యమూ గమనిస్తూ
ఆకాశం
తన నక్షత్ర చక్షువులతో
మీరేం చేస్తున్నారని
మమ్మల్ని ప్రశ్నిస్తున్నట్టుగా వుంటుంది

యాదగిరి

రామామృతం అనువారు 'అవై'(అవి) అనే కథానికలో నవకవితను చొప్పించారు. ఇంకనూ జానపదచ్ఛాయలు నవకవితలలో చోటు చేసుకొంటున్నాయి. తమిళ నవ కవితలలో చాలా భాగం కన్నులారా గాంచినవే ప్రముఖ స్థానాన్ని అలంకరిస్తున్నాయని పలు తమిళ నవకవితా పరిశోధకుల అభిప్రాయం.

వ్యాస విస్తర భీతిచే ప్రముఖ నవకవితా రచయితల పేర్లను మాత్రమే పేర్కొనగలిగాను.

'ఎందరో మహానుభావులు అందరికీ వందనములు'

: అధోజ్ఞాపికలు :

1. పుదుక్కవిదైయిన్ తోర్రముమ్‌వళర్చియుమ్; వలిక్కణ్ణన్; అగరం ప్రచురణలు, శివగం, 1980 - 1 ముద్రణ. పుటలు 1-5.
2. పుదుక్కవిదై మురోప్పక్కమ్, పిర్పోక్కుమ్; నా. వానమామలై న్యూ సెంచరీ బుక్ హౌస్, మదరాసు-1977, పుట 2-3
3. భారతియార్ కవిదైగళ్; స. మరియు ప్రచురణము – పళనియప్పా బ్రదర్స్ మధుర-1975.
4. విట్‌మన్ అండ్ భారతి, డా. వి. సచ్చిదానందం, మాక్మిలన్ కంపెనీ ఆఫ్ ఇండియా, 1978 - 1 ముద్రణ, పుటలు-158-160
5. పిచ్చమూర్తి కవిదైగళ్-మున్నురై, న. పిచ్చమూర్తి
6. పుదుక్కవిదై ఒరు పుదుప్పార్వై, బాల, అగరమ్ ప్రచురణలు, శివగంగ, 1980 - 2 ముద్రణ. పుటలు – 80-85.
9. అంద్రు వేరు కిళమై, జ్ఞానకూత్తన్, అగరమ్ ప్రచురణలు, శివగంగ 2 ముద్రణ, 1980 మున్నుడి.
10. పుదుక్కవిదై ఒరుపుదుపార్వై, బాల, అగరమ్ ప్రచురణలు, శివగంగ-1982 పుట-193.

తోడ్పడిన ఇతర గ్రంథములు :

11. ఇంకులాబ్ కవిదైగళ్, సం. అగరమ్ ప్రచురణలు, శివగంగ-1981
12. భారతీయమ్-కట్టురైగళ్, సం. మీరా, అన్నం ప్రయివేట్ లిమిటెడ్, శివగంగ, 1983.
13. అరిజ్ఞర్‌గళ్ పార్వైయిల్ భారతి, సంపా. పె.సు మణి, మణివాచకర్ మాలిగమ్ 14, సంప.రామ్ వీధి. పారిస్ కార్నర్, మదరాసు-1.
14. ది ఇంపాక్ట్ ఆఫ్ వెస్టర్న్ థాట్ ఆన్ భారతి, డా॥వి. సచ్చిదానందం అన్నామలై విశ్వవిద్యాలయం, అన్నామలై నగర్, 1970.
15. పెక్కు తమిళ నవకవితా సంకలనాలు.

సామాజిక స్పృహ
కవులందరూ వచ్చేశారు. గెస్టు హౌస్‌లో దిగారు_
టౌన్ హాల్‌లో కవితాగోష్ఠి ప్రారంభమయింది_
జిల్లా జడ్జి సభాధ్యక్షులు. కలెక్టరుగారు ముఖ్య అతిథి. వారితోపాటు కవులు_ మూర్తి, రావు, తాతాజీ, గోపాలం, భూపాలం వేదికని అలంకరించారు_
కవితాగానం చేసిన కవుల్ని కలెక్టరుగారు సత్కరించారు_
సమావేశం పూర్తయ్యాక కవుల్లో కొందరు గెస్టు హౌస్ చేరుకుని లాన్‌లో హాయిగా కూచుని_
బాతాఖానీ మొదలెట్టారు_
గోపాలం భూపాలం ఏమయ్యారు?... ఏమిటండో మూర్తిగారూ! అలా తయారయ్యాడేమిటో ఆ గోపాలం? అతను చది… వాడు_ కవిత్వమా అది? అసలు ఏముందందులో?
ఓస్వామిగారూ! బాగున్న ముక్క ఒకటా లేదు కదా? సామాజిక స్పృహ బొత్తిగా లేని కవులండీ వీళ్లు!... అన్నట్టు శాలువాలు భేషుగ్గా వున్నాయి కదూ?
ఇంతలో గోపాలం భూపాలం వచ్చారు_
అదేమిటోయ్ గోపాలం_ ఏమైంది నీ శాలువ?
గెస్టు హౌస్ గేటు దగ్గిర చలికి వణికిపోతూ కూచున్నాడు చూడండి_ ముసలి బిచ్చగాడు_ వాడికిచ్చేశాడు
మీకున్నపాటి సామాజిక స్పృహ గోపాలానికి వుంటేకదండీ!
ఇంతమంచి శాలువ ఇచ్చేశావా!

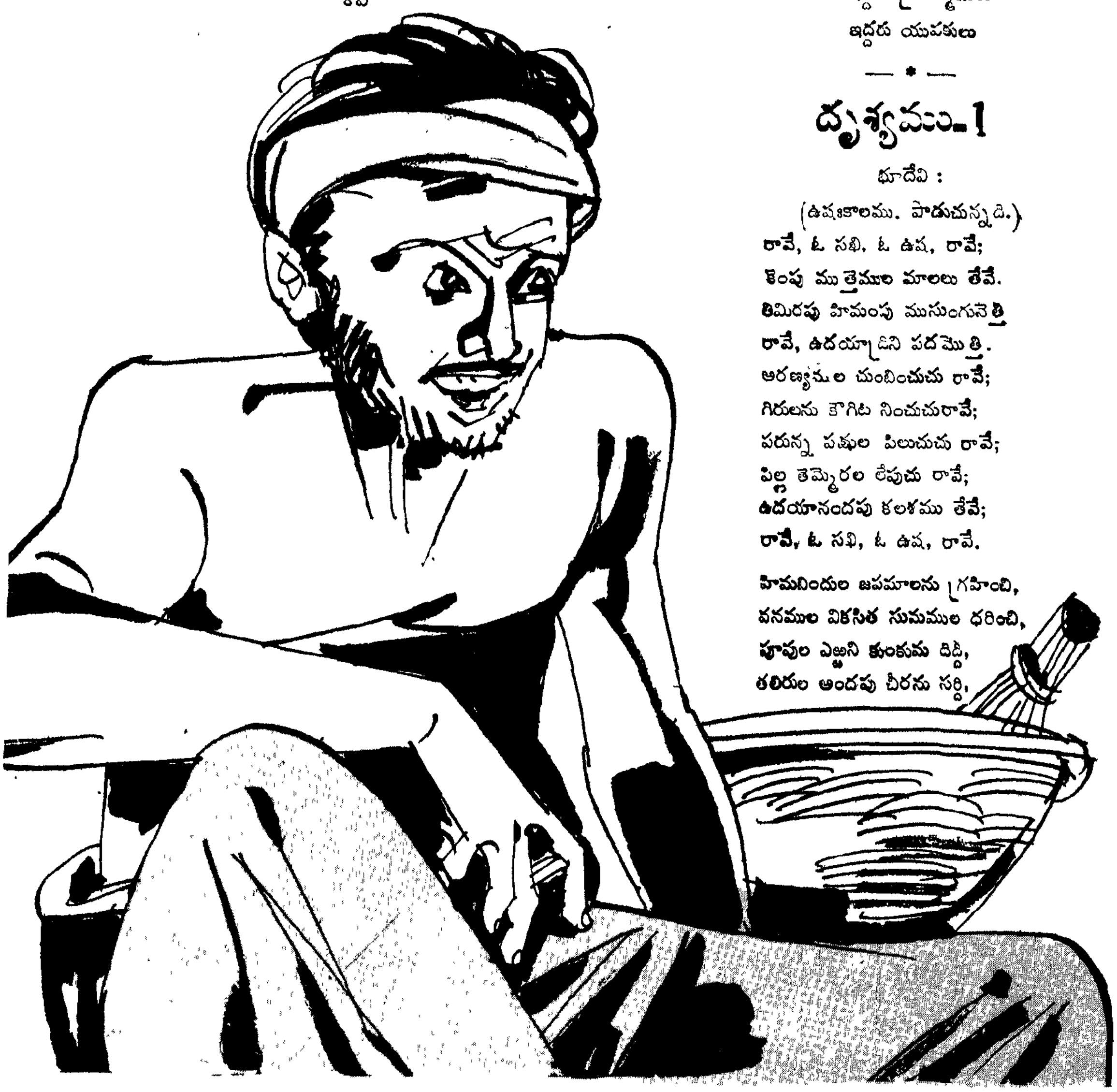
పాకీవాడు
(గేయనాటక)

కన్నడమూలం — డా॥ కె. వి. పుట్టప్ప
తెనుగుసేత — శరకంగంటి రంగాచార్యులు

పాత్రలు

భూదేవి
శివుడు
పాకీవాడు
రైతు
కవి
యుపకుడు
బిచ్చగాడు
పురోహితుడు
బాలకులు
పల్లెపడుచు
ఇద్దరు బ్రాహ్మణులు
ఇద్దరు యువకులు

— * —

దృశ్యము-1

భూదేవి :

(ఉషఃకాలము. పాడుచున్నది.)

రావే, ఓ సఖి, ఓ ఉష, రావే;
కెంపు ముత్తెముల మాలలు తేవే.
తిమిరపు హిమంపు ముసుంగునెత్తి
రావే, ఉదయాద్రిని పదమెత్తి.
అరణ్యములు చుంబించుచు రావే;
గిరులను కౌగిట నించుచురావే;
పరున్న పక్షుల పిలుచుచు రావే;
పిల్ల తెమ్మెరల లేపుచు రావే;
ఉదయానందపు కలశము తేవే;
రావే, ఓ సఖి, ఓ ఉష, రావే.

హిమబిందుల జపమాలను గ్రహించి,
వనముల వికసిత సుమముల ధరించి,
పూవుల ఎఱ్ఱని కుంకుమ దిద్ది,
తలిరుల అందపు చీరను సర్ది,

పైరుల రమణీయతనే తొడిగి,
మొగిళ్ళ కురులను తేలగ విడిచి
ప్రొద్దుటి విరుల మనోజ్ఞత నేర్చి,
వనముల నగ్నగభీరత కూర్చి,
విశ్వపు గర్భపు మిసిమిని పోసి,
మాయామోహపు జాలము నేసి,
చివురుల, పూవుల పంతెనపైన
రావే, ఓ ఉష, సంతోషాన.

(పాడుచు, పాడుచు మెల్లగా రంగమునుండి జారును. పాకీవాడొకడు చేత పరకను పట్టుకొని వచ్చును. ఊడ్చుటకు ప్రయత్నించి, మరల చుట్టును

పాకీవాడు :

ఏమిద్ది హిమవర్ష మెడతెగక పడుచుండె!
ముసరినది తెలిమబ్బు. అడుగిడగ వీధియే
అగపడదు కన్నులకు. మంచు నిలిచెడి దాక
ఇచట కూర్చుండి తీయని కవనములు గాన
మొనరింతు; ఆనందలోకాల విహరింతు.

(అచటనే దాపున నున్న ఉన్నతమైన ఒక రాతిబండమీద కూర్చుండి, తన బుట్టను క్రిందపెట్టి పాడును)

ఉదయమంది, వెలుగుచిందె,
    కర్మసాక్షి, వేగరమ్ము!
తళతళమని, ధగధగమని,
    జగచ్చక్షు, వేగరమ్ము!
కొండనెక్కి, ముసుగునెత్తి,
పచ్చికపై ముద్దులొత్తి,
    జనుల కనులు తెరపించుచు,
    సరసిజముల విరియించుచు.
ధరకు జీవకళను పంచి.
జనుల ఎదల రసము నించి,
ఉదయమంది, వెలుగుచిందె,
    కర్మసాక్షి, వేగరమ్ము!
తళతళమని, ధగధగమని,
    జగచ్చక్షు, వేగరమ్ము!
మొగిళులలో పసిడిపోసి
    ఓ దినమణి, రమ్ము, రమ్ము;
వెలుగులతో వలను నేసి,
    తిమిరారీ, రమ్ము, రమ్ము;
నింగి నెలత పలచి ఒకట,
నేల నెలత పలచి ఒకట.
    ఒకపరి వనదేవిని,
    ఒకపరి జలదేవిని ,
సరసముగా పలచి, మెఱసి,
కిరణమాలికలను చెరివి,
ఉదయమంది, వెలుగు చిందె,
    కర్మసాక్షి, రమ్ము, రమ్ము!
తళ తళమని, ధగ, ధగమని,
    జగచ్చక్షు, రమ్ము, రమ్ము!

(పాటను నిలిపి, తూర్పు దిక్కుకు చూచి)

మందగమనమ్ముతో అరుణోదయము తూర్పు
నింగిని వసంతమ్ము చల్లు చరుదెంచునదె,
పచ్చికను ముత్యాల పసిడి కాంతిని చిందె,
దిగులుపడి, వెనుకంజ వేసి, దిక్కుల వదగు
ఇరుల మొత్తమ్ముతో; దశ దిశల గుబులుకొను
విరుల పరిమళముతో; కరము బవరిన సేన
వలె బెదరి వెనుచూపి మాయమగు మంచుతో;
ప్రొద్దు పొడుచుటచేత కనుదెరచి, మెయి విరిచి,
ఒక చెట్టునుండి వేరొక చెట్టు కెగురుచును
ముదముతో మృదుమధురముగ గాన మొనరించు
విహగబృందమ్ముతో; మృదులముగ కదలాడు
తలిరుజొంపములలో మెల్లమెల్లగానాడు
పిల్లతెమ్మెరలతో; తెమ్మెరల తలయూచి
మృదుసుగంధములతో విరియు పుష్పములతో;
పూలతేనియ త్రావ నిచ్చపడి చుట్టు ద్రిమో
గుచున్న మత్తభృంగములతో; సువిశాల
గగనమ్ముతో: గగనమున తేలుచున్నట్టి
మేఘమాలికలతో; రమ్యారుణోదయము
కన్నుల కదెంత పండుగగాగ నున్నయది.

సృష్టికర్తను మనకు సాధింప, చూపింప,
సృష్టి ఇది చాలదా? సృష్టి సౌందర్యమిది
చాలదా? వేయిమాటలనేల? విద్య ఇది
చూపునా ఎదయెఱుక చూపని పరమాత్మ
ఇంత వేసవ పాడుచెవరు వచ్చెడి వారు?

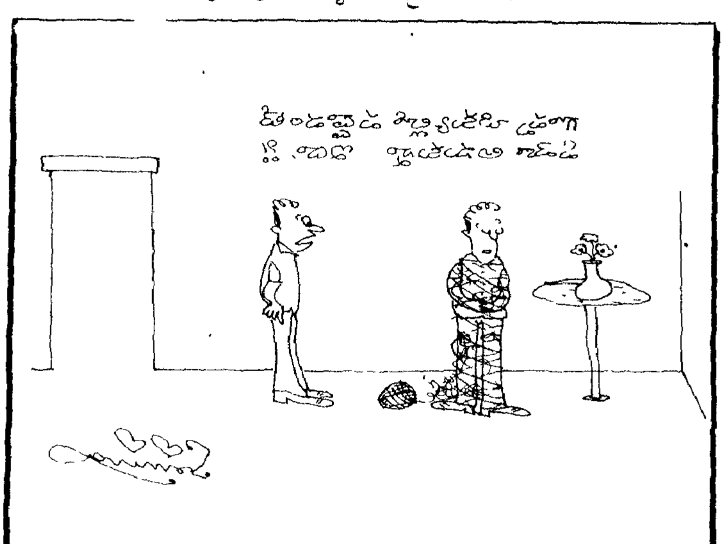
(రంగపుటా? ప్రక్కకు కనులు త్రిప్పి చూచును. రైతొకడు పాడుచు వచ్చును.)

రైతు :

నాగలి యోగిని నేను:
మృణ్మయభోగిని నేను!
ఏరుల, చెఱువుల మిత్రుడ నేను,
పొలముల, వనముల దొర నేను;
దున్నెద, విత్తెద, కోసెద నేను;
తినెదను, తినబెట్టెద నేను.
నాగలి చాలే చూపును నాకు
మోక్షపు మార్గమును;
వేదము లన్నిటి వెదకిన దొరకని
ఆ అపవర్గమును!
సత్యము నరసెద కర్మమున;
సుఖమును కాంచెద ధర్మమున!
ముదమున బ్రదికెద, భూమిని దున్నెద,
ఇహపరములనే సాధించెదను.
ముదము నంది కర్తవ్యము చేసెద;
ఉత్తమ తత్త్వము బోధించెదను!
నాగలి యోగిని నేను!
మృణ్మయ భోగిని నేను!

(పాటనాపి, తాను తెచ్చిన ఫలపుష్పములను క్రిందపెట్టి, ధరించిన బట్టలను చూచుకొని, చూచుకొని, సర్దుకొనును)

ధారుణిని రక్షించినట్టి వారలు నాదు
సహధర్ములు, సకర్ములు; అట్టి నా వారిదగు
శక్తి వల్లనె నృపాలుడు భూమినేలిరి.
వీరులు విరోధులను హతమార్చిరి రణాన.
కవి పుంగవులు కావ్యములు వ్రాసి పాడిరి.

శిల్పివరులు శిలావళుల కథలు చెక్కిరి.
మున్ను దున్నెడి నాగలిని ఆశ్రయించి పెరిగినది, మిగిలినది ఈ మనదు నాగరికత.
రైతులే పుడమి నడచెడి కల్పవృక్షములు;
రైతులే ఇలను వెలసిన కామధేనువులు!

పాకీవాడు.

దేవునవె ఎచ్చటికి చనుచుంటి, రైతన్న?

రైతు :

(వెనుదిరిగి చూచి)

ఓహో. నీ వెరుగవా? ఈ ప్రొద్దు మనయూరి శివు రథోత్సవము! మరి, నీవు వచ్చుట లేద? రథము నీడ్చుట కొఱకు అందరును వత్తురు.

పాకీవాడు :

నాకెందుకయ్యా శివు తిరునాళ? పూజార్లు దేవళము దగ్గరకు నన్ను రానీరు కద?

రైతు :

దూరముననే నిలిచి మ్రొక్కి రావచ్చు కద.

పాకీవాడు ;

కర్మ ఆరాధనము, సేవయే పూజనము.
నా పాలిటికి చీపురారతి. ఊడ్చుటయె
నాదు దేవుని పూజ!— నిన్న గుడి దగ్గరికి
చనిన నా పసివాని తిట్టి, కొట్టి, త్రోసిరి
దేవళపు శివుడేమొ పూజార్ల శివుడంట,
నా శివుడు ఈ మట్టిలో కలడు. నా శివుడు
కుళ్ళిన కసవులోన కలడు. కర్పూరమందు
లేడు; మంగళహారతిని లేడు, పూలతో
లేడు. ఎచ్చోట నేనుందునో అచ్చోట
అతడుండు. నా యెదయె గుడి: నాదు ప్రేమయే
పూజ, నేనెచట సద్భక్తితో చేతులను
మోడ్తునో అచటనే తానుండు. నేనేడ
సత్కర్మ చేసెదనో అచట ప్రత్యక్షమగు.
శివుని గుడి నాకేల? నీవేమి శివుని దే
వళమునకు పోవుచుంటివ, అన్న, రైతన్న?

రైతు :

ఔను. శివు చూచుటకు గుడికి వెడలుచునుంటి—
దర్శనమ్మునకు. అందుకై పండ్లుపూవులను
తెచ్చితిని, కనుమిచుట.

పాకీవాడు :

శివుని చూచుటకీవు
గుడికి వెళ్ళెదవేమి? నీదు నాగలి చాలు
అను దివ్య దేవాలయము కాదె నీవు
శివుని? దున్నెడువేళ, నాట్లు వేసెడువేళ
పూజసేతువు నీవు. దేవళపు పూజారి
ప్రొద్దునను, సందెలో పూజ సలిపిననేమి?
మన బ్రతుకె నిత్యపూజనము; మన కర్మయే
నిత్యయోగమ్ము.

(రైతు తన పూజాసామగ్రిని చేత తీసికొనును.

పాకీవాడు చెప్పినది
వేదవాక్యము కాదు. పొమ్ము, నాగలి యోగి,
శివుని గుడికేగుము; శివపూజ నొనరింపు.
(ఊడ్చును)

రైతు :

వినుమిద్ది, ఓ పాకి, నేడు జాతరదినము,
ఈనాడు శివరాత్రి; నేడాట విడుపురోజు,
అందరును శివపూజ చేసి ముదమందెదరు,
నీవు సైతము రమ్ము.

పాకీవాడు ;

ఔను నాగలియోగి,
జగము నవ్వగవలెనటన్న మరి ఎవరైన
ఏడ్వగా వలె! (ఊడ్చును)

రైతు :

(స్వగతము) సుఖము దుఃఖము చెప్పుడు కూడ
కని యెరుగడీపాకి. పూజయన ఎరుగడు,
దేవుడన ఎరుగడు; పుట్టుకను వచ్చిన గు
ణమ్ము పోవున వీని బూడి చేసిన కూడ?
(పాడుచు పోవును)

పాకీవాడు :

ఇల పుట్టుగ్రుడ్డివారలకన్న కనులున్న
గ్రుడ్డివారెందరో! అడవి చివురుల దాగి
పాడు ఓ కోకిలను, నీ పాట తీపిలో
దివ్యవాణిని కనని వానికుండిననేమి
చెవులు? ఓ రమ్యవనులార; మీ యందమును
పరమాత్మ కననివానికి రెండు కనులుండి
ఫలమేమి? జగతి దేవళమందు జగదుదయ
కారణుని కననట్టి వాడెట్లు కనగలడు
శివుని, దేవళమందు? శశి సూర్య నక్షత్ర
ములె దీపములు. పుష్పమాలికలు సుమములను
వెదజల్లుచున్నట్టి కానన సమూహములు,
ఏర్లు, చెరువులును, కడలులు పంచపాత్రలు.
సువిశాల గగనమే గోపురము! నదులలో
పారు నీరే తీర్థము; అమల సుమగంధమే
ధూపమ్ము. విహగగానమ్మె స్వరమేళమ్ము!
హృదయస్థ ప్రేమయే పరధర్మ శాస్త్రమ్ము.
భక్తియే దివ్యాత్మ యజ్ఞమ్ము. హృదయ పీ
ఠమె యజ్ఞశాల! సద్వాక్కులే మంత్రములు
నీతియే పరమవేదమ్ము; భూమండలము
కన్న దేవాలయము మరియొకటి కలదేమి?

(పాడును)

గుడిలోన ఉన్నచో దేవుండు
ఎవరీజగముకాచు ఒడయందుకి
విగ్రహములోనున్న రాముండు
లోకపుటారాము మెవ్వరిది నుడువుండు?
హరి తూరుపున నుండు
అల్లా పడమట నుండు!
హృదయమున నీవు కన
చేయ కడు యోచన
అటనుండును కరీము;
అటనె తోచును రాముడు!
అవని మనుజులకెల్ల
బ్రహ్మమయ్యెను అల్లా!
అల్లా రాముల శిశువు
అయి యుండెను కబీరు!
ఆతడే నా గురువు;
ఆతడే కద పీరు!

(ఇద్దరు బ్రాహ్మణులు ప్రవేశింతురు)

మొదటి బ్రాహ్మణుడు ;

మురళి రవము విధాన మధురకంఠము నుండి
వెడలి వచ్చిన గాన మెంతింపు! ఎవరు పా
డిరో?

రెండవ బ్రాహ్మణుడు :

ఎవరొ దివ్యాత్మ డుండవలె. మధురతమ
గానమ్ము అమలతమ హృదినుండి కాకున్న
వెలికి రానేరదు! దేవళము దగ్గరై
నను పాడెనే!

మొదటి బ్రాహ్మణుడు :

(పాకీవానిని చూచి)
ఓ పాకి, ఎవరు పాడిరి పాట?

పాకీవాడు ;

(కై మోడ్చి)
నేనే మహాస్వామి: తమ అనుగ్రహమున.

రెండవ బ్రాహ్మణుడు ;

వాడట! అబద్ధమ్ము! పోదమ్ము రారమ్ము.

మొదటి బ్రాహ్మణుడు :

సంగీతమంతేమి సుమనోహరమ్ముగా
లేదు. సంగీతాధిదేవత కులాధముని
పాకిని వరియించునేమి? ఎపుడును లేదు.

రెండవ బ్రాహ్మణుడు :

శూద్రులను కవివరులు పుట్టుమర పుట్టుదుర?
పండితులు? జనియింత్ర శిల్పులు? గాయకులు?
యోగులు? అసంభవము! ప్రొద్దయ్యె పోదమ్ము.

మొదటి బ్రాహ్మణుడు :

ఉండనీ. వీని గీతము ఎంత మధురతమ
మైన గుడికడపద్దు. వినుము గుడి ఘంటలు!
(వెళ్ళుదురు)

(పాకీవాడు వారినే చూచి నవ్వుచు ఊడ్చుట ప్రారంభించును. తిరునాళకు వెళ్ళుచున్న జనసమూహము వెళ్ళును. ఒక యువకుడు ఊడ్చుచున్న పాకీవానిని చూచి నిలబడును)

యువకుడు :

జగదుదయకారణుడ! ఓయి, జగద్భక్త
మూర్తి! ని మహిమమ్ము ఎవ్వారలెరుగుదురు?
నీదు లీలామర్మమును ఎవరు తాకెదరు?
యుగయుగములుగ విడక తెలిసిరి నింగిలో
వెలిగెడి ఎవాకరుని వేగుబోకను విచ్చి,
సందెవేళను చచ్చు భిక్షుతవిరి నగునట్లు
చేయు నీ మాయావిలాస మహిమ అదెంత?
కొందరాడుదురు, తక్కొరవాడు పనిచేతురు,
ఎవరి సంతసమెవరికి? ఉద్దేశమేమున్నది?
అనుదినము ఎడతెగక పనిచేయుని పాకి,
ఈతనికి ఏమిఫలమును ఎచట దాచితివి?
మహిమ ఎయ్యది చెత్తనడిగినది?

(పాకీవానిని సంబోధించి)

ఓ పాకి,

తేరునాడును కూడ నీకు లేద విరామము?
ఊడ్చవచ్చును రేపు; రారాద, ఈనాడు?
ఒక్కదినమైన విశ్రాంతి ఉండుత నీకు.
రమ్ము పోదమ్ము.

పాకీవాడు :

విశ్రాంతి ఒక్కదినమ్ము;
కర్మ కాలంపు టింతము దాక! ఒక దినము
ఉత్సవము, దానికై యుగయుగము పయనమ్ము!
పొమ్ము, యువకుడ, పొమ్ము; శివుని గుడిలో వెదకు,
దుమ్ములో, చెత్తలో నేతని వెదకెదను

(పాకీవాడు ఊడ్చును. యువకుడు దానినే కొంతసేపు తదేక దృష్టితో చూచి, వాడు చూడనట్లు వానికి చేతులు జోడించి, వెళ్ళిపోవును. బిచ్చగాడొకడు బిచ్చమడిగికొనుచు వచ్చును. వాడు గ్రుడ్డివాడు, కుంటివాడు)

బిచ్చగాడు : (రాగయుక్తముగా)

ధర్మప్రభువులార! దేవదేవుల్లారా!
తల్లిదండ్రుల్లార! ధర్మమీయండయ్యా!
కడుపు కూటికి లేక చచ్చుచుంటిని, బాబు!
రెండు కండ్లును లేవు! రెండు కాళ్ళును లేవు!
ధర్మప్రభువులార! తల్లిదండ్రుల్లార!

(ఒక పురోహితుడు మంత్రములు చెప్పుకొనుచు వేగముగా వచ్చును).

పురోహితుడు :

(రాగయుక్తముగా)

త్వమేవ మాతాచ, పితా త్వమేవ!
త్వమేవ బంధుశ్చ, సఖా త్వమేవ!
త్వమేవ విద్యా, ద్రవిణం త్వమేవ!
త్వమేవ సర్వం మమ దేవ దేవ!

(బిచ్చగాడతనిని అడ్డగించి)

రెండు కండ్లును లేవు, ధర్మమూర్తుల్లార!
పొట్ట కూటికి లేదు, చచ్చిపోవుచునుంటి!

పురోహితుడు ;

(కోపముగా)

నీవు చచ్చిన నేమిరా నాకు? మడి బట్ట
ముట్టెదవ? అందుకే దేవుండు నీ కండ్ల
నిమిరించె!

(త్వమేవ మాతాచ అని చెప్పుకొనుచు పోవును)

బిచ్చగాడు .

(హతాశుడై, రోషములో)

నీవేల గుడికి చేరితివయ్యా
పరమాత్మ? గుడువిచ్చి పాపులకు, భోగులకు
గూళ్ళు! పూజయటన్న ధర్మబుద్ధిని జోల
పాడి నిదురింపజేసెడి మృత్యుమంత్రమ్ము!
దేవుడా! కాపాడు! కాపాడు! (పడిపోవును)

(ఇద్దరు యువకులు మాట్లాడుకొనుచు వత్తురు)

మొదటి యువకుడు

దేవళములో నెక్క నాడంట పరమశివుడు
జగమెల్ల దేవుడుండెడు గుడియె కద, మిత్ర?
మతమద్యమును గ్రోలి తంచెడెను జనమునకు!

రెండవ యువకుడు ,

మొదటి ఒక్కరి మొదట తెలివిమాలినవాని
కలసినప్పుడు పుట్టెనందురీ మతమనెడు
మతివిక్రృతి! దొంగయును, పురోహితుడు తమ జంట
చిన్నిచ్చి పెంచినదాని మతమనక చవి
గొని ప్రమత్తమ్మయ్యె మంద కడపటి రాజు
కుత్తుకను కడపటి పురోహితుని ప్రేవులురు
లవు వరకు సుఖము శూన్యమ్ము నిజమిదరకు!

మొదటి యువకుడు

పూర్వీకుల మౌఢ్యమున రాచియున్నదదేద?
అంతమన్నదదేద? చెప్పుదురు ఒకదాని,
చేతురింకొకదాని! జగదీశ డెన్నడల
ఉండునన్నరొకసారి! గుడిని వెదకుమనొక్క
సారి! నిర్గుణుడంచు చాటుదురు ఒకసారి!
మూర్తులను తీర్చి ఆరాధింతురొకసారి!
ఒకసారి అందరను అతడుండుననియెదరు!
'నీవు మాలవు, దూరముండుము మంద్రదు', ఒకసారి!
మాటకును చేతకును సంబంధమే లేదు!

ఇదియె భారతమాత దుర్గతికి కారణము.
పేదలను కన్నెత్తి కననట్టి, కరుణించ
నట్టి ఆ పాడు పూజ అదేల? ఆ కొన్న
అనదలకు ఈకొక్క పైస, చల్లగనుండు
రాళ్ళపై వెన్ననేతులు చల్లిపోయుదురు.
కప్పురపు హారతిని వెలిగింతు, విగ్రహము
ముందు తలవంచి, మ్రుతభగవంతు పూజింత్రు.
బ్రదికిన దరిద్ర నారాయణుని సేవయె
కద పరమపూజనము?

బిచ్చగాడు :

ధర్మప్రభువులార!
కండ్లు లే, వా కొంటి; చచ్చుచుంటిని. స్వామి!
పుణ్యాత్ములార పైసనిచ్చి బ్రోవండి!

రెండవ యువకుడు :

డబ్బెంద నీకిద్ద?
(అని తటాలున మొదటి యువకునివైపుకు తిరుగును. జేబులో డబ్బు శబ్దమగును)

మొదటి యువకుడు :

అది కాదు, మిత్రమా!
ఇచ్చునప్పుడు చూచి ఈవలెను. వినుమిద్ది!
"పాడి తప్పకుండ పదయు సొమ్ములను ఆ
పాత్రములకు నీగి, పాత్రములకు
పెట్టకునికి యనగ నెట్టిన రెండు వి
ధముల కీడు తొడరు, ధరణి నాథ!"
అన్న విదురుని నీతి నెరుగవేమిటి, నీవు?
వీడేమి అంధుడా? నిజము, కడు సోమరి!
కనుమెంత బలశాలియైయుండె? కనుమయ్య!
పని చేయరాద వీడు? ఇటువంటి భిక్షుకుల
వలన దేశము నాశమయ్యె! (గ్రుడ్డివానివద్దకేగి)
రే! నీ కండ్లు
గ్రుడ్డివేమిర? మోసగాడ!
(కండ్ల రెప్పలను లాగి నొప్పించును)

బిచ్చగాడు :

(అరచి, ఏడ్చి) అనదను, తండ్రి!
రెండు కండ్లును లేవు, ధర్మప్రభూ! దొరా!
నీ పైస నాకు ముప్పూటికిని వద్దయ్య!
కండ్లు పొడవకుమయ్య!
(పాకీవాడు పరుగెత్తి వచ్చి, యువకుని ప్రక్కకీడ్చును)

పాకీవాడు :

వదలండి, పాపము!
కడుపు కూటికిలేక చచ్చువానికిదేల
ఈ గోడు?

మొదటి యువకుడు :

(కోపముగా) గ్రొవ్వేమిరా నీకు?.... తిని క్రొవ్వా?
వచ్చి తాకెదవ నను! (అతని తన్ని త్రోసివేసి పోవును)

పాకీవాడు :

దేవుడా! దేవుడా!
పగవారు పెట్టు బాధలు మేలు! మా కొలకు
మిత్రులను సాకుతో జాలిచూపెడి జనుల
కృత్రిమపు పీడ వద్దు! పురోహితుడు తిట్టి
వెళ్ళె. పేదలపట్ల కరుణ చూపెడి వీరు
భిక్షుకుని కన్నులను గ్రుచ్చి, తన్ని, త్రోసిరి!
(జాలిగా) నీకేమి వలెనన్న?

బిచ్చగాడు :

చచ్చుచుంటిని, తండ్రి
పొట్ట కూటికిలేక!–కడి అన్నమిడుమయ్య!

పాకీవాడు :

పేదలకు పేదలే కాక ఇక దిక్కెవరు?
లోకమున ఒక్క కన్నీటి చుక్కను తుడిచి
నట్టి నరుడే ధన్యుడు! ఒక్క నిట్టూరుపును
నిలుపువాడే మాన్యుడు! ఆకొన్న కడుపునకు
జాలిపడి ఒక్కకడి ఇచ్చువాడే శివుని
కుడ్డి! ఇతరుల గోడు చూచి యెదలో కరగి
దారి తప్పిన ఒకని చేపట్టి జీవనపు
కారు చీకటిలోకి కాంతి కిరణమునొక్క
దాని తెచ్చి భరోస నొసగువాడె మహర్షి!
అదె పూజ, అదె యోగ, మదె ధర్మ, మదె భక్తి!
లేలెమ్ము, భిక్షుకా! నా యన్నమున పిడుచ
నీకిచ్చి, శివపూజ నొనరింతు. నీవు నా
సోదరుడ, వీవు నా దేవళమ, వీవు నా
పరశివుడవు! ఓయి, సోదర, లెమ్ము, లేలెమ్ము.
(బిచ్చగాని చేయి పట్టుకొని మెల్లగా నడిపించుకొని పోవును)

(తెర)

దృశ్యము–2

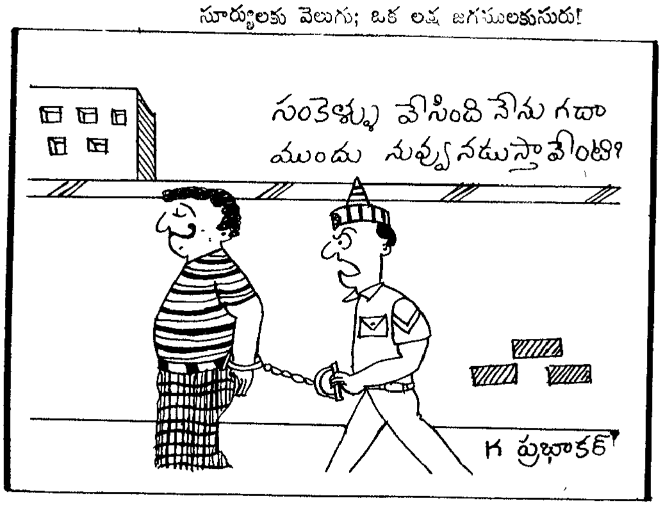
(సాయంకాలము. భూదేవి వచ్చి పాడును)
దవ్వునుండి మెలమెల్లగ
సంజనెలత వచ్చును–కడు
దవ్వునుండి వచ్చును!
నీలి నింగి అవలినుండి
ముదము మీర వచ్చును–పు
ట్టింటి నుండి వచ్చును.
సరసముగా ఏటి గట్టు
మీద నడచి వచ్చును–సుఖ
శాంతుల కొనితెచ్చును.
చెరగు తోడ గిరివనముల
కప్పి చెక్కి వచ్చును–హృది
మెప్పించుచు వచ్చును.
పాడుచున్న పక్షుల గూ
ళ్ళకు చేర్చుచు వచ్చును–సువి
లాసముతో వచ్చును.
గజ్జెలు ఘల్లుఘల్లు రనగ
అడుగు లిడుచు వచ్చును–నును
బెడగు లొలుకవచ్చును.
గగనమామె మణికిరీట

మసని పాదపీఠము-వన
పెంకి పచ్చపుట్టము.
చంద్రుడామె మకుటరత్న
ముడుతలి పజమ్ములు-నీ
లాలక లబ్ధమ్ములు.
మందపవను కూడి ఆడి
మౌనముగా వచ్చును-అను
రాగముతో వచ్చును.
గూఢశాంతి తోడ జగతి
రెప్పలనే మూయుచు-ఒ
య్యారముగా వచ్చును.
పగటివేడి చేతమాడి
కడు బడలిన పుడమికి-వి
శ్రాంతి నిడగ వచ్చును.
ముదము మీర, ఎడద పొంగ,
సంజనెలత వచ్చును-కను
మదే తేలివచ్చును! (వెళ్ళిపోవును)

(పాకీవాడు పరకను బుట్టను చేతనిడుకొని ప్రవేశించును

పాకీవాడు :

ఎంత సుఖమీగాలి అలసి సొలసిన మెయికి!
దుఃఖమన్నది సుఖపు కింకరుడు! బ్రదుకెంత
తీయకల! బ్రదుకు తరితీపు సిరితో పోల్ప
చావు దిగులది పేద కద? చప్పదనము కద?
(ఒక ఎత్తైన రాతిబండమీద కూర్చుండును)
ఉదయించు మోచంద్ర, బ్రదుకు తీయనిదంచు
జగమునకు చాటుచును, ఉదయించుడోసి తా
రకలార, జీవనానందమును జగమునకు
చూపుచును, వీచు, వీచుము మందమారుతమ,
జీవనపు వేడిమిని చోపుచును! జీవితము
చిరము కాకున్నచో, ధర చిరము కానిచో,
జీవనానందమ్ము చిరతరము కాదేమి?
వెలుగుచున్నట్టి తారకలార, జీవనపు
చిఱుతపని ఇది, పాకీవాడు చేసెడు చిఱుత
పని యిద్ది, మీ ప్రకాశము కన్న చిరతరము.
ఒక్క ధర్మపుటల్పకార్యమ్ము శతకోటి
సూర్యులకు వెలుగు; ఒక లక్ష జగములకుసురు!

మనజీవనమ్మిద్ది మాయామయముకాదు!
మన కర్మ యిది శుష్క శూన్య స్వప్నముకాదు!
(రైతు తిరుణాళ నుండి వెనుదిరిగివచ్చును)

రైతు :

ఓ పాకీ ఇకను పని పూర్తికాలేదేమి?
లేదు. కర్మము ముగియు కాలమ్ము రాలేదు!
శివుని గుడినుండి ఏమిటి తెచ్చితివి, రైత?

రైతు ;

ఓ పాకీ, పుణ్యమొక్కింత లేదుర, నీకు!
ఉత్సవము వైభవపుటుత్సవము! ఏమిజనము!
ఏమి ధనము! ఆగోలనేమంచు వర్ణింతు!
దృశ్యమ్ములత్యంత రమ్యములు! నేదాని
చెప్ప మాటలులేవు.

పాకీవాడు ;

అవి ఉండనీ, రైత
శివుని గుడినుండి ఏమిటి తెచ్చితివి?

రైతు :

అబ్బ!
శివునిగుడి పెద్దగుడి! ఏమి చెక్కడపు పని!
విగ్రహము కడుసొగసు! పూజార్ల మడిపంచ-
లవిమేలి జలతారుతో నిండె! అటువంటి
వైభవమ్మును నేనదెప్పుడును కనలేదు.

పాకీవాడు !

అది అట్టులుండనిమ్మన్న, ఓ రైతన్న
శివుని గుడినుండి ఏమిటి తెచ్చితివి? అది చెప్పు!

రైతు :

కుగ్రామ కులహీన కుమతి! పాకీవాడ!
నీకేమి తెలియురా? ఆ అందము, ఆ చందము?
ఆరతిని చూచితిని గంట జేగంటలను
కొట్టితిని. మంత్రఘోషల నాలకించితిని!
పూలుపండ్లర్పించితిని కర్పూరమ్ము వెలి
గించితిని మ్రొక్కుబడి చెల్లించితిని ఇకేమి?

పాకీవాడు :

అది అట్టులుండనీ. శివదేవళమునుండి
ఏమి తీసుకవచ్చితివి చెప్పు, రైతన్న

రైతు :

పూలు పండ్లును కర్పూరమ్ము మరి కుంకుమము-
వీని కొనితెచ్చితిని

పాకీవాడు !

శివుని తేలేదేమి?

రైతు :

పిచ్చి పాకీవాడ! నీతోడ వాదేల?

(రైతు వెళ్ళిపోవును. పల్లెపడుచు ఒకతె పరవనుండి వెనుదిరిగి పాడుచు వచ్చును.)

పల్లెపడుచు :

కేల సత్తువలేదు, మేన నెత్తురు లేదు,
ఇంట గింజలులేవు, కూడులేదు!
అయ్యచూచిన జోగి, అమ్మచూచిన రోగి,
నా ఏడ్పుకెప్పుడును కదయె లేదు!
ఇంటకూటికి లేదు, ఏడ్పునకు కదలేదు:
రాడేల బ్రోవ దీనుల బ్రోచు కరిజోదు!
ఉన్నక్క నొక్కతెను చిన్నక్క నొక్కతెను
రక్కసుడు యమరాజు మెక్కినాడు!
ఉన్నన్న ఒక్కరుడు చిన్నన్న ఒక్కరుడు
దేశముల మీదపడి చెడిపోయినాడు!

మాపట్ల ఊరివారికొకింత దయలేదు,
రాడేల బ్రోవ దీనుల బ్రోచు కరిజోదు!
పసుల కాతున నేను, కలుపుతీతున నేను,
రోగిష్ఠి అమ్మగతి ఏమికాను!
చెప్ప తోడునులేదు, చేయుతోడునులేదు,
తిండి గుడ్డలులేవు, దిక్కులేదు!
అలము చీకట్లలో వెలుగు దేకయెలేదు,
రాడేల బ్రోవ దీనుల బ్రోచు కరిజోదు!
నోములను నోచితిని: కానుకల నిచ్చితిని,
నీవె దిక్కని దేవునిని శరణు జొచ్చితిని!
కన్న ప్రతి రాతికిని మ్రొక్కి కదుబడలితిని,
కాని ఇంకను పీడలేదు నను పొడుశని!
ఆకట, గోవింద, నీకిది తెలియకయె పోదు,
రాడల బ్రోవ దీనుల బ్రోచు కరిజోదు!

(పాడుచు పోవును. బ్రాహ్మణులిద్దరు మాట్లాడుచు వత్తురు)

మొదటి బ్రాహ్మణుడు :

నేటి నా లాభమే లాభమ్ము.

రెండవ బ్రాహ్మణు :

నాకేమొ,
దక్షిణల పండుగే: కాయ పండ్ల ధనమ్ము,
తీర్థమమ్మిన ద్రవ్యము——

మొదటి బ్రాహ్మణుడు :

ఏనొక్క శూద్రునిని
దోచివేసిన డబ్బు——

రెండవ బ్రాహ్మణుడు :

ఇంతకును మనకెల్ల శివుని కోవెల వలన
పొట్టలకు కూడౌదవు; బట్టలకు దుద్దౌదవు-

మొదటి బ్రాహ్మణుడు :

గుట్టు రట్టొనరించి చెడిపోకు, నడు వేగ (వెళ్ళుదురు)

పూజార్లు గుడిని చేరకమునుపె గుడినుండి
శివుని బయటికి నెట్టి, చేరెదరు శివశివా,
గుడినున్న నైతమ్ము భగవంతునుండి కడు
దూరమ్ముగా నుండు మనుజుడెంతటి పాపి:
(కవి ఒకడు పాడుచు వచ్చును)

కవి ;

చింతలేల? వంతలేల?
పుట్టితివిక తిట్టనేల?
సుఖమెరాని, దుఃఖమెరాని,
రోగభోగములేవి రాని,
ఎల్లప్పుడు ఋణముతీర్చు,
ముందు మంచి పనులొనర్చు,
చింతలేల? వంతలేల?
పుట్టిన ధర తిట్టనేల?
చింత చివుక, వంత చివుక,
బిగిసంకెల తెగునా, సఖ?
కష్టసుఖములెన్ని ఉన్న,
బ్రదుకు బరువులెన్నిఉన్న,
భక్తితోడ, శక్తితోడ,
ముక్తికిపో, ధైర్యముగా
చింతలేల? వంతలేల?
బ్రదుకు తప్పుపట్టనేల?
ఇచ్చునతడు, కొనునతండు,
అంచునీవన ముంచునతడు
గెలుపెరాని, ఓటమిరాని,
పదముందుకు ఏమెకాని,
అరిని చంపు, ధరజయింపు,
లేద, మిత్రికౌగిలింపు.
చింతలేల? వంతలేల?
వచ్చితివిక వగవనేల?
మన బ్రదుకునకైన ఎక్కడ?
ఏమి కదమ ఇచట సుఖుడ?
నీలినింగి, కడలి, కొన;
చంద్రద రవులు, కొండ, కోన,
ఉరుకు తుంగ, సురల గంగ,
పొలవాన కరువు క్రుంగ
కరుణ, ప్రేమ కలవిక్కడ!
ఏమి కదమ ఇచట, సఖుడ?
చింతలేల? వంతలేల;
బ్రదుకును నిందించనేల?
వలచి, కలసి, హాయిగపాడి,
మన పితరుని పలెనె ఆడి,
పరము మనము పదయుముందు,
పదయ పలయు పుడమి విందు!
చింతలేల? వంతలేల?
బ్రదుకు వృధగ తిట్టనేల?

(కవి వెళ్ళిపోవును. బాలకుల గుంపు ఒకటి పాడుచు వచ్చును)

బాలకులు :

పిచ్చివారము, త్రాగుబోతులమేము సోమరి బాలబృందము.
పనియెచేయక ప్రొద్దుపుచ్చెడి పిచ్చితనమే మాకానందము.
కాలనభమున ఎగురుచాడెడు పక్షులము మేం బాలురం.
మరలనెంచియె తరలుచుందుము,
తరలి మరిమరి మరలుచుందుము!
నిత్యతా గర్భమున పుట్టిన మేము లీలాశీలురం!
ఆడుచును పాడుచును గంతుచు కాలుసేతుము హాస్యము!
యముని మీసలు పెరికివేతుము!
వాని కోరలు విరిచివేతుము!
అమృతపుత్రుల మేము మృత్యువటన్న సేయము లక్ష్యము.
'కర్మ, లీల; లీల, కర్మ' అన్నదే మాధర్మము:
మాకు లాభము శూన్యము,
మాకు నష్టము శూన్యము,
'లాభనష్టములేవి లేవను'టే కదా పరధర్మము.
ముక్తజీవులమేము, బంధనలీల ఆడుచు ప్రొద్దుపుత్తుము
లీల అన్నదే అసలు ముక్తి,
పిచ్చితనమే దాని శక్తి,
త్రావి లీలామధువునందరు మత్తుగొనియే పత్తును,

(వారందరు పాడుచువెళ్ళుదురు. జనులు గుంపులు గుంపులుగా వెళ్ళుదురు! పాకీవాడు ఒక్కడే కూర్చుండును)

పాకీవాడు :

ఈ మౌనరాత్రి ఎంతటి నేత్రపర్వము!
వనములను, గిరుల, నేరులను, చెరువులనెల్ల
ముద్దిడుచున్న వెన్నెలదేమి అందమ్మొ!
పుడమి యెదమీదెట్లు పవళించె చంద్రికలు!
గగనధేనువు గొంతు గంగడోలునుపోలి,
జాబిల్లి పాల్కడలి పెందెరల తలలపై
తేలాడు నురుగు ముద్దవిధాన, ప్రేమికుని
తీపికలలో కదలు ప్రియురాలి కొంగువలె,
మెరయుచున్నది తెల్లమింటిలో తెలిమొగిలు!
విశ్వపు సుషుప్తి యిది. కూర్చుండి ఇట శివుని
ధ్యానింతు నీరవపు టేకాంతమునవె కద
భక్తిలత చివురించి పరమాత్మ పదపద్మ
ములు ముట్టు—జగము తెలియదు సిద్ధులెందరు
న్వారంచు పాకీల రూపాలు ధరియించి!

(పాడును)

దయానివాసి వీవు,
దేవ, కమ్ము ప్రత్యక్షము;
సదా పితాజీవీవు,
బాలుడేను రక్షింపుము.
వేదపురాణము లెరుగను;
దానమతాచార యాగ
త్యాగధర్మ ధ్యానయోగ
కర్మాకర్మల నెరుగను;
దాసదాసుడేనుదేవ
నాదు అంతరంగ మిది—
నేనెరుగుదు నీమాత్రము;
ఇతర మెరుగనేమాత్రము!
గయాపూరి కాశియాత్ర

లను, తిరుణాలనుజల్ల;
నీవె నాకు దేవ, ఎల్ల!

ఓ అనాది దేవదేవ,
చాలు నాకు నీదుసేవ!

నాదు అంతరంగమందు
నిలిచి కమ్ము ప్రత్యక్షము!

(హఠాత్తుగా శివుడు పాకీవాని వేషము ధరించి ప్రత్యక్షమగును)

నీవెవరు? చిత్రాకృతీ! ఎవరు? నీవెవరు?
మానుషమ్ముగనుండియును అమానుషముగా
తోచెదవు! మినుకుమను చుక్కలను మేల్కొల్పు
కనులతో ఏల నను చూచుచుంటివి? ఇట్లు!
నీవెవరు? ఎవరు? చిత్రాకృతీ! (బెదరును)

శివుడు :

(గంభీరముగా)

భయపడకు,
సోదరా, భయపడకు; నేను నీ బంధువును!

పాకీవాడు :

ఏమి? నాకీవు బంధువువు! నేనే ఎఱుగ
నట్టి బంధువువు?

శివుడు :

నేనునుకూడ నీజాతి!

పాకీవాడు :

నీవు నాజాతి? నేనూరి పాకీవాడ!

శివుడు ;

నేనొక్క పాకీని. భయపడకు సోదరా.
జగతి పాకీవాడనేను! శివుడని నన్ను
పిలిచెదరు! క్షణక్షణము జగతి గల పాపమ్ము
మ్రింగెదను నేను! పూర్వమున సాగరమథన
మందుద్భవించి, సృష్టిని దహించుచునున్న

ఘోర హాలాహలమ్మును మ్రింగినట్టి ఆ
విషకంఠుడను నేను! పద్మనాభుని గృహము
వైకుంఠమందుచే రమణీయమైనయది.
అదికాక, నాదు పాకీతనముచే అమృత
మాని దేవతలమరులైరి. విశ్వమునందు

అందమ్ము జీవించు. మినుకుమనుతారకలు,
వెలుగు జాబిల్లి, దినదినము ధగధగలాడు
దాకపాన చరించు ఖరకరుడు, హోరెత్తి
గర్జించు జలనిధులు, తెలినీటితోపారు

నదులు, మెఱసెడి అడవులు—అఖిలమ్ము, సకలమ్ము,
ఒక్క పాకీకి ఋణపడి బ్రదుకుచున్నయవి!
రుద్రుడందురు నన్ను; శివుడటందురు నన్ను;
రోసెదరు, భీతిచెందెదరు పాకీనన్న!

పాకీవాడు :

(వినయముగా)

నేను నిను శివుడంచు నమ్ముటెట్టులు, దేవ?
నీదు ఈ రూపమున నేనెపుడు, ఎచ్చటను
కనలేదు, వినలేదు. జ్ఞానులును, పండితులు
నిను వేరువిధముగా వర్ణించియున్నారు.

శివుడు :

పండితుల కపటంపు వర్ణనల నమ్మకుము,
సోదరా. అంధుండు దినమణిని వర్ణించు
నట్లు, పండితులు వర్ణించెదరు కల్పనా
శివుని, నా అసలు రూపమ్ము కన వారస
హ్యించుకొందురు, బెదరి వెనుకంజవేయుదురు.
నన్ను ఈ నిజమైన రూపమున పనిలోన
పూజించువాని నినుతప్ప, ఇతరునికాన!

పాకీవాడు :

(కైమోడ్చి)

రజతగిరి కొడయడై నాడవట; కైలాస
పతివంట; మకుటమున హిమకరుని తాలిచిన
శశిధరుడవీవంట, జడతొడవు గంగయై
ఉన్నదట. మెడలోన సర్పముల ప్రోవులట.
నుదుట చిచ్చరకన్ను కలనీవు ముక్కంటి
వంట! గిరిజారమణుడవట! గరళగళుండ
వీవంట! నీవు ధనపతి స్నేహితుడవంట!
ఇట్లున్నవాడు లోకపు పాకి యగుటెట్లు?
ఇట్లున్నవాడు నా బంధువా? సోదరుడ?

శివుడు :

(స మందహాసముగను, సగర్వముగను)

సోదరా, శివుడు శాస్త్రిల శివుడు కాదయ్య!
కావ్యముల శివుడైన కాడు. కవితల శివుడు
కూడ కాదయ్య. కైలాసాన గిరిజతో
సరసమ్ములాడు రసికుడు శివుడు కాదయ్య!
బ్రహ్మాండమున నిండియున్నట్టి చెత్తకు
ప్పను ఎక్కి, నిలిచి, నర్తించు తోటినినేను!
నిక్కపు శివుడు పాకి! నీయెదుటనుండె కను!

పాకీవాడు !

హేదేవ, పండితులదేలిట్లు వర్ణింత్రు?

శివుడు :

సోదరా, శాస్త్రిల కనుంగవకు ఈనేను
కన కురూపిగనుంటి, అంచుచే అందాల
చందురుని తొడవుగా వారు చేసిరి నాకు!
వారిపాలికి నేను పాతకుడనై యుంటి.
అందుచే మందాకినిని పెట్టిరి శిరాన-
కడిగి నను శుద్ధిచేయగనంచు! అస్పృశ్యు
డై యుంటి! అందుచే నొసటనుంచిరి కన్ను
కాల్చినను శుచిచేయవలెనంచు! రౌద్రతను
చేకూర్ప నాకు చుట్టిరి సర్పసంతతులు

వేయి వెలుగులు

దిలావర్

ఏ పులి కళ్ళలో విరిసిన స్వప్నమో యిది!
ఏ శిలల గుండెలలో వెలసిన స్వర్గమో యిది!
కాకలుదీరిన ఓ కాకతీయ రుద్రా!
వాకలై పరదలై ఆర్ద్రిమై చరితార్థమై
నీ కల శిలల బీళ్ళలో ప్రవహించగా
శిల్ప శ్యామలమైన
ఏ సరస హృదియో యిది!
నీ భావాల తేజస్సు వేయిరూపాలుగా!
నీ కళాతపస్సు రగిలించిన శిల్పదీపాలుగా!
శిలల కిరణాలుగా!
శిల్ప తోరణాలుగా!
నీ ఎద వేయిరేకుల శిల్పపారిజాతంగా!
వేయి భావ స్తంభాల హృద యాలయంగా!
నీవు కన్న ప్రతికలా
ఒక శిల్ప స్తంభమై
ప్రతి స్తంభమూ తెలుగు గుండియలో
గుబాళించే ఒకసురభిళ శిల్పతరంగమై
ప్రతి తరంగమూ భావనా సహస్రానేక భంగిమల నర్తించే
హృదంతర నాట్యరంగమై
కేశవుని పాంచజన్యానికి శిల్పనాదమై
శివుని పాదాల మ్రోల శిల్ప నైవేద్యమై
సహస్రకర తేజోవేద్యమై
త్రిమూర్తంగా—
త్రిలోకపూజ్యంగా...
నందీశ్వర గళశోభిత
సురుచిర నూపుర రవళుల
అనుభూతుల సప్తస్వరసమ్మేళనంగా....
అనూహ్యంగా.... అనంతంగా.... అమరంగా....
ఓ కాకతీయరుద్రా!
ఏ లోకాలలో విహరిస్తున్నావో....!
ఏ అమరశిల్పనాకాలను సవరిస్తున్నావో...!

స్పందించిన నా హృదయ ఘోషను
ప్రోగిస్తున్నాను— వుద్వేగంగా— వున్మాదంగా—
ఎదద కడలినుండి కనులతీరాలకు
ఉవ్వెత్తున విరుచుకుపడుతున్న
భావోద్వేగ సంవేదనల కెరటాలను—
యీ వేయి వెలుగుల ప్రాంగణంలో....
కోటి కోటి గుడిగంటలుగా....

[ది. 23-4-86 ఉషోదయాన వేయి స్తంభాలగుడి శిల్పసౌందర్య లహరిలో వున్మాదంగా కొట్టుకుపోతూ...]

మెడచుట్టు. పండితుల పాలిటికి ఈ శివుడు
అంటరానట్టివాడై యుండు. శశిలేక,
గంగ, ఫాలపుకన్ను, సర్పసంతతిలేక
యజ్ఞోపవీతము, విభూతిపూతయు లేక
శివుని గుడి చేరనీరు శివుడైన ఈనన్ను
అందుచే నిక్కముగ శివుడు పాకీశివుడు.
శివునిగుడి పీఠాన ఏనాటికిని లేడు!

పాకీవాడు ;

హేదేవ, నీవు మరి ఎచటనుందువు, చెప్పు?

శివుడు !

వీధినూడ్చెడి పేద యెదలోన నేనుందు!
పొలముదున్నెడు రైతు ప్రక్కలో నేనుందు!
ఎచ్చోటమాల తనకర్మలో మునిగెనో
అచట నేనతని పద్దనే ఉందు. దీనులను,
కుంటివారిని, గ్రుడ్డివారిని, అనాధులను,
చేపట్టి ప్రోచు నరు సన్నిధిని నేనుందు!
ఆనాడు భక్తులకు నా అసలు రూపమున
కనిపించి, రక్షింతు. నీవు నా నిజమైన
భక్తుడవు. అందుకే కల్పనారూపమ్ము
విడిలించివేసి వచ్చితిని, కనుగొనుమచట!
జాబిలిని పారవేసితిని గగనమ్మునకు!
విసరివైచితిని గంగను హిమాచలమునకు!
పాములను తరిమితిని పాతాళజగమునకు!
పంచితిని ఫాలనేత్రమును రవితారలకు!
భీకరపు మసనమున పడియుండె పూజార్లు
నాకు పూసిన బూడి! చట్టముల కట్టుచు
న్నది వారు నాకువేసిన జన్నిదపుపోగు!
వారొసంగిన పౌరకపలెనున్న శూలమ్ము
ఊడ్చుచున్నయది బ్రహ్మాండముల వీధులను!
శాస్త్రిలు శివుని కొసగినట్టి కాన్కలు తొలగి
పోవ, మిగులును వట్టి మర్త్యలోకపు పాకి.
ఊరితోటివి నీవు: జగపుతోటిని నేను!
రమ్ము, సోదర, నీవు నాదు నిజభక్తుడవు!
నీయడియె శివభక్తి! నీవె శివభక్తుడవు!
నీవె నేనైనావు! నేనె నీవైనాను!
శివుడీవు! శివుడీవు!

పాకీవాడు

(భావపరవశుడై)
శివుడేను! శివుడేను!
(ముందరికివచ్చి శివుని కౌగిట కరగిపోవును)

(తెర)

సీరియల్

సృష్టి

ఇచ్ఛాపురపు రామచంద్రం

(గత సంచిక తరువాయి)

సుషమ- చాలా అందమయిన అమ్మాయి. మహా అయితే - పాతికేళ్ళ వయస్సుంటుందేమో. పెళ్ళయినట్లులేదు. ఆమె అందం-ఆమె తెలివితేటలే ఆమెను కలుసుకునివొచ్చాక కనుక్కుంటే - ఆమె గురించి చాలా చక్కని విషయాలు తెలిశాయి. దేశంలో పేరుపొందిన హిప్నాటిస్టులలో సుషమ ఒకరు. అంతేకాదు, ఆమె చక్కని హోమియోపతీ వైద్యురాలు కూడా. అన్నింటికీమించి హృదయమున్న మనిషి. మానవత్వంఉన్న అమ్మాయి. అందుకే- పేదప్రజలకు అతి తక్కువ ఖర్చుతో హోమియోవైద్యం చేస్తూంది.

"మరొకవిషయం చెప్పేదా!" అంది ఆలిస్.

"చెప్పండి "

"సుషమా, నేనూ మంచి స్నేహితులం-"

"ప్రొఫెషనల్ రైవల్రీ (వృత్తిగత శత్రుత్వం) లేదూ మీమధ్య?"

ఆశ్చర్యంగాచూశాడు జయదేవ్. హోమియోపతీనవలంబించే సుషమకీ-ఎల్లోపతి ప్రాక్టీసుచేసే ఆలిస్‌కీ గాఢస్నేహం ఎలాగ?

"సుషమ చాలా చురుకయినది. మెడికల్ జర్నల్స్ చదువుతూ... వైద్యరంగంలోని మార్పులనీ అభివృద్ధినీ ఎప్పటికప్పుడు తెలుసుకుంటూ - నాకుచెబుతుంది. ఒకవిధంగా మేము సహ విద్యార్థులం. కంబైండ్ స్టడీచేస్తూంటాం వీలు కుదిరినప్పుడల్లా, ఆమె- చాలా ప్రయోగాలు నా లాబొరేటరీలోనే చేస్తుంది."

"మీ ల్యాబ్ చాలా మోడర్నా?"

"ఊం. ఆబ్‌స్టెట్రిక్స్.... గైనకాలజీలలో ప్రయోగాలు చేయడానికి చాలా సదుపాయాలేర్పాటుచేసుకున్నాను లాబ్‌లో. మెడిసన్- టెక్నికల్ కూడా. వొట్టి ప్రొఫెషనల్‌కోర్సేకాదు. జీవితాంతమూ అధ్యయనంచేసినా అభ్యాసంచేసినా యిందులో చాలా మిగిలేఉంటుంది చేయవలసిందీ తెలుసుకోవలసిందీ. ప్రస్తుతం- సుషమా నేనూ కలిసి- ప్రసవవేదనని తగ్గించడం ఎలా అన్నదానిమీద పరిశోధిస్తున్నాం...."

"పాశ్చాత్యదేశాలలో...

"అవి అభివృద్ధిచెందిన దేశాలు. ఆపరిస్థితులూ ప్రజలూ వేరు. నిజమే. అక్కడ - డెలివరీ అనేది స్త్రీ యిష్టం. ఆమె ఎప్పుడు కావాలంటే అప్పుడు ప్రసవించవొచ్చు. కాని... మనదేశ పరిస్థితులకనుగుణంగా... ఏం చేయాలా అని మా అన్వేషణ "

"విష్‌యు బెస్టాఫ్ లక్."

"థాంక్యూ." అని.... ఆమె ఏదోచెప్పబోయి.... సందేహిస్తున్నట్లాగిపోయింది.

"ఆలిస్!" అతనామెవేపుచూశాడు. ఆమె చాలా ఆలోచనలో మునిగి ఉంది. ఒక-సున్నితమయిన విషయం- చెప్పాలా వొద్దా అని తీవ్రంగా ఆలోచిస్తున్నట్లుంది.

"ఏమిటి? చెప్పండి."

"ఇప్పుడుకాదులెండి. అవసరంవొచ్చినప్పుడు చెబుతాను. చూడండి. రేపు ఒకసారి మీరూ పద్మా రాగలరా?"

"తప్పకుండా. కాని-దేనికి?"

ఆలిస్ నవ్వింది... జీవంలేని నవ్వు. "ఒక ప్రయత్నం.... అట్టే ఆశలేదు. నిజానికి.... ఎందుకు నాకాబుద్ధి పుట్టిందో నాకేతెలియదు. ఇన్నిరోజులూ మీ కేసు ఎక్కడ వేసిన గొంగళి అక్కడేఉన్నట్లుండిపోయిందే అన్న భావంకొద్దీ ఏమో ఏదో చేయాలనిపించి- చేయడం. ఇది ఎందుకో ఎక్కడికి తీసుకువెళ్తుందో నాకే తెలియదు."

"ఆలిస్!" చిత్రంగా చూశాడతను.

"నాకేతెలియని.... రూపం ఏర్పడని ఊహను - మీకెలా చెప్పగలను? ఏం చెప్పగలను? సిక్స్త్‌సెన్స్.... అంతే. అదేచెప్పింది ప్రారంభించమని. మాఫలేషుకదాచన అన్నాడుకదూ శ్రీకృష్ణపరమాత్ముడు గీతలో? సరిగ్గా అలాగే... యేదో చెయ్యబోతున్నాను. ఫలాఫలాలసంగతి నాకుతెలియదు-"

"ఆలిస్! మీకు- భగవద్గీతకూడా తెలుసునా?" ఆశ్చర్యపోయాడు.

"అదొక మహాగ్రంథమూ, వేదాంత సర్వస్వమూ, విజ్ఞాన భాండాగారమూ సర్వ ఉపనిషత్తుల సారమూ అయిన భగవద్గీత - ఘంటసాల కంఠంనుంచి జాలువారేక- దానిని తెలియనివారూ ఆస్వాదించనివారూ ఉంటారని నేననుకోను. పైగా- కృష్ణుడు నా అభిమాన మైథలాజికల్ హీరో - ఓ సినిమానటుడు ఆ అందమయిన ఊహను చెడగొట్టిపారేసేవరకూ."

"ఏమిటి?"

"నల్లనివాడు... పద్మనయనంబులవాడు....కృపారసంబు చిల్లెడివాడు... మీ పొదలమాటున లేడుకదమ్మ చెప్పరే.... అలాగకదూ ఆ పద్యం? భాగవతంలోని కృష్ణవర్ణన-అతను సున్నితమయినవాడూ, సుందరాకారుడూ.... స్త్రీలా సుకుమారంగా కనిపించేవాడూ, సన్నని శరీరంకలవాడూ అని ఒక అతిచక్కని బొమ్మని ఏర్పరచింది నా మనసులో.... ఊహలో. కృష్ణుడి పాత్రను కంట్రాక్టు పాడేసిన తెలుగుహీరో- పెద్ద బొజ్జా.... రాక్షసుడిలాంటి విగ్రహంతో-నాకు వెగటు కల్పించాడు. నీలిసిరా పూసుకుని నెమలిపింఛం పెట్టుకున్నంతమాత్రాన- రావణాసురుడి వేషం వెయ్యవలసినవాడల్లా రాసలీలా కృష్ణుడుకాగలడా? దౌర్భాగ్యమేమిటంటే - పోతన భాగవతమూ.... హరివంశమూ చదవని తెలుగుప్రజలు ఆ బస్తాబొజ్జని కృష్ణుడని ఆరాధించడం!.... సారీ... నేనావేశపడ్డానా!

ఓహ్! ఎందుకంత ఆశ్చర్యపోతారు? క్రిష్టియనయిన ఆలిస్ - కృష్ణుడి గురించి వ్యాఖ్యానిస్తూందేమిటీ అనా? నాకెందుకో- క్రీస్తూ కృష్ణుడూ ఒకరే ఏమో వివిధావతారాలలో అనిపిస్తుంది. నామ సారూప్యమేకాదు, వాళ్ళుచేసిన పనులబట్టీ కూడా. అయినా- ఏమతంయొక్క ధ్యేయమయినా ఒక్కటేగా? వివిధపార్టీలకూ వేరువేరు లీడర్లలా.... ఒక్కొక్క మతానికి ఒక్కొక్కరు.... అందరుచెప్పేదీ ఒక్కటే. నేను మాంసంతిన్నా, మీరు వరిఅన్నం తిన్నా - మరొకరు గోధుమ రొట్టె తిన్నా- తీరేది ఆకలే." విభ్రాంతిలో ఉండిపోయాడు వింటున్న జయదేవ్. ఆలిస్ భాగవతమూ భగవద్గీతా చదువుతుంది! క్రీస్తునీ-కృష్ణుణ్ని ఆరాధిస్తుంది. ఆమెదృష్టి అతిసునిశితం. ఇన్నాళ్ళకు-తెలుగుప్రజల తెర కృష్ణుణ్ని కచ్చితమైన కారణంచెప్పి- అతనావేషానికెందుకనర్హుడో సోదాహరణంగా నిరూపించినధైర్యశాలి యీమే ఏమో. ఇది చూస్తూంటే తెలుగు ప్రజలకంటె ఆలిస్‌కే ఎక్కువ తెలుసునేమో అనిపిస్తూంది కృష్ణుడిగురించి! ఇంకా భగవద్గీతను - ఘంటసాల కంఠంలో వినడం అద్భుతమయిన అనుభూతి అనీ.... భగవద్గీత సర్వోపనిషత్సారమనీ.... ఓహ్, ఆలిస్.... నీకు జోహార్. నిజంగా నీకు నా అభినందనలు. నువ్వొక అద్భుత.... విచిత్రవ్యక్తివే. విజ్ఞానఖనివే నీకు - సంస్కృతంకూడా తెలిసే

టుంది. లేకపోతే - 'మాఫలేషు కదాచన'-ని అంత చక్కగా ఎలా ఆస్వ యించగలవు?

"సారీ... జపంవిడచి - లొట్టలలోపడ్డాను. జయదేవ్! నిన్న - నేనూ సుషమా రెండుగంటల పైన కూర్చున్నాం, పద్మవిషయంలో ఏమయినా చెయ్య గలమా అని చర్చిస్తూ...."

"ఏం తేలింది?" చాలా ఆత్రంగా అడిగాడు.

అతనికేం చెప్పాలా అని ఆలోచిస్తున్నట్లు ఆమె - కుర్చీలో వెనక్కివాలి కళ్ళుమూసుకుంది- జరిగినది గుర్తుకివొస్తూంటే.

* * * *

నిన్న సాయంత్రం- సుషమ ఒక పేషెంట్‌ని వెంటబెట్టుకువొచ్చింది.

"ఈమెకు డి అండ్ సి చేయాలి. ప్రిగ్నెన్సీ (గర్భం) కావడంలేదు."

"నువ్వు కేసు స్టడీచేశావా?"

"ఆఁ"

"ఐతే- ఇంక నేనేమీచూడను. ఔనూ.... నువ్వే చేసెయ్యవొచ్చుగా?"

"ఎంతయినా-సర్జరీ (శస్త్రచికిత్స) విషయంలో అల్లోపతీ (ఇంగ్లీషు వైద్య విధానం)దే పైచేయి. అందుకని." నవ్వింది సుషమ.

"అన్నట్లు.... పద్మ కేసు ఏంచేశావ్?"

"ముందు యీ పేషెంట్‌ని పంపించెయ్యి. మాట్లాడదాం."

"సింపుల్ డి అండ్ సి యేకదా? అసిస్టెంటుకిద్దాం—" అని అసిస్టెంటుని పిలిచి కేసునప్పగించింది ఆలిస్.

డి అండ్ సి అంటే డైలటేషన్ అండ్ క్యూరెటేజ్.... గర్భస్రావమయితే గర్భాశయంలో శేషాలు మిగిలిపోకుండా చేసే యీ చిన్న ఆపరేషన్, గర్భం దాల్చని స్త్రీలకూ చేస్తారు. నిజానికి దీన్ని ఆపరేషన్ అనడంకూడా అనవసరమే. ఇంత చిన్నవిషయం... (యిన్నెషన్) కనుకనే అసిస్టెంటు కప్పగించింది ఆలిస్. అదీకాక ఆమెకు - పద్మ కేసుగురించి సుషమ ఏం చెబుతుందా అని ఆత్రంగానూ ఉంది.

పదిరోజులకిందటే- పద్మ రిపోర్టుల ఫైలుని ఆమెకిచ్చి ఆలోచించమంది ఇప్పుడు- సుషమ- ఆ ఫైలుపట్టుకుమరీవొచ్చింది. అంటే-స్టడీ పూర్తిచేసి... ఒక నిర్ణయానికి వొచ్చిందన్నమాటే. ఆ ఫైలులో... పద్మతాలూకు.... బ్లడ్... యూరిన్.... పరివాజినా...

అంతకుమించి ఏమీ అవసరంలేదు. ఏ నిర్ణయానికి రావాలన్నా ఆ రిపోర్టులు చాలు.

"నాగదిలో కూర్చుందాం ర్రా." అంది ఆలిస్ లేస్తూ,

అది ఆలిస్ ప్రయివేట్‌రూమ్. అక్కడ ఆమెనెవరూ చాలా అవసర మయితే తప్ప డిస్టర్బ్ చేయరు.

నౌకర్నిపిలిచి టీ తెమ్మంది.

"ఇప్పుడు టీ దేనికి?"

"నీ అలవాటు నాకు తెలుసుకనుక. నీ మెదడు చురుకుగా పనిచేయవలసిన అవసరం ఉందికనుక...." నవ్వింది ఆలిస్.

వేడివేడి మసాలా టీ వొచ్చింది.

తీసుకుంటూ- "ఇప్పుడు చెప్పు" అంది ఆలిస్.

"నిజానికి- నీ నిర్ణయంకంటె అధికంగా చెప్పడానికేమీ ఉంటుందనుకోను ముందు- నేను పేషెంట్‌ని ఎలా డీల్‌చేస్తున్నానో చెబుతాను. అంటే సైకలాజి కల్ సైడ్ ఆఫ్ ద ప్రాబ్లెమ్ అన్నమాట. వింటావా?"

"విత్‌ప్లెషర్..., స్టార్ట్."

"నలభై నిండుతున్నా పిల్లలు కలగలేదని-డిప్రెస్ ఐపోయింది పేషెంట్. నిజానికామె-అదనంగా మరో ఏడాదివరకూ ఆత్మహత్యని వాయిదావెయ్యడం. కేవలం జయదేవ్‌కిచ్చిన వాగ్దానంవల్లనే. పద్మది చాలా స్ట్రాంగ్ మైండ్- నెగెటివ్ యాస్పెక్టులో. అంటే ఆమె - తనకోరిక సకాలంలో నెరవేరకపోతే ఆత్మహత్య చేసుకుతీరుతుంది. అందు కావగింజంతయినా అనుమానంలేదు. ఏదో అద్భుతం జరిగితే తప్ప - ఆమె గొడ్రాలిగా - జీవితం సాగించదు, గడువు తీరాక...." ఆగి టీ సిప్‌చేసింది.

"ఓ.కె."

"వారానికి రెండుసార్లు ఆమెను హిప్నాటిక్ ట్రాన్స్‌లోకి తీసుకువెళ్ళడం జరుగుతోంది. నిజానికామె హిప్నాసిస్‌కి యీజీ సబ్జెక్టుకాదు. కాని - మెల్లగా ఆమెను జయిస్తూంది మా అసిస్టెంట్. ఆమె మెదడులోకి ఇల్యూషన్‌ని.... సంతానం కలుగుతుందనే తీయని భ్రమని - ఎంత ప్రవేశపెట్టినప్పటికీ- అది ఎక్కువసేపుండడంలేదు. ట్రాన్స్‌నుంచి బయటపడడమేమిటి, ఆమెమనసు యధాస్థితికి వొచ్చేస్తూంది. ఐతే - ఆమె మొరోస్‌గా ఉండకుండా హోమియోపతీ

డ్రగ్స్ యిస్తున్నాను. అవి ఆమె మానసికస్థితిని కొంచెం మెరుగుపరుస్తున్నాయి. ఐతే వాటిని ఎక్కువకాలం వాడేందుకు వీల్లేదు; పనిచేయవు. జయదేవ్ చెప్పిన గడువువరకూ ఫరవాలేదు. పద్మ-ఉత్సాహంగానూ ఉల్లాసంగానూ గంతులువేయక పోయినా— మరీ మట్టిముద్దలామాత్రం ఉండిపోదు. ఏమయినా ఆమెజీవితాన్నంటూ రక్షించగలిగేది - సంతానంమాత్రమే. మందులూ, హిప్నాటిజమూ కాదు." ఆప్రయత్నంగా- హటాత్తుగా అనేసింది ఆలిస్. "పద్మకి సంతానం అసంభవం. ఎందుకంటే ఆమెది ఇన్‌ఫెన్‌టైల్ యుటిరస్. రిపోర్టులు చూసేవుకదా?"

[ఇన్‌ఫాన్‌టైల్ యుటెరస్ - అంటే గర్భాశయం పెరగకపోవడం. వయసు పెరిగినా తదనుగుణంగా గర్భాశయం పెరగకపోతే - పిండం పెరగ డానికి చోటుండదు. మొత్తం పొడవు 8 సెం.మీ. వెడల్పు 4½ లేదా 5 సెం.మీ. గోడల దళసరి 1-2 సెం.మీ.లు ఉండే గర్భాశయం గర్భవతికాని ఆరోగ్య స్త్రీలు సుమారుగా 75 గ్రా. బరువుంటుంది. పిండంపెరిగే గది అని చెప్పవొచ్చు దీనిని. (చట్టి)లో మధ్యగాఉంటే యుటేరస్ సమయానుకూలంగా తన స్థితిని మార్చుకుంటూ పిండాన్ని పెంచవలసివొస్తే తను-పైకి- అంటే పొత్తికడుపువేపు పెరుగుతుంది. మనిషి ప్రాణంపోసుకున్నాక పెరిగేదీగదే.]

"ఆఁ." అంది సుషమ జాలిగా, ఆమె ఆ రిపోర్టును గుర్తుచేసుకుంటూ.. పద్మలో గర్భాశయం పెరగలేదు. గర్భాశయపు గోడలకి సాగి, పెరిగే లక్షణం నశించినట్టుంది. పది పన్నెండేళ్ళ అమ్మాయికుండేంత యుటేరస్- నలభయ్యేళ్ళ పద్మకీ ఉంది. నిజానికిది చాలా అరుదు. రెండు గర్భాశయాలుకూడా అరుదే— అయినా గర్భందాల్చడం జరుగుతుంది. లేకపోతే పెంచలేనిపిండాన్ని యుటేరస్- జారవిడిచేస్తుంది ఆ దశవొచ్చాక. అబార్షన్ (గర్భస్రావం) అవుతుంది. ఇన్ ఫెన్‌టైల్ యుటేరస్‌లో అయితే సాధారణంగా గర్భమేరాదు.

"గతంలో పద్మవొచ్చేది నాదగ్గరకు. హార్మోన్ ట్రీట్‌మెంట్ చేసిచూశాను- యుటేరస్‌ని పెంచగలమేమో అని. ప్చ్.... లాభంలేకపోయింది."

"సర్జికల్‌గా?"

"వేస్ట్... ఏమీ ఉపయోగంఉండదు. పాతరిపోర్టు తిరగేశాను. ఆపరేషను వల్లకూడా పరిస్థితి మెరుగపడదని కచ్చితంగా చెప్పగలను.

"ఐతే-గత్యంతరం?"

"అది నువ్వే ఆలోచించాలి." అంది ఆలిస్.

"నేనా!"

"చిన్నదానివీ.... చురుకయినదానివీ, పైగా ఎప్పటికప్పుడు వైద్య విద్యా రంగంలో వొచ్చే మార్పులని గమనించేదానివి. ఉండు. మరొక టీ చెబుతాను-"

"ఆలిస్!" ఆశ్చర్యంగాచూసింది సుషమ. "ఈ కేసుమీద మీకెందుకింత పట్టుదల?"

"మొదటిది- మెడికల్‌గా ఒక గడ్డుసమస్యను సాధించాలని
రెండవది- అటు ఒక జీవితం నిలబెట్టినట్లౌతుందని.
మూడవది— లక్షరూపాయలంటే ఎవరికి చేదు?"
సుషమ ఏమీ అనలేదు.

"ఆలోచించు. కేసు-ఛాలెంజ్‌గా... థ్రిల్లింగ్‌గా అనిపించడంలేదూ? కెరీర్‌లో గర్వపడవొచ్చు దీన్ని సాధిస్తే. తరువాత ఒక మనిషిని ఆత్మహత్య నుంచి తప్పించడం ఎంత గొప్పపని! పుణ్యకార్యం! లక్షరూపాయలు— ఒక్క సారిగా లక్ష..... ఎన్నో చెయ్యవొచ్చు. ఏవిధంగాచూసినా దీన్ని మనం సాధించి తీరాలి. సుషమా! జయదేవ్‌యిచ్చే లక్షలోనూ నీకు సగం—"

"ఆయన నాకూ లక్ష ఆఫర్‌చేశాడు!"

"ఇకనేం?"

సుషమ నవ్వింది. "లక్షమీద ఆశ నాకూ బాగానేఉంది. కాని ఎదురుగా ఉన్నది మామూలుసమస్యకాదు. మరచిపోకండి."

"ప్రతిది సులభమ్ముగా సాధ్యపడదు లెమ్ము....లక్ష సాధించుటెంత దుష్కరము సుషమ్మ..." రామిరెడ్డి పద్యపాదాన్ని మార్చి చదివింది ఆలిస్.

టీ వొచ్చింది.

"పద్మ కోరిక కచ్చితంగా తెలుసా: తన రక్తంపంచుకు పుట్టిన బిడ్డ మాత్రమే కావాలి." టీ సిప్‌చేస్తూ అందామె.

"ఔను. అందుకే మన అవసరం? లేకపోతే హాయిగా దత్తతచేసుకునే వాళ్ళు. మనకి లక్ష సంపాదించే అవకాశమే కలిగేదికాదు."

హటాత్తుగా అడిగింది సుషమ- "పద్మ వయస్సు నలభై కదూ?"

"ఊఁ."

"అంటే-ఎక్కువే."

"ఔను."

"ఈవయసులో ఆమె కనాలంటే సెలస్టియల్ బెడ్ తప్ప మరేమార్గమూ తోచడంలేదు-"

సెలస్టియల్ బెడ్ అనేది ఒక అద్భుతశయ్య. ఎనిమిది - యిత్తడి కో(కా)ళ్ళతో ఉండే యీ మంచంమీద గుర్రాలు దేవుణ్ణి తలుచుకుంటూ పడు కుంటే ఆ శయ్య తాలూకు శక్తులవలన సంతానవతి ఔతుందట. ఈ శయ్యకున్న మహత్తరశక్తి గొడ్రాలితనాన్ని నివారిస్తుందట. 1781లో ఎడిన్‌బర్గ్ డాక్టరయిన గ్రాహమ్ ఆరోగ్యాలయాన్ని తెరిచి- నపుంసకత్వమూ గొడ్రాలితనమూపోగొట్టేలా అయస్కాంత... అద్భుత చికిత్సావిధానం ప్రారంభించాడు దీనిని మన సింహా చలం కప్పస్తంభంతో పోల్చవచ్చు. అటు సెలస్టియల్ బెడ్‌మీద శయనించ డమూ, యిటు కప్పస్థంభాన్ని కౌగలించుకోడమూ ఎంతవరకూ సంతానవంతులని చేస్తాయో ఆ పరమాత్ముడికే ఎరుక. ఈ సందర్భంలో—

"అన్నయ్యఉండగా అశ్వద్ధవృక్షం దేనికి వొడినా;" అని గేలిచేయబడిన గోపిక కథని (మోహనవంశి-లత) గుర్తుకి తెచ్చుకోవాల్సిందే.

"సెలస్టియల్ బెడ్‌లా కప్పస్థంభాల కాలం కాదిది. పూర్వం ఒక రాజుకి ఎంతకీ సంతానం కలుగలేదు కథలు.... ఇప్పుడు పిల్లలనీ భార్యనీ పోషించలేక మూకుమ్మడిగా నూతిలోదూకే కథలు!"

నిట్టూర్చింది ఆలిస్.

"మనం- ఏటికెదురీదుతున్నామన్నమాట!"

ఏమిటన్నట్టు చూసింది.

"దేశం అధికజనాభాతో సతమతమౌతూంటే మనం మరోసమిధను వేయ బోతున్నాం. మరోజీవిని యీ గడ్డమీదకుతెచ్చి జనాభాని పెంచబోతున్నాం. ఇది దేశద్రోహమే. నేరమే." నవ్వింది సుషమ.

"తప్పదు. అసమాన పంపిణీవిధానంవల్ల.... డబ్బులాగే బిడ్డలూ ఒకే చోట పేరుకుపోతున్నారు...."

"సరిగ్గా-వ్యతిరేకం. డబ్బు పేరుకునేచోట పిల్లలు తక్కువ ఉంటున్నారు. పిల్లలెక్కువ ఉన్నచోట డబ్బు తక్కువఉంటుంది. తెలుగుమాస్టారికి తెగసంతానం.. అనగా అనగా ఒకరాజు. ఆ రాజుకి లేకలేక ఒక్కకొడుకు."

"అందుకేకదా ఒక స్త్రీని మాతృమూర్తి చేయగలిగితే మనకి లక్ష యిస్తా మని ఆశపెట్టడం?" అంది ఆలిస్-విషయంలోకి తను వొస్తూనూ సుషమని రమ్మంటూనూ. సుషమ-అది గ్రహించనూ గ్రహించింది.

"మీకెందుకింత ధనాపేక్ష?" తమాషాచేస్తున్నట్టంది సుషమ, అవిషయం తెలిసిన ఆలిస్ ఆమెను పట్టించుకోలేదు

"ఇంక పదినెలలుమాత్రమే ఉంది వ్యవధి." సీరియస్‌గా అంది ఆలిస్.

"ఊఁ."

"మనం ఏంచేసినా-యీలోగానే."

"చెయ్యలేకపోయినా-యిలాగేనే."

"సుషమా! బి సీరియస్.. డోన్ట్ బి చైల్డిష్."

"ఎంత సీరియస్‌గా ఉన్నా అసాధ్యం సాధ్యంకాదు. ఏది తప్పదో దాని నంగీకరించడమే హాయి. ఎలాగూ గెలవమని తెలిసీ పోరాడ్డం దేనికి?"

"పోరాడగలిగేంత సేపయినా బ్రతుకుతాం కనుక. జీవితమంటే ఏమిటి, పోరాటం కాక?"

సుషమ ఒక్కసారి ఉలిక్కిపడింది. ఆమెకేదో తెలిసినట్లయింది. చిన్న దానిగా తను ఛాలెంజ్ నెదుర్కోవాలి. ఆలిస్ నిర్లిప్తంగా ఉండాలి. కాని-చిత్రంగా పరిస్థితి తారుమారయింది. తను నిరుత్సాహపరుస్తుంటే, ఆలిస్ పరుగెడతానంటూంది!

ఆమె సిగ్గుపడింది.

కొన్ని నిముషాలు నిశ్శబ్దంగా గడిచాయి.

"ఆలిస్!"

"పద్మని చాలా టెస్ట్‌చేశారుకదూ?"

"కేస్‌హిస్టరీ అంతా ఫైలులోనేఉంది. మొన్నటి రిపోర్టులూ... గతంలోనివీ... అన్నీ."

"ఒకటి గమనించారా?"

"ఏమిటి?"

"ఆమె మెనార్కీ-డేట్..."

మెనార్కీ అంటే తొలిసారిగా రజస్వలకావడం. చివరిసారి-మెనోపాజ్.. (రుతుస్రావం ఆగిపోవడం)

మెన్‌స్ట్రువేషన్... ఫలదీకరణంకాని స్త్రీ అండం యితర ద్రవాలూ రక్తమూ వీటితోకలసి బహిర్గతం చెందడం ఇది ఆరోగ్యంగాఉన్న స్త్రీలలో 28 రోజులకొకసారి జరుగుతుంది. ఈ మెన్‌స్ట్రువేషన్‌ని "అండం చచ్చిపోయిందని గర్భాశయం ఏడుస్తూ విడుదలచేసిన కన్నీటి రక్తం." (వీపింగ్ ఆఫ్ ది వూంబ్ ఫర్ ది డెత్ ఆఫ్ ది ఓవమ్!)గా చెబుతారు మెనార్కీకి మెనోపాజ్‌కి సంబంధం కల్పిస్తూ ఒక థీరీ ఉంది. మెనార్కీ తొందరగా జరిగితే మెనోపాజ్ ఆలస్యమౌతుంది. తొలిసారి రజస్వలకావడం వయసు పెరిగాక జరిగితే ముట్లుడగడం తొందరగా జరుగుతుంది. ఇది థీరిమాత్రమే. రజస్వల అవడం అనే అతి సహజమయిన విషయాన్ని పండగలా చేసేటట్లే; కొందరాడవాళ్ళు ముట్లుడగడానికి కూడా చాలా ప్రాముఖ్యాన్నిస్తారు. ఋషిపంచమి నోము ముట్లుడిగినవారే నోచుకోవాలనే నియమం ఉంది.

ఆలిస్ ఉలిక్కిపడింది. పద్మ డేటాఫ్ మెనార్కీ-చాలా లేటు. ఆమె పదిహేడవ సంవత్సరం వొచ్చాకకానీ రజస్వల కాలేదు. అంటే మెనోపాజ్... ఎర్లీగా వొచ్చేస్తుందన్నమాట. ఇప్పటికే ఆమె వయసు నలభై ... అంటే ఆమెకు చాలా త్వరగా... తొందరలోనే .. మెనోపాజ్!

మెనోపాజ్ వొచ్చేస్తే యిక పద్మ కోరిక తీరడం ఏనాటికీ సంభవంకాదు- అంటే యిప్పుడేగానే

"సుషమా!.. ప్లీజ్... డేటాఫ్ లాస్ట్ మెన్‌స్ట్రువేషన్ చూడవూ పద్మది?.. ఆమె చూసి "ఇంతవరకూ పీరియడ్స్ రెగ్యులర్‌గానేఉన్నాయి." అంది ఫైలు తెరిచి. ఆమె మాటలలో యికముందు చెప్పలేం అన్న ధ్వనే వినిపించింది ఆలిస్‌కి.

"లాస్ట్‌డేట్?"

"నాలుగూ పదీ ఎనభైమూడు... ఫోర్త్ అక్టోబర్."

"అంటే... న్యాయంగా రెండూ పదకొండున నెక్స్ట్ మెన్‌స్ట్రువేషన్ కావాలి. అంటే ... పద్దెనిమిదనికానీ... పంధొమ్మిదనికానీ ఆమె ఓవమ్(అండం) విడుదలచేయాలి"

"ఔను. ఈనెల .. అక్టోబరు 18 లేదా 19న."

"అంటే- మనకిక అట్టే వ్యవధిలేదు. ఏడెనిమిది రోజులు అంతే."

"దేనికి వ్యవధి?"

"పద్మ అండం విడుదలచేసేందుకు. మెనార్కీ-లేటు, కనుక మెనోపాజ్ ఎర్లీకావొచ్చు. పైగా మెనోపాజ్-అబ్‌రప్ట్.... రెగ్యులర్.... ఇర్రెగ్యులర్.... ఎలాగేనా సంభవించవొచ్చు..."

రుతుస్రావం ఆగడం.... ముట్లుడగడం- మూడువిధాలుగా జరుగుతుంది. కొందరు స్త్రీలలో హటాత్తుగా ఆగిపోతుంది. కొందరికి వ్యవధి క్రమక్రమంగా ఎగిస్తుంది. మొదట్లో కొంతకాలం రెండేసినెలలు.... తరువాత మూడేసినెలలు.... అలా వ్యవధి క్రమంగా పెరిగి చివరకాగిపోతుంది. మరికొందరికి క్రమంకాక ఎప్పుడో ఆగుతుంది. ఎగించి ఎగించి

"కీడెంచి మేలెంచడం మంచిది. పద్మవిషయంలో ఎబ్‌రప్ట్ మెనోపాజ్‌నే ఊహించాలి. ఎర్లీ అండ్ ఎబ్రప్ట్. అంటే... మనం తొందరపడాలి. ఇప్పటికీ- పద్మ ఓవరీస్ (అండాన్ని తయారుచేసేవి) పనిచేస్తున్నాయోలేదో?"

"మీ ఆలోచనేమిటి ఆలిస్?"

"ఈక్షణంలో - ఏమీలేదు."

కాని మరో పావుగంటకి సుషమని చర్చలోకి దింపగలిగిందామె. సాగర మథనంలో అమృతమూ, కాలకూట విషమూ, ఉచ్చైశ్రవమూ వగైరాలెన్నో బయటపడ్డట్లు—

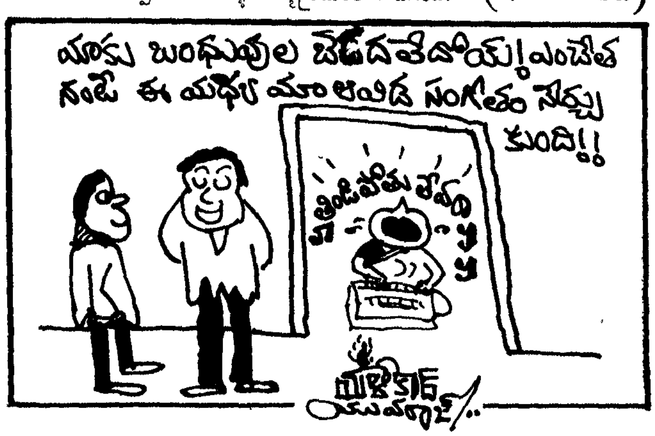
రాత్రి పదీన్నరకి ముగిసిన చర్చలో అవసరమయినవీ అనవసరమయినవీ కూడా ఎన్నో విషయాలూ, మార్గాలూ బయటపడ్డాయి వాటిలో ముఖ్యమయినవి రాసుకుంది ఆలిస్. అది ఆమెపద్ధతి. అవి రాసుకున్నప్పటికే కాదు... యిప్పటికీ ఆమె ఊహలకు సుస్పష్టమయిన రూపం ఏర్పడలేదు ఏదో మార్గం కనిపించింది. కన్నుపట్టుకుని మెదడులో ముద్రించుకునేలోగా మాయమౌతూంది. అంతా అస్పష్టత అనిశ్చితం.

ఐతే- ఆమెకు నమ్మకమే- అస్పష్టతలోంచే స్పష్టతా, అనిశ్చితంలోంచే నిశ్చయమూ ఉద్భవిస్తాయి - నిశ్శబ్దంలోంచి శబ్దంలాగ అని. ఆమె మెదడుకి పదును పెడుతూంది, ఆలోచనల గుర్రాలు గిమ్మంచేరుస్తాయని ఆశిస్తూ మెదడు శూన్యమైనట్లనిపిస్తే ఏసుని ప్రార్థిస్తూంది-లీడ్ మి కైండ్లీ లైట్ అని

జయదేవ్‌కి మర్నాడు పద్మని తీసుకురమ్మని ఎందుకు చెప్పిందో ఆమెకే తెలియదు. ఆమె మనసు మనసులోలేదు. అందుకే సాధారణంగా తక్కువ మాట్లాడేవారు తాగేసరికెక్కువ మాట్లాడేటట్లు, మెదడు మెదడులోలేని ఆలిస్— జయదేవ్‌ముందు ఎక్కువగా మాట్లాడింది

జయదేవ్ వెళ్ళిపోయాకకాని ఆమెకు తెలియలేదా సంగతి కాలుజారితే అబార్షనో ఆపరేషనో చేసి నివారించగలిగే ఆలిస్— నోరుజారి పశ్చాత్తాప పడింది. ఒకటి రెండు నిముషాలు... వెక్కిళ్ళుతీసుకోలేనే అని

పనిమనిషి తెచ్చిన కాఫీ తాగేసరికి కానీ ఆలిస్ మామూలుమనిషి కాలేకపోయింది అప్పుడామె మళ్ళీ కార్యక్రమంలోకి దిగింది. (ఇంకా ఉంది)

గీతాంజలి

(శిమ్‌పెద్బూరు రవీంద్ర సంసద్‌వారి ఆధ్వర్యమున "అంతర్జాతీయ రవీంద్ర కవితాదివసము" తే. 30-6-85 (ఆదివారం) నాడు ఏర్పాటు చేయబడినది. ఆ సభలో వివిధ భాషాకవులు పాల్గొని రవీంద్రుని కవితలకు వారొ నర్చిన అనువాదములను పఠించిరి. ఆ సందర్భమున రవీంద్రుని గీతాంజలిలోని 119వ గీతమునకు చేసిన తెలుగు అనువాదము మూలముతో సహా యిందు ప్రకటితము.)

బంగాలీ మూలము

శ్రీ రవీంద్రనాధ టాగూరు

భొజోన్, పూజోన్, సాధనా, అరాధనా
సొమొస్తొ థాక్ పొడె
రుద్ధొదారె, దే బాలొయేర్ కొనె
కెనొ ఆచీస్ ఒరె!
ఒంధొకారె లుకియె ఆపొన్ మొనె
కాహారె తుయి పూజీష్ సొంగొపొనె
నొయొన్ మెలెదేఖ్- దెఖితుయిజె
దే బొతానెయ్ ఘొరె!
తినిగెచ్ఛెన్, జెథాయ్ మటి భెంగె
కొర్చ్ఛె చాసా చాస్,
పథోర్ భెంగె కాట్ఛె పోథ్
ఖాట్ఛె బారోమాస్
రోద్రె, జొలె అచ్ఛేన్ సొబార్‌సాథె
ధులా తాహార్ లెగెచెదుయి హాథె
తారి మొతోన్, శుచి బొసోన్ ఛడీ
ఆయిరె ధూలార్ పొరె.
ముక్తి! ఒరె, ముక్తి కొథాయ్ పాబి,
ముక్తి కొథాయ్ అచ్ఛే!
అప్నె ప్రొభు స్రిష్టి బాంధోన్ పొరె
బాంధా సొబార్ కాచ్ఛె.
రాఖొరె ధ్యాన్, థాక్రే ఫూలేర్ డాలి
ఛిడోక్ బొస్త్రొ, లాగూక్ ధూలా బాలి
కొర్మొజోగె తార్ సాథే యేక్‌హోయె
ఘొర్మొ పొడూక్ ఝొరె!

తెలుగు అనువాదము

శ్రీ బలివాడ రఘునాధరావు

ఆపవయ్య భజన, ఆరాధనంబును
సాధనంబులింక చాలు, చాలు!
గడియ పెట్టబడిన గుడి మారుమూల నీ
వేల నుంటివయ్య బేలవగుచు
ఏరికొరకు నంధకారాన నీవిట్లు
పొంచి పూజ సేయనెంచి నాడ
వక్షియుగము తెరచి యావంక జూడుము
గదిని దేవుడెచట కానరాడు
అతడేగె నమ్ము హాళికుండు తానేడ
పొలము దున్నుచుండు హలము బట్టి
కష్టజీవి యెచట కఠినంపు శిలలను
విరుగగొట్టి దారి వేయుచుండు
వారితోడ, ఎండ వానలలో తాను
తిరుగు-చేతులందు మురికితోడ
వానివలెనే నీవు పరిశుభ్రవసనాలు
వదలి నేలపైకి కదలిరమ్ము!
ముక్తి! ముక్తి యనుచు మొత్తుకొందువుగాక
ముక్తి యెచట నీవు పొందగలవు
ప్రభుడె తాను సృష్టి బంధంబులను చేతు
లందు దాల్చి మనకు బందియయ్యె
ఆపవయ్య నీదు ధ్యానంబు, సుమముల
నవల పారవేయు మయ్య వేగ
వలువలన్ని చిరుగవచ్చును మలిన భూ
యిష్ట మగునుగాక, నష్టమేమి!
సాగనిమ్ము కర్మయోగము, దేవుని
తోడ నేకమగుచు దొడరి నీవు
ఫాల భాగమందు ప్రస్వేద బిందువు
ల్దొరగి పారుచుండ ఝరము వోలె!

ఈ మాసం-మీ నక్షత్రఫలం

జూన్-1986

1. మేషం (అశ్వని, భరణి, కృత్తిక 1వ పాదం)

ఈనెల 14వ తే.వరకు అశ్వని వారికి శుభఫలంకలిగి, ఆ తర్వాత నుండి శరీరశ్రమా, ధనవ్యయమూ కలుగను. 15వ తేదీనుండి ఆదాయం బాగున్నా అంతకుమించి వ్యయం జరగడమేకాకుండా, ఏ పనులకై ధనం ఖర్చు చేయడం జరుగుతున్నదో ఆ పనులుమాత్రం వాయిదాపడుతూ ఉంటాయి. బంధుమిత్రులతోను, ముఖ్యంగా పితృవర్గంవారితోను ప్రతికూలత ఏర్పడుతుంది. భరణి వారికి ఈనెలకూడా చిక్కులతోనే గడుస్తుంది కార్యభంగం, మనోవైకల్యం, శరీరశ్రమా, కారణంలేని అపవాదులు, బంధువిరోధం, శరీరంలో నలతా, కొనసాగును. ఉద్యోగులకు అధికారులవల్ల మాటలూ, విద్యార్థులకు సామాన్యశ్రేణి విజయం. వ్యవసాయదారులకి శరీరశ్రమా, ధనవ్యయం, అనవసరంగా త్రిప్పట, పనికిమాలిన ఆలోచనలూ, వగైరాలతో గడచును. కృత్తిక 1పా. వారికి ధనలాభంకల్గును, కార్యవిజయమగును. విద్యార్థులకి ఉన్నతశ్రేణి లభిస్తుంది. వర్తకులకు, కర్షకులకు, ఉద్యోగులకి సర్వవిధాలా మేలుకలుగుతుంది. సుఖ సంతోషాలు కల్గుతాయి.

2 వృషభం (కృత్తిక 2, 3, 4 పా. రోహిణి, మృగశిర 1, 2 పా.)

కృత్తిక 2, 3, 4 పా. వారికి మానసికంగా వ్యథ, శరీరంలో అతి వేడిమి. చిన్న చిన్న ప్రమాదాలవల్ల దెబ్బలుతగులుటా, ధనవ్యయం జరుగును. వ్యవసాయదార్లు, వర్తకులు, ఉద్యోగులూ, విద్యార్థులూ, వగైరాలకు యోగం సామాన్యంగానే ఉంటుంది. రోహిణి వారికి తలపెట్టిన పెద్దపనులు నెరవేరవు కాని సామాన్య వ్యవహారాలు సాఫీగా జరిగిపోతాయి, నిష్కారణవ్యయం జరుగుతుంది. వర్తకులకీ, వ్యవసాయదారులకీ అనుకూలంగానేఉంటుంది విద్యార్థులకీ, ఉద్యోగులకీ సామాన్యంగా ఉంటుంది. ఉపాధ్యాయులకీ, రాజకీయవాదులకీ బాగా కలసివస్తుంది, మృగశిర 1, 2 పా. వారికి కుటుంబంలో కలతలూ, నలతలూ, అధికంగా ధనవ్యయం ఇతరులచే మాటపడుటా జరుగును. అయితే కొద్ది హెచ్చుతగ్గులుగా తలపెట్టిన పనులు నెరవేరుతాయి. విద్యార్థులకు ఉన్నత విద్యావకాశాలు మెరుగవుతాయి. కర్షకులకీ, వర్తకులకీ బాగా ఆదాయం వస్తుంది. శుభకార్యాలలో పాల్గొనుట, స్థిర వస్తువాహనాలు కొనుట, గృహనిర్మాణాది కార్యక్రమాలలో విశేషంగా శ్రమపడటం జరుగుతుంది. మొత్తంమీద ఈరాశివారికి శుభాశుభ మిశ్రయోగంగా ఉంటుంది.

3. మిథునం (మృగశిర 3, 4 పా. ఆర్ద్ర, పునర్వసు 1, 2, 3 పా.)

మృగశిర 3, 4 పా. వారికి నెలఅంతా ధనానికి తొట్రుపాటు, అనవసర వ్యయం జరుగను. బంధువిరోధం, అపవాదులూ కొంతవరకూ మానసిక వ్యథను కలిగిస్తాయి. ఏ పనులూ సకాలంలో నెరవేరవు. శుభకార్య ప్రయత్నాలుమాత్రం ఫలిస్తాయి. ఆర్ద్ర వారికి మృగశిరవారికన్నా కొంత మేలుగా ఉంటుంది. కొన్ని ఒడుదుడుకులూ చిక్కులూ కలిగినా పెద్దగా హానిజరగదు. బాధ అనిపించదు. కాని అకారణ వ్యథ, అసంతృప్తి కలుగను. మానసికంగా ఆందోళన, వ్యాకులపాటూ కల్గుతాయి. భార్యకు ఆరోగ్యభంగం. విద్యార్థులకు సామాన్యశ్రేణి విజయం. మిగిలిన అన్నివర్గాలవారికీ శ్రమతోకూడిన అభివృద్ధి కలుగుతుంది. పునర్వసు 1, 2, 3 పా. వారికి శుభాశుభ మిశ్రమఫలం. భార్యకు స్వల్పఅనారోగ్యం, బంధుమిత్రులవలన ఒత్తిడి వగైరాకలుగను. కాని ఆకస్మాత్ ధనలాభం కలిగి అన్ని అవసరాలు తీరిపోవును, ఉద్యోగులకు, వర్తకులకీ, విద్యార్థులకీ బాగా మేలు జరుగుతుంది వ్యవసాయదారులకు అన్నివిధాల అనుకూలంగా ఉంటుంది. టెక్నికల్ మెడికల్ కోర్సు చదివే విద్యార్థులకు ఉత్తమశ్రేణి లభిస్తుంది.

4. కర్కాటకం (పునర్వసు 4వ పా, పుష్యమి, ఆశ్లేష)

పునర్వసు 4వ పా. వారికి ఇంతవరకు జరుగనివి, వాయిదాపడుచున్నవీ ఐన పనులన్నియూ చక్కగా ఫలించును. శుభకార్య ప్రయత్నాలు నెరవేరును. క్రొత్త మిత్రులు, అధికారులతోనూ పరిచయం ఏర్పడి అన్నివిధాలా అభివృద్ధి కలుగును విద్యార్థులకు ఉన్నత- టెక్నికల్, మెడికల్-విద్యావకాశం ఏర్పడును. పుష్యమి వారికి శరీరంలో నలత, శ్రమ, విశ్రాంతిలేని త్రిప్పట, రోగం లేకపోయినా ఏదో అస్వస్థతగాఉన్నట్లు బాధపడుట, ధనమునకు తొట్రుపాటు మొ॥నవి కలుగును. అప్పుడప్పుడు కొంత మేలుకలిగినా శ్రమగానే ఉండును. ముఖ్యంగా బంధువులవలన హెచ్చు ఒత్తిళ్ళు, వేధింపులు, సాధింపులూ. మనఃఖేదం కలిగించును. ఆశ్లేష వారికిమాత్రం అన్నివిధాలా మేలుకలుగును. ఇదివరకు ఉన్న చిక్కులు తొలగిపోతాయి. ఆదాయానికి క్రొత్తమార్గం ఏర్పడుతుంది. శుభకార్యాలలో పాల్గొనుట జరుగుతుంది. విద్యార్థులకీ, ఉద్యోగులకీ, వ్యవసాయదార్లకీ, వర్తకులకీ మంచి అనుకూలంగా ఉంటుంది. కుటుంబంలో సుఖ సంతోషాలూ, శుభకార్యాలూ, అనుకూల బంధుమిత్ర సంబంధ బాంధవ్యాలూ, ఉత్సాహం కల్గిస్తాయి. ప్రయాణాలు లాభిస్తాయి.

5. సింహం (మఘ, పుబ్బ, ఉత్తర 1వ పా)

మఘనక్షత్రం వారికి ఈనెల అంతా సుఖ సంతోషాలతో గడుస్తుంది. అనుకోనివిధంగా ధనలాభం, ఇదివరలో నిరాశచేసికొన్న కొన్నివిషయాలలో సైతం విజయంకలుగుతుంది. విద్యార్థులకీ, ఉద్యోగులకీ, వర్తక. కార్మిక, కర్షక వర్గాలవారికీ చాలవిధాల లాభం, కార్యవిజయం కలుగుతుంది. సంసార కుటుంబ సౌఖ్యం, సంతానానికి అన్నివిధముల అభివృద్ధికలుగుతాయి. శుభకార్యములన్నీ ఫలిస్తాయి. అయినా మనస్సుకి అప్పటప్పటా అసంతృప్తి కలుగుతూ ఉంటుంది. పుబ్బవారికి కష్టనష్టాలూ, వ్యయప్రయాసలూ, ఆందోళనమూ, మిత్రులవలన మోసపడుట జరుగుతాయి. బంధువులచేత నిందలు, శరీరశ్రమ కల్గుతాయి.

అయినా గురుబలంచేత నెలాఖరునాటికి ఒకొక్కటే తగ్గుముఖంపట్టి సుఖ సంతోషాలు చేకూరగలవు. ఉత్తర 1వ పా. వారికి సర్వవిధాలచేత శుభం కలుగును. వర్తకులకు, ఉపాధ్యాయులకు, ఉద్యోగులకు, విద్యార్థులకూ, రాజకీయ

వాదులకీ అన్ని వ్యవహారాలలోను విజయం, ధనలాభం, శుభకార్యసిద్ధికలిగి, ధైర్యం, ఉత్సాహం వృద్ధిపొందుతాయి.

6. కన్య (ఉత్తర 2,3,4 పా. హస్త, చిత్ర 1, 2 పా.)

ఉత్తర 2, 3, 4 పా. వారికి నెల అంతా సుఖ సంతోషాలతోను, శుభ కార్యాలతోను, విశేష ధనాదాయంతోనూ గడచును. బంధువుల రాకపోకలు, సర్వ కార్యవిజయం, పదుగురిలో మాటగౌరవం, ప్రజాసన్మానం కలుగును. ఉద్యోగ లకు, విద్యార్థులకూ, వర్తకులకూ బాగా అభివృద్ధి కలుగుతుంది. ఆరోగ్యంబాగా ఉంటుంది. హస్తవారికి కూడ బాగానేఉండును. కాని పితృవర్గంవారికి లేదా దూరబంధువులకు పీడచేయును. మనోవైకల్యం, కించిత్తు ఆందోళనా, శరీర శ్రమా, ప్రయాణాలమూలకంగా ధనవ్యయం తప్పవు మరియు లాభం అనేక విధాలుగా వచ్చినా కంటికి కనబడదు. మాతృపితృవర్గములవారితో మాట పట్టింపులు వచ్చును. చిత్ర 1, 2 పా వారికి గృహంగాని, స్థలం లేక భూమిని సంపాదించుట జరుగును. సువర్ణ వస్త్రాభరణ ప్రాప్తి, బంధుమిత్రులతో మంచి అనుబంధమేర్పడుతూంది. ఉద్యోగులకు ప్రమోషను, విద్యార్థులకు ఉన్నతవిద్యావ కాశం, వర్తక, కార్మిక, కర్షక వర్గములవారికి ధనలాభంతోపాటు వ్యయం జరుగును. మొత్తం ఈ రాశివారందరికీ శుభ, లాభ సంతోషాలు చేకూరుతాయి.

7. తుల (చిత్ర 3, 4 పా. స్వాతి, విశాఖ 1, 2, 3 పా)

చిత్ర 3, 4 పా. వారికి 14వ తే. వరకు సామాన్యంగాను ఆపిమ్మట యోగదాయకంగాను ఉండును. విద్యార్థులకు ఉన్నతవిద్యావకాశం కలుగుతుంది. ఉద్యోగులకు, వర్తకులకు, వైద్యులకు, వ్యవసాయదారులకు మొదట ఆటంకములు కలిగినా తర్వాత మంచి ధనలాభంకలిగి ప్రోత్సాహకరంగా ఉండును. తలపెట్టిన శుభకార్యములు నెరవేరును. స్వాతివారికికూడ అన్నిరంగాలల్లోను లాభదాయ కంగానే ఉన్ననూ, కుటుంబంతో కలతలూ, భార్యకు అనారోగ్యం కలిగి మూడవ వారానికి స్వస్థతకలుగును. అంతవరకు ధనలాభం బాగున్నా శారీరక, మానసిక శ్రమమాత్రం తప్పదు మొత్తంమీద వ్యయప్రయాసలుకలిగినా నెల చివరి నాటికి అన్నీ అనుకూలంగా శుభదాయకంగానే పరిణమించును. విశాఖ 1,2 3 పా వారికి 15వ తే. వరకు రాబడికి ఆటంకాలు కలిగినా నెల మూడవవారంనుండి ఉద్యోగం, వ్యాపార వ్యవహారాలు, పాడిపంటలు మొదలగువాని మూలకంగా అన్ని వర్గాలవారికీ లాభం కలిగించును విద్యార్థులకు ఉన్నతవిద్యావకాశం కలుగుతుంది. మొత్తంమీద చిత్రా, విశాఖ జాతకులకు పూర్తిగాను, స్వాతివారికి కొంచెం తక్కువగాను శుభయోగం కలుగుతుంది.

8. వృశ్చికం (విశాఖ 4 పా. అనూరాధ, జ్యేష్ఠ)

విశాఖ 4 పా. వారికి శారీరకంగా శ్రమకలిగినా అన్నివిషయాలలోను కార్యజయం అభివృద్ధి, సుఖసంతోషాలు కల్గును. శుభకార్య ప్రయత్నాలు, గృహనిర్మాణ ప్రయత్నాలు రెండూ ఏకకాలంలోనే ఫలించినా వివాహాది శుభ కార్యాలు నెరవేరి, గృహనిర్మాణ ప్రయత్నం వెనుకబడును, ఉద్యోగులకు, విద్యార్థులకు, వర్తకులకు, రాజకీయవాదులకు, కార్మిక, కర్షక వర్గాలకు పుష్క లంగా ధనలాభం కలుగుతుంది. అనూరాధ నక్షత్రంవారికి ఆరోగ్యభంగం, శరీరశ్రమా, వ్యవహారపుచిక్కులు కలుగును. తలపెట్టిన పనులు సకాలంలో నెరవేరవు ఎంత ధనంవచ్చినా చాలక ఋణంకూడ చేయుట జరుగును. శనికి జపంచేయించుట మంచిది. అనూరాధ నక్షత్రపు జాతకుడు. ఎన్నిశ్రమదమ్మాదులు పడినా సంతానమూ కుటుంబమూ మొదలగువారికి అన్నివిధాలా అభివృద్ధికల్గును. జ్యేష్ఠవారికి నెల ప్రారంభంలో భూ గృహ వ్యవహారాదుల్లో చిక్కులూ, మాతృ వర్గపు పీడా, ఆత్మీయులతో విరోధం, భార్యకు స్వల్పంగా అనారోగ్యం మొద లయినవి జరిగినా, నెల మధ్యనాటికి అన్నియుతగ్గును. దర్జా, హోదా, ఆడంబరం, సుఖభోగవిలాసాలు మొదలగువాని ఖర్చులు పెరుగును. పనికిమాలిన ఆలోచనలు హెచ్చును. విద్యార్థులకీ, ఉద్యోగులకీ, ముఖ్యంగా వృత్తిపనివారికి నెలంత లాభ సాటిగా ఉండును. ఒక అనూరాధవారికి శ్రమ, వ్యయప్రయాసలున్నా, విశాఖ, జ్యేష్ఠలవారికి యోగదాయకంగాను ఉండును.

9. ధనుస్సు (మూల, పూర్వాషాఢ, ఉత్తరాషాఢ 1వ పా.)

మూలవారికి నెల 1, 4 వారాల్లో తక్కువగాను, పూర్వాషాఢవారికి అధికముగాను శరీరశ్రమా, ధనవ్యయం, త్రిప్పటా, మానసిక బంధువిరోధం కల్గును. మానసికంగా పనికిమాలిన ఆలోచనలూ, ఊహాసౌధనిర్మాణము, స్త్రీ వ్యామోహం, పనికిమాలిన అనవసరమైన ఆడంబరపుఖర్చులు. ఎంత ఆదాయం వచ్చినా ఎప్పటికప్పుడు ధనమునకు తొట్రుపాటుకల్గును. మరియు మూలవారికి కొంత ఆరోగ్యభంగంకల్గును. పూర్వాషాఢవారికి శరీరం నలతతోపాటు అధిక శమా, బంధువిరోధమూ, ఇతరులనుగురించి అధికంగా పాటుపడుట జరుగను. బహు వ్యయప్రయాసములతో శుభకార్యములు నెరవేరును. ఏ ప్రయత్నము ఫలించినా ధనవ్యయం, ఆటంకాలు తప్పవు. ఉత్తరాషాఢ 1పా వారికి శ్రమ హెచ్చుగానుండును. శరీరంలో ఉష్ణాధిక్యంకల్గును. మిగిలిన అన్నివిషయాలూ అనుకూలంగాఉన్నా 20వ తే. తర్వాత ఆటంకాలు, విఘ్నాలు కల్గును. అయితే విద్యార్థులూ, ఉద్యోగులూ, రాజకీయవాదులూ మొదలయినవారందరికీ ఏదో విధంగా సకాలంలో పనులునెరవేరి, ఉత్సాహం, సుఖసంతోషాలు కలుగుతాయి. పూర్వాషాఢవారికి ఫలితం తక్కువగా ఉన్నా చిక్కులను ధైర్యంగా ఎదుర్కో డానికి తగిన శక్తి కలుగుతుంది.

10. మకరం (ఉత్తరాషాఢ 2, 3, 4 పా. శ్రవణం, ధనిష్ఠ 1, 2 పా)

ఉత్తరాషాఢ 2, 3, 4 పా. వారికి కించిత్తు శరీరశ్రమా, త్రిప్పటా తరచు ప్రయాణములవలన బడలికా కల్గును. ఇంతవరకు అపరిష్కృతంగాఉన్న అన్ని సమస్యలూ చక్కబడతాయి. సుఖ సంతోషాలు వృద్ధిఅవుతాయి. వివాహాది శుభకార్య ప్రయత్నాలు ఫలిస్తాయి. విద్యార్థులకు, ఉద్యోగులకు మంచి ప్రోత్సాహ కరమైన కాలం. వర్తక, వ్యవసాయదారులకు నష్టంకలుగుతుందన్న విషయాలు కూడ లాభకరంగా పరిణమించగలవు. శ్రవణం, ధనిష్ఠ 12 పా వారికిన్ని ఈనెల అంతా సువర్ణఘట్టం. ఉద్యోగాభివృద్ధి, వ్యాపారాభివృద్ధి, ధనాభివృద్ధి, పాడిపంటల అభివృద్ధి ఆయావర్గాలవారికి కలుగుతాయి. కుటుంబంలో సుఖ సంతోషాలు వృద్ధిపొందుతాయి. సంసార కుటుంబసౌఖ్యం సుఖభోగాలు, సువర్ణ సంపాదనా, స్థిరాస్తి సంపాదనా జరుగుతుంది. అధికారులు, ధనవంతులు, బంధు మిత్రాదులు మొదలగువారందరి సహాయ సహకారాలు పుష్కలంగా ఉంటాయి. ప్రజల్లో మంచి ఆదరంకలుగుతుంది. పుణ్య ధర్మకార్యాలుచేయడం జరుగుతుంది. మొత్తంమీద ఈరాశివారందరికీ ఈనెల శుభదాయకంగా ఉంటుంది. సంతానానికి అన్నివిధాలా అభివృద్ధి. మేలుకలుగుతుంది. స్థిరనిర్మాణాలు, తీర్థయాత్రలు ఫలిస్తాయి.

11. కుంభం (ధనిష్ఠ 3, 4 పా. శతభిషం, పూర్వాభాద్ర 1, 2, 3 పా)

ధనిష్ఠ 3, 4 పా వారికి కార్యసిద్ధి, విజయం, సుఖసంతోషాలు హెచ్చు మొత్తంలో ధనప్రాప్తి, అందరివలన మన్ననా కలుగుతాయి. విద్యార్థులకు, ఉద్యోగులకు అభివృద్ధి, విజయం కలుగుతాయి. కుటుంబంలో సర్వవిధాలా సుఖ సంతోషాలు చోటుచేసుకొంటాయి. అవసరానికి ధనం సమకూడి తలపెట్టిన పను లన్నీ సకాలంలో నెరవేరుతాయి. శతభిషంవారికి ధనిష్ఠ, పూర్వాభాద్రల వారి కన్న హెచ్చుగా ధనలాభంకలుగుతుంది. అయితే శరీరశ్రమా, మానసికవ్యథా, దురాశా హెచ్చుగా ఉంటాయి. స్త్రీ వ్యామోహం, సంసారసుఖాపేక్ష అత్యధికంగా ఉంటాయి శరీరంలో వేడిమి హెచ్చుగా ఉంటుంది. అప్పుడప్పుడు నలతకూడ ఉండి క్షణమైనా తీరికలేకుండా కార్యభారంలో మునిగితేలడం జరుగుతుంది పెద్దలతో పరిచయమూ, అధికారులవలన గౌరవమూ. మాట పలుకుబడి. వీని అన్నింటివలన ధనలాభం చేకూరుతుంది.

వీరశైవ వచనాలు

తెలుగుసేత : శ్రీ కె. గోదావరి శర్మ

1

మాయలో ఉండగా
మనిషికి దేవుడు కనపడడు;
కడుపులో ఉండగా
తల్లి మొహం పిల్లకి తెలుస్తుందా?

2

కత్తి ఎందుకూ
ఎత్తడం?
ఎత్తి
ఎందులో పొడవడం?
అన్నిటా
నువ్వే ఉంటే, ప్రభూ!

3

ఊబిలో దిగబడ్డ
ఆవులా
అటూ ఇటూ చూస్తూ
అరుపులు చాస్తున్నాను.
ఆ పశుపతే ఆదుకోవాలి.
కొమ్ములు పట్టి
లేవనెత్తి
ఒడ్డెక్కించాలి.

4

సంసారమనే బండరాయి
కాలికి కట్టేరు.
భక్తి అనే కర్ర దూలాన్ని
నేను పట్టుకున్నాను
ఒకటి తేలనివ్వదు
ఒకటి మునగనివ్వదు——
ఎలా ఒడ్డెక్కిస్తావో, స్వామీ!

5

చెట్టు కింద పాము బొమ్మకి
పాలు పోసి దండం పెడతారు;
పుట్టమీద నిజం పాముని
చంపండి చంపండంటారు——
ఈ ప్రజలు.

6

చెట్టుకి నోరు
వేళ్ళ దగ్గర ఉంటుంది;
మొదట్లో నీళ్లు పోస్తే
చిగుళ్ళు పచ్చబడతాయి.
భగవంతుడి నోరు
పేదవాళ్ళ దగ్గరుంది.
వాళ్ళని తృప్తి పరచు.

7

నోరంతా అబద్ధాలు
చూపుల్లో విషపు కోర్కెలు——
దేవుడెలా ఉంటాడు మనసులో?
యజమాని ఇంట్లో ఉంటే
గుమ్మంలో గడ్డి మొలుస్తుందా?
ఇల్లంతా పాడుబడి ఉంటుందా?

8

ఈ భక్తి
మన కొద్దు.
ముందు కెళ్ళినా
వెనక్కొచ్చినా
రంపంలా
హృదయాన్ని కోస్తుంది.
పాము పుట్టలో
చెయ్యి పెట్టాక
పాము కరవదా మరి!

9

నీట్లో నానబెడితే
రాయి మెత్తబడుతుందా?
గంటల తరబడి ధ్యానిస్తే
మనసుకి నిలకడ వస్తుందా?
భక్తి లేని పూజార్లు
నిధికి కాపలా ఉండే దెయ్యాలు!

10

బలి కోసం తెచ్చిన మేకపిల్ల
తోరణాల కోసం తెచ్చిన మామిడాకుల్ని
తినేసింది. బలి ఇచ్చాక
మేకని వండుకు తిన్నారు భక్తులు.
వాళ్ళు మాత్రం
ఎంత కాలం ఉంటారు?

11

పిల్లతల్లి అయిన వేశ్య
విటుణ్ణి ఆహ్వానిస్తే
ఎవరికీ న్యాయం చెయ్యలేదు:
పిల్లకీ పాలివ్వలేదు,
ప్రియుడి పక్కనీ పడుకోలేదు.
భక్తిలో ఓ కాలూ
ప్రయాణంలో ఓ కాలూ అయితే
ప్రయాణం ఎలా సాగుతుంది?

12

సంసార సాగరపు అలలు
ఉవ్వెత్తుగా లేస్తున్నాయి.
నా హృదయాన్ని తాకి
తడిపేశాయి.
పీకల మీది కొచ్చాయి.
నోట మాట
రాకుండా అడ్డుపడుతున్నాయి.
కళ్ళు కనిపించడం లేదు.
అయ్యో, అయ్యో, మునిగి-
పోతున్నాను.
ప్రభూ, పిలుపు విను!

[మొదటి రెండూ దేవరదాసిమయ్య రచనలు, మిగిలిన పదీ బసవేశ్వరుని వచనాలు]

పూర్వాభాద్ర 1, 2, 3 పా. వారికికూడ ఈనెల శుభదాయకంగా ఉంటుంది ధనం కలిసివస్తుంది. తలపెట్టిన పనులన్నీ నిర్విఘ్నంగా నెరవేరుతాయి. వివాహాది శుభకార్యాల్లో పాల్గొనడం జరుగుతుంది. ముఖ్యంగా విద్యార్థులకు శ్రమకలిగినా ఉన్నత విద్యావకాశం కలుగుతుంది. ఉద్యోగులకు ప్రమోషను అవకాశం లభిస్తుంది. వర్తకులకీ, వ్యవసాయదారులకీ కూడ మంచి అనుకూలంగా ఉండగలదు. మొత్తం రాశివారికి శుభదాయకమైనకాలం.

12. మీనం (పూర్వాభాద్ర 4వ పా. ఉత్తరాభాద్ర, రేవతి)

పూర్వాభాద్ర 4వ పా వారికి కార్యవిజయం, బంధుసమాగమం, సంసార కుటుంబసౌఖ్యం, క్రొత్తవారితో బంధుత్వమూ కలుగును ఉపాధ్యాయులకీ, విద్యార్థులకీ, తదితర వర్గాలవారందరికీ యోగదాయకంగాఉండును. శుభకార్యాలకీ, స్థిరాస్తి సంపాదనకూ ధనవ్యయం జరుగుతుంది రేవతి వారికి కూడ పూర్వాభాద్ర 4వ పాదంవారికి వలెనే సర్వవిషయాలలో అనుకూలంగా జయప్రదంగా ఉంటుంది. విజ్ఞాన సముపార్జన, పెద్దలతో పరిచయం, సాధుసజ్జన సహవాసం, భూమి లేక గృహాది సంపాదనమూ జరుగును కుటుంబంలో అన్నివిధాలా సుఖశాంతులు విస్తరిల్లును. శుభకార్యాలు అనుకూలంగా ఉండును ఉత్తరాభాద్ర వారికి నూతన ప్రయత్నాలకు ఆటంకంకలిగినా పట్టుదలమీదసాధిస్తారు. విద్యార్థులకు ద్వితీయశ్రేణిలో విజయం, అతికష్టంమీద ఉన్నత విద్యావకాశం కలుగుతుంది. వర్తకులకీ, డాక్టర్లకీ అధికశ్రమ, తక్కువఫలం కల్గును. ఈ నక్షత్రం వారికి శ్రమ హెచ్చు. ఫలం తక్కువ, శరీరంలో నలత, ప్రతి విషయంలోనూ ఆర్భాటం హెచ్చు సాధించినది తక్కువ ఆరోగ్యంవిషయంలో జాగ్రత్త అవసరం

సిద్ధాంతి: నిష్ఠల వెంకట సత్యసుబ్రహ్మణ్యం
బొబ్బిలి.

పుణ్యక్షేత్రం

ఆకెళ్ల శివప్రసాద్

"ప్రతి మనిషిలోన గుడివుంది.... అందరిలో గుడివుంది... ఆ గుడిలో దీప ముంచి .. అదియే దైవం...."

నిశ్శబ్దాన్ని అందంగా చీలుస్తూ మధురంగా వినిపిస్తోంది పాట. మాకు సమయం తెలీలేదు.

సావిట్లోకే కాఫీలు వచ్చాయి. సీతమ్మగారే అందరికి స్వయంగా అందించారు.

ఏమిటీ బంధం?

సీతమ్మగారికి, శివయ్యగారికీ మాకూ ఏమిటి సంబంధం?

ఏమాత్రం సంబంధంలేని మమ్మల్ని ఇంత ఆదరణగా, ఆప్యాయంగా చూస్తున్నారు. ఇది నిజంగా మా అదృష్టం. లేకపోతే ఆ చీకటిరాత్రి, ఆడవాళ్ళతో పిల్లలతో ఎంత కష్టపడవలసివచ్చేదో?

శ్రీశైలం యాత్రకి బయలుదేరాము మేమంతా. ఓటూరిస్టుబస్ 'కాంట్రాక్టు' తీసుకున్నాం.

మధ్యదారిలో వున్నట్టుండి బస్సు ఆగిపోయింది.

'ఇంజన్‌లో ఏదో పాడయ్యింది. బస్సు కదలదు అన్నాడు డ్రైవర్.

వెంటనే ఏమిచేయాలో తోచలేదు.

మధ్యదారి. చుట్టూచెట్లు. చీకటి.

దగ్గర్లో యిళ్ళున్న చాయలు కన్పించడంలేదు.

ఇప్పుడు డ్రైవర్‌ని తిట్టడం అనవసరం. మెల్లగా కదిలాము నేనూ, పార్వతీశం బ్యాటరీలైటుతీసుకొని, దగ్గర్లో ఏదైనా 'వసతి'లాంటిది వుందేమోనని.

అరగంట తిరిగాకా—

దూరంగా కన్పించింది.

వెన్నెట్లో కుటీరంలాంటి యిల్లు.

అటువైపు అడుగులువేశాము.

ఇంటిచుట్టూ పూలమొక్కలు.

మెల్లగా తలుపు తట్టాను.

'ఏమండీ!' పార్వతీశం పిలిచాడు.

నిముషం తరువాత తలుపులు తెరుచుకున్నాయి.

పండు ముత్తయిదువ చేతిలో హరికేన్ లాంతరుతో మాకేసిచూసింది

మేము మాగురించి చెప్పాము. ఆడవాళ్ళు, పిల్లలు వున్నారని, ఈ రాత్రికి కాస్త 'వసతి' కావాలని కోరాం.

మాటలమధ్యలో లోపల్నుంచి ఓ ముసలాయన వచ్చారు.

మరో ఐదునిముషాల తరువాత వాళ్ళింట్లో మేముండడానికి అంగీకరించారు

మేము వెనుతిరిగి బస్సు ఆగినప్రాంతానికి వచ్చి మిగిలినవాళ్ళనికూడా తీసుకొని యిల్లుచేరుకొనేసరికి—

దంపతులు యిద్దరూ ఎదురుచూస్తున్నారు.

మాకు దుప్పట్లు, రగ్గులు వగైరాలు అందించారు.

ఇద్దరు ముగ్గురు ముసలివాళ్ళకి 'మంచాలు'కూడా యిచ్చార.

మరో అరగంట తరువాత నిద్రకుపక్రమించాము.

నేను నిద్రనుండి లేచేసరికి—

ఇల్లంతా హడావుడిగావుంది మావాళ్ళు నానాహడావిడిచేస్తున్నారు.

బావివైపు నేను వెళ్ళేసరికి నుయ్యి మందువాలో మా శాస్త్రిలు స్నానం చేస్తున్నాడు. అటువైపు సుబ్బమ్మత్తయ్య ఏవో బట్టలు వుతుకుతోంది. కొంచెం దూరంలో నరసింహం సూర్యనమస్కారాలుచేస్తున్నాడు. పిల్లలు నానా గొడవా చేస్తున్నారు.

కాలకృత్యాలు తీర్చుకొని వచ్చేసరికి శివయ్యగారు అరుగుమీదకూర్చుని 'శివానందలహరి' పఠిస్తున్నారు. సీతమ్మగారు లోపల వంటహడావిడిలో ఉన్నారు

డ్రైవర్‌ని, మరో యిద్దరిని 'బస్సు' విషయమై పంపించాము.

'కనీసం ఓరోజు పడ్తుంది మరోబస్సు రావడాన్కి'అని చెప్పాడు డ్రైవర్.

మరో గంట తరువాత భోజనాలు సిద్ధం.

భోజనాలు పూర్తయ్యాకా—

"గోవిందా... గోవిందా..." అంటూ పొలికేకలాంటిదిపెట్టి 'బ్రేవ్' మంటూ త్రేన్చుకుంటూ, చెంబులు చేతుల్లోకి తీసుకొని కొందరు ఆ పక్కగా చేతులు కడుక్కుంటుంటే, మరికొందరు చెంబులుపట్టుకొని ఒక్కటే పరుగు, మరికొందరు పీకలదాకా తినేసరికి కదలలేక అక్కడే కూర్చుండిపోయారు.

సీతమ్మగారి కళ్ళల్లో గిర్రున నీళ్ళు ..

శివయ్యగారి సంగతి చెప్పక్కర్లేదు ..

"అయ్యా... తమరు భోంచేశారా?" అడిగాను.

'ఇంకా చెయ్యలంటావా? మీరందరు చేశారుగా...." శివయ్యగారన్నారు నేనేమి మాట్లాడలేకపోయాను.

"ఏమండి చంటాడు జామచెట్టు ఎక్కుతూ పడ్డాడు..." మా ఆవిడ ఆత్రంగా నాదగ్గరకు వచ్చింది.

"ఏమిటీ? ఎక్కడా?..." అంటూ సీతమ్మగారు కదిలారు. ఆవిడ వెనకే శివయ్యగారు కూడా కదిలారు.

బుజ్జిగాడి కాలు గీరుకుపోయివుంది.

"వెధవ... అడ్డమైనపన్లుచేస్తే..." దండకం అందుకోబోతుంటే—

"నువ్వు ఆగవయ్యా.... అసలే పిల్లాడు పడి ఏడుస్తుంటే..." అంటూ శివయ్యగారు లోపలికివెళ్ళారు. నిముషం తరువాత ఏదో మందులాంటిది తెచ్చి రాశారు గాయమ్మీద.

మధ్యాహ్నం శివయ్యగారు ఎక్కడ్నుంచో 'గ్రామ్‌ఫోన్' తెచ్చారు. పాత కాలంనాటి పాటలు వింటుంటే కాలం తెలీలేదు. నాకు తెలీకుండానే నిద్రలోకి జారుకున్నాను.

లేచేసరికి—

గోడగడియారం ఐదున్నర చూపెడ్తోంది.

సాయంత్రం ప్రశాంతంగా వుంది.

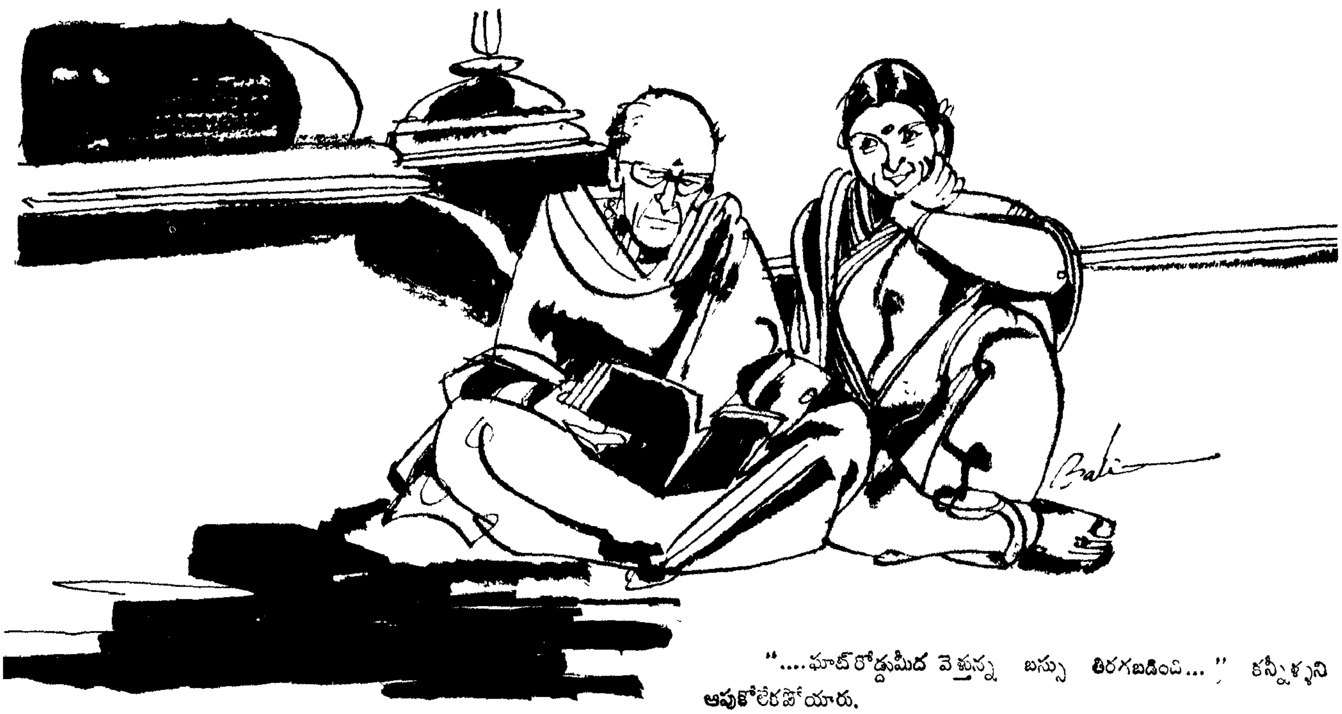
యింటిముందరి పూలమొక్కలు గాలి అలలతాకిడికి మెల్లగాఊగుతున్నాయి

అరుగుమీద శివయ్యగారు కూర్చున్నారు.

ఆయన ఒళ్ళో 'రత్నం' కొడుకు—

నేను ఆయన దగ్గరకి వెళ్ళేసరికి—

"ఇప్పుడేవస్తానయ్యా... కాస్త వీడ్ని తీసుకో..." అని వాడ్నిలా చేతికి అందించారు.

ఓ ఐదునిముషాల తరువాత—

తిన్నగా ఒళ్ళోకూర్చున్నవాడు కూర్చోకుండా ఆయన వెండి మీసాలతోనే ఆడుకున్నట్టు ఆడుకొని 'తడి' చేశాట్ట— '

“శివయ్యగారు .. రేపు వెళ్దామనుకుంటున్నాము... మావాళ్ళు రేపటికి బస్సుతీసుకొని వచ్చేస్తారు.. ఇప్పటికే మీకు శ్రమ ఇచ్చాం...” అన్నాను.

“...ఆఁ.... ఆఁ ... అదేమీలేదు... మావాళ్ళొస్తే ఈమాత్రంచేయమా? ....అయినా అప్పుడే ఏమితొందరా?... మరో రెండురోజులు వుండరాదూ....’’ అన్నారు.

“ఇప్పటికే రెండురోజులు పూర్తవుతాయి రేపటికి...” అన్నాను.

ఆయన ఏమీ మాట్లాడలేదు.

మా యిద్దరిమధ్యా అందమైన నిశ్శబ్దం.

కొంతసేపటి తరువాత—

“మీ కుటుంబ విషయం అడుగుతున్నాననుకోకండి...” అన్నా నేను. ఈ యింటిలో నాకు శివయ్యగారు, సీతమ్మగారు తప్ప మరెవరు కన్పించడంలేదు. ఈ దంపతులకు ఎవరూ లేరా?

“మీకు అభ్యంతరం లేకపోతేనే.” అన్నాను

“ఇందులో అభ్యంతరానికి ఏముంది నాయనా?” అని కండువాతో కన్నీళ్ళని తుడుచుకొని, చెప్పడం మొదలుపెట్టారు ఒళ్ళోవున్న రత్నం కొడుకు ఆయనకేసి ఆసక్తిగా చూస్తున్నాడు.

“వుండేదినాయనా! ‘నాన్నా’ ‘నాన్నా’ అంటూ అమ్మాయి... హాయిగా ఆడ్తూ, ఆనందంతో చిందులువేస్తూ .. వాళ్ళమ్మదగ్గరకంటే నాదగ్గరే చనువెక్కువ... ఏమడిగినా కాదనేవాడ్నికాను... నా గుండెలమీద పెంచాను... నా బంగారుతల్లిని మురిపెంగా పెంచాను... ఏ ఈడుకా ముచ్చట తీర్చాను.. ఆనందంగా ఈ చేతులతోనే పెళ్ళిచేశాను..” ఒక్కక్షణం భారంగా నిట్టూర్పు విడిచి—

“పెళ్ళయ్యాక ఓసారి నా చిట్టితల్లి ‘తిరుపతి’ యాత్రకి వెళ్ళామంది.. ఏదో పని హడావిడిలో వుండడంవల్ల అల్లుడ్నిచ్చి పంపించాను... సీతకూడా నాతోనేవుండిపోయింది. అంతే.. అదే ఆఖరురోజు...” కళ్ళలో కన్నీళ్ళు.

“....ఘాట్‌రోడ్డుమీద వెళ్తున్న బస్సు తిరగబడింది...” కన్నీళ్ళని ఆపుకోలేకపోయారు.

ఆయన ఒళ్ళోవున్న రత్నం కొడుకు ఆయన్నిచూసి కెవ్వుమన్నాడు

“భడవా! నీకుకూడా నామీదజాలే!” అంటూ కండువాతో కన్నీళ్ళని తుడుచుకున్నారు.

నా హృదయం చివుక్కుమంది.

“భగవాన్! ఎంతపనిచేశావ్?”

తపః ఫలం

శ్రీ కావూరు పాపయ్యశాస్త్రి

ఏ పుండరీకం
కన్నులన్నిటా నీ రూపు నిలిపి
ఎంతగా తపించి
ఆ బృందావనిలో
తన బ్రతుకును పండించుకుందో!
సుస్నిగ్ధ సుస్మితాపాంగ రోచిస్సులతో
నీ కనుదోయిగా రూపొందటానికి!

ఆలమందల మేపుతూ
అలసి సొలసిన నీకు
ఏ నీలజలదం
అతపత్రంగా సేవించిందో
నీ శ్యామాభిరామ తనూరామణీయకతగా
తానుగా మారటానికి!

సురభిళమైన
నీ మేనిపైనుండి వీచిన
మంద పవన వీచికలను
ఏ వెదురు ఎన్నాళ్ళుగా పలికిందో!
నీ పెదవులపై
పిల్లగ్రోవిగా నిలవడానికి!
నీ కోమల వంశీగాన మాధురీ మహిమకు
ఏ మయూరం పరవశించి
మత్తుగా నర్తించిందో!

నీ సిగలో సొగసుగా
భాసించడానికి!

ఆర్ద్రమైన ఏ శరద్రాత్రి
వెన్నెల పన్నీటి జల్లులో
నిన్నభిషేకించిందో
నీ అధరాలపై
సురుచిర సుందర మందహాసంగా
నిరంతరం వెలుగొందటానికి!
ఏ అడవిపూలు
నీ నడచిన బాటలో పరచుకుని
నీ అడుగులబడి నలిగినవో!
నీ మెడలో పూమాలగా
అందగించడానికి!

ఏ యమునాధునీ అలలడోలిక
నీ నావనూయలలూపి
నిన్నలరించి తరించిందో!
నీ హృదంతరాంతర
మృదుగీతికా రసధునిగా
మధుర వేదనాకృతిగా
నీ ఎదలో ఎదగా
ఒక రాధగా
ఒదిగిపోవటానికి!

మర్నాడు—

అనుకున్నట్టే మరో బస్సులో మావాళ్ళు వచ్చారు.

భోజనాలు పూర్తయ్యాయి.

బయలుదేరడాన్కి ఉపక్రమించాం.

సీతమ్మగారు తెగ 'సతమత' మవుతున్నారు.

శివయ్యగారు అందిన పిల్లాడిని అందినట్టే ముద్దాడుతున్నారు.

మరో రెండురోజులు వుండయినా్న బలవంతాన్న వాళ్ళనీ ఒప్పించి బయలుదేరుతున్నాం.

సీతమ్మగారు ఆడవాళ్ళందరికీ పసుపు కుంకుమలు యిచ్చారు.

ఈ రెండురోజుల్లో వాళ్ళుచూపిన ప్రేమా, ఆప్యాయత నెమరువేసుకుంటూ ఆ దంపతుల ఆశీర్వాదం తీసుకొని అక్కడ్నుంచి కదిలాము.

బస్సు మెల్లగా కదిలింది.

మేమందరం దండాలు పెడ్తుంటే ఆ దంపతులు చేతులు వూపుతున్నారు—శివయ్య, సీతమ్మగార్లు.

మెల్లగా—

ఆ యిల్లు దూరమవుతోంది....

కళ్ళలో లీలగా కన్నీటిపొర కదిలింది....

కన్నీటి పొరచాటున....

దూరంగా...

పుణ్యదంపతుల్లా శివయ్య, సీతమ్మగార్లు.

పుణ్యక్షేత్రంలా ఆ యిల్లు!

బస్సు మరో 'పుణ్యక్షేత్రం'వైపు పరుగులుతీస్తోంది! ❖

డా॥ ఆర్. శ్రీహరి

సంస్కృత నిఘంటువులు- ఒక పరిశీలన

"అస్మాత్పదాదయమర్థో బోద్ధవ్య ఇతీశ్వరసంకేతః శక్తిః" అని తార్కికుల వచనం. 'ఈ పదంవల్ల ఈ అర్థం అవగతంకావాలి'— అని ఈశ్వర సంకేతాన్ని 'శక్తి' అంటారు. ఈశ్వరుని సంకేతంకాదు కేవల సంకేతమే శక్తి అని కొందరి అభిప్రాయం. "శక్తిగ్రహం వ్యాకరణోపమానకోశాప్త వాక్యాద్వ్యవహారతశ్చ, వాక్యస్యశేషాద్వివృతేర్వదంతి సాన్నిధ్యతః సిద్ధపదస్యవృద్ధాః"కి అనే వాక్యాన్ని బట్టి వ్యాకరణం, ఉపమానం, కోశం, ఆప్తవాక్యం, వ్యవహారం, వాక్యశేషం, వివృతి, సిద్ధపదసాన్నిధ్యం అనే ఈ తొమ్మిది శక్తి గ్రాహకాలని తెలుస్తుంది. అంటే ఇవి ఏ శబ్దానికి ఏ అర్థాన్ని బోధించే శక్తిఉందో తెలియజేస్తాయన్నమాట. ఈ శక్తిగ్రాహకాల్లో 'కోశం' చాలా ప్రధానమైనది.

భాషకు కోశం, రాజుకు ధనాగారం ముఖ్యమంటారు. 'కోశవానాచార్యః' అని సంస్కృత సూక్తి. కోశాన్ని చదివినవాడే పండితుడని దీని తాత్పర్యం. 'కోశమైనా చూడు లేక దేశమైనాచూడు' అని కన్నడసూక్తి. వీటినిబట్టి విజ్ఞాన ప్రాప్తికి కోశాలు ఎంత అవసరమో మనం అర్థంచేసుకోవచ్చు.

కోశానికి అనుశాసనం, అభిధానం, నిఘంటువు అనే నామాంతరాలు ఉన్నాయి. వీటిలో నిఘంటుపదం చాలా ప్రాచీనమైంది. ఈ పదానికి తొలుత వైదికపరంగానే వాడుకఉన్నా ప్రస్తుతం లౌకిక పదనిఘంటువులకు కూడా నిఘంటువులనే వ్యవహారం ఏర్పడింది. 'నిశ్చయేన వేదమంత్రార్థాన్ నిగమయంతి ఇతి నిగంతవః'- నిశ్చయంగా వేదమంత్రాల అర్థజ్ఞానాన్ని కలిగించేవి కనుక ఇవి నిగంతువులు. నిగంతుశబ్దమే నిఘంటువుగా మారింది. లేదా నితరాం ఘట్టయంతి భాషయంతి శబ్దార్థం ఇతి నిఘంటవః' అనే వ్యుత్పత్తికూడా చెప్పవచ్చు సూటిగా అర్థాన్ని చెప్పేవి నిఘంటువులని దీని తాత్పర్యం.

వేదాల్లో ప్రయుక్తమైన శబ్దాలకు అర్థాలనువివరించే నిఘంటువులే సంస్కృతంలో మొట్టమొదట వెలువడిన నిఘంటువులు. కశ్యపప్రజాపతి రచించిన నిఘంటువు వైదికనిఘంటువుల్లో మొట్టమొదటిదని విమర్శకుల అభిప్రాయం. ఇందులో గవాదిదేవపత్న్యంత శబ్దాలకు సమానార్థక శబ్దాలు చూపబడ్డాయి. దీని-సమామ్నాయమనే పేరుకూడా ఉన్నది. ఈ నిఘంటువులోని పదాలకే యాస్కుడు (క్రీ.పూ. 700) నిరుక్తరూపంలో వ్యాఖ్యానం వ్రాసినాడు. యాస్కుడు నిరుక్తారంభంలో 'సమామ్నాయః సమామ్నాతః స వ్యాఖ్యాతవ్యః। తమిమం సమామ్నాయం నిఘంటవ ఇత్యాచక్షతే'- అని చెప్పినాడు. ఈ సమామ్నాయం తానే చెప్పిందికూడా కావచ్చునేమో! యాస్కుని నిరుక్తంలో దాదాపు పదిహేడుగురు వైదిక నిఘంటుకారుల పేర్లు పేర్కొబడ్డాయి. కాని ఆయా ఆచార్యుల నిఘంటువులుమాత్రం ప్రస్తుతం లభ్యంకావు. పద్దెనిమిదోశతాబ్దికి చెందిన భాస్కరరాయ పండితుడు వైదిక శబ్దాలకు ఒక నిఘంటువును అనుష్టుప్ వృత్తంలో రచించినాడు.

ఆధునికయుగంలో ఆధునిక పద్ధతుల్లో అకారాదిక్రమంగా వైదిక పదకోశాలు సంతరింపబడ్డాయి. వీటిలో విశ్వబంధుశాస్త్రి వైదికశబ్దార్థ పారిజాతం, వేదార్థ శబ్దకోశం అనేవి ప్రధానమైనవి.

ఇక లౌకికభాషకు వెలసిన ప్రాచీన నిఘంటువులను పరిశీలిద్దాం. లౌకిక భాషకు సంతరింపబడిన ప్రాచీన నిఘంటువులు ఎన్నోఉన్నాయి. పురుషోత్తమదేవుని త్రికాండశేషవ్యాఖ్య సారార్థచంద్రికాకర్త శ్రీ శీలస్కంధ యతివరుడు 192 కోశాలను పేర్కొన్నాడు. వీటిలో కొన్ని ముద్రితాలు. కొన్ని అముద్రితాలు, కొన్ని లభ్యాలు. కొన్ని అలభ్యాలు. ప్రాచీనకోశాలన్నీ ధారణ కనుకూలంగా ఉండాలనే దృష్టితో ఛందస్సులోనే నిబంధింపబడినాయి. వీటిలో ముఖ్యమైన నిఘంటువులను కొన్నిటినిగూర్చి తెలుసుకుందాం.

విషయ వైవిధ్యాన్నిబట్టి ప్రాచీన సంస్కృత నిఘంటువులను ఈ కింది ఐదు రకాలుగా విభజించవచ్చు.

1. పర్యాయ పదకోశాలు
2. అనేకార్థక పదకోశాలు
3. శాస్త్రపదకోశాలు
4. ద్విరూపకోశాలు
5. ఏకాక్షరకోశాలు
6. క్రియాకోశాలు

పర్యాయపదకోశాలు :- ఒక అర్థంలో వాడబడే పదాలన్నీ ఒకచోట నిర్దేశించటం ఈ కోశాల లక్ష్యం. పర్యాయ పదకోశాల్లో ప్రధానంగా చెప్పుకోదగ్గది అమరకోశం. నేటికీ సంస్కృతాభ్యాసం అమరకోశంతో ప్రారంభం చేయడం మనందరికీ తెలిసినవిషయమే. "అష్టాధ్యాయీ జగన్మాతా-ఽమరకోశో జగత్పితా" అనే నానుడివల్ల అమరకోశానికున్న ప్రాముఖ్యం అవగతమౌతుంది. అమరం రానిది సంస్కృతభాష అమరదంటుందట. అమరకోశానికి వెలసినన్ని వ్యాఖ్యలు మరే ఇతరకోశ గ్రంథానికి రాలేదు. క్రీ. శ. ఆరోశతాబ్దంలోనే దీనికి చీనాభాషలో అనువాదం వచ్చిందట. అందువల్ల అమరకోశకర్త- అమరసింహుడు ఆరోశతాబ్దికి పూర్వుడని తెలుస్తుంది. ఇందులో నామపదాల పర్యాయపదాలేకాక వాటి లింగనిర్దేశంకూడా చూపబడింది. అందువల్ల నామలింగానుశాసనమనే దీని నామాంతరం సార్థకం తనకు పూర్వమున్న ఇతర నిఘంటువులను సమాహరించి సార్థక పదజాలంతో విస్తారమైన అర్థాన్ని సూచించేవిధంగా వర్గములను విభజించి సమగ్రతతో ఈ నిఘంటువును సంతరించినాడు. ఈ విషయాన్ని

సమాహృత్యాన్యతంత్రాణి సంక్షిప్తైః ప్రతిసంస్కృతైః
సంపూర్ణముచ్యతే వర్గైర్నామలింగాను శాసనమ్"-

అనే శ్లోకంలో వివరించినాడు. అమరకోశానికి క్షీరస్వామి, సర్వానందుడు సంతరించిన వ్యాఖ్యానాల్లో వ్యాడి, కాత్యుడు, వాచస్పతి, భాగురి, విక్రమాదిత్యుడు, ధన్వంతరి, అమరదత్తుడు, వరరుచి మొదలైన ఆచార్యులు స్మరింపబడడంవల్ల ఆయా ఆచార్యులు వ్రాసిన నిఘంటువుల నన్నింటినీ అమరసింహుడు పరిశీలించి నామలింగానుశాసనాన్ని రచించిఉంటాడు. వాచస్పతి శబ్దార్ణవకోశాన్ని, వ్యాడి ఉత్పలినీకోశాన్ని, విక్రమాదిత్యుడు సంసారావర్తకోశాన్ని రచించినట్లుగ పురుషోత్తమదేవుని హారావళి తెలుపుతుంది. కాత్యుడురచించిన కోశం నామమాల కావచ్చు.

అమరకోశంలో మూడు కాండలున్నాయి. విషయభేదాన్నిబట్టి మళ్ళీ ఇరవై ఐదు వర్గాలుగా అవాంతర విభాగంచేయబడింది. స్వర్గవర్గ, దిగ్వర్గ, వ్యోమవర్గ, కాలవర్గ, ధీవర్గ, వాగ్వర్గ మొదలైనవి ఈ అవాంతరవర్గాలు ఆయా శాస్త్రాలకు సంబంధించిన పదజాలాన్ని సేకరించి ప్రత్యేక నిఘంటువులను-(కృషికోశ, వాణిజ్యకోశం మొదలైనవి) సిద్ధంచేస్తున్న నేటి పద్ధతికి-అనగా విషయాన్నిబట్టి పదాలను వర్గీకరించి అర్థవివరణ చేయడమనే పద్ధతికి-అమరకోశాది ప్రాచీన కోశాలే బీజావాపంచేసినాయనడం యదార్థం. ప్రధానంగా ఈకోశం పర్యాయ శబ్దకోశమే ఐనా మూడోకాండలో నానార్థ వర్గనుకూడా సంతరించడంవల్ల ఈ కోశానికి సమగ్రత లభించింది. 1539 శ్లోకాల్లో శాస్త్రీయపద్ధతిలో సమస్త విషయాలనూ విపులంగా, సంపూర్ణంగా వివరించడం జరిగింది. అందువల్లే మంచి

ప్రసిద్ధిని పొందింది. అగ్ని పురాణంలోకూడా ఒక కోశసంక్షేపం కనిపిస్తుంది. ఇది అమరకోశానికి పరిషత్రిత రూపమే.

ఒక అర్థాన్ని ఇచ్చే పదాన్ని తీసుకొని దానికి ఇతర పదాలుచేర్చి భిన్నార్థక రూపాలను సృష్టించుకునే పద్ధతి సంస్కృతంలో అపరిమితంగా కానవస్తుంది. ఉదాహరణకు భూమి అనేపదం ఉంది. దీనికి ధర అనే పదం చేరిస్తే 'భూధర' అనే పర్వతార్థక పదం ఏర్పడుతుంది. ఇట్లే భూమి, అచలా, రసా, విశ్వంభరా, స్థిరా, ధరా, ధరిత్రీ మొదలైన భూమి పర్యాయ వాచకపదాలన్నింటికి ధర అని చేరిస్తే ఏర్పడేపదాలు పర్వతార్థాన్ని తెలుపుతాయి. అలాగే భూమి వాచకపదాలకు 'పతి' అనేపదం చేరిస్తే ఏర్పడేపదాలు 'రాజు' అనే అర్థాన్ని తెలుపుతాయి. ఈ పద్ధతిని వివరించిన నిఘంటువులు ఎక్కువగా కానరావు. ధనంజయ నిఘంటువులో ఈపద్ధతి కానవస్తుంది. ఒక్క ఉదాహరణం.

"భూమిర్భూః పృథివీ పృథ్వీ గహ్వరీమేదినీ మహీ

ధరావసుంధరా ధాత్రీ క్షమావిశ్వంభరావనిః- అని భూపర్యాయ వాచకాలు పేర్కొని

తత్పర్యాయధరః శైలః తత్పర్యాయ పతిర్నృపః

తత్పర్యాయరుహోవృక్షః శబ్దమన్యం చ యోజయేత్" అని భూపర్యాయ వాచకాలకు ధరాదిశబ్దాలుచేరిస్తే పర్వతపర్యాయవాచకాలు ఏర్పడుతాయని ఈ శ్లోకం తాత్పర్యం. ధనంజయుడుపేర్కొన్న ఈ పదయోజన పద్ధతి అమరకోశాదుల్లో కానరాదు. ఈ నిఘంటువులో నానార్థక పదాలుకూడా సేకరించబడ్డాయి.

పర్యాయ వాచకపదాలు ప్రధానంగా నానార్థకశబ్దాలు గౌణంగా కూర్చబడిన కోశాల్లో హలాయుధకోశం పేర్కొదగింది. దీని కర్త హలాయుధుడు (10 శతాబ్ది) దీనికి అభిధాన రత్నమాల అని నామాంతరం. పర్యాయపదాలు స్వర్గ, భూమి, పాతాళ, సామాన్యకాండల్లోనూ, నానార్థాలు అవ్యయాలు ఐదవకాండ లోనూ కూర్చబడ్డాయి. అమరకోశంమాదిరిగా ఈకోశంలో లింగాన్ని నిర్దేశించే పద్ధతి కానరాదు. కనుక ఇది నామశాసనమేకాని లింగశాసనంకాదు.

అమరకోశపద్ధతిలోనే సంతరింపబడ్డ నిఘంటువుల్లో చాలా విపులమైనది వైజయంతీ నిఘంటువు. అమరకోశంకన్నా రెండింతల పరిమాణంకలది. మొత్తం 3216 శ్లోకాలున్నాయి. 11వ శతాబ్దికి చెందిన యాదవప్రకాశుడు ఈ నిఘంటుకర్త. ఇది అమరకోశంకన్నా విస్తృతమూ, సమృద్ధమూ ఐన కోశమని పండితుల అభిప్రాయం అమరకోశంలోని అధ్యాయ విభాగంకన్నా వైజయంతిలోని అధ్యాయవిభాగం వివరంగా ఉంది. ఉదాహరణకు అమరంలో స్వర్గానికి సంబంధించిన పర్యాయపదాలన్నీ స్వర్గ వర్గలో అవాంతరవిభాగంలేకుండా కూర్చబడ్డాయి. కాని వైజయంతిలో స్వర్గకాండతోనే మళ్ళీ అది దేవాధ్యాయం, లోకపాలాధ్యాయం, యక్షాధ్యాయం ఇత్యాదిగా అవాంతర విభాగాలు కానవస్తాయి. ఇట్లాగే అంతరిక్షకాండం జ్యోతిరధ్యాయం, మేఘాధ్యాయం, ఖగాధ్యాయం, శబ్దాధ్యాయం అనే అవాంతర విభాగాలుగా విభజింపబడింది. ఈ విభాగం జిజ్ఞాసువు కెంతో ఉపయోగకారి. ఆయావిషయాలకు సంబంధించిన పర్యాయపదాలను చెప్పేప్పుడు వాటికి సంబంధించిన విషయాలను వివరంగాచెప్పడం ఈ నిఘంటువు ప్రత్యేకత, ఒక్క ఉదాహరణం చూపుతాను. అమరకోశంలో షడ్రసాలు- మధురామ్లలవణ కటుకషాయతిక్తాలు మాత్రమే పేర్కొబడ్డాయి. ఈ ఆరు మూల రసాలుమాత్రమే. కాని వీటి పరస్పర మేళనాదులవల్ల ఏర్పడే రుచులు ఎన్నో ఉన్నాయికదా! అవన్నీ అమరకోశకారుడు పేర్కొనలేదు. వైజయంతీకారుడు 63 రుచిభేదాలను పేర్కొనడమేకాక వాటి పేర్లను కూడా నిర్దేశించడం విశేషం. వైదిక పదాలకు కూడా ఇందులో వివరణ ఉండడం మరో విశేషం. అకారాది క్రమంగా పదాలను నిర్దేశించడమనే ఆధునిక నిఘంటువుల్లో కనిపించే లక్షణం, ఏకాక్షర, ద్వ్యక్షర, త్ర్యక్షరాది పదాల క్రమనిర్దేశం ఈ నిఘంటువులో కానవస్తుంది. కాని యీపద్ధతి కేవలం నానార్థక శబ్దాలవిషయంలోనేకాని పర్యాయ పదాల విషయంలోమాత్రం పాటింపబడలేదు. నానార్థక పదాలను వివరించే సందర్భంలో లింగాన్నిబట్టి పదాలను వర్గీకరించడం ఈ నిఘంటువులో కనిపించే మరో ప్రత్యేకత.

11వ శతాబ్దిలోనే వెలసిన మరో నిఘంటువు అభిధానచింతామణి. సుప్రసిద్ధుడైన హేమచంద్రుడు దీనికర్త. ఇది పర్యాయపదాల నిఘంటువు. హేమచంద్రుడు అనేకార్థ సంగ్రహం, నిఘంటుశేషం అనే మరో రెండు నిఘంటువులను కూడా రచించినాడు. వీటిలో మొదటిది నానార్థ పదాలను, రెండవది ఓషధుల పేర్లను తెలిపే నిఘంటువు.

12వ శతాబ్దికి చెందిన పురుషోత్తమదేవుడు అమరసింహుని నామలింగానుశాసనంలో చెప్పబడని పదాలనన్నింటినీ సంగ్రహించి త్రికాండశేషం అనే పేర ఒక నిఘంటువును రచించినాడు. అమరకోశానికి ఇది పరిశిష్ట గ్రంథమని చెప్ప వచ్చు. దీని రచన అమరకోశ పద్ధతిలోనే సాగింది. పురుషోత్తమదేవుడు హారావళి అనే మరో నిఘంటువును కూడా సంతరించినాడు. త్రికాండశేషంలో ప్రసిద్ధ పదాలు సంగ్రహింపబడగా హారావళిలో అప్రసిద్ధ పదాలు కూర్చబడ్డాయి. గోష్ఠుల్లో వాద సమయాల్లో ఈ హారావళి మంచి వైదగ్ధ్యాన్ని కలిగిస్తుందని పురుషోత్తమదేవుడు ఇలా పేర్కొన్నాడు.

> దీర్ఘైవ సంతి సుధియామభిధానకోశాః
> కింతు ప్రసిద్ధ విషయవ్యవహారభాజః
> గోష్ఠీషు వాదపర మోహఫలానుకేషాం
> హారావళీ న విదధాతి విదగ్ధి మానమ్.

నానార్థ పదాల వివరణ కూడా ఇందులో చోటు చేసుకుంది. ఇంతవరకూ పేర్కొన్న నిఘంటువులు పర్యాయపదాలు ప్రధానంగానూ, నానార్థకపదాలు అప్రధానంగానూ వివరింపబడ్డ నిఘంటువులు. ఇట్టి నిఘంటువులు సంస్కృత భాషకు ఇంకెన్నో ఉన్నాయి. ప్రధానమైనవి కొన్ని మాత్రం ప్రస్తావింపబడ్డాయి.

పర్యాయపదాలు కాకుండా కేవలం నానార్థకపదాలను మాత్రమే వివరించిన నిఘంటువులు కూడా ఉన్నాయి. ఇక వాటిని గూర్చి తెలుసుకుందాం.

నానార్థ నిఘంటువుల్లో అతి ప్రాచీనమైనది శాశ్వత నిఘంటువు. దీనికి అనేకార్థ సముచ్చయమనే పేరు కూడా ఉన్నది. దాదాపు అమరసింహుని కాలం లోనే ఈ నిఘంటువు వచ్చి ఉంటుంది. అమరకోశంలోని నానార్థవర్గ క్లుప్తంగా ఉన్నదనే ఉద్దేశంతో శాశ్వతుడీ నానార్థ నిఘంటువును సంతరించి ఉంటాడు. అమరకోశంలోని నానార్థ వర్గకన్నా శాశ్వతకోశం రెండింతలు విస్తృతి కలిగి ఉంది.

నానార్థక పదాలను పేర్కొనేప్పుడు వాటి ఆద్యంతవర్ణాల అనుపూర్వి ఆధునిక నిఘంటువుల్లో మాదిరిగా పాటింపబడటం ఈ నానార్థ నిఘంటువుల్లో కొన్నింటిలో కనిపిస్తుంది. మేదినీకోశంలో చూపబడిన పదాల వరుసను గమనించండి.

అర్క, అంక, ఏక, కర్క, కంక, కల్క, కాక, కాకా, కిష్కుః, కోకః

అశోకః, అభీక, అనీక, అణుక, అలీక, అనూక, అంకుర, అంతిక, అలర్క.

"స్వరకాద్యాది కాద్యంతవర్ణైర్నానార్థ సంగ్రహః

ఏకద్విత్రి చతుఃపంచ షడ్వర్ణానుక్రమాత్ కృతః" — అని మేదినికరుడు కైక, కద్విక, కత్రిక, కచతుష్క ఇత్యాది కాంతా పదాలను అకారాదిక్రమంలో చెప్పినట్లుగ చెప్పుకున్నాడు. అమరకోశంలోని నానార్థవర్గలో కాంత, గాంత ఇత్యాది పద నిర్దేశ పద్ధతి అనుసరింపబడ్డా పదాది వర్ణాల ఆనుపూర్వికానీ, కద్విక, కత్రిక ఇత్యాది నియమం కానీ పాటింపబడినట్లు కానరాదు. ఉదా:- విపస్వత్, సరస్వత్, గరుత్మత్, శకుంత, ధూమకేతు,

జీమూత, హస్త, మరుత్ మొదలైన పదాల వరుసను గమనిస్తే అంతంలో వున్న వర్ణసామ్యం మాత్రమే పాటింపబడినట్లు కనిపిస్తుంది.

విశ్వేశ్వరుని విశ్వప్రకాశం (1111) మంఖుని అనేకార్థకోశం (12శ.) అజయపాలుని నానార్థ సంగ్రహం (1140) కేశవస్వామి నానార్థార్ణవ సంక్షేపం, హేమచంద్రుని అనేకార్థ సంగ్రహం, మేదినికరుని మేదినికోశం మొదలైనవి సంస్కృతంలో వెలసిన కొన్ని నిఘంటువులు.

మేదినీకోశంలో చివర మేదినికరుడు ఎంతోమంది నిఘంటుకారులను, ఎన్నో నిఘంటువులను పేర్కొని వాటి సాహాయ్యంతో తాను కోశాన్ని నిర్మించినట్లుగ చెప్పుకున్నాడు. ఆయన స్మరించిన నిఘంటువులను, నిఘంటుకారులను గమనించండి.

ఉత్పలిని, శబ్దార్ణవం, సంసారావర్తం, నామమాల, భాగురి,
వరరుచి, శాశ్వతుడు, గోపాలుడు, రంతిదేవుడు, హరి,
అమరుడు, శుభాంకుడు, హలాయుధుడు, గోవర్ధనుడు,
రభసుడు, పాలుడు, రుద్రుడు, అమరదత్తుడు, జయుడు,
గంగాధరుడు, ధరణికోశం, హారావళి, త్రికాండశేషం,
రత్నమాల, విశ్వప్రకాశం, కాత్యాయనుడు.

నానార్థ నిఘంటువుల్లో లింగనిర్దేశం అన్ని కోశాల్లో కనిపించదు. మేదినికరుడు మొదలైన కొందరు మాత్రం లింగాన్ని కూడా అనుశాసించడం కనిపిస్తుంది. "ప్రవాలోఽస్త్రీ కిసలయే; విట్ పుంసి మనుజే వైశ్యే" ఇత్యాదిగా.

కొన్ని నానార్థ నిఘంటువుల్లో ఒక్కొక్క లింగానికి సంబంధించిన పదాలను వర్గీకరించి చెప్పడం కనిపిస్తుంది. లింగాశ్రితమైన ఈ వర్గీకరణ పద్ధతి నానార్థార్ణవ సంక్షేపం మొదలైన కొన్ని నిఘంటువుల్లో కనిపిస్తుంది. నానార్థ నిఘంటువు లన్నింటిలోనూ కేశవస్వామి (12శ.) రచించిన ఈ నానార్థార్ణవ సంక్షేపం చాలా విస్తృతమైన నిఘంటువు. ఇందులో దాదాపు 5800 శ్లోకాలు ఉన్నాయి. ఈ నిఘంటువులో వైదికపదాలు కూడా చోటు చేసుకున్నాయి.

శాస్త్రపదకోశాలు :

ఆధునికయుగంలో (కృషికోశం, రసాయనశాస్త్రకోశం, భౌతికశాస్త్ర పదకోశం ఇత్యాదిగా) ఆయాశాస్త్రాలకు సంబంధించిన వివిధ కోశాలు సంతరింపబడుతున్న విషయం మనకు తెలిసిందే. విషయానుగుణంగా శబ్దాలను వర్గీకరించటమనే ఈ పద్ధతికి ప్రాచీనకాలంలోనే బీజావాపం జరిగింది. అమరకోశం, వైజయంతి మొదలైన పర్యాయ పదకోశాల్లో శబ్దాలన్నీ విషయాన్ని ఆధారంగా చేసుకునే వర్గీకరింపబడ్డాయి. అంతేకాక ఒక ప్రత్యేక శాస్త్రానికి సంబంధించిన పదజాలాన్ని సేకరించి ప్రత్యేక శాస్త్ర పదనిఘంటువుగా కూర్చడమనే పద్ధతికి కూడా ప్రాచీన సంస్కృత నిఘంటువుల్లోనే అంకురార్పణం జరిగిందని చెప్పవచ్చు. ధన్వంతరి నిఘంటువు, హేమచంద్రుడు తన అభిధాన చింతామణికి అనుబంధంగా సంతరించిన నిఘంటుశేషం, నరహరి పండితుని రాజనిఘంటువు, మదనపాలుని నిఘంటువు ఆయుర్వేదశాస్త్ర నిఘంటువులు. ఉణాదికోశం వ్యాకరణశాస్త్ర నిఘంటువు. గణితనామమాల మొదలైనవి జ్యోతిషానికి, గణితానికి సంబంధించిన శాస్త్ర నిఘంటువులు. ఆధునిక యుగంలో మీమాంస కోశం మొదలైన సాస్త్రకోశాలు ఎన్నో వచ్చినాయి.

ద్విరూపాదికోశాలు :

భాషలోని కొన్ని పదాలకు రూపాంతరాలు ఉండటం కద్దు. ఉదా:- భూమిః - భూమీ; ధరణిః - ధరణీ; అగారం - ఆగారం మొ॥ ఈ విధమైన రూపాంతరాలు కల పదాలను వివరించే కోశాలను ద్విరూపాది కోశాలని అంటారు. వీటిలో శ్రీహర్షకృతమైన ద్విరూపాదికోశం, పురుషోత్తమ దేవుని ద్విరూపకోశం ప్రధానంగా కానవస్తున్నాయి. శబ్దాల్లోని ద్విరూపాదులకు లింగభేదం, అర్థభేదం, ప్రత్యయభేదం, హల్భేదం మొదలైనవి కారణాలు. ద్విరూపాదికోశంలో శబ్ద నిర్దేశం చేసే పద్ధతికి ఒక్క ఉదాహరణం పరికించండి.

"మరుతశ్చ మరుచ్చాపి మరుత్వాన్మారుత స్తథా" - మరుచ్ఛబ్దానికున్న నాలుగు రూపభేదాలు ఇక్కడ పేర్కొనబడ్డాయి.

ఏకాక్షరకోశాలు :- శ్లేషకావ్యాల్లో అనేకార్థాలు చెప్పడానికి ఈ ఏకాక్షర కోశాలు చాలా ఉపయోగపడతాయి. ఏకాక్షరనామమాల, పురుషోత్తమదేవుని ఏకాక్షరకోశం ఏకాక్షర నిఘంటువుల్లో పేర్కొదగ్గవి. ఈనిఘంటువుల ప్రయోజనం చాలా పరిమితమనే చెప్పాలి.

క్రియాకోశాలు :-

ఇంతవరకు పేర్కొబడ్డ నిఘంటువులన్నీ కేవలం నామవాచకాలనుమాత్రమే వివరించేవి. (నామాలలో అవ్యయాలుకూడా చేరతాయి. వీటిలో ధాతువుల అర్థ ప్రసక్తి కానరాదు, శబ్దజాలంలో ధాతువులు చాలాముఖ్యం. సంస్కృతంలో పదజాలమంతా ధాతువులనుంచే పుట్టింది. "సర్వం ధాతుజమాహ శకటస్య చ తోకం"- అని ప్రామాణిక వాక్యం. ధాతువుల అర్థనిర్ణయంచేసే క్రియా నిఘంటువులుకూడా సంస్కృతంలో రాకపోలేదు. వీటిలో భట్టమల్లుని ఆఖ్యాత చంద్రిక, వీరపాండ్య భూపాలుని క్రియానిఘంటువు, దుర్గాదాస విద్యావాగీశుని ధాతుదీపిక చెప్పుకోదగ్గవి. క్రియానిఘంటువుల నిర్మాణపద్ధతి తెలుసుకోవటానికి ఒక్క ఉదాహరణం చూపుతాను.

"వేత్తి జానాతి జానీతే తత్త్వం బోధతి బోధతే
ప్రత్యేతి చోపలభతే బుద్ధ్యతే ప్రతిపద్యతే"

అకారాది క్రమనిఘంటువులు :-

ఆధునికయుగంలో ఆంగ్లభాషా ప్రభావంవల్ల అకారాదిక్రమంలో సంస్కృత నిఘంటువులను కూర్చే పద్ధతి బాగా వ్యాప్తిలోకివచ్చింది. 1786-1838 సంవత్సరాల మధ్యకాలంలో ఎడినియన్ డెమెట్రియస్ గలోనోన్ అనే విదేశీవిద్వాంసుని ప్రోత్సాహంతో ఒక కాశీపండితుడు 25 వేల సంస్కృతపదాల పట్టికను అకారాది క్రమంలో సిద్ధంచేసినాడు. అకారాదిక్రమంలో కూర్చబడ్డ నిఘంటువుల్లో ఇది

రూప ఘోష

డా॥ సి. నారాయణరెడ్డి

కళ్ళు మూసుకుంటే కొందరికి
కనిపిస్తుందట పరమశూన్యం.
నాకు కనిపిస్తాయి
నడుం విరిగిన నయాగరాలు.
ఊపిరాడక ఇగిరిపోయిన సాగరాలూ
ఎంత ప్రతిభ ఇంకిపోతున్నదో
ఏం తెలుసు శూన్యప్రియులకు
ఇసకకెలా తెలుస్తుంది
కురిసే వానవిలువ
చిట్లిన బీడు చెబుతుంది
చినుకుకోసం పడ్డ నరకయాతన.
మురికి సందు అరుస్తుంటుంది
ముప్పైదు ఆరోగ్యంకోసం
మూల్గుతుంటుంది ఇరుకు గుడిసె
మూడు ఔన్సుల గాలికోసం
కడుపునిండిన వేదాంతులకు
కనిపించేది శూన్యమే.
నాకు శూన్యంలేదు కల్లోకూడా
దూకే నయాగరాల రూపఘోష
ఉబికే సాగరాల ఉద్యమభాష
వినిపిస్తాయి నాకంటిచెవిలో
పరీక్షా విద్యార్థికి పాఠ్యాంశంలా.

సర్వప్రథమమని పండితుల అభిప్రాయం. ఈ నిఘంటువు రాధాకాంతదేవ పండితుని శబ్దకల్పద్రుమానికి (1821-1857) తోడ్పడింది. సంస్కృతపదాలకు సంస్కృతంలో అర్థవివరణచూపే నిఘంటువుల్లో రాధాకాంతదేవుని శబ్దకల్పద్రుమం, తారానాథతర్కవాచస్పతి సంతరించిన వాచస్పత్యం (1873-1874) విస్తృతమైనవేకాక పరమ ప్రామాణికాలుకూడా ఈ రెండూ కేవలం అర్థవివరణ చేసే నిఘంటువులుకావు. సంస్కృత విశ్వకోశాలు అనడం యుక్తం.

సంస్కృత నిఘంటుక్షేత్రంలో తెలుగువాళ్ళ పాత్రకూడా గణనీయమనే చెప్పాలి. అసలు అకారాది పద్ధతిలో ఆధునికపద్ధతిలో మొట్టమొదటగా సంస్కృత నిఘంటువునుకూర్చిన కీర్తి ఆంధ్రులదే అంటే అతిశయోక్తికాదేమో! అకారాది క్రమంలో మొట్టమొదటగా 1821-1857 మధ్యలో వచ్చిన రాధాకాంతదేవుని శబ్దకల్పద్రుమానికి పూర్వమే మచిలీపట్టణానికిచెందిన మామిడి వెంకటార్యులనే విద్వాంసుడు 1818 లోనే 'శబ్దార్థకల్పతరువు' అనే సంస్కృత నిఘంటువును అకారాదిక్రమంలో సిద్ధంచేసినారు. ఐతే ఇది 1961కి గాని ముద్రణభాగ్యానికి నోచుకోలేదు 1818లోనే ముద్రణ జరిగిఉన్నట్లయితే అకారాది కమంలో ముద్రింపబడిన సంస్కృత నిఘంటువుల్లో అది మొట్టమొదటిది స్థానాన్ని పొంది ఉండేది. ఇందులో సంస్కృతపదాలకు సంస్కృతంలోనూ, తెలుగులోనూ అర్థాలు చూపబడ్డాయి. శ్రీ పరవస్తు శ్రీనివాసాచార్యులుగారి సర్వశబ్ద సంబోధిని ముడుంబ వేంకటాచార్యులుగారి సంస్కృత శబ్దార్థ కల్పతరువు సంస్కృత-సంస్కృత - ఆంధ్ర నిఘంటువుల్లో పేర్కొదగ్గవి.

సంస్కృత నిఘంటుక్షేత్రంలో అనుపమానమైన కృషి చేసినవారు చిరస్మరణీయులు మహామహోపాధ్యాయ శ్రీమాన్ పరవస్తు వెంకట రంగాచార్యులుగారు. వీరు 'లఘుశబ్దార్థ సర్వస్వం' అనే పేరుతో ఒక బృహన్నిఘంటువును రచించినారు. ఇది కేవలం నిఘంటువుమాత్రమేకాదు. పేరుకు తగినరీతిగా ఇది గొప్ప సర్వస్వకోశం అని చెప్పాలి. అ నుండి ఆ వరకు మాత్రమే రెండు సంపుటాలుగా చాలాకాలంక్రితం ముద్రింపబడింది. తక్కిన అముద్రితభాగం ఆం.ప్ర. ప్రాచ్య లిఖిత పుస్తక భాండాగారంలో ఉన్నది. ఇందులో వివరణమంతా సంస్కృతంలోనే సాగింది.

అమరంలోని పదాలను అకారాదిగా కూర్చి సంస్కృతాంధ్రాలలో వ్యుత్పత్తులు, పర్యాయపదాలు సూచిస్తూ కొత్తపల్లి సుందరరామయ్యగారు 1915 లోనే అకారాద్యమర నిఘంటువును సిద్ధంచేసినారు. ఇది ప్రస్తుతం ఆం.ప్ర. ప్రాచ్యలిఖిత పుస్తక భాండాగారం వారిచే ముద్రింపబడుతుంది.

ప్రసిద్ధాలైన అమరకోశం, మేదినీకోశం, విశ్వకోశం మొదలైన నిఘంటువు లన్నీ తెలుగుటీకలతో, అకారాదిపట్టికలతో సంతరింపబడ్డాయి. సంస్కృత పదాలకు ఆంగ్లభాషలో అర్థవివరణ ఉన్న నిఘంటువుల్లో సర్ మోనియర్ విలియమ్స్ మాక్డొనెల్, వి. ఎస్. ఆప్టేలది అత్యంత గణనీయమైనవి.

సంస్కృతం అభ్యసించే తెలుగువారికి సంస్కృతాంధ్ర నిఘంటువులేకాక ఆంధ్ర సంస్కృత నిఘంటువులుకూడా అవసరం. ఒక సంస్కృతపదానికి అర్థం తెలియనప్పుడు, ఒకపదానికిఉన్న పర్యాయపదాలను తెలుసుకోదలచుకున్నప్పుడు మాత్రమే ఈ పైనపేర్కొన్న సంస్కృత నిఘంటువులు ఉపకరిస్తాయి. కాని ఒక తెలుగుపదం వాడే అర్థంలో వాడవలసిన సంస్కృతపదాలను తెలుసుకోదలచుకున్నప్పుడు మాత్రం ఈ నిఘంటువులు ఉపకరించవు. ఉదాహరణకు తెలుగులో 'చెదలు' అనే పదం ఉంది. దీనికి సంస్కృతంలో ఏపదం వాడుతారు' అనే సందేహంవస్తే పై నిఘంటువులేవీ మన సందేహాన్ని తీర్చలేవు. అందువల్ల తెలుగులో ఆంధ్ర సంస్కృత నిఘంటువులుకూడా సంతరింపబడి తెలుగుదేశంలో సంస్కృతవ్యాప్తికి చాలా దోహదంచేసినాయి. వీటిలో కాశీ కృష్ణాచార్యులుగారి ఆంధ్ర సంస్కృత నిఘంటువు మొట్టమొదట వెలువడిన నిఘంటువు (1949) ఈమధ్య డా॥ పుల్లెల శ్రీరామచంద్రుడుగారు, శ్రీ కే. లక్ష్మణశాస్త్రిగారు సిద్ధంచేసిన ఆంధ్ర సంస్కృతకోశాన్ని ఆం.ప్ర. సాహిత్యఅకాడమీవారు ముద్రించినారు. ఇందులో తత్సమపదాలను గ్రహించలేదు. తద్భవ పదాలు దేశ్యపదాలు మాత్రమే గ్రహింపబడ్డాయి. సంస్కృతంనేర్చుకునే తెలుగువిద్యార్థులకేకాక పండితులకుకూడా ఇది చాలా ఉపయోగపడే మంచి నిఘంటువు.

ఈవిధంగా ప్రాచీనకాలంనుండి నేటిదాకా వచ్చిన సంస్కృత నిఘంటువులు జిజ్ఞాసువులకు, పండితులకు తరగని నిధులుగా ఉంటూ భాషావిజ్ఞానాభివృద్ధికి ఎంతగానో తోడ్పడుతున్నాయని చెప్పడం సత్యోక్తి. ❋

వాసు

కుమారి ఉషాజయంతి

లలితకళలలో ముఖ్యమైనవి మూడు. నాట్యము, గానము, నటన ఈ మూడిటితో మంచిస్థాయిని అందుకుని ప్రదర్శనలిచ్చి రసికుల అభినందనలను అందుకున్న అందాలరాశి కుమారి ఉషాజయంతి.

ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయ ఎం. ఏ. పట్టభద్రురాలు, డిప్లొమా ఇన్, థియేటర్ ఆర్ట్స్ అందుకున్న యువతి.

శాస్త్రీయ కర్నాటక సంగీతములో వీణ వాద్యములో కొంతవరకు నేర్పరి. లలితసంగీతములో ఎన్నో జానపదగేయాలు, భజనలు, గజల్సు గానము చేయగల కళాకారిణి టి. వి.లో తరుచుగా ఈమెపాటలను వినిపిస్తారు. మనోహరమైన గాత్రము, హృదయస్పందన గావించే పలుకులతో శ్రోతలను మైమరపించుట ఈమె పరపాటు. తెలుగు, హిందీ, ఉర్దూగేయాలు పాడగల గాయని.

నాట్యమునందు డా॥ నటరాజ రామకృష్ణ శిష్యురాలుగా ఆంధ్రనాట్యము, నవజనార్దన పారిజాతములో మంచిపేరును సంపాదించుకుని కొన్ని ప్రదర్శనలిచ్చారు. చక్కని అలంకరణతో లయ తప్పని నృత్తము అభినయముతో రసికులను మెప్పించగల నర్తకి.

"రాజా ఇడిపస్" అనే నాటకంలో రాణి జోకాస్టాగా ఈమె నటనను ప్రేక్షకులు మెచ్చుకున్నారు.

"ఆషాఢ మేఘము" అనే కాళిదాసు జీవిత నాటకంలో కాళిదాసు భార్యగా, ఉజ్జయిని రాజకుమారిగా ఎంతో పేరును అందుకున్నారు. సంభాషణ ఉచ్చారణలోను, నటనలోను చక్కని అందమైన కళాకారిణి.

కుమారి ఉషాజయంతి తండ్రి శ్రీ జయంతి వేంకట సుబ్బారావు, నైజీరియా, సౌదీఅరేబియాలో ఇంజనీరుగా ఉద్యోగముచేసినప్పుడు, ఆ విదేశాలలో పర్యటించి, నృత్యప్రదర్శనలిచ్చి, సన్మానపత్రాలను, మెమెంటోలను అందుకున్నారు.

"తెలుగు వెలుగు", "పద్మరాగం" అనే నృత్యనాటకాలలో పాల్గొన్నారు.

ఇటీవల "వినాయకవ్రతకల్పము" అనే కాసెట్‌ను తయారుచేశారు. అందులో ఉషాజయంతి పాటలు మనోహరము. పదిరోజులలోనే వినాయకచవితి సందర్భమున 400 అమ్ముడుపోయినవి.

తెలుగు విజ్ఞానపీఠములో రంగస్థల విభాగములో నటన విద్యా ఆఫీసరుగా నియమింపబడిన యువతి.

అన్ని రంగాలలోను మంచి భవిష్యత్తుగలదని అందరూ అనుకుంటున్నార

సచ్చిదానందం

శ్రీ వసంతరావు వేంకటరావు

లక్షలు లక్షలు వెచ్చించి
రక్షాదక్షమైన
దివ్యభవనం నిర్మించుకొన్నావు
దేదీప్యమాన కాంతిచ్ఛటలు వ్యాపింపచేసేవు.
కుడ్యాలంకారాలతోబాటు
గోడలోనే బీరువాలమర్చేవు;
మొరటుగా మట్టిపడిచే నేలకుకూడా
మొజాయిక్ ఫ్లోరింగ్ చేయించేవు;
పడకగది ప్రక్కనే
పాయిఖానా కట్టించేవు.
ఏమి నాగరికత!
ఇంత ఆడంబరంతో కూడిన ఇంట్లో ఉంటూ
ఇహలోక స్వర్గం అనుభవిస్తున్నానని
మహా మురిసిపోతున్నావుకదూ!

కాని, ఈ

సర్వాంగసుందర బహుపర్ణశోభిత
సౌఖ్యదాయక శీతలీకృత
మహాసౌధంలో నివసించే
నీవు "నీవు" కాదు.
అసలు "నీవు" నీ అంతరంగంలోనున్నావు:
అంతరంగంలో సౌధాలులేవు,
అలంకారాలులేవు, ఆస్తులులేవు.
అంతరంగమందున్నది భయంకర కాంతారం
ఆ కాంతారంలో మత్తెక్కిన క్రూరమృగాలు
నిరాఘాటంగా సంచరిస్తున్నాయి.
మండించి క్రోధానలజ్వాలలు వెళ్ళగక్కుతూ
మనశ్శాంతి భస్మంచేస్తున్నాయి
సుఖాన్ని దంష్ట్రికలతో కొరికి పీకుతున్నాయి
నఖాలతో తృప్తిని ఛేదిస్తున్నాయి,
కామోద్దీపితుడవై పతనమయేటట్లు
రోమరోమాన్ని నిటారుగా నిలబెడుతున్నాయి
శ్రీమచ్ఛంకర భగవత్పాదులేమన్నారు:
"మాగచ్ఛ త్వమితస్తతో గిరిశభో మయ్యేవ వాసంకురు।
స్వామిన్నాది కిరాతమామక మనః కాంతార సీమాంతరే॥
వర్తంతే బహుశో మృగా మదజుషో మాత్సర్య మోహాదయః।
తాన్హత్వా మృగయా వినోదరుచితా లాభంచ సంప్రాప్స్యసి"॥

అట్టి

కామక్రోధలోభ మోహమదమాత్సర్య
కర్కశమృగాల వాతపడుతూ
అదే కైలాసం అనుకొనే మానవా!
యథార్థం గ్రహించి
వాటి విశృంఖలత్వం అరికట్టు
వాటిని చేతనైతే నాశంచేయి, లేదా
అదుపులోపెట్టి నిరంతరం
అప్రమత్తుడవై ఉండు.

ఏమయ్యోయ్!

వాటితోబాటు ప్రమాదకరమైన చిన్న
వానరుడున్నాడుసుమా, జాగ్రత్త!
శంకరభగవత్పాదులంటారు:
"సదా మోహాటవ్యాం చరతి,
యువతీనాం కుచగిరౌ
నటి, త్యాశాశాఖా స్వటతి,
ఝడితి స్వైరమభితః
కపాలిన్! భిక్షో! మే హృదయ
కపిత మత్యంత చపలం,
దృఢం భక్త్యా బద్ధ్వా శివ
భవ దధీనం కురువిభో!"
అత్యంత చపలమైన మనస్సు అనే కోతి,
అది చరించేది మోహాటవిలో,
అది దుముకేది ఆశాశాఖలపైన
క్షణమైనా స్థిరంలేదు, శాంతిలేదు,
కోతి చిన్నదేకాని దాని చేష్టలు
ఎంత పెద్దవంటే
భక్తిఅనే త్రాటితో శివుడు
బలంగా కట్టి, తన ఆధీనంచేసుకొంటేతప్ప
కిలకిలారావం కట్టిపెట్టదు
అది ఆడే నాటకం ఇంతా అంతాకాదు
దానిని నిరోధించడానికి
శక్తులన్నీ వినియోగించి
దీక్షాదక్షుడవై ఉంచేతప్ప
ఆట మానదు; ఆడినంతసేపూ
నీ లక్ష్యం చెదరక మానదు
ఇవన్నీ నీ నిజమైన శత్రువులు
శత్రువులు పైనలేరయ్యో
శత్రువులంతా లోపలే ఉన్నారు.

సరే

ఎప్పుడైనా యోచించేవా ఈ విచిత్రం?
నీలోపలే దేదీప్యమానమైన వెలుగూ ఉంది
నీలోపలే బ్రహ్మాండమైన శక్తులూ ఉన్నాయి

కాని,

పై వెలుగులో వెలుగును మ్రింగివేస్తూంది
అపార నక్షత్రకాంతిని పగటి
సూర్యుడు మ్రింగివేస్తూన్నట్లు.
లోవెలుగు చూడాలంటే
పైవెలుగు తగ్గించుకోవాలి
నక్షత్రాలను చూడాలంటే
సూర్యాస్తమయంవరకు ఆగాలికదా!
ఎంతవరకు బాహ్యాడంబరం తగ్గితే
అంతవరకు అంతశ్శక్తులు వశమవుతాయి
బాహ్యాడంబరం శూన్యమైనప్పుడు
అంతరంగిక దివ్యరశ్మిలో
సచ్చిదానందం అనుభూతమవుతుంది.
పరిశీలనవల్లకాదు,
పరిశోధనవల్లకాదు,
అనుభూతివల్లమాత్రమే
వాస్తవిక సత్యం
అవిష్కారమవుతుంది
అంటారు జ్ఞానులూ విజ్ఞానులూకూడ.

*

కలగూరగంప

సమాంతర సాహిత్యం

అచ్చమైన 'దేశి' సాహిత్యం మచ్చలేని చంద్రబింబమే అలాంటిది అసలే ఉండదని నిర్ధారించడం సాహసం మితిమీరడం కావచ్చు గాని, పూర్తి స్వచ్ఛందమైన 'దేశి' సాహిత్యం అపురూపమైన పదార్థమే. 'దేశి' సాహిత్యం చాలావరకు అపురూపం పొందిన 'మార్గ' సాహిత్యమే ననిపిస్తుంది.

ఇలా అనిపించడానికి కారణాలు అనేకం. వాటిలో మొదటిది ప్రజా సామాన్యం నిరక్షరాస్యత మాత్రమే కాబోదు. ఆస్తిలో అంతరాలే కాదు, అసలు సొంతానికి ఆస్తిగాని, అలాంటి ఆస్తి గురించిన భావంగాని లేని అత్యంత ఆదిమ కాలంలో, లిపి రూపొందడానికి ఎన్నో శతాబ్దాల ముందు, ఆహారాన్వేషణలో, సేకరణలో, ఉత్పాదనలో అతి హీనమైన స్థాయిలో వుంటూ పరస్పర సహకారమూ. సామాజిక విభజనా చేసుకోక తప్పని గణసమాజ దశలో, ప్రకృతిని వశీకరించుకుంటున్నామన్న భ్రమతోటి ఆత్మవిశ్వాసం పొందుతూ సామూహిక నృత్యగానాలతోటి తమ శ్రమకు సంబంధించిన సాహిత్యాన్ని స్వచ్ఛందంగానే వెలువరించేవారు. విడివిడి కళలుగా అటు తర్వాత ఎంతోకాలానికి ప్రత్యేక ప్రతిపత్తి పొందిన సాహిత్య, నృత్య; గానాలు ఆనాటి అకృత్రిమ జీవన విధానానికి అనుగుణంగా ఉంటూ వచ్చాయి. అయితే, అవిభాజ్యంగా వుండిన యీ కళా రూపాల విషయంలో తమలో ఒకరో కొందరో ప్రత్యేక ప్రావీణ్యం పొంది, దాన్ని తమ బిడ్డలకు అందించి పోయే క్రమంలో అవి అనువంశికంగా కొనసాగి వుండవచ్చు. ఇలా ఒక 'శిష్ట' బృందం రూపొందీ ఉండవచ్చు.

భౌతిక వస్తూత్పత్తి సాధనాలు మొరటువి కావడం కారణంగా ఉత్పాదనా శక్తి పరిమితమై జనానికి బొటాబొటీగానే సరిపోతూ వచ్చిన ఆదిమ గణ సమాజ దశ, ప్రధానంగా తన అంతర్గత వైరుధ్యాల మూలంగానే క్షీణించి నశించాక, దాని శిథిలాల మీద లేచిన ప్రాచీన రాజరికాలు తమ బౌద్ధిక జీవితానికి అలంబనంగా ఇలాంటి శిష్ట బృందాలనే ఆశ్రయించి, పోషిస్తూ వచ్చినందుచేత, సహజంగానే అది పోష్య-పోషక సంబంధాల మూలాన పరిపాలకులకు పనికిరాగల భావాలనే ప్రకటిస్తూ, కొత్త కొత్త సామాజిక-ఆర్థిక వ్యవస్థల ప్రయోజనాలను పరిరక్షించే విధంగా భావోత్పాదననూ ప్రచారాన్నీ కొనసాగించడం జరిగింది. ఈ క్రమంలో కళలుగానీ, ఇతర భావజాల రూపాలైన మత విశ్వాసాదులుగానీ పోను పోను ప్రజలకు దూరమై, ప్రజలనుంచి స్వతంత్రమై, ప్రజా జీవితాన్ని పాలకవర్గాలనుకూలంగా మలచుకునేందుకు సంకల్పపూర్వకంగానే ప్రయత్నించి నందుచేత, భౌతిక పరాధీనతకు భావ పరాధీనత తోడైంది. ఏ యుగం భావజాలమయినా ఆ యుగం పాలకవర్గానికి అనుకూలమైన భావజాలమే.

దీనికి అపవాదం లేనేలేకపోలేదు. పాలకవర్గ సంస్కృతికి భిన్నంగానేగాక బద్ధ విరుద్ధంగా కూడా పాలితప్రజాకోటిలో స్వచ్ఛందంగా విశిష్టమయిన భావ ధోరణి తలెత్తినపుడు దాన్ని 'ప్రతి సంస్కృతి' (కౌంటర్ కల్చర్) అనవచ్చు. అయితే అలాంటిది చాలా అరుదు. పాలకవర్గ సంస్కృతి ప్రభావానికి లోనై, దాన్నే మదికెక్కించుకుని, నరనరానా జితింప జేసుకున్న ఫలితంగా, అనుకరణ జరుగుతుంది-లేదా, అనుసరణ. అయితే ఇది 'శిష్ట' స్థాయిని ఎలాగూ పొంద జాలదు గనక, దాన్ని 'భ్రష్టం' (వల్గరైజ్) చేస్తుంది. ఇలాంటి ప్రజా సంస్కృతిని సమాంతర (ప్యారలల్) సంస్కృతి అనవచ్చు. సమాంతర సాహిత్యం దీని అంతర్భాగమే. ఇది అసలుకి నకలూ కాదు, అసలు ఎలాగూ కాదు. దీని లోపం స్వచ్ఛందత. అందుచేత ఇది కుహనాసృజనేగాని అనుసృజన కూడా కాలేదు. అయినా ఇది జనంలో — పామర లోకంలో — విరివిగానే వ్యాప్తి పొందుతుంది. సమాజనిర్మితి నిచ్చెనవంటిదయితే దాని కింది మెట్టున వున్న సామాన్య ప్రజ పై మెట్టున వున్న 'శిష్ట' పాలకవర్గాన్ని సంస్కృతి విషయాలలో అనుసరిస్తూ లేని ప్రతిష్ఠను సమకూర్చుకొనేందుకు ఎన్నెన్ని తంటాలో పడుతుంది. 'మౌఖిక' సంప్రదాయంగా పేరు పొంది ఉన్న ఈ ధోరణి మహేతిహాసాల విషయం నుంచీ తాత్విక దర్శనాల విషయందాకా వర్తిస్తుంది. అద్వైత వేదాంతం వంటి గహనాల నుంచి కూడా తన శక్తి మేరకు ఎన్నో అంశాలను రాబట్టుకుని, తన మాటతీరునే గాక తన ఆలోచనారీతినీ దానికి జత చేసిన వాస్తవం ఎన్నో 'తత్త్వాల'లో ('అచల' తత్త్వం లాంటివి) కనిపిస్తుంది. ఇది ఒకానొక నిదర్శనం మాత్రమే.

'అపౌరుషేయాలు' గనక లిపిబద్ధం కాకూడదని వేదాలను సైతం మౌఖిక పద్ధతిలోనే గత శతాబ్దం ద్వితీయదశకం దాకా వల్లెవేయిస్తూ, జటాంతస్వాధ్యాయులనూ, ఘనాపాఠీలు వగైరాలను రూపొందించుకుంటూ సంప్రదాయాన్ని, లిపి రూపొందిన తర్వాత గూడా కేవలం నిర్హేతుక విశ్వాస బలం కొద్దీ, అలాగే కొనసాగించారు 'శిష్టులు'. అక్షరాస్యతకే నోచుకోని పామరుల విషయం వేరే చెప్పాలా? 'మౌఖిక' సంప్రదాయం అని పేరు పెట్టినంత మాత్రాన్నే ప్రతిదీ జానపద సాహిత్యమో, ప్రజా సాహిత్యమో కాగలుగుతుందనుకోవడం అవిచార మూలకమైన అభిప్రాయం. అయితే అద్భుతమనిపించే కల్పనాచాతుర్యం, వర్ణనా కౌశలం, పాత్రచిత్రణవైచిత్రి, పరమ హృదయంగమమైన రీతిలో ఈ జానపద సాహిత్యాన్ని విలక్షణంగా నిలిపి, అత్యంత ఆత్మీయమేనని (హోమ్లీ) అనిపింప చేసే విశేషాలు లేకుంటే, రాజపుత్రిక; ఋషిపత్ని అయిన రేణుక ఏక వీరగానో ఎల్లమ్మగానో మాహురమ్మగానో రూపొందడం మాత్రమేగాక, వర్ణభేదాలను సైతం ఎలా అతిక్రమించ గలుగుతుంది? పలనాటి వెలమనాయుడు బ్రహ్మన్న విష్ణు స్వరూపుడెలా కాగలుగుతాడు? 'మార్గ' పద్ధతి సాహిత్యానికి భిన్నంగా ఈ 'దేశి' సాహిత్యం ఎక్కువగా మాత్రాచ్ఛందస్సులనో లేక ద్విపదలనో ఆశ్రయించడంగానీ, రకరకాల చిందులతో దరువులతో గూడిన పాటల రూపం పొందడంగానీ, గోరంత వాస్తవానికి కొండంత కల్పనను జోడించి, స్థల, కాల, యదార్థ విషయాలను గజిబిజి చేస్తూ, సామాజిక చరిత్రకు తరగని గనిలా వుండవలసిన కథా ఇతివృత్తాన్ని దుర్గమారణ్యంగా మార్చడంగానీ ఎలా జరుగుతుంది? చిలవలు పలవలుగా పెరిగి మహావృక్షంలా రూపొందే కొన్ని కొన్ని గాథలు ఒక్కొక్క 'చక్రం' కాగలిగాయంటే, జానపదుల కల్పనాశక్తి ఎంత అపారమైనదో గ్రహించవచ్చు.

కాటమరాజు కథలను, పలనాటి కథలను, ఇతర వీరగాథలను సేకరించబూనుకోవడమే 'హెర్క్యులియన్ లేబర్' లాంటి గొప్ప శ్రమ. ఓపికకూ కష్టసహిష్ణుతకూ కఠిన పరీక్షలాంటి ఈ గాధాసేకరణను ఔత్సాహికులైతే, ఇతర వ్యాసంగాలూ వ్యాపకాలూ లేనివారైతే, చేయగలగినంత తీరికగా, ఉల్లాసంగా, 'అకాడెమిక్' పరిశోధకులు చేయలేరని భావించడం సత్యంకాదని తంగిరాల వెంకట సుబ్బారావు నిరూపించారు. సేకరణ ఒక ఎత్తు కాగా, వర్గీకరణ మరొక ఎత్తు. మరి దానితో సరిపెట్టుకోకుండా ఈ కథాచక్రాల స్వరూప స్వభావాలను వివరించేందుకు ఎంతో ఉపజ్ఞ అవసరం. అది కూడా చాలదు. వివరణకు అస్థి బలం విశ్లేషణలోనే ఉంది. మరి ఈ కార్యం దక్షతకే గీటురాయి కావలెనంటే

శాస్త్రీయమైన ఆలోచనాసరళి ఉండాలి. ఇది ఒక పట్టాన సమకూరేది కాదు. పర దేశాలలో యిలాంటి కృషికి సంబంధించి పరిశోధన గ్రంధాలు రాసిన ఆధునికులు ఎలాంటి భావపరమైన చట్టాన్ని (కాన్సెప్చువల్ ఫ్రేమ్ వర్క్) రూపొందించుకొని, తాము సమకూర్చుతున్న సంక్లిష్టమైన విషయారణ్యాన్ని ఉద్యానవనంలా ఎలా మార్చుకోగలిగారో ముందుగా తెలుసుకొని వుంటేగాని, వీళ్లైనంత నిర్దుష్టమైన విశ్లేషణను గతానుగతికంగా తప్ప ఆలోచించలేని మన 'అకాడెమిక్' పరిశోధకులు సైతం సాధించలేరు, 'పండిత సంప్రదాయ' వాసనలు వదలనంత కాలం శుష్కమైన ప్రకర్ష స్థానంలో సార్థకమైన పరిశీలన గట్టిగా కాలూన లేదు. తంగిరాల వెంకట సుబ్బారావు పది పన్నెండు డాక్టరేట్ పట్టాలకు సరిపడ్డా విషయ సేకరణ చేశారు. కాలికి బలపం కట్టుకుని దేశమంతా తిరిగారు. చేతివేళ్ళు అరిగే దాకా కలానికి పని పెట్టారు. టేప్‌లు ఎన్నో వాడుకున్నారు. ఆ తర్వాత వర్గీకరణకు పూనుకుని కృతకృత్యులయ్యారు. తదుపరి వివరణాత్మకమైన రచన లోనూ సాఫల్యం పొందారు. ఎటొచ్చీ, విశ్లేషణ విషయంలోనే మరింత లోజూపుతోబాటు చుట్టుచూపును అలవరచుకొని వుంటే ఈ బృహత్‌కృషి సర్వాంశాసంపుష్టం కాగలిగి వుండేది అసలే లేదని కాదు. ఉన్నదానికంటె ఉండవలసిందే ఎక్కువేమో! అయితే, చేసినంతవరకు చూసినా ఎంతో సంతృప్తి కలిగేలా తన సిద్ధాంత వ్యాసాలను బహు విషయ సంపన్నం చేయగలిగారు. ఇలాంటి 'అకాడెమిక్' పరిశోధన ఎక్కడో తప్ప తనకు తగిన సమవుజ్జీని ఎదుర్కోలేదు.

డాక్టర్ పట్టా పొందిన తంగిరాల వెంకట సుబ్బారావుకు శ్రావ్యమైన కంఠస్వరం పెట్టని వరం. గానానికి ఒదిగి మెలుకువలెన్నో చూపగల తన గొంతుక నుంచి తానే సేకరించిన ఒక వీరగాథను [సర్వాయి పాపని కథ] వినడం తటస్థించింది. శృంగార, కరుణరస ప్రకటనకే యోగ్యం అని భ్రమ గొలిపేంత కోమలమైన ఆ కంఠస్వరం వీరాన్ని సైతం పలికించగలిగి ఆశ్చర్యం కొలిపింది.

ఈ వ్యక్తి విశేషాన్ని అటుంచి చూస్తే, ఈ 'మౌఖిక' జానపద సాహిత్య రాశినుంచి రాబట్టుకోగలిగిన, రాబట్టుకోవలసిన నెల్లు ఎంత, దాని సాయంతోటి సమకూర్చగలిగిన సామాజిక చారిత్రకాంశ ఏపాటిది, అని ఆలోచించాలి. గాథా కారులెవరైనా గాయనీ గాయకులు సమాజం అడుగు పొరలనుంచి వచ్చిన వ్యక్తులు. ఈ వ్యక్తులకు ఇది ప్రత్యేకసిద్ధి కాదు. సమష్టి సంచితం కొందరి ముఖతా వెలువడుతుంది-అంతే మీదుమిక్కిలి, వీళ్ళు కులవ్యవస్థలో కడగొట్టు భాగాలకు చెందినవాళ్ళు — స్పృశ్యులుగానీ, అస్పృశ్యులుగానీ. విద్యాగంధం శూన్యం. సంపదకెలాగో శిష్టసంస్కృతికి అలాగే దాదాపుగా వెలిబడిన సాదా మనుషులు. అయినా తరతరాలనుంచీ యీ గాథా సాహిత్యాన్ని సొంతం చేసుకొని అవిచ్ఛిన్నంగా మౌఖిక పద్ధతిలో కొనసాగించ గలుగుతున్నారు. పల్లెపట్టున రాత్రులకు రాత్రులు వరసగా అవిశ్రాంతంగా కథాగానం చేస్తూ కొందరు. శ్రమ క్రమంలో అలసటనూ, వేసటనూ తొలగించుకునేందుకు అలవాటు చొప్పున గానం చేసేవాళ్ళు కొందరు. పురుషులు స్త్రీలు యీ పామర సాహిత్య సంప్రదాయాన్ని చావనీకుండా నిలబెట్ట గలుగుతున్నారు. నాగరికత వ్యాపిస్తున్నకొద్దీ ఈ భూస్వామిక యుగీన పామరజన సంస్కృతి కంటికేగాక చెవికీ దూరమై మొరటనిపించుకొని అదృశ్యం కాక తప్పదు. ఇలాంటి స్థితిలో, ఇంకా నేలమీద నూకలు మిగిలి వుండగానే దాన్ని వెదికి, నెమికి, పట్టి, అక్షరబద్ధం చేసి, నిక్షేపించాలంటే మరో వందమంది తంగిరాల వెంకట సుబ్బారావులైనా అవసరం. వెయ్యి చేతులు చేయగలిగిన పని ఇంకా మిగిలి వుంది. డా. బిరుదురాజు రామరాజు, డా. తూమాటి దొణప్ప, డా. నాయని కృష్ణకుమారి, డా. గోపులింగారెడ్డి, ఇంకా ఎందరో ఈ విధమయిన పనికి పూనుకొని ఎంతో కొంత సత్ఫలితమే చూపెట్టారు. అయినా ఇది నేటికీ సశేషమే. వీరికీ డా. సుబ్బారావుకు మధ్య గల భేదం, నా కంటికి, ఒక్కటే కనిపిస్తూంది. గుణంలో గాకున్నా పరిమాణంలో సుబ్బారావు పరిశోధనాకృషి బారైనదే గాక బరువైనది. నిడివిలోనేగాక విరివిలోనూ ఈ భేదం కనిపిస్తుంది.

కాటమరాజు కథాచక్రంగానీ, శక్తికథాచక్రంగానీ, పలనాటి వీర కథా చక్రంగానీ వ్యక్తిమాత్రులైన కర్తలకు చెందినవి కావు. రచనలు అసలే కావు. 'కవిసార్వభౌముడు' అనిపించుకున్న శ్రీనాధుడు పలనాటి వీరచరిత్రను రచించి వుండడు. రచించాడనుకొన్నా, తనకు యోగ్యమనిపించిన 'బాలుని యుద్ధం' వంటి భాగాలే రచించి వుండవచ్చు. 'శ్రీనాథభట్టు'కూ కవిసార్వభౌమునికీ అభేదం చెప్పడం సాహసం. కొండయ్య, మల్లయ్య, మరొకరు, ఇంకొకరు - యిలాంటి వారే వీటిని గ్రంధస్థం చేసి వుండాలి. మంజరీ ద్విపద నడకలో గూడా కుంట్లు, రచనలో ఛందోభంగాలు, శబ్ద దోషాలు వల్లకొల్లగా కనిపించడానికి కారణం, యిదంతా పామరజన సృజన కావడమే. "పండితుల చేత (బరిష్కరింపబడియె" నని ప్రకాశకులు ఎన్నడైతే రాశారో, అప్పుడే జానపద సాహిత్యాన్ని సంస్కరించి, శిష్ట సాహిత్యస్థాయిని కల్పించాలనే తాపత్రయంతోటి 'పండితులు' చెయ్యి చేసుకొన్నారని అర్థం చేసికోవలసి వుంటుంది. వేమనను అలాగే సంస్కరించారు. బ్రౌన్ చేసి చూపినదాన్ని చెరిపారు. పల్నాటి వీరచరిత్రను "పండిత అక్కిరాజు ఉమాకాన్త విద్యాశేఖరులవారు", ఆ తర్వాత 'ఆచార్య' పింగళి లక్ష్మీకాంతంగారు ఇలాగే మార్చారు. ఈ సంస్కరణ ఒక విధమయిన సంహరణ కాగా, ఈ మార్పు ఒక విధమయిన తెగటార్పుగానే పర్యవసించింది. మాతృక మొక్కట్లు స్ఫుటంగా కనిపించని విధంగా ప్రతికను పాండిత్యంతోటి సింగారించడం, జానపద సాహిత్యాన్ని న్యూనతనుంచి తప్పించే ఉద్దేశ్యంతోటి కృతకతకు లోబరచివేయడమే. డా॥ టి. వి. సుబ్బారావు యిలా బలంగా చయిజేసుకోలేదనే అనుకుంటున్నాను. ఎవరు అలా చేసినా క్షమార్హులు కారు. ఆ పని సాహిత్య-అకృత్యమే.

సిద్ధాంత గ్రంథరచనకు గ్రాంథిక భాషనే విధించిన రోజులలో టి. వి. సుబ్బారావు తన రచన చేశారు(1968). నిబంధన ప్రకారమే చేసినా, ఇష్టం కొద్దీ చేసినా, తన సిద్ధాంత గ్రంథంలో ఆయన వాడిన గ్రాంథిక భాషాశైలి కఠినం గాకపోవడం మంచిదయింది. లేకుంటే కొరుకుడు పడకుండా వుండేది. విశ్లేషణ

పాలు ఎక్కువై వుంటే, వర్ణనా వైపుల్యం తగ్గి వుండేది. దాని మూలంగా ముద్రణలో వ్యయప్రయాసలు తగ్గి వుండేవి. కాని, ఇదంతా గతజలసేతు బంధనమే.

లోపాలు లేని వస్తువు ఏదీ వుండదు. లోపాలెక్కువా గుణాలెక్కువా అని చూసినప్పుడు, టి. వి. సుబ్బారావు కృషి ప్రశస్తమయినది.*

---

* తెలుగు వీరగాథా కవిత్వము, (రెండవ సంపుటము)
(శక్తి కథాచక్రము – పలనాటి వీరకథాచక్రము)
రచయిత : డా. తంగిరాల వెంకట సుబ్బారావు, (వెల: రు. 50-00)
ప్రాప్తిస్థానము : తంగిరాల సీతారామరాజు
ఆర్-2, రీడర్సు క్వార్టర్సు
బెంగుళూరు విశ్వవిద్యాలయము
బెంగుళూరు - 560056

శ్రీ. కె. వి. రమణారెడ్డి

పెరిగే వయసుతో తరుగుతున్న సొగసు

మానసిక వేదన వలన శరీరం, శరీర ధర్మాలు-శరీర ధర్మాల మార్పు వలన మారిన మనసుల విషవలయ ఫలితమే వృద్ధాప్యం అనవచ్చు. ఇది రోగమేమీ కాదు. జీవనప్రక్రియ లన్నీ మందగించి నశించిన ధాతువుల స్థానే కొత్తవి మునుపటిలా తయారవటంగాని, నశించినవి సక్రమంగా బహిష్కరింపబడటం గాని జరుగదు. ఈ కారణాల ఫలితంగా దేహదార్ఢ్యం సడలి, పటుత్వం తగ్గి ఇతరులపై ఆధారపడవలసిన పరిస్థితి ఏర్పడుతుంది. ముసలితన ప్రక్రియవలన క్రొత్తగా పుట్టిన మాట జిరియాట్రిక్స్. దీనికి సంబంధించిన విజ్ఞానమే జెరొంటాలోజీ.

వయోధికత వలన ఏర్పడే లక్షణాలు:

వయసు పెరిగేకొలది సొగసు తరగటం మామూలే. వయసుతోపాటు శారీరక శక్తి తగ్గటం, మెదడు పరిమాణం తగ్గి జ్ఞాపకశక్తి తగ్గటం, కంటిచూపు మందగించి, వినికిడి, దోషం ఏర్పడటం, రోగ నిరోధకశక్తి, నరాల పటుత్వం సన్నగిల్లటం జరుగుతుంది. ఆహార నియమాలను పాటించక పోవడంతో క్రొవ్వు పేరుకొనటం జరుగుతుంది.

ముసలితనంలో శరీరంలోని అన్ని కణజాలాలపైన రసాయనిక ప్రక్రియల వలన మార్పులు కన్పిస్తున్నాయని కొంతమంది శాస్త్రవేత్తలు అభిప్రాయపడితే- ముసలితనం జన్యుమూలంలోనే నిర్ణయింపబడి ఉంటుందని, జన్యువులు తమ అస్తిత్వమును శాశ్వతంగా ఉంచుకోవడానికి కొంతకాలం జీవించి నశించే జీవులను ఉత్పత్తి చేస్తాయని అభిప్రాయ పడుతున్నారు.

ముసలితనపు ప్రారంభిక లక్షణాలు :

వేళకి భోజనం చేయాలనిపించక పోవటం, అధికశ్రమకు లోనుకావటం, అనవసరంగా అన్ని బాధ్యతలను నెత్తిన వేసుకొని అధికశ్రితా భావం ఆరోపించుకోవడంలాంటి ప్రవర్తనలు ముసలితనపు మొదటిలక్షణాలుగా భావించాలి. వయసు మీరిన వారందరిలో ఒకేరకపు లక్షణాలుండాలని లేదు.

ఇజ్రాయిల్‌కు చెందిన టెక్నియన్ బయాలజీ డిపార్టుమెంటు అధిపతి అయిన ప్రొఫెసర్ డేవిడ్ గెర్‌షాన్ జరిపిన సుదీర్ఘ పరిశోధనల వలన ఎన్నో విషయాలు వెల్లడయాయి. వయసు పెరిగే కొలది వాతావరణ పరిస్థితులను తట్టుకొనే సామర్థ్యం తగ్గిపోతుంది. అంటే బాహ్య వొత్తిడులకు తట్టుకొనే తీరు క్షీణిస్తుంది. వృద్ధులు చలికాలంలో అతితక్కువ ఉష్ణోగ్రతను తట్టుకొనే శక్తి క్షీణించడం, రక్తం నష్టపోయిన వెంటనే భర్తీ చేసే గతిక్రమంలో మార్పు, ఆహార వినియోగం తగ్గి క్రిమి దోషాలకు అనువుగా ఉండటం-అంటే వయసుతో పాటు అన్ని రకాల ప్రక్రియలకు తట్టుకొని ఎదుర్కొనే గతిక్రమాలు 'తగ్గిపోతాయి. రోగాలకు అనుకూలం కావటానికి కారణం శరీరపు మౌలిక గతిక్రమం సన్నగిల్లడమే.

ముసలితనానికి కీలకమైన ఫేక్టరు ఏమంటే ఆక్సిజన్ వలన శరీరంలో కల్గిన నాశనం మనం ఆక్సిజనును శరీరంలో శక్తిని కల్గించే ప్రక్రియలలో ప్రధానమైనదిగా తీసుకుంటే నష్టాన్ని కల్గించే దీని స్వేచ్ఛా ప్రాతిపదిక ఎంతో ఇబ్బంది పెడుతుంది. ఒక ఎలక్ట్రానును అధికంగా కల్గిన ఆక్సిజను వలన ఈ ఎలక్ట్రాను మిగిలిన ఘటకాలను ఎదుర్కొని ఎలక్ట్రాను మార్పిడి శృంఖాల చర్యలై అణువులలో రసాయనిక నష్టాన్ని కల్గిస్తాయి. దీని వలన శరీరంలో జరిగే నాశనమే ముసలితనానికి మూలకారణమని ఆచార్య డేవిడ్ గెర్‌షాన్ తెలిపారు. ఈ స్వేచ్ఛా ప్రాతిపదికలు సాధారణ శ్వాసక్రియ, వాతావరణ వికిరణ ప్రభావం, ఎక్స్ కిరణాలు, ఇతర శరీర గతిక్రమంలో తయారవుతాయి. వయసు పెరిగేకొలది ఈ రకపు నష్టం అధికమవుతుంది. ఇజ్రాయిల్‌లో జరుగుతున్న పరిశోధనలు శరీరంలో జరిగే ఎంజైము చర్యలు నష్టం కాకుండా ఉండాలంటే శరీరం ఎన్నో రకాలుగా స్వేచ్ఛా ప్రాతిపదికల వలన కలిగే నష్టాన్ని ఎదుర్కొంటుంది. ముందు అవి నష్టాన్ని కల్గించే లోపలే వాటిని తొలగించడం, నష్టపోయిన భాగాలలో క్రొత్తవాటిని సమకూర్చడం వంటి రక్షణ పనులు—వయసు పెరిగేకొలది తగ్గుతాయి. ముఖ్యంగా ఆక్సీకరణ ప్రభావం తగ్గిపోతుంది. మొదటిగా టెక్నియన్ శాస్త్రవేత్తలు ఆక్సిజను యొక్క ఇతర రూపాలను ఉంచటం వలన, బహిష్కరించటం వలనగాని తిరిగి మామూలు స్థితికి తెచ్చే ఎంజైముల ప్రభావాన్ని గుర్తించి తొలగించే ఎంజైము వయసుతోపాటు నశించిపోవడం గుర్తించారు. ఈ పరిశీలననుబట్టి వయసుతోపాటు ఆక్సిజను వలన నష్టం పరోక్షంగా ప్రముఖపాత్ర వహిస్తుంది. ఈ ఆక్సీకరణ క్షయాన్ని అరికట్టగలిగితే ముసలితనాన్ని కొంతవరకు ఆపగలం. ఆక్సీకరణ వలన కలిగే ఈ మార్పును శరీరంలో ఉన్న స్వాభావిక రక్షణ గతిక్రమం వ్యతిరేకిస్తుంది. ఈ ప్రక్రియను వ్యతిరేకించే ఏ ఇతర కృత్రిమ పదార్థాన్నైనా శరీరానికిస్తే జీవితకాలం పెరగడానికి అవకాశముందన్న ఆశాభావాన్ని ఇజ్రాయిల్ శాస్త్రవేత్తలు వ్యక్తపరిచారు.

వృద్ధాప్యంలో కన్పించే లోపాలు :

వృద్ధాప్యంలో కనిపించేవి - వెన్నునొప్పి, అజీర్ణం, మలబద్ధకం, ఆకలి లేకపోవడం, వళ్ళు నొప్పి, మూత్రవిసర్జనలో మంట, పొడి దగ్గు, ఊపిరి ఆడక ఆయాసం, క్రోనిక్ బ్రాంకైటిస్, గుండెలో నొప్పి, నిద్రపట్టక పోవడం, మధుమేహం, చర్మంలో మార్పు, ప్రాస్టేటు గ్రంథి పెద్దది కావటం, కలతనిద్ర, ఆందోళన, చేతులలో వణుకు, మతిమరుపు, రక్తపీడనాధిక్యతలు. ఈ రుగ్మతల దృష్ట్యా యవ్వనకాలంలోనే - నలభైయవ పడిలో పడే సమయంలోనే ఆరోగ్యాన్ని రక్షించుకుంటూ, వృద్ధాప్యపు చెడు దినాలను ఊహించుకొని ముందుచూపుతో స్వయంపోషణ పథకం నొకదానిని రూపొందించుకోవాలి. వయసు పైనపడేకొలది తుల్య ఆహారాన్ని సేవిస్తూ, వ్యాయామం చేస్తూ ఆరోగ్యాన్ని నిలబెట్టుకోవాలి. తుల్యఆహారం తప్పక అనుసరించ వలసినపుడు అన్నిరకాల ఆహారాలను జాగ్రత్తగా ఎంపిక చెయ్యాలి. ఎందుకంటే ఆకలి తగ్గటం. జీర్ణశక్తి తగ్గుదల, విశ్రాంతి అధికంగా ఉండటంచేత తక్కువశక్తినిచ్చే ఆహారాలకోసమే చూడాలి. పంచదార, పిండిపదార్థాలు, క్రొవ్వులు, బాగా తగ్గించాలి. మాంసకృత్తులు, విటమినులు, ఖనిజ సంబంధమైనవి తుల్యంగా వాడాలి. 'డి' విటమిను, కాల్షియం అధికంగా వుండే తయారీలు తీసుకోవాలి. ఆకుకూరలు, పళ్ళు, పాలు ఆరోగ్యానికి చాలా మంచివి.

వృద్ధులకో సూచన :

ప్రతీ గోరంత విషయాన్ని కొండంతగా ఊహించుకొని బాధపడకుండా ఇంట్లో వారి అభిప్రాయాలను వ్యతిరేకించక, ఇతర సమస్యలను పట్టించుకోకుండా ప్రశాంతంగా జీవించాలి. ముసలితనంలో పోషకాహారాన్ని తినట మెందుకంటే

నశించిన టిస్యూల పునర్నిర్మాణానికేగాని శరీరవృద్ధికి మాత్రం కాదని గ్రహించాలి. మంచినీరు ఎంత ఎక్కువ త్రాగితే అంత ఆరోగ్యంగా ఉంటారు. శరీరంలో రోగ నిరోధకశక్తి తక్కువగా ఉంటుంది కాబట్టి ఏ విధమైన చిన్న దోషమేర్పడినా అశ్రద్ధ చెయ్యక వైద్యుని సంప్రతించాలి. ముసలితనంలో నిద్ర, విశ్రాంతి ఎంతో అవసరం. నిద్ర పట్టకపోయినప్పటికి వాలుకుర్చీలో కూర్చుంటే కొంతైనా విశ్రాంతి దొరుకుతుంది. శారీరక విశ్రాంతితోపాటు మానసిక విశ్రాంతి కూడా చాలా అవసరం. అలసట హానికరమని గుర్తించి, వైద్యులు వర్జించమన్న వాటిని వర్జించి ఆరోగ్యాన్ని పరిరక్షించుకొంటూ ఆయుష్యాన్ని పొడిగించుకొని హాయిగా మనశ్శాంతితో శేష జీవితాన్ని గడిపితే-మీరు ఎంతో అదృష్టవంతులు.

కుటుంబ సభ్యులకో హెచ్చరిక :

వృద్ధులు మీ ఇంట్లో ఉంటే - కొద్దిసేపు వారితో నవ్వుతూ మాట్లాడిన నాడు వారిలో నిక్షిప్తమవుతున్న ఆత్మన్యూనతా భావం రాను రాను తొలగి పోతుంది. వాళ్ళు మీ అందరి కొరకు చేసిన త్యాగాలు, శ్రమల ఫలితమే మీరీనాడు ఈ స్థితికి రావటానికి కారణంగా ఆలోచించి - నవ్వుతూ వారిని ఆప్యాయతతో పలకరిస్తే వారి మానసిక సంక్షోభం తొలగి శేషజీవితాన్ని హాయిగా ముగిస్తారు. మీరు వారిని ఆదరించి ఆప్యాయతను ప్రదర్శించిననాడు మీ పిల్లలు కూడా మీ అడుగుజాడలలోనే నడుస్తారని మర్చిపోకండి.

డా. బి. జి. వి. నరసింహారావు

శ్రీ నడిమింటి సర్వమంగళేశ్వరశాస్త్రి

వీరు గొప్ప సంస్కృతకవులు. బాల్యంనుండీ కవిత చెప్పగల అలవాటు గలవారు. వీరి సంస్కృత కవిత్వంలోని ధారాశుద్ధి, పాండితీమాధుర్యాలకు మెచ్చి కాశీనవద్వీప పండితులు శ్రీ శాస్త్రిగారికి "అభినవ కాళిదాస" బిరుదాన్ని ఇచ్చినట్లు తెలియవస్తూంది. (చూ. నాగరీలిపిలోని "విభక్తివిలాసం" 1వ పేజీ)

క్రీ.శ. 1759 నుండి 1794 వరకూ విజయనగర సంస్థాన ప్రభువులుగా ఉన్న శ్రీపూసపాటి విజయరామగజపతి కాలంలోను, వీరిపుత్రులైన శ్రీనారాయణ గజపతి కాలంలోను (1794-1845) శ్రీ శాస్త్రి ఆ ప్రభువుల ఆస్థానకవులుగా ఉండేవారు.

శాస్త్రిగారు తూర్పుగోదావరిజిల్లా, ప్రస్తుతం కొత్తపేట తాలూకాలోని గన్నవరం గ్రామంలో క్రీ.శ. 1759 సం॥రం॥లో జన్మించారు. తల్లి శ్యామల సోదెమ్మ, తండ్రి పేరు చయనులుగారు.

శాస్త్రిగారు తమ తండ్రివద్ద తర్కశాస్త్రమును, ర్యాలి, బోడసకుర్రు గ్రామాలలో సిద్ధాంతకౌముదిని, ఒకనాడు "మునిఖండ" అని ప్రత్యేక ప్రశస్తి గాంచిన ప్రస్తుత "ముంగండ" గ్రామంలో ఋగ్యజుర్వేదాలను, కాశీక్షేత్రంలో భాష్యాంతం వ్యాకరణశాస్త్రాన్ని క్షుణ్ణంగా అధ్యయనంచేశారు. ఒకసారి విశ్వేశ్వరాలయంలో తన సిద్ధాంత కౌముదీగ్రంథాన్ని నందీశ్వరునిపై ఉంచి అప్పటి పండితుల సన్నిధిలో ప్రతిజ్ఞచేసి పాణినిమహర్షి ప్రోక్తములైన వేలాది వ్యాకరణ సూత్రాలన్నిటినీ వరసగా అప్పజెప్పినట్లు చరిత్ర సాక్ష్యంఉంది. వీరు వేగినాటి వైదిక కుటుంబానికి చెందినవారు. ఇంకా ఈ శాస్త్రిగారు ఏకసంధాగ్రాహి. శాపానుగ్రహసమర్థులు. సంపూర్ణ శ్రీవిద్యోపాసకులు. చిన్నతనంలోనే శ్రీమేధా దక్షిణామూర్తి సాక్షాత్కారం కలవారు. వీరు బోడసకుర్రు గ్రామంలో చదువు తూన్నప్పుడు ఒకసారి వీరి గురువుగారికి త్రాచుపాము కరవగా తన దక్షిణామూర్తి మంత్రమహిమచే తన గురువుగారిని రక్షించుకొన్నట్లు వీరి జీవితచరిత్ర తెలుపుతూంది.

విద్యాభ్యాసానంతరం వీరు ఆసేతుహిమాచలపర్యంతమూ పర్యటించి, కాశ్మీర్, మైసూర్‌వంటి పెద్ద సంస్థానాలలోని పండితులతో వాదోపవాదాలుచేసి, అప్పటి సంస్థానాధీశ్వరుల గౌరవాదరాలను పొందినారు.

శ్రీ శాస్త్రిగారి ప్రథమభార్యకు ఇద్దరు పుత్రులు, ఒక పుత్రిక, ద్వితీయ భార్యకు ఇద్దరు పుత్రికలు, ఒక పుత్రుడు కలిగినారు. శాస్త్రిగారి వంశంలో శ్రీవిద్యోపాసన అనాది సిద్ధంగా వస్తూంది. ఇప్పటికీ వీరి వంశస్థులకు ఉపనయనంనాడు శ్రీవిద్యోపాసనకు సంబంధించిన ప్రత్యేకమైన ఆచారకాండ కొంత నడపుతున్నారట.

విశాఖపట్టణం జిల్లా పార్వతీపురం తాలూకాలోఉన్న అప్పటి కురుపాం సంస్థానాధీశ్వరులు శాస్త్రిగారి కుటుంబానికి అగ్రహారాలిచ్చి, ఇప్పటి శ్రీకాకుళం జిల్లా పార్వతీపురం తాలూకాలోని "నాగూరు" గ్రామంలోఉండే ఏర్పాటుచేశారు. మరికొందరు జమీందార్లుకూడా వీరికి అగ్రహారాలిచ్చినట్లు వీరి జీవిత చరిత్ర తెలుపుతూంది.

శ్రీ శాస్త్రి రచించిన 12 సంస్కృత గ్రంథాలలో ఈ క్రిందివి ముఖ్యమైనవి.

1. సర్వమంగళీయం :

ఇది వ్యాకరణశాస్త్ర సిద్ధాంతసారరూపమైనది. వీరీగ్రంథాన్ని కాశీలో ఉండగా వ్రాశారు. 1955 సం॥రంలో వీరి జీవితచరిత్ర వ్రాసిన (వీరి ముని మనుమలు) శ్రీ పతంజలి శాస్త్రిగారు ఈ గ్రంథంకోసమై 8 సార్లు కాశీవెళ్ళి వాకబు చేసినా ఆ గ్రంథం దొరకలేదని తెలిపినారు.

2. విభక్తివిలాసం :

సప్త విభక్తులకు చెందిన వివిధ విలాసాలు, స్వపాండితీ చమత్కారాలు ఈ గ్రంథంలో కవి ప్రదర్శించారు. ఈ కృతి కర్తృత్వాన్ని గూర్చి కవి—

"శ్రీ కౌండిన్యసగోత్ర శ్రీమన్నడిమింటి మంగళేశోహం।
సర్వవిభక్తివిలాసం కుర్వే నందంతు పండితప్రవరాః॥

అని వ్రాసినారు. ఈ కృతిలోని 84 శ్లోకాలకు కృతికర్త "దర్పణం" అనే చక్కని వ్యాఖ్యను వ్రాశారు. ఈ గ్రంథంలో శ్లోకాలన్నీ అలంకారాలకు వ్యాకరణ సూత్రాలకు ఉదాహరణలుగా ఉన్నాయి. నాగరలిపిలో ముద్రితమైన ఈ గ్రంథం శ్రీపతంజలి శాస్త్రి తనవద్ద ఉన్నట్లును, దీని నకలు మద్రాస్ ఓరియంటల్ మేన్యుస్క్రిప్ట్స్ లైబ్రరీలో ఉన్నట్లును, శ్రీ యం. కృష్ణమాచారియర్‌గారు తమ "హిస్టరీ ఆఫ్ క్లాసికల్ శాన్‌స్క్రిట్ లిటరేచర్" అనే ఆంగ్లగ్రంథంలో (801వ పేజీలో) ఈ విలాసగ్రంథాన్నిగూర్చి వ్రాసినట్లును తెలిపినారు. మీది రెండు గ్రంథాలు శ్రీ సర్వమంగళ మనీషియొక్క వ్యాకరణ శాస్త్రీయ ప్రథిత పాండితీ ప్రాభవానికి ప్రత్యేక నిదర్శనాలనక తప్పదు.

3. శబ్దమంజరీసహిత సమాసకుసుమావళి ;

ఇది దేశం అంతటా ప్రచారంలోఉంది. ఈ గ్రంథం గవర్నమెంటు పాఠశాలల్లో విద్యార్థులకు నేర్పబడుచున్నట్లు, 1865 విశాఖపట్టణం జిల్లా మేన్యూవల్ లో కేర్మికేల్ దొర వ్రాశారు.

4. వేదసారం :

5. భగవద్గీతా భాష్యం :

6. శ్రీలలితా పంచదశీమంత్ర వర్ణమాలాస్తోత్రం :

ఈ స్తోత్రంలో శ్రీ శాస్త్రి మంత్రాక్షరములను మొదటి అక్షరాలుగా ఉంచి 15 శ్లోకాలు వ్రాశారు.

వీరు దేశపర్యటన సందర్భంలో చెప్పిన చాటుధారలు కూడా కలవు. మిగిలిన 6 గ్రంథాలు లఘుకృతులు.

శ్రీ శాస్త్రి సంపూర్ణ శ్రీవిద్యోపాసకులై ప్రతినిత్యం శ్రీ చక్రపూజ చేస్తూండేవారు. దీనిఫలితంగా ఆ పరదేవతయే సర్వదా శాస్త్రిగారికి తోడునీడగ ఉండేది. ఆ పరదేవతయొక్క అనుగ్రహ ప్రభావంచేతనే శాస్త్రిగారు మానవులకు గాని మహారాజులకుగాని లొంగక జంకక సర్వదా సర్వస్వతంత్రులై ఉండేవారు. వీరు "నడిమింటి" అనే తమ ఇంటిపేరును (తమ "సమాసకుసుమావళి"లో) "శ్రీమధ్య మందిర కులాంబుధి పూర్ణచంద్ర...." అని "మధ్యమందిర" శబ్దంతో పేర్కొన్నారు (మధ్య = నడిమి, మందిరం = ఇల్లు = నడిమి + ఇల్లు = నడిమింటి శ్రీ పూసపాటి విజయరామగజపతి శ్రీ శాస్త్రితో పరిహాసంగా "ఏమండిశాస్త్రిగారూ! మీ ఇంటిపేరుకి ఎటూకాకుండా ఇంటిపేరు (మధ్యమందిరంవారు) పెట్టారేమిటి? అనగానే శ్రీ శాస్త్రి వెంటనే మహారాజా! మా ఇంటిపేరు పూసపాటేనా చెయ్యలేదా? అని రాజావారినీ నిరుత్తరులుగాచేశారు.

శాస్త్రిగారు శిరస్తాదార్లు మొదలగు ఉద్యోగస్థులను అవసరమగునప్పుడాక్షేపించేవారు. అందువలన ముఖ్యులైన ఉద్యోగస్థులు శ్రీ శాస్త్రినిగూర్చి తమ "మేన్యూవల్"లో వ్రాయవలసినంతగా వ్రాయలేదు.

ఒకసారి రాజావారు శాస్త్రిగారిపై కోపగించి శాస్త్రిగారివద్ద శ్రీచక్రమున్నంతవరకూ వారిని ఏవిధంగానూ అవమానపరచలేమని తమ రహస్యాను చరులద్వారా తెలిసికొని రాత్రి శాస్త్రి నివాసగృహానికి దొంగలద్వారా సొరంగం త్రవ్వించి శ్రీచక్రమును హరించి తమకోటలో దాచివేశారు. విద్యార్థులు తెల్లవారు జామున మామూలుగా లేచి చూడగానే సొరంగం కనిపించగా ఏమిపోయాయో అని, చూచేనరికి శ్రీచక్రంలేదు. గురువుగారితో శిష్యులీవిషయం తెలుపగానే "ఒరే. రాజుగారి కోటచూడడానికి దేవి వెళ్ళింది. పూజవేళకుతిరిగివస్తుంది" అని చెప్పినారు

శ్రీచక్రం కోటలోనికి వెళ్ళినదిమొదలు రాజుగారికి రక్తవిరేచనములు ప్రారంభమై క్రమంగా వాని బాధ ఎక్కువకాగా రాజుగారు శ్రీచక్రమునుబయటకు తీయించి తనయెదుటచేర్చి "దేవీ! నన్నురక్షించి మాయొద్దనుండిపొమ్ము. నీకు మా జమీందారిలోని 10 ఎంపుడుగ్రామాలు వ్రాసిఇచ్చి మాయూరిలో నీకు దుర్గాలయమును కట్టించెదను" అని ప్రార్థించినా రాజుగారి బాధ నివారణకాలేదు. మరికొంత సేపటికి బాధ భరింపలేక రాజుగారు శ్రీచక్రమును శాస్త్రిగారి బసకు పంపివేయగా క్రమంగా బాధ నివారించినది.

ఇట్టి మహిమలతో శాస్త్రిగారు కీర్తి ప్రఖ్యాతులనుగాంచి తమ 80 వత్సరాల వయస్సులో పరమపదించినారు.

(ఈ వ్యాసగత విషయాలు విభక్తివిలాసము (సంస్కృతం) నుండియు, శ్రీ శాస్త్రిగారి మునిమనుమలైన శ్రీ పతంజలిశాస్త్రి 1955 సంగరంలో తెలుగు భాషలో రచించిన "శ్రీ మంగళేశ్వరశాస్త్రి జీవితచరిత్ర" గ్రంథమునుండియు సంగృహీతాలు)

ఖండవిల్లి సూర్యనారాయణశాస్త్రి

"నవ్యం" కాబట్టి "నవల" అవుతుందా?

డిసెంబర్-జనవరి 'భారతి' (1984-85) సంచికలో 'నవల' శబ్దనిష్పత్తి గూర్చి నేను రాసినదానిని పురస్కరించుకొని 'భారతి' (ఏప్రిల్ 1985)సంచికలో శ్రీ 'తి తిరిగి వ్యాఖ్యానించారు. నేను రాసినది వారు శ్రద్ధగా చదివి అర్థం చేసుకొనిఉంటే అవిచారమూలకమైన ఈ వ్యాఖ్య చేసిఉండేవారుకాదు. నేను పద ప్రత్యయ విభాగంజోలికి పోలేదు. అన్యదేశాలు తెలుగులోచేరే సందర్భంలో జరిగే మార్పులు, చేర్పులుకూడా నేనుచేసిన చర్చసందర్భంలో అప్రస్తుతాలు. తెలుగులో అన్యదేశాలనుగురించి శ్రీ 'తి' వెలువరించిన అభిప్రాయాలతో నేను పూర్తిగ ఏకీభవిస్తున్నాను. అయితే "నేను చేసిన వ్యాఖ్య సమంజ"సంగా లేదన్నారు-రోణంకివారి అభిప్రాయమూ పూర్తిగ నిర్దుష్టంకాదన్నారు. ఇక వారనేదేమిటో అని. వారు ప్రశ్నించడం ఆశ్చర్యకరంగా ఉంది. శ్రీ రోణంకి శ్రీ 'తి' ఇద్దరూకూడా 'నవల' అనే పదం ఆంగ్లభాషలోంచి తెలుగులోకి ప్రవేశించిందని అంగీకరించారు. నేను విభేదించాను. 'నవల' అన్న పదం (సాహిత్య ప్రక్రియార్థంలోనే) ఆంగ్ల భాషకు చెందినదైనా అది రోడ్డు మొ. పదాలవలె సరాసరిగ తెలుగులో ప్రవేశించలేదని, ముందుగా సంస్కృతీకరింపబడి అనంతరం తెలుగులో ప్రవేశించిందని నోరివారి సాక్ష్యంతో నిరూపించాను. ఆ సందర్భంలోనే 'నవల' అనే పదం (సాహిత్య ప్రక్రియార్థంలోనే) మొట్టమొదటిసారిగ కాశీభట్ట బ్రహ్మయ్యశాస్త్రిగార ద్వారా తెలుగులోకి ప్రవేశించిందని స్పష్టంగా చెప్పినా శ్రీ 'తి' ఇంతకూ ఎప్పుడు ఎలా ఎక్కడినుండి వచ్చివుండవచ్చునంటారు శ్రీ గంటివారు? అని ప్రశ్నించడం అవిచార రమణీయమైన రాత. బ్రహ్మయ్యశాస్త్రిగారికి పూర్వం కందుకూరి, నరహరిశెట్టి, కొక్కొండం ప్రభృతుల నవలలు ఉన్నా వారెవరూ వారి రచనలను 'నవల'లని పేర్కొనలేదు బ్రహ్మయ్యశాస్త్రిగారు 'రాజశేఖర చరిత్ర'ను 'నవల' అని గుర్తించి వర్ణించినా కందుకూరివారుకూడా దానిని వెంటనే అంగీకరించలేదని వారి ఆత్మకథ సాక్ష్యంతో నిరూపించారు విమర్శకులు. 'చింతామణి' పత్రిక ప్రథమంగా నిర్వహించిన 'నవల'ల పోటీతోనే తెలుగునవల ఆవిర్భవించిందనడం సమంజసం. అంతకుపూర్వంఉన్న ఈరకం రచనావ్యాసంగాన్ని నవలావిర్భావానికి పూర్వరంగంగా గుర్తించడం సరైనపద్ధతి.

కాశీభట్ట బ్రహ్మయ్యశాస్త్రిగారు ఆంగ్లభాషలోని 'నోవల్' శబ్దాన్ని అపార్థంచేసుకుని తప్పుదారిపట్టి, ఇతరులను తప్పుదారిపట్టించారు. బ్రహ్మయ్య శాస్త్రిగారు ఏ పొరపాటుచేశారో, అదే పొరపాటును శ్రీ 'తి'గారుకూడ చెయ్యడం నిజంగా విస్మయావహం. ఆంగ్లసాహిత్యంలో నవల పుట్టు పూర్వోత్తరాలు శ్రద్ధగా పరిశీలించిఉంటే "ఇంగ్లీషువారికీ ఈ ప్రక్రియ కొత్తకాబట్టి 'నోవల్' (నవ్యం) అన్నారు అని తప్పుగారాసి శాస్త్రిగారిని సమర్థించేవారుకాదు. ఇంగ్లీషులో ఉచ్చారణలోకాని వర్ణక్రమంలోగాని, ఊనికలోగాని ఇసుమంతైనా భేదంలేని రెండుమాటలున్నాయి. వాటిని షార్టర్ ఆక్స్ఫర్డ్ డిక్షనరీ (ఆరవముద్రణ1980) 'నోవల్' 'నోవల్'² అని సంఖ్యాభేదంతో రెండు ఆరోపాలుగా చూపిస్తోంది. ఇందులో మొదటిది విశేష్యం. సాహిత్య ప్రక్రియార్థ సూచకం. ఇది ఇటాలియన్ భాషలోని నోవెల్లా [=శృంగారకథ] అనే పదంనుంచి సంభవించింది. ఇటలీ భాషలో బొకాషి, యోరచించిన డెకామిరాన్ (పదిరాత్రుల కథలు) నోవెల్లా సాహిత్యరూపానికి ప్రసిద్ధోదాహరణ. ఇదే ప్రస్తుతం ఇంగ్లీషులో సాహిత్య రూపార్థంతో ప్రచారంలోఉంది. రెండో ఆరోపంలోని 'నోవల్' కూడా ఇటలీ నుంచి ఇంగ్లీషులోచేరిందే. అయితే అది ఇటాలియన్కు ప్రాచీనరూపమైన 'నోవలస్' నుంచి ఫ్రెంచిద్వారా ఇంగ్లీషులోచేరింది. దానికి 'నవ్యం' అనే అర్థం ఉంది. ఇది విశేషణం. అపూర్వమైనదానిని 'నోవల్' అని 'నోవల్టీ' అని పేర్కొంటారు. దానికీ పూర్వోక్తమైన 'నోవల్'కు సంబంధంలేదు. బ్రహ్మయ్య శాస్త్రిగారు విశేషణాన్ని విశేష్యంగా భ్రమించి 'నవాన్లాతీత' అని వ్యుత్పత్తి చెప్పి మనల్ని తప్పుదారిపట్టించారు. ఆంగ్లంలో 'నోవల్'ను నిర్వచించే సంద

ర్భంలో జె. ఏ. కడ్డర్‌కూడా తన డిక్షనరీలో ఇలా రాశాడు. "నోవల్: డిరైవ్‌డ్ ఫ్రమ్ ఇటాలియన్ 'నొవల్లా' "టేల్, పీస్ ఆఫ్ న్యూస్" ఎన్(డ్) నౌ అప్లైడ్ టు ఎ వెరైటీ ఆఫ్ రైటింగ్జ్ హూజ్ ఓన్లీ కామన్ ఆట్రిబ్యూట్ ఈజ్ దట్ దే ఆ(ర్) ఇన్‌స్టెండెడ్ పీసెస్ ఆఫ్ ప్రోజ్ ఫిక్షన్" (ఎ డిక్షనరీ ఆఫ్ లిటరరీ టెర్మ్జ్, పేజి 421, ప్రథమముద్రణం 1977, లండన్) 'నవ్యం' తొబుట్టి 'నవల' అనడం సాహసం.

అసలు నవల అనేశబ్దం ఇంగ్లీషునుంచికాకుండా ఇటాలియన్ భాషనుంచే సరాసరి తెలుగులో ప్రవేశించిందనడం భాషాశాస్త్ర మర్యాద అనడం మరీవిడ్డూరంగా ఉంది. బ్రహ్మయ్యశాస్త్రిగారు స్వయంగా స్పష్టంగా ఆపదాన్ని ఆంగ్లం నుంచే స్వీకరించానని చెప్తూఉండగా, ఇటాలియన్‌నుండి వచ్చిందని ఎందుకు అనుకోకూడదంటారేమిటి? వెర్రి కుదిరింది, రోకలి తలకుచుట్టమన్నట్టుంది. అన్యదేశాలు ఒక భాషలో ప్రవేశించాయని చెప్పే భాషాశాస్త్రజ్ఞుడు ఏ సందర్భంలో రెండు భాషలకు సంపర్కం ఏర్పడిందో, ఎప్పుడు ఏ రూపంలో ఏ అర్థంలో ఒక భాష అన్యదేశాన్ని స్వీకరించిందో సోపపత్తికంగా నిరూపిస్తాడు. సన్నిహితసంబంధానికే విశేష ప్రాధాన్యానిస్తాడు. ప్రత్యేకావసరం ఎర్పడ్డప్పుడుమాత్రమే దూరసంబంధాన్ని స్మరించవలసిఉంటుంది. ఉదాహరణకు 'రిక్షా' అన్నమాట తీసుకుందాం. ఈమాట తెలుగులోకి ఎలావచ్చింది? ఇంగ్లీషునుంచే ఆంగ్ల సంపర్కంవల్లనే అని అందరూ అంగీకరిస్తారు. అయితే దానికి వ్యుత్పత్తి చెప్పవలసినప్పుడు మాత్రం ఇది అసలు జపాన్‌భాషా పదమని దీని పూర్ణరూపం 'జిన్‌రిక్షా' (జిన్=మనిషి, రిక్షా=రెండుచక్రాల లాగుడుబండి) అని, అది క్రమంగా హ్రస్వీకరణపొంది 'రిక్షా'గా స్థిరమైన ఇంగ్లీషుద్వారా తెలుగులో ప్రవేశించిందని చెప్తాం. ఇంగ్లీషు భాషా చరిత్రలో 'రిక్షా'ను జపాన్‌నుంచి గ్రహించిన అన్యదేశ్యంగా పేర్కొనడం సహజం. తెలుగువాదాన్ని ఇంగ్లీషుపదంగా గ్రహించడం సమంజసం. ఇటలీదేశానికీ, ఆంధ్రదేశానికి భౌగోళిక సామీప్యతగాని, రాజకీయ, సాంఘిక, వాణిజ్యసంబంధాలుగాని ప్రత్యక్షంగా విస్తృతంగా లేవు. అందుచేత 'నవల' ఇంగ్లీషునుంచే సంక్రమించిందని తప్పనిసరిగ ఒప్పుకోవాలి. 'తెలుగు ఈజ్ ది ఇటాలియన్ ఆఫ్ ది ఈస్ట్' అని ఈసందర్భంలో ఉట్టంకించడం ఔచిత్యరాహిత్యమైన పని. ఇంకొక విషయం ఇంగ్లీషులో నవలాప్రక్రియ ఇటలీనుంచి సంక్రమించిందని పాశ్చాత్య విమర్శకులు ఘంటాపథంగా చెప్తున్నా, ఆధునిక నవల (అంటే కథ, సంవిధానం, పాత్రచిత్రణ, సందేశం మొ॥ లక్షణాలుగలది) ఇంగ్లండులోనే పుట్టిపెరిగిందని నా అభిప్రాయం. నా అభిప్రాయాన్ని సమర్థించే ఈ క్రిందివాక్యాన్ని గమనించండి. "ఇంగ్లండ్ హేజ్ హా(ర్)డ్లీ రిసీవ్డ్ ది ఆన(ర్) షీ డిజర్వ్‌డ్ ఏజ్ ది బ(ర్)త్ ప్లేస్ ఆఫ్ మోడ(ర్)న్ నోవల్" (స్పెక్టేటర్, 22 ఏప్రిల్ 1871). ఈకారణం చేతకూడా నవల ఇంగ్లీషు నుంచే మనకు సంక్రమించిందని అంగీకరించాలి.

'నవల'ను ప్రత్యేకమైన ఆరోపంగా చూపాలన్న నా సూచనను ఇదివరకే 'శబ్దరత్నాకరం' అమలుజరిపిందనడంకూడా సరికాదు. 'శబ్దరత్నాకరం' [1958 మద్రాసు]లో ఈ ఆరోపంలేదు. అంతేకాక శ్రీ 'తి' చెప్పిన ఉభయ సంజ్ఞాకమైన పదాలకు, నే చేసిన సూచనకు పొంతనలేదు. 'శబ్దరత్నాకరం'లో ఉభయ సంజ్ఞకు వివరణ ఇలాఉంది: "ఉభయము క్రొన్ని యర్థములయందు దేశ్యమును, కొన్ని యర్థములయందు నైకృతమునైన పదము"నే ధర్పించిన 'నవల' ఈపరిధిలోకి రాదు.

డా॥ గంటి శ్రీరామమూర్తి

లేఖలు

అచ్చుని గురించి

ప్రస్తుతము 'భారతి' ముద్రణ అచ్చులు సుస్పష్టముగనే యున్నవి. కాని చాలా చిన్నవిగానున్నవి. అద్దాలతో చదివే వయో పాఠకులకు కించిత్ ఇబ్బందిగా

నున్నది. కాన మరికొంచెము పెద్ద అచ్చులు వాడుట మేలని నా భావన.

భవదీయుడు

గుంటూరు వెంకటేశ్వరరావు

గుంటూరు

రాశి ఫలం

ఆర్యా,

బొబ్బిలినుండి సిద్ధాంతి నిష్టల వెంకట సత్యసుబ్రహ్మణ్యంగారు చక్కని కృషితో వ్రాయుచున్న "ఈ మాసం మీ నక్షత్రఫలం" అనే శీర్షికతో మీరు ప్రకటించుచున్న ఫలితములు చక్కగానున్నవి. భారతి మాసపత్రిక కొరకు మేమందరము ప్రతీనెలా ఎదురుచూస్తూ వుంటాము.

పీసపాటి నరసమ్మ,

విశాఖపట్నం.

ధన్యవాదాలు

'భారతి' డిసెంబర్ సంచిక కీ॥శే నిడుదవోలు వేంకటరావుగారి సంస్మరణ సంచికగా వెలువరించటం అత్యంత ముదావహం.

కళా ప్రపూర్ణ వేంకటరావుగారు సాగించిన పరిశోధన అనితరసాధ్యం. ఆంధ్రాంగ్లములలో పెక్కు పరిశోధనాత్మక రచనలు చేశారు. ఎందరికో మార్గ దర్శకులయ్యారు.

పెద్దరచయితలనేకాక చిన్న రచయితలనుకూడా వారు ఎంతగానో ఆద రించేవారు. నేను 1973లో వెలువరించిన 'మాసమకవులు' అన్న కవి చరిత్రల గ్రంథాన్ని పూర్తిగా చదివి 'ఆంధ్రవాల్మీకి' వావిలికొలను సుబ్బారావుగారు అప్పటి మద్రాసు గవర్నర్‌గారి కోరికను తిరస్కరించిన సంఘటనను వుదాహరించారు శ్రీ జనమంచి శేషాద్రిశర్మ, గాడిచర్ల హరిసర్వోత్తమరావు డా॥ కట్టమంచి మున్నగువారి జీవితములలోని విశేషాలను తెలుపుతూ సుదీర్ఘమైన లేఖ వ్రాశారు.

రచయితలు, పెద్దలపట్ల గౌరవభావంతో తమ పుస్తకాలను పంపినపుడు అవి అందినట్లు తెలిపే కనీస మర్యాదకూడా ప్రదర్శించని యీరోజుల్లో శ్రీ నిడుద వోలు వారి వంటి ఉదారహృదయులు చాల అరుదుగా కనిపిస్తారు.

తాము సంపాదకీయంలో, మరికొన్ని సంస్మరణ సంచికలను వెలువ రింప నున్నట్లు ప్రకటించినందుకు ధన్యవాదాలు.

జొన్నమద్ది హనుమచ్ఛాస్త్రి

కడప

సంస్మరణ సంచిక

రెండు నెలలుగా ఎంతో ఆసక్తితో ఎదురుచూచిన శ్రీ నిడుదవోలు వేంకట రావుగారి సంస్మరణ "భారతి" సంచికను చూచాక యీ నాలుగు మాటలు వ్రాయ కుండా ఉండలేకపోతున్నాను.

సంస్మరణ సంచిక ముఖచిత్రంగా వేంకటరావుగారు కన్పిస్తారని ఆశించిన నాకు ఎంతో నిరాశకలిగింది. కనీసం వారి ఛాయాచిత్రమైనా లేకుండా కేవలం ఒక రేఖాచిత్రాన్ని మాత్రం ప్రచురించటం ఆ సంచికకు ఒక లోటుగా నేను భావిస్తున్నాను.

వేంకటరావుగారు శివైక్యము చెందిన తేదీ వివిధ వ్యాసాల్లో వివిధంగా కన్పిచటం— 15-10-82 గా 9, 16, 18 పుటల్లోనూ, 12-11-82గా 18వ పుటలోను — విచారకరం. వ్యాసకర్త తప్పును సంపాదకులు దిద్దవలసింది.

శ్రీ తీర్థం శ్రీధరమూర్తిగారు వేంకటరావుగారిని గూర్చి వ్రాసిఉంటారని ఆశించిన నాకు— ఎందుకంటే మద్రాసు ఓరియంటల్ లైబ్రరీ ఉద్యోగిగా వారికి వేంకటరావుగారికి ఎంతో అనుబంధం ఉండి ఉంటుంది— నిరుత్సాహం కలిగింది. ఏమాట కామాటగా వారి సాహిత్యవ్యాసం అమూల్యమైనది. అది మరొక సంచికకు కేటాయించి వారిచేతకూడ వేంకటరావుగారిమీద వ్యాసం వ్రాయించిఉండవలసింది.

పిఠాపురం మహారాజావారి సంస్మరణ సంచికగా వెలువడిన ఆంధ్ర సాహిత్య పరిషత్పత్రికలో 'మధురస్మృతులు' అనుపేర నిడదవోలు వారువ్రాసిన విషయములను పూర్తిగాకాని పాక్షికంగా గాని యీ సంచికలో పునర్ముద్రిస్తే బాగుంటుందని సంస్మరణ సంచిక వస్తుందని చదివాక అనుకొన్నాను. అదికాక పోయినా కనీసం 'భారతి'లో వారు మొదట ప్రచురించిన వ్యాసాన్ని గాని, వారి మరో మంచి వ్యాసాన్నిగాని యీ సంచికలో పునర్ముద్రిస్తే బాగుండేదేమో!

ఇక వారినిగూర్చి ప్రచురించిన వ్యాసాలు బాగున్నాయి. 'ఉదాహరణ పురుషుడు' అన్న లింగమూర్తిగారి కవిత అద్భుతంగా ఉంది. సంస్మరణ సంచికకు ఆ కవిత ఒక హైలైట్.

సూర్యదేవర రవికుమార్

చట్టిప్రోలు

శ్మశాన కురుక్షేత్రం

భారతి ఫిబ్రవరి '86 సంచికలో "శ్మశాన కురుక్షేత్రము" చదివాను. ఎంత బాగుందో! మాటల్లో చెప్పడం కుదరదు. ఒకవేళ కుదిరినా అది మరొక కావ్యము కావలసిందే! నిజానికి డా॥ కె. వి. పుట్టప్పగారు ఎంతో ధన్యులు. ఆయనను ఎలా కీర్తించాలో నాలోని భావములకు అంతుబట్టటం లేదు.

"జనన మరణపు దుఃఖములు పిండుగట్టిరో
మసనమున మెరపడిని వెళ్ళినదు కనపడును"

అన్నట్టుగా ఒక్కసారి "భారత సృష్టిని కనులముందు లీలామానుషంగా గోచరింప చేసినారు.

డా॥ కె. వి. పుట్టప్పగారి మూలము ఎలా ఉందో కాని పుట్టప్పగారి హృద యాన్ని, స్పష్టంగా, రసగంగాధరంగా తెలుగులోకి అందించిన శ్రీ శంకరగంటి రంగాచార్యులుగారు ధన్యులు. ఆయన కవితాత్మను మనకందించిన రంగాచార్యులు గారికి కృతజ్ఞతాంజలులు.

ఆ లీలామానుషచక్రధారియొక్క లాస్యమును, కురుక్షేత్ర శ్మశాన వాటికను కనులముందు ప్రత్యక్షింపచేసిన ఆ ఇరువురి హృదయాలలోని శ్రీ సరస్వతికి నా కైమోడ్పులు. రారాజు యొక్క ఉత్కృష్టమైన హృదయ సౌందర్యాన్ని చిత్రించిన మీకివే నమోవాకములు.

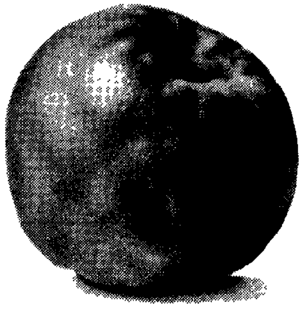
నా ఎదలో కూడా ఆ భావాలు ఇలా మెదిలాయి.

"ఏదిమో ఎదచీల్చు చింతలోమగ్నుండు
పిలిచినను నా మాట వినబడదు ద్వాపరుం
డిట్లు చింతాక్రాంతుడై మైమరచియుంట
నేనెప్పుడును కాంచలేదు - ద్వాపరదేవ"

శ్రీ శంకరగంటి రంగాచార్యులుగారి అనువాదాలు ఇంతకుముందు కొన్ని భారతిలో చదివాను. అవి చక్కగా నున్నప్పటికిని ఇది ఎంతో బాగుగా నన్ను రసప్లావితుడిని చేసింది అనుటలో ఏమాత్రం అతిశయోక్తి లేదు. వారి కలంనుండి మరిన్ని రచనలు రావాలని ఆశిస్తున్నాను. పాఠకులకు నిరాశ కలిగించరని కోరుతూ—

టి. శ్రీ రంగస్వామి

వరంగల్

వోల్టాస్ లాంటి మరొక రిఫ్రిజిరేటర్ కోసం వెదకిచూడండిక...

లోకంలో సగం చుట్టూ తిరిగిరావల్సొస్తుందిక.

రిఫ్రిజిరేటర్ల సంగతెత్తితే, మీరు వోల్టాస్ కొనడం అన్నిటికన్నా మంచిదిక. మిగతా రిఫ్రిజిరేటర్లన్నీ కలిసికూడా దీనికిగల అంతర్జాతీయ స్థాయికిగాని, ప్రత్యేక లక్షణాలతోగాని, లాభాలతోగాని సరితూగలేవు మరి.

కేవలం వోల్టాస్ 165 లీటర్ల రిఫ్రిజిరేటర్లోనే పూర్తి తీరులో గల ఆటోమేటిక్ డీఫ్రాస్టింగ్ సిస్టమ్ వుంది. అలా డీఫ్రాస్ట్ అయిపోయిన నీళ్ళు వాటంతట అవే ఆరిపోతాయి.

వోల్టాస్ రిఫ్రిజిరేటర్ చూడటానికైతే నాజూకుగా అలా సన్నగావుంటుంది గాని, నిజానికి లోపలగనక చూస్తే, కావలసినంత విశాలంగా వుంటుంది— యీ పొందిక పాలియురేథీన్ ఫోమ్ ఇన్సులేషన్ వల్ల వచ్చింది. దాంతోబాటే యిది కీటకాలను ఏమాత్రం పెరగనివ్వదు, దరికి చేరనివ్వదిది.

వోల్టాస్ యొక్క ఏ బీ ఎస్ కేబినెట్, డోర్ లైనర్లూ. దృఢమైన, గీతలు పడకుండా వుండేలావుంచే పదార్థంతో చేయబడ్డాయి.

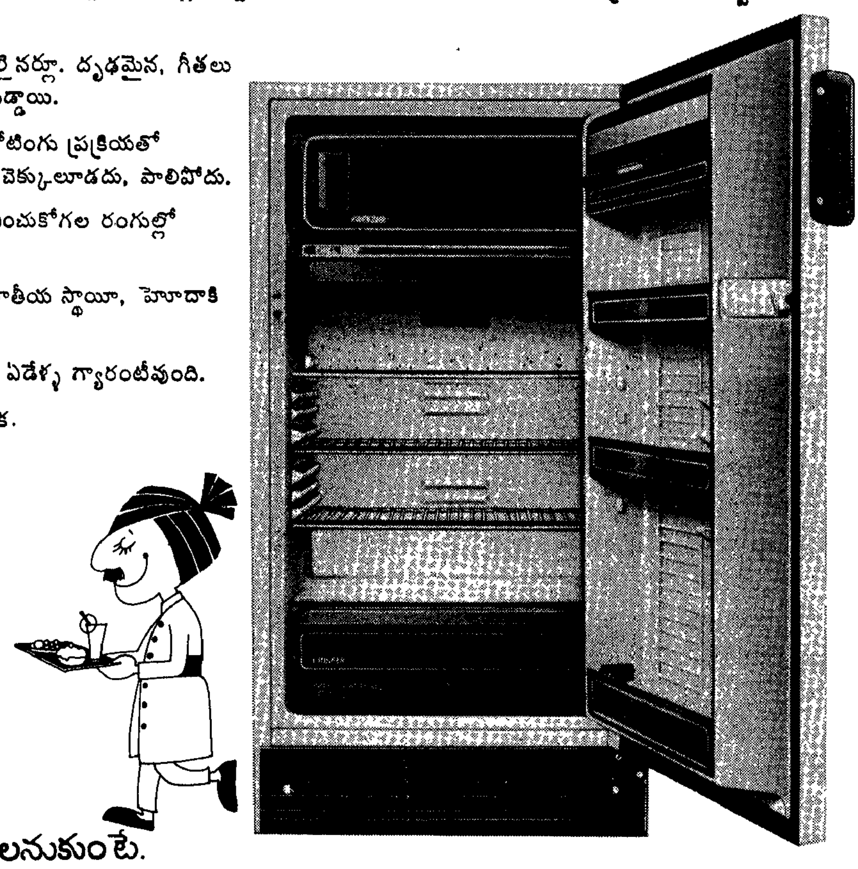
వోల్టాస్ రిఫ్రిజిరేటర్, ఆధునికమైన పొడరు కోటింగు ప్రక్రియతో పెయింట్ వేయబడింది. ఇది తుప్పు పట్టదు, పెచ్చులూడదు, పాలిపోదు.

వోల్టాస్ 165 లీటర్ల రిఫ్రిజిరేటర్, మీరు ఎంచుకోగల రంగుల్లో దొరుకుతుంది.

300 లీటర్ల డబుల్ డోర్ మోడల్, అంతర్జాతీయ స్థాయీ, హెూదాకి చెందిన రిఫ్రిజిరేటరు.

వోల్టాస్ యొక్క శక్తివంతమైన కంప్రెసర్‌కి ఏడేళ్ళ గ్యారంటీవుంది.

వోల్టాస్ రిఫ్రిజిరేటర్. దీనికి మరేదీ సాటిలేదిక.

వోల్టాస్
రిఫ్రిజిరేటర్

అన్నింటికన్నా మేలైనదే కావాలనుకుంటే.

ULKA-VR-101-86 TEL

గ్రంథ విమర్శలు

మట్టి దీపం

[తమిళ మూలం: ఎమ్. వరదరాజన్, తెలుగుసేత; ఎన్. నరసింహులు నాయకర్, డెమ్మీ 268 పుటలు, వెల: రూ. 25/-, ప్రతులకు: సాహిత్య అకాడెమీ ప్రాంతీయ కార్యాలయం, 29 ఎల్డామ్స్ రోడ్, తేనాంపేట, మదరాసు-600 018]

ఇతర భాషలలోవలె, తమిళంలోనూ నవల ఆధునిక సాహిత్య ప్రక్రియ. తొలి తమిళ నవల అయిన ప్రతాప ముదలియార్ చరిత్రం 1876లో వెలువడింది. దీని కర్త వేదనాయకం పిళ్లై. కాని కొందరు విమర్శకులు రాజం అయ్యరు రచించిన కమలాంబాళ్ చరిత్రం నిజమైన తొలి తమిళ నవల అని భావిస్తారు. ఇది తొలుత ఒక పత్రికలో 1893-95లలో ధారావాహికంగా వెలువడి, ఆ తర్వాత – అంటే 1897లో - పుస్తకంగా వెలువడింది. కాగా, తమిళ నవల నూరేళ్ళ చరిత్ర కలది అని నిస్సంశయంగా చెప్పవచ్చు.

విశ్వవిద్యాలయ పండితుల్ని కూడా అలరించేలా తమిళ నవలను తీర్చి దిద్దిన ఖ్యాతి ము.వ.గా ప్రసిద్ధి చెందిన డాక్టర్ ము. వరదరాజన్‌గారికి చెందుతుంది. సాంప్రదాయిక పద్ధతిలో తమిళం అభ్యసించినా, ఆయన నవ్యదృష్టి కలవాడు. ఆయన విద్వాంసుడే అయినా, శైలి మాత్రం పాండిత్య ప్రకర్షకమయింది కాదు. సరళమైన గ్రాంథికం ఆయన ఉపయోగించాడు. ఆ శైలి పండితులకు బాగా నచ్చింది. ఆ విధంగా ఆయన నవలకు పండిత లోకంలోనూ ప్రచారం కల్పించాడు. ప్రాచీన, నవీన సంప్రదాయాలలోని మంచిని ఆయన జీర్ణించుకున్నాడు. ఈ అంశం ము.వ. రచనలలోనూ కనిపిస్తుంది.

ప్రస్తుతం సమీక్షించబడుతున్న మట్టిదీపం (అగల్ విళక్కు) వరదరాజన్ నవలల్లో ప్రశస్తమయింది. అగల్ అంటే ప్రమిద అని అర్థం. ఈ నవలకు 1961లో కేంద్రసాహిత్య అకాడెమీవారి బహుమతి లభించింది మానవుల విభిన్న ప్రకృతులు, కష్ట సుఖాలు మొదలైనవి యీ నవలలో చిత్రించబడ్డాయి. మంచి మనస్సు సర్వసౌఖ్యాలకు సోపానమనే సత్యం నవల చదివిన తర్వాత పాఠకుడికి ప్రధానంగా తెలియవస్తుంది.

చంద్రం, వేలయ్య బాల్యమిత్రులు. కొంతకాలం ఇద్దరూ కలిసి చదువుకున్నారు; పెరిగారు. ఆ తర్వాత విడిపోయ్యారు. చిన్నప్పుడు చంద్రం అందంగా, చురుగ్గా ఉండేవాడు. పెద్దయ్యేకొద్దీ, అతని ప్రవర్తన మారిపోయింది మంచి పేరు సంపాదించాలనే ఆసక్తి లేదు. డబ్బు విషయంలోనూ జాగ్రత్త వహించలేదు. 'ఆదాయం వ్యయం బేరీజు వేసి ఎలా సంసారం సాగించాలో తెలీదు... వాడికి కుదిరిన ఇల్లాలు బంగారం లాంటిది. ఆమె దగ్గర ఆప్యాయంగా ప్రవర్తించడు. అధికారంతో ఆవిణ్ని అదరగొడతాడు' క్షయరోగంతో బాధ పడ్డాడు. పెద్ద కుటుంబంలో పుట్టి, అబ్బురాల బిడ్డడుగా పెరిగి పెద్దవాడయిన చంద్రం జీవితం చివరికి దిక్కులేని చావుతో ముగిసింది.

తెలివితేటలు అందచందాలు తక్కువైనా. మంచి అలవాట్లు పెంచుకుని వేలయ్య జీవితసౌఖ్యం అనుభవించాడు. చంద్రం అనుభవాలనుంచి పాఠం నేర్చుకుని సక్రమమైన జీవితం సాగించాడు.

నీత్యుద్బోధకమైన రచనగా కనిపించే యీ నవలలో ఎన్నో సుభాషితాలు చోటు చేసుకున్నాయి. '....తొందరపాటు తగదురా! తొందరపాటు నిన్నూ నీవాళ్ళనూ అందర్నీ అగచాట్లకు గురి చేస్తుంది.' 'ఆడుకోవడమే అయినా అక్కడా కొన్ని కట్టుబాట్లూ, నిబంధనలూ వున్నాయి. అవన్నీ పాటించాలి తెలుసా? నేనే మొనగాణ్ని అనుకుని తన ఇష్టానుసారం ఆడాలంటే కుదర్దు తెలుసుకో.' 'చాలా క్లిష్ట సమయాల్లో పరిస్థితుల్ని తారుమారు చెయ్యడానికి కళ్లు కందే ఘాటుగా ఈ మూఢ విశ్వాసాలు పని చేస్తాయి.' 'అధికారులు కూడా తమ పరిచారకులతో ఎంతో అనువుగా నడుచుకుంటున్న కాలమిది!' రచయిత వెలిబుచ్చిన అభిప్రాయాలలో ఇవి కొన్ని మాత్రమే.

తమిళ మూలంనుంచి చేయబడిన ఈ అనువాదం సరళంగా పఠనయోగ్యంగా ఉంది. అనువాదకులు శ్రీ నరసింహులు నాయకర్‌గారి కృషి అభినందనీయం. అక్కడక్కడ దక్షిణాది తెలుగు రూపాలు కొన్ని కనిపిస్తాయి. 'నేరులో (స్వయంగా) తెచ్చి ఇవ్వాలనే అనుకున్నాను' 'బండిలోనే నేరుగా (తిన్నగా లేక సరాసరి) ఇక్కడి కొచ్చేశాం', 'ఎవరూ? వేలూవా? (వేలూవి గదూ)' —— మొదలైనవి కొన్ని ఉదాహరణలు ఇది ఒక దోషంగా నేను భావించడంలేదు. అయితే యీ రూపాలు తెలియనివారికి ఇవి కొంచెం వింతగా తోచవచ్చు.

ము. వరదరాజన్‌గారి యీ నవలను సర్వాంగ సుందరంగా తెలుగులో ప్రచురించిన కేంద్ర సాహిత్య అకాడెమీవారు అభినందనీయులు.

చల్లా రాధాకృష్ణశర్మ

అడవిలో వెన్నెల

(గిరిజన పోరాట కథలు)

[పుటలు:152 - వెల: రూ. 5/- ప్రచురణ: కరీంనగర్ బుక్ ట్రస్ట్, ప్రతులకు: 1) సృజన, హనుమకొండ - 506 001 2) పీస్‌బుక్ సెంటర్ 4-5-421 సుల్తాన్ బజార్, హైదరాబాద్ - 500 001.

ఈ దేశంలోని దళితుల్లో హరిజనులు కష్టాలను అనుభవిస్తూ క్రమంగా చైతన్యవంతులవుతున్నారు. గిరిజనులు నికృష్టమయిన జీవితాలను గడుపుతూ ప్రతిఘటనకు సిద్ధమవుతున్నారు. కష్టజీవులు ఏ కులంలోనైనా, జాతుల్లోనైనా పేదలుగా పదదళితులుగా అణగారిపోతుంటే - వీళ్ళలో మరింత దీనంగా మారుమూల పల్లెల్లో, కొండల్లో, అడవుల్లో బతికి బట్ట కట్టడమే కత్తిమీది సాములా హరిజన-గిరిజన ప్రజలు నిలదొక్కుకునే ప్రయత్నం చేస్తున్నారు. రాజకీయంగా సమిష్టి శక్తిని తెలుసుకుని ఉద్యమించారు - ఫలితంగా నగ్జల్‌బరీ, శ్రీకాకుళ పోరాటాలు ముందుకు వచ్చాయి. ఆ తర్వాత అదిలాబాద్‌లో గోండుల పోరాటం మొదలైంది.

రాజకీయ సమీకరణ, మార్గదర్శకత్వం, పోరాటం చేసిన పద్ధతి చర్చనీయాంశాలు, సాహిత్యకంగా మాత్రం ఆ గోండుల జీవన సమరంలోంచి పుట్టిన కథలు ఇప్పుడు తెలుగు కథానిక సాహిత్యంలో "అడవిలో వెన్నెల"లా మెరుస్తున్నాయి.

పదిహేను కథలను సంకలనం చేసి కరీంనగర్ బుక్ ట్రస్టు వాళ్ళు ప్రచురించిన ఈ కథాసంకలనంలో మనకు ఎక్కడా రచయితల పేర్లు కనపడవు.

"గిరిజన పోరాట కథలు" అని పేర్కొన్నప్పుడు ఆయా కథల రచయితల పేర్లను కూడా అచ్చువేసి వుంటే వచ్చే నష్టమేమిటో అర్థం కావడం లేదు.

ఈ సంకలనానికి భూమికగా ముగ్గురు తమ "ముందు మాటలు" రాసారు. "వేడి వెన్నెల" అని రాస్తూ కె. వి. రమణారెడ్డిగారు ఇలా అన్నారు- "ఈ కథల్లో వాస్తవ చిత్రణ ఎంత చిక్కనైందో కాల్పనికత అంత గాఢమైంది. ఇదే విప్లవ కాల్పనికత" ఈ సూత్రీకరణకు అన్ని విధాలా పరీక్షకు నిలిచేది ఇందులోని "అడవిలో వెన్నెల" అనే కథ ఒకటే. మిగతా కథలన్నీ పదచిత్రాలుగా, అసంపూర్ణ కథాఖండికలుగా మాత్రమే మిగిలిపోయాయి.

"గోండోని బతుకు పోరాటమంత దీర్ఘ చలిరాత్రి. భయంకరంగా గడ్డ కట్టుకు పోయిన నిశ్శబ్దం" (రక్తపింజెర). ఇలాంటి భయంకరమైన నిశ్శబ్దానికి 'కిసింగార్ వెంతా'—అడివంటుకుంది అని 'సాహు'లాంటి రచయితలు అక్షరాలు సమకూర్చారు. ఆ అడవి జీవితాలను అంత దగ్గరగా అనుభవించారు కాబట్టి ఈ వాస్తవాన్ని చెప్పగలుగుతున్నారు.

"ఇంకా భూమి సమస్య పరిష్కారం కాలేదు. ప్లాంటేషన్‌లను నరికిన గిరిజనులు భూముల్ని విడవలేదు. పోరాడే జనాన్ని పోలీసు మూకలు ఎంతకాలం అణచలేవు. ఇంద్రవెల్లి మొత్తం గోండులకు, భూమి కోసం, బతుకు కోసం పోరాడటం నేర్పింది. ఆకలితో చావడంకన్న పోరాటంలో చావటం మేలని చెప్పింది. సంఘాలు కట్టడం నేర్పింది. సంఘశక్తిలో వున్న బలాన్ని చూపింది. తలవంచడం మానిపించి తలెత్తడం నేర్పింది. ఇది రక్తసిక్త సత్యం."

ఇలాంటి రక్తసిక్త సత్యాన్ని "అడవిలో వెన్నెల" కథానిక ద్వారా మనం "ఇస్రూ" అనే అమాయకుడైన గోండు రైతు జీవితంలో దర్శిస్తాము. "ప్రాణహిత" నదిలో కలవబోతున్న కొండవాగులో ఇస్రూ తన కాలిపుండునే ఎరగా వాడి చేపలు పట్టడం ఉనికి కోసం మానవుడు పడే జీవన్మరణ పోరాటాన్ని మన గుండెపట్టి కదిలే విధంగా 'అంతే సామాన్యం'గా చూపుతుంది.

ఇందులోని "మనమే తుడుంగొట్టాలే", 'ఎర్రరాజ్యం గెలిచి వస్తాం' 'గెరిల్లా' మొదలైన కథలు రాజకీయ పోరాటపరంగా ఆ ఉద్యమంలో తల మునకలై వున్న కార్యకర్తలే కథా రచయితలుగా రాసిన కథలు కాబట్టి వారి కోణాల్ని మాత్రమే ఫోకస్ చేస్తాయి. విప్లవ వాస్తవికతలో ఇవి ఒకవైపునే ఎక్కువగా చిత్రించే అవకాశం వుంది. రెండోవైపున వున్న లోటుపాట్ల విషయం బహుశా రాజనీతి, సామాజిక శాస్త్రవేత్తలు మాత్రమే విశ్లేషించగలరేమో!

ఈ సంకలనం మొదట్లో కె. బాలగోపాల్‌గారు భారతదేశంలోని గిరిజనుల చారిత్రక, సాంఘిక, రాజకీయ వివరాలను స్పష్టంగా ఏదిరించారు. గిరిజన సంస్కృతి గురించి విడమర్చి చెప్పారు.

ఈ దేశసంపదను మొత్తం శ్రామికపరం చేసే విప్లవంలో గిరిజనులు భాగం కావాలి ...కొందరు సంపన్నుల సమాజం కాక మొత్తంగా సంపన్నమైన సమాజం ఏర్పడాలి ...ఉన్నతమైన మానవీయ స్థాయిలో తిరిగి సమిష్టి జీవనాన్ని కళాత్మక జీవితాన్ని ఇతర మానవీయ విలువలనూ సాధించాలి" అనే ఉన్నత సామాజిక లక్ష్యాన్ని ఈ కథలు తమ పద్ధతిలో ప్రస్ఫుటం చేసాయి గిరిజనులను ఆటవిక స్థాయిలోనే వుంచి నిరంతరం దోపిడి చేస్తున్న "నాగరికుల" అనాగరికతకు అద్దం పట్టి మానవీయ విలువల కోసం తపించిన ఈ కథలకు ఆహ్వానం!

నిఖిల్

యువభారతి ప్రచురణలు

జననీ జన్మభూమిశ్చ

[ప్రతులకు: యువభారతి, 5-కింగ్స్‌వే. సికిందరాబాదు-3 (లేదా) యువభారతి కార్యాలయం, ఆంధ్ర సారస్వత పరిషత్ భవనములు; తిలక్ రోడ్డు-హైదరాబాదు-1: వెల: రూ. 6/-

డా. ఎస్. బి. రఘునాథాచార్య

సర్వసమత్వాన్ని బోధించేది రామాయణం. భారతీయుల ధార్మిక పుణ్యఫలం రామాయణరూపం ధరించి సర్వసంస్తవనీయమూ సర్వాత్మనా సముపాదేయమూ అయింది. లౌకికమూ పారలౌకికమూ అయినా జీవితాలకు వన్నె చిన్నెలుతీర్చే వాక్చిత్రకారి రామాయణం మనిషి మనీషిగా బ్రతికి సామాజిక జీవితానికి మార్గదర్శిత్వం వహించే యోగ్యత రామాయణానికే ఉందంటే కాదనే బుద్ధిమంతుడుండడని నా నమ్మిక ....

ఏది చెయ్యవచ్చును? అది ఎలాచెయ్యాలి? ఏది చెయ్యకూడదు? అనే ప్రశ్నలకు తగిన సమాధానాలు రామాయణంవల్ల లభిస్తాయి. వాటినెవ్వరూ ప్రత్యాఖ్యానం చెయ్యలేరు. అలాటిదీ రామాయణం.

వేదవేద్యే పరేపుంసి జాతే దశరథాత్మజే
వేదః ప్రాచేతసాదాసీత్ సాక్షాద్రామాయణాత్మనా'

వేదవేద్యుడైన పరమపురుషుడు దశరథనందనుడై అవతరించగా వేదం ప్రాచేతసుని ముఖతః రామాయణముగా ఆవిర్భవించింది .. నరజీవితాన్ని సురజీవితంగా మార్చేందుకు వేదం చెప్పిన మంచి మాటలు వేదానికి మరిరూపైన రామాయణంలో ఉన్నాయి. వాటిని ఆరుకొండలనుంచి ఎన్ని మన్నికగా మన్ననగా శ్రీ రఘునాథాచార్యులు చేటితెలుగులో వివరించిన పరమపావన కృతి యీ కృతి.

"న బాదజ్ఞా ప్రమోక్తవ్యా కామక్రోధ వశాదపి"
కామక్రోధాలు కట్టలుతెంచుకున్నా కావాలని ఎవ్వరినీ ధిక్కరించకూడదు.
సుఖదుఃఖే భయక్రోధౌ లాభాలాభౌ భవాభవే।
యచ్చ కించిత్తథాభూతం నను దైవస్య కర్మతత్॥

సుఖం, దుఃఖం, భయం, క్రోధం, లాభం, కష్టం, జన్మ, జన్మరాహిత్యం ఇలాటివన్నీ మానవుడికి అదృష్టాధీనాలు.

'నిర్మర్యాదస్తు పురుషః పాపాచారసమన్వితః
మానం న లభతే సత్సు భిన్నచారిత్రదర్శనః

మర్యాదలేనివాడు, పాపిష్ఠిపనులుచేసేవాడు, చెప్పింది చేయనివాడు మంచివాళ్ళ గౌరవాన్ని కొంచెమైనా పొందలేడు—... ఇలాటివాటినన్నిటినీ ఇంకా చక్కగా వివరించిన ఆచార్యులుగారి పరిశ్రమ పండితవర్గానికేకాక ఏమాత్రం చదవనేర్చినవారికీన్నీ సమాదరణీయమై ఉంది రామాయణం ఏమి చెప్పింది? రాముడెలాటివాడు? అనే జిజ్ఞాస ఉన్నవారికి ఈ రచన సమంజసమైన సమాధానం ఇస్తుంది. 'యువభారతి' వారి ప్రచురణల్లో ఇది శాణోల్లీఢమైనమణిగా వచనీయం.

చిలకమర్తి కవితావైభవం

యువభారతి ప్రచురణలు

డా॥ ముక్తేవి భారతి

వెల : రూ. 8/-

భరతఖండంబు చక్కని పాడియావు
హిందువులు లేగదూడలై యేడ్చుచుండ
తెల్లవారను గడుసరి గొల్లవారు
పితుకుచున్నారు మూతులు బిగియగట్టి।

'అల్లుడా! రమ్మని ఆదరమ్మున బిల్వ బంపు మామను బట్టి చంపగలమె'- ఇలాటి పద్యాలు వినగానే చిలకమర్తి లక్ష్మీనరసింహంగారు నిన్న నేడు, రేపూ నిత్యనూతనంగా తెలుగువారికి దర్శనమిస్తూఉంటారు ప్రకాశంపంతులుగారితో

వారికిగలిగిన మైత్రిలో ఆరంభించి గయోపాఖ్యాన నాటక విషయ వివరణపరకూ ఉన్న యీ చిన్నారి పద్యరచనలో శ్రీమతి భారతి చిలకమర్తి భారతిని సముచిత రీతిని వర్ణించి చూపించిన తీరు మెచ్చదగినది యీ కృతిలో చిలకమర్తి కవిరాజు భావగంభీరిమ కృపాంభోనిధి' శతకరూపేణ సుస్పష్టమై చదువరిచే జేజేలు పలికిస్తుంది పద్యం స్వరూప స్వభావాలను విశదీకరించిచూపడంలో శ్రీమతి భారతి కృతకృత్యురాలయింది, ఆంగ్లప్రభుత్వానికి సంబంధించి చిలకమర్తివారు చెప్పిన పద్యాలూ విక్టోరియారాణిని నుతించినవీ వాటికి భారతి ఇచ్చిన వివరణా పద ప్రయోగవివేచనా ప్రశంసనీయాలు పకోడిపద్యాలుగూర్చి ఆమెయిచ్చిన సందర్భం సముచితంగా ఉంది పాఠశాలనుంచి వస్తూ వాసకురిసేదశలో విద్యార్థిగాఉన్న లక్ష్మీనరసింహంగారు ఒక హోటల్‌లోదూరి అక్కడి యజమాని కోరగా పకోడి మీద పద్యాలుచెప్పి పద్యానికొక పకోడి పుచ్చుకున్నట్టు వినికిడి ఏమైతేనేమిగాని ఆయన ఆశుకవితే తీరికగా సమకూర్చినదన్నీ సరితూకంగా సరసంగా, ఉంటుం దన్నది నిర్వివాదాంశం.

జోలపాట, చిత్తజల్లు, కందపెరడు, పిల్లపిడుగు- అనే పదప్రయోగాల భావాలను చక్కగా వెల్లడించి శ్రీమతి భారతి కవి హృదయ ప్రదర్శనంలో ఆదర్శ భారతిగా కనిపించడం ఆశ్చర్యంకాదు ఆమె భారతికదా!

తిక్కన రసభారతి

డా॥ ఎల్లూరి శివారెడ్డి వెల : రూ. 4/-

వేదసమ్మితమైన మహాభారతం సకలరస సంకలితం-ప్రధానం ధర్మబోధ నీతిని కాతరుచెయ్యాని దుర్జాతులకు చిరకకలిగే దుష్ఫలితాన్ని ఉపాఖ్యానాల ద్వారా తెలుపుతూ మిత్రసమ్మితమవుతుంది దానికి ఆ గౌరవం కలిగించిన మహా మనస్వి కృష్ణద్వైపాయనుడు అతడే పారాశర్యుడు శకుని తాత నరలోక విధాత ఆ మహనీయుని హృదయాన్ని అక్షరరమ్యమైన మూర్తితో తెలుగు జాతికి విప్పిచూపించిన మహానుభావులు ముగ్గురు వారే "కవిత్రయము"గా గణన కెక్కినవారు నన్నపార్యుడు తిక్కనమఖి, ఎర్రాప్రెగ్గడ మనసున్న తెలుగు పాఠకునకు ముప్పొద్దులా మనసారా అభినందనీయులు వారిలో పదునైదు పర్వాల భారత భారాన్ని భరించి తాము చరితార్థులవడమేకాక ఆంధ్రజాతికి చరితార్థమును చేసిన కవిబ్రహ్మ రచన అక్కడక్కడ స్వీకరించి రసపోషణలో ఆయన హృదయాన్నే పలుకుబడే సరళసుందర వాగ్విన్యాసముతో విశదీకరించిన శ్రీ శివారెడ్డి ధన్యచరిత్రుడు.

కృష్ణరాయబారఘట్టం, కీచకవధ, సంజయరాయబారం, ధృతరాష్ట్రుని మనస్తత్వం, ద్రౌపది స్వభావం, ధర్మజుని వాక్చాతుర్యం-అలాగే సౌప్తిక స్త్రీ పర్వకథా భాగాలు తీసుకుని- వాటికి అంతరాత్మగాఉన్న రసస్వరూపాన్ని చక్కని చిక్కని తెలుగుపలుకుల్లో ప్రదర్శించిన తీరు భారతాన్ని కొత్తగా చదివేవారికే గాక మున్నే చదివినవారికికూడా ఎంతో ఉపకారమై ఉందని భావించాను.

'ఈ వెంద్రుకలు పట్టిఈడ్చిన'- ఇత్యాదిగాఉన్న సీసపద్యానికి ఇచ్చిన వివరణలో పాంచాలి స్వరూప స్వభావాలను సోమయాజి చాటుగాచెప్పడం స్ఫుటిగా కనిపిస్తుంది. అలాగే శృంగార రౌద్రాది రసాలను వ్యక్తంచేసే ఘట్టాలలోని పద్యాల నుదాహరిస్తూ రసపోషణలో కవిబ్రహ్మ భారతి నడచిన రీతికి చెప్పడం హృదయంగమంగాఉంది. కనుకనే యీ చిన్ని రచనకి పెట్టిన 'తిక్కన రసభారతి' పేరు సార్థకమయింది.

తెలుగు జానపద కథలు

(సంకలనం) డా॥ జి. ఎస్ మోహన్

వెల రూ 4/-

జనపదాలతో (గ్రామాలలో వినవచ్చే కథలు జానపద కథలు వీటి పుట్టు' పూర్వోత్తరాలు ముందు వివరించినవి ముఖ్యంగా చదవవలసేది చాలా చిన్నదైనా ఏడు చేపల కథకూడా 'జానపద కథల'లో చేరుతుందని నా ఉద్దేశం. అయితే దానిభాష జానపద భాషకాదు అన్నివర్గాలవారూ చెప్తారు దాన్ని,

శ్రీ మోహన్ ప్రయత్నం ప్రశంసనీయం. ఆయాప్రాంతాల్లో చెప్పుకునే గ్రామీణుల కథలను ఎనిమిదింటిని ఇందులోచేర్చారు. కర్ణాటక. తమిళనాడులో చేరిన హోసూరు. తెలుగునాట పశ్చిమగోదావరి, అనంతపురం మండలాల్లో చెప్పినవారి సేకరించిన వారి పేర్లలో ఉన్న కథలకు పేర్లుకూడా ఉన్నాయి. కన్నడ. హోసూరు ప్రాంత కథలూ అనంతపురమండల కథలూ భాషా విషయికంగా కాస్త దగ్గరగా ఉంటాయి. పశ్చిమగోదావరి మండలానికి సంబంధించిన కథల్లో ఉన్నభాష వాటికన్న ఒక మైమెట్టున ఉండి చాలావరకూ అర్థం అవుతుంది.

అన్ని కథల్లోనూ తెలియని కొన్ని పదాలకు అర్థంకూడా ఇచ్చారు. మొత్తంమీద ప్రయత్నం మంచిదే. బంగారుగొడ్డలి కథను పోలిన కథ ఒకటి ఉంది. బాగుంది ఈలాటి కథలను స్వీకరించి ప్రచారంలోకి తేవడం సాహితీ సంస్థల ముఖ్యకార్యం.

వ్యాస సహాక్తం

డా. కె. కమల

వెల : రూ. 5/-

వ్యక్తి వ్యక్తిత్వాన్ని భూషించి ఋజుపద్ధతిలో భాషించి నడిపించేది జ్ఞానం అది ఆధ్యాత్మిక పరిభాషలో విజ్ఞానం అయింది ఈ రెంటినీ కలిగించేది వేదంకాగా దానికి ప్రతిబింబం భారతం-

తల్లిదండ్రులు, కొడుకు, భార్యాభర్తలూ, గురుశిష్యులూ, మిత్రులూ, బంధువులూ, పాలకులు, ప్రజ, - ఎవరు? ఎట్టివారు? ఈ విషయాన్ని ప్రధాన కథతోనూ దానికి ప్రోద్బలకంగా ఒకొక్క చిట్టికథతోనూ సారంచెప్పి నడిపించే ఆచార్యపీఠం భారతం. తెలుగుజాతి అదృష్టవశాత్తు అదే ముందుగా పీఠం సంపాదించింది

భారతం ఏమిచెప్తుంది? ఆస్తిపంపకంకోసం జ్ఞాతులు కొట్టుకుచచ్చారు- అనే రాద్ధాంతాన్ని పట్టుకునే ప్రేలాడేవారికి సమాధానం తిరుగులేనిది చెప్పేది భారతం అని సుధీమణులు సిద్ధాంతీకరించారు అలాటి భారతాన్ని పలికినవాడు వ్యాసభగవానుడు. కేవలం జ్ఞానపీఠంగానే భాసించే భారతంలో సమాజానికి ఆవశ్యకమైన నీతిసారం కూడా ఉందని గ్రహించాలి దానిలో ప్రకృతి స్వరూప స్వభావాలు కూడా చోటుచేసుకున్నాయి అలాగే భాగవతంకూడా ఆ వ్యాసప్రోక్తమే కనుక దానినికూడా పదార్థజ్ఞాన జిజ్ఞాసతో పఠించవలసిఉంటుంది. ఆ దృష్టితో శ్రీ కమల వ్యాసులవారి మాటలను కొన్నిటిని ఈ పుస్తకంలో వివరించడం నేటి పెడసరపు వక్రమార్గాన నడిచే వ్యక్తులకు మేలురమైన ఉపకృతి చేసినట్టయిందని నేనను కున్నాను ముఖ్యంగా గురుశిష్యోపాఖ్యాన విషయం వివరించడంలో రచయిత్రి విజ్ఞానదృష్టి వివేకపుష్టి స్పష్టమవుతూంది.

'గురువుమీద ఇంతో అంతో శ్రద్ధలేనివానికి చదువురాదు ఆకలిదప్పులను కామ క్రోధాదులను అదుపులో ఉంచుకోకపోతే చదువురాదు. విషయపరిజ్ఞానము మాత్రమే ఉండి వివేకము శూన్యమైతే క్రౌర్యము, దుష్టత్వము ఎక్కువయితే అట్టివానికి చేతిలో ప్రేలుడుపదార్థాన్ని ఉంచితే ఎంత ప్రమాదమో బోధించవచ్చును.' ఇలా ఉంటుంది కమలమ్మ వీషయవిమర్శ.

ఇలాగే కావ్యదృష్టిలో వ్యాసులవారి ఋతువర్ణ, వేణుగానం మొదలైన విషయాలను సార్థకంగా వివరించటం స్తవనీయంగా ఉంది.

'భిద్యతే హృదయగ్రంధిః ఛిద్యంతే సర్వసంశయాః
క్షీయంతే చాస్య కర్మాణి మయి దృష్టే ఖిలాత్మని' —

భగవంతుని దర్శనభాగ్యము కలిగిన భక్తుని హృదయగ్రంధి-ముడివిడిపోబడుతుంది. తెగిపోతుంది. అన్ని సంశయాలు నివృత్తినిపొందుతాయి. కర్మబంధము క్షీణించి నశిస్తుంది. వ్యాసభారతి సాక్షాత్కారమయితేకూడా ఇదేస్థితిలో సాధకుడుంటాడు'—

ఇలాటి రచనలు చదవడంకూడా మంచి సాధన అవుతుంది, అని కమలమ్మనూ ప్రచురించిన యువభారతినీ అభినందిస్తున్నాను.

- యామిజాల పద్మనాభస్వామి

Printed and Published for Nageswara Rao Estates (Private) Ltd. by S. Radhakrishna at the Andhra Patrika Pre[ss]
Gandhinagar, Vijayawada-3. Editor: S. Radhakrishna, Vijayawada. Phone: 75667 & 61247.

అమృతాంజన్‌కే
తెలుసు
ఒంటి నొప్పులు
మరియు
బెణుకుల బాధ
మృదువైన మూలపదార్థము వల్ల
ఉపయోగించుట సులభము
క్రొత్త కార్కు అమరిక వల్ల
మందు శక్తికి రక్షణ
AMRUTANJAN
Pain Balm
AMRUTANJAN
PAIN BALM
AMRUTANJAN LTD
1984 ఒలింపిక్స్ క్రీడలలో
పాల్గొన్న భారత క్రీడాకారులకు
అధికారపూర్వకంగా పెయిన్ బామ్
సరఫరా చేసినవారు.
అమృతాంజన్
ఏ ఇతర బాధలు కల్గించని
శీఘ్ర నివారిణిని నమ్మండి
OBM 8777 TG